

Законик о кривичном поступку

Законик је објављен у "Службеном гласнику РС", бр. 72/2011, 101/2011, 121/2012, 32/2013, 45/2013 и 55/2014. Примењује се од 1. октобра 2013. године, изузев у поступцима за кривична дела за која је посебним законом одређено да поступа јавно тужилаштво посебне надлежности, у ком случају се примењује од 15. јануара 2012. године.

Део први

ОПШТИ ДЕО

Глава I

ОСНОВНЕ ОДРЕДБЕ

Предмет законика

Члан 1.

Овај законик утврђује правила чији је циљ да нико невин не буде осуђен, а да се учиниоцу кривичног дела изрекне кривична санкција под условима које прописује кривични закон, на основу законито и правично спроведеног поступка.

Овим закоником утврђују се и правила о условном отпусту, рехабилитацији, престанку мере безбедности и правних последица осуде, остваривању права лица неосновано лишеног слободе и неосновано осуђеног, одузимању имовинске користи, решавању имовинскоправног захтева и издавању потернице и објаве.

Значење израза

Члан 2.

Поједини изрази употребљени у овом закоником имају следеће значење:

1) "осумњичени" је лице према коме је због постојања основа сумње да је учинило кривично дело надлежни државни орган у предистражном поступку предузео радњу прописану овим закоником и лице против кога се води истрага;

2) "окривљени" је лице против кога је подигнута оптужница која још није потврђена, или против кога је поднет оптужни предлог, приватна тужба или предлог за изрицање мере безбедности обавезног психијатријског лечења, а главни претрес или рочиште за изрицање кривичне санкције још није одређено, односно израз који служи као општи назив за осумњиченог, окривљеног, оптуженог и осуђеног;

3) "оптужени" је лице против кога је оптужница потврђена и лице за које је поводом оптужног предлога, приватне тужбе или предлога за изрицање мере безбедности обавезног психијатријског лечења одређен главни претрес или рочиште за изрицање кривичне санкције у скраћеном кривичном поступку;

4) "осуђени" је лице за које је правноснажном одлуком суда утврђено да је учинилац кривичног дела или противправног дела одређеног у закону као кривично дело, осим ако се на основу одредаба Кривичног законика сматра неосуђиваним;

5) "тужилац" је јавни тужилац, приватни тужилац и оштећени као тужилац;

6) "јавни тужилац" је Републички јавни тужилац, апелациони јавни тужилац, виши јавни тужилац, основни јавни тужилац, јавни тужилац посебне надлежности, заменици јавних тужилаца и лица која су законом овлашћена да их замењују;

7) "приватни тужилац" је лице које је поднело приватну тужбу због кривичног дела за које је законом прописано кривично гоњење по приватној тужби;

8) "оштећени као тужилац" је лице које је преузело кривично гоњење од јавног тужиоца;

9) "странка" је тужилац и окривљени;

10) "оптужба" је оптужница, оптужни предлог, приватна тужба и предлог за изрицање мере безбедности, односно израз који служи као општи назив за акт тужиоца у коме су наведена обележја кривичног дела или противправног дела одређеног у закону као кривично дело;

11) "оштећени" је лице чије је лично или имовинско право кривичним делом повређено или угрожено;

12) "заступник оштећеног" је законски заступник и пуномоћник оштећеног, оштећеног као тужиоца и приватног тужиоца;

13) "полиција" је орган министарства унутрашњих послова, службеник тог органа и службеник одговарајућег иностраног органа који, у складу са међународним правом и овим закоником, предузима радње на територији Републике Србије, на њеном броду или ваздухоплову, као и други државни орган са полицијским овлашћењима, ако је то овим закоником или другим законом одређено;

14) "поступак" је предистражни поступак и кривични поступак;

15) "орган поступка" је јавни тужилац, суд или други државни орган пред којим се води поступак;

16) "надлежна адвокатска комора" је адвокатска комора у чији именик је адвокат уписан;

17) "основ сумње" је скуп чињеница које посредно указују да је учињено кривично дело или да је одређено лице учинилац кривичног дела;

18) "основана сумња" је скуп чињеница које непосредно указују да је одређено лице учинилац кривичног дела;

19) "оправдана сумња" је скуп чињеница које непосредно поткрепљују основу сумњу и оправдавају подизање оптужбе;

20) "извесност" је закључак о несумњивом постојању или непостојању чињеница, заснован на објективним мерилима расуђивања;

21) "основно испитивање" је постављање питања сведоку, вештаку или другом испитиваном лицу од стране странке, браниоца или оштећеног који је предложио испитивање;

22) "унакрсно испитивање" је постављање питања сведоку, вештаку или другом испитиваном лицу од стране супротне странке или оштећеног, после основног испитивања;

23) "лишење слободе" је хапшење, задржавање, забрана напуштања стана, притвор и боравак у установи који се, у складу са овим закоником, урачунава у притвор;

24) "ванбрачна заједница" је трајна заједница живота одређена законом, као и заједница у којој је рођено заједничко дете без обзира на њено трајање;

25) "друга трајна заједница живота" је заједница два лица која по трајању и узајамним обавезама има одлике породичног живота;

26) "исправа" је сваки предмет или рачунарски податак који је подобан или одређен да служи као доказ чињенице која се утврђује у поступку (члан 83. ст. 1. и 2.);

27) "оптичко снимање" је фотографско, филмско, телевизијско и свако друго снимање техничким уређајима који стварају видео запис, или видео-тонски запис;

28) "тонско снимање" је снимање говора и других звучних ефеката техничким уређајима који стварају тонски запис;

29) "електронски запис" је звучни, видео или графички податак добијен у електронском (дигиталном) облику;

30) "електронска адреса" је низ знакова, слова, цифара и сигнала који је намењен за одређивање одредишта везе;

31) "електронски документ" је скуп података који је одређен као електронски документ у складу са законом који уређује електронски документ;

32) "електронски потпис" је скуп података који је одређен као електронски потпис, у складу са законом који уређује електронски потпис;

33) "организована криминална група" је група од три или више лица, која постоји одређено време и делује споразумно у циљу вршења једног или више кривичних дела за која је прописана казна затвора од четири године или тежа казна, ради непосредног или посредног стицања финансијске или друге користи;

34) "организовани криминал" представља вршење кривичних дела од стране организоване криминалне групе или њених припадника;

35) "кривични закон" је Кривични законик и други закон Републике Србије у којем су садржане кривичноправне одредбе;

36) "трансакција" је поступање са имовином одређено као трансакција, у складу са законом који уређује спречавање прања новца;

37) "евиденција података" је евиденција података о странкама, пословним односима и трансакцијама коју воде обвезници, у складу са законом који уређује спречавање прања новца;

38) "тајни податак" је тајни податак и страни тајни податак одређен у складу са законом који уређује тајност података.

Када се у одредбама овог законика наводи више органа поступка овлашћених за предузимање исте процесне радње, овлашћење се односи само на онај орган поступка који је у одговарајућем делу поступка надлежан за њено предузимање.

Претпоставка невиности

Члан 3.

Свако се сматра невиним све док се његова кривица за кривично дело не утврди правноснажном одлуком суда.

Државни и други органи и организације, средства јавног обавештавања, удружења и јавне личности дужни су да се придржавају правила из става 1. овог члана и да својим јавним изјавама о окривљеном, кривичном делу и поступку не повређују права окривљеног.

Ne bis in idem

Члан 4.

Нико не може бити гоњен за кривично дело за које је одлуком суда правноснажно ослобођен или осуђен или за које је оптужба правноснажно одбијена или је поступак правноснажно обустављен.

Правноснажна судска одлука не може бити измењена на штету окривљеног.

Предузимање и почетак кривичног гоњења

Члан 5.

За кривична дела за која се гони по службеној дужности овлашћени тужилац је јавни тужилац, а за кривична дела за која се гони по приватној тужби овлашћени тужилац је приватни тужилац.

Кривично гоњење започиње:

1) првом радњом јавног тужиоца, или овлашћених службених лица полиције на основу захтева јавног тужиоца, предузетом у складу са овим закоником ради провере основа сумње да је учињено кривично дело или да је одређено лице учинило кривично дело;

2) подношењем приватне тужбе.

Ако јавни тужилац изјави да одустаје од оптужбе (члан 52.), на његово место може ступити оштећени као тужилац, под условима прописаним овим закоником.

Законитост кривичног гоњења

Члан 6.

Јавни тужилац је дужан да предузме кривично гоњење када постоје основи сумње да је учињено кривично дело или да је одређено лице учинило кривично дело за које се гони по службеној дужности.

За поједина кривична дела, када је то прописано законом, јавни тужилац може предузети кривично гоњење само на основу предлога оштећеног.

Изузетно од ст. 1. и 2. овог члана, јавни тужилац може одлучити да одложи или не предузме кривично гоњење, под условима прописаним овим закоником.

Јавни тужилац и полиција дужни су да непристрасно разјасне сумњу о кривичном делу за које спроводе службене радње, и да са једнаком пажњом испитују чињенице које терете окривљеног и чињенице које му иду у корист.

Покретање кривичног поступка

Члан 7.

Кривични поступак је покренут:

- 1) доношењем наредбе о спровођењу истраге (члан 296.);
- 2) потврђивањем оптужнице којој није претходила истрага (члан 341. став 1.);
- 3) доношењем решења о одређивању притвора пре подношења оптужног предлога у скраћеном поступку (члан 498. став 2.);
- 4) одређивањем главног претреса или рочишта за изрицање кривичне санкције у скраћеном поступку (члан 504. став 1, члан 514. став 1. и члан 515. став 1.);
- 5) одређивањем главног претреса у поступку за изрицање мере безбедности обавезног психијатријског лечења (члан 523.).

Поука о правима

Члан 8.

Орган поступка је дужан да у складу са одредбама овог законика поучи окривљеног или другог учесника у поступку о правима која му припадају.

Ако би окривљени или други учесник у поступку услед незнања могао да пропусти неку радњу или не искористи своја права, орган поступка је дужан да га упозори на последице пропуштања.

Забрана мучења, нечовечног поступања и изнуде

Члан 9.

Забрањена је и кажњива свака примена мучења, нечовечног и понижавајућег поступања, силе, претње, принуде, обмане, медицинских захвата и других средстава којима се утиче на слободу воље или изнуђује признање или каква друга изјава или радња од окривљеног или другог учесника у поступку.

Ограничење слобода и права окривљеног у поступку

Члан 10.

Пре доношења правноснажне одлуке о изрицању кривичне санкције, окривљеном могу бити ограничене слободе и права само у мери неопходној за остварење циља поступка, под условима прописаним овим закоником.

Податак о томе да ли се против неког лица води истрага јавни тужилац ће на захтев доставити само суду, другом јавном тужиоцу или полицији, а окривљеном, његовом браниоцу или оштећеном када су испуњени услови прописани у члану 297. овог законика.

Када је прописано да покретање кривичног поступка има за последицу ограничење одређених слобода и права, ово ограничење се примењује од:

- 1) потврђивања оптужнице;
- 2) одређивања главног претреса или рочишта за изрицање кривичне санкције у скраћеном поступку;
- 3) одређивања главног претреса у поступку за изрицање мере безбедности обавезног психијатријског лечења.

О околностима из става 3. тач. 1) до 3) овог члана и о стављању окривљеног у притвор, суд ће у року од три дана од доношења одлуке обавестити по службеној дужности орган или послодавца код кога је окривљени запослен. Ове податке суд ће на захтев доставити окривљеном и његовом браниоцу.

Језик и писмо у поступку

Члан 11.

У поступку су у службеној употреби српски језик и ћирилично писмо, а други језици и писма у службеној употреби су у складу са Уставом и законом.

Поступак се води на језику и писму који су у службеној употреби у органу поступка, у складу са законом.

Странке, сведоци и друга лица која учествују у поступку имају право да у току поступка употребљавају свој језик и писмо, а ако се поступак не води на њиховом језику и ако, након поуке о праву на превођење, не изјаве да знају језик на коме се поступак води и да се одричу права на превођење, обезбедиће им се на терет буџетских средстава превођење онога што они или други износе, као и превођење исправа и другог писаног доказног материјала.

Превођење обавља преводац.

Овлашћење за изрицање кривичних санкција

Члан 12.

Кривичну санкцију учиниоцу кривичног дела може изрећи само надлежни суд у кривичном поступку који је покренут и спроведен у складу са овим закоником.

Суђење у присуству окривљеног

Члан 13.

Окривљеном који је доступан суду може се судити само у његовом присуству, осим када је суђење у одсуству овим закоником изузетно дозвољено.

Окривљеном који је доступан суду не може бити изречена кривична санкција ако му није омогућено да буде саслушан и да се брани.

Суђење у разумном року

Члан 14.

Суд је дужан да кривични поступак спроведе без одуговлачења и да онемогући сваку злоупотребу права усмерену на одуговлачење поступка.

Кривични поступак против окривљеног који је у притвору је хитан.

Доказивање

Члан 15.

Докази се прикупљају и изводе у складу са овим закоником.

Терет доказивања оптужбе је на тужиоцу.

Суд изводи доказе на предлог странака.

Суд може дати налог странци да предложи допунске доказе или изузетно сам одредити да се такви докази изведу, ако оцени да су изведени докази противречни или нејасни и да је то неопходно да би се предмет доказивања свестрано расправио.

Оцена доказа и утврђивање чињеница

Члан 16.

Судске одлуке се не могу заснивати на доказима који су, непосредно или посредно, сами по себи или према начину прибављања у супротности са Уставом, овим закоником, другим законом или општеприхваћеним правилима међународног права и потврђеним међународним уговорима, осим у поступку који се води због прибављања таквих доказа.

Суд је дужан да непристрасно оцени изведене доказе и да на основу њих са једнаком пажњом утврди чињенице које терете или иду у корист окривљеном.

Изведене доказе који су од значаја за доношење судске одлуке суд оцењује по слободном судијском уверењу.

Пресуду, или решење које одговара пресуди, суд може засновати само на чињеницама у чију је извесност уверен.

Сумњу у погледу чињеница од којих зависи вођење кривичног поступка, постојање обележја кривичног дела или примена неке друге одредбе кривичног закона, суд ће у пресуди, или решењу које одговара пресуди, решити у корист окривљеног.

Претходно питање

Члан 17.

Ако примена кривичног закона зависи од правног питања за чије решавање је надлежан суд у другој врсти поступка или неки други државни орган, суд који суди у кривичном предмету може сам решити и то питање, према одредбама које важе за доказивање у кривичном поступку.

Решење правног питања из става 1. овог члана има дејство само у кривичном поступку у којем је то питање расправљено.

Ако је о правном питању из става 1. овог члана већ донео одлуку суд у другој врсти поступка или други државни орган, таква одлука не обавезује кривични суд у погледу оцене да ли је учињено одређено кривично дело.

Право на накнаду штете

Члан 18.

Лице које је неосновано лишено слободе или осуђено за кривично дело, има право на накнаду штете од државе и друга права прописана законом.

Дужност пружања помоћи учеснику у поступку

Члан 19.

Сви државни органи дужни су да јавном тужиоцу, суду или другом органу поступка, као и окривљеном и његовом браниоцу на њихов захтев, пруже потребну помоћ у циљу прикупљања доказа.

Обустава поступка услед смрти окривљеног

Члан 20.

Ако се у току кривичног поступка утврди да је окривљени умро, орган поступка ће решењем обуставити поступак.

Глава II

СУДСКА НАДЛЕЖНОСТ

1. Састав суда

Састав судских већа

Члан 21.

У првом степену суд суди у већу:

1) од једног судије и двоје судија-поротника за кривична дела за која је прописана казна затвора преко осам година, а до двадесет година;

2) од двоје судија и троје судија-поротника за кривична дела за која је прописана казна затвора од тридесет до четрдесет година;

3) од троје судија за кривична дела за која је посебним законом одређено да поступа јавно тужилаштво посебне надлежности.

У другом степену суд суди у већу:

1) од троје судија, ако овим закоником није другачије одређено;

2) од петоро судија за кривична дела за која је прописана казна затвора од тридесет до четрдесет година и за кривична дела која је посебним законом одређено да поступа јавно тужилаштво посебне надлежности.

У трећем степену суд суди у већу:

1) од троје судија, ако овим закоником није другачије одређено;

2) од петоро судија за кривична дела за која је прописана казна затвора од тридесет до четрдесет година и за кривична дела која је посебним законом одређено да поступа јавно тужилаштво посебне надлежности.

У већу од троје судија суд одлучује о жалбама против решења судије за претходни поступак и других решења у складу са овим закоником, доноси одлуке ван главног претреса и ставља предлоге у случајевима предвиђеним у овом законнику или у другом закону.

Врховни касациони суд одлучује о захтеву за заштиту законитости у већу од петоро судија.

Ако овим закоником није другачије одређено, суд вишег степена одлучује у већу од троје судија и у случајевима који нису предвиђени у ст. 1. до 5. овог члана.

Судије

Члан 22.

У првом степену суди судија појединац за кривична дела за која је прописана новчана казна или казна затвора до осам година.

У предистражном поступку и истрази одлучује судија за претходни поступак у случајевима предвиђеним у овом законнику.

Председник суда и председник већа одлучују у случајевима предвиђеним у овом законнику.

У поступку извршења кривичних санкција и у другим случајевима предвиђеним законом одлучује судија за извршење кривичних санкција.

2. Месна надлежност

Место извршења кривичног дела

Члан 23.

Месно надлежан је, по правилу, суд на чијем подручју је кривично дело извршено или покушано.

Приватна тужба може се поднети и суду на чијем подручју окривљени има пребивалиште или боравиште.

Ако је кривично дело извршено или покушано на подручјима разних судова или на граници тих подручја или је неизвесно на ком је подручју извршено или покушано, надлежан је суд на чијем подручју је прво покренут кривични поступак.

Пребивалиште или боравиште окривљеног

Члан 24.

Ако није познато место извршења кривичног дела или ако је то место ван територије Републике Србије, надлежан је суд на чијем подручју окривљени има пребивалиште или боравиште.

Ако је у складу са ставом 1. овог члана већ покренут поступак, суд који је покренуо поступак остаје надлежан и ако се сазнало за место извршења кривичног дела.

Место рођења, хапшења или самопријављивања окривљеног

Члан 25.

Ако није познато место извршења кривичног дела, ни пребивалиште или боравиште окривљеног или су оба ван територије Републике Србије, надлежан је суд на чијем подручју се налази место рођења окривљеног или место где буде ухапшен или се сам пријави.

Кривично дело извршено на домаћем броду или ваздухоплову

Члан 26.

Ако је кривично дело извршено на домаћем броду или домаћем ваздухоплову док се налази у домаћем пристаништу, надлежан је суд на чијем подручју се налази то пристаниште, а у осталим случајевима надлежан је суд на чијем се подручју налази матична лука брода, односно ваздухоплова или домаће пристаниште у коме се брод, односно ваздухоплов први пут заустави.

Кривично дело извршено путем средстава јавног информисања

Члан 27.

Ако је кривично дело извршено путем средстава јавног информисања, надлежан је суд на чијем подручју се налази седиште јавног гласила, а ако то место није познато или се налази у иностранству, надлежан је суд на чијем подручју је објављена информација.

Ако по закону одговара аутор информације, надлежан је и суд места у коме аутор има пребивалиште или боравиште или суд места где се десио догађај на који се односи информација.

Одредбе ст. 1. и 2. овог члана сходно се примењују и на кривично дело извршено путем другог штампаног материјала.

Кривична дела извршена у Републици Србији и иностранству

Члан 28.

Ако је неко лице извршило кривична дела у Републици Србији и у иностранству, надлежан је суд који је надлежан за кривично дело извршено у Републици Србији.

Одређена надлежност

Члан 29.

Ако се према одредбама овог законика не може установити који је суд месно надлежан, Врховни касациони суд одредиће један од стварно надлежних судова пред којим ће се спровести кривични поступак.

3. Спајање и раздвајање кривичног поступка

Спајање кривичног поступка

Члан 30.

Јединствени кривични поступак ће се по правилу спровести:

- 1) ако је исто лице окривљено за више кривичних дела;
- 2) ако је више лица окривљено за једно кривично дело;
- 3) према саучесницима, прикривачима, лицима која су помогла учиниоцу после извршења кривичног дела, као и лицима која нису пријавила припремање кривичног дела, извршење кривичног дела или учиниоца;
- 4) ако је оштећени истовремено учинио кривично дело према окривљеном.

Јединствени кривични поступак се може спровести и у случају кад је више лица окривљено за више кривичних дела, али само ако између извршених кривичних дела постоји међусобна веза и ако постоје исти докази.

Ако је за нека од кривичних дела из ст. 1. и 2. овог члана надлежан нижи, а за нека виши суд, за спровођење јединственог кривичног поступка надлежан је виши суд. Ако су надлежни судови исте врсте, за спровођење јединственог поступка надлежан је суд на чијем подручју је прво покренут кривични поступак (члан 7.)

О спајању кривичног поступка одлучује суд који је надлежан за спровођење јединственог поступка. Против решења којим је одређено спајање поступка или којим је одбијен предлог за спајање није дозвољена жалба.

Раздвајање кривичног поступка

Члан 31.

На предлог странака и браниоца или по службеној дужности, суд који је по члану 30. овог законика надлежан, може због правичности, целисходности или других важних разлога, до завршетка главног претреса, одлучити да се кривични поступак за поједина кривична дела или против појединих окривљених раздвоји и посебно доврши или преда другом надлежном суду.

Решење којим је одређено раздвајање кривичног поступка или је одбијен предлог за раздвајање поступка, суд доноси након саслушања присутног тужиоца и окривљеног.

Против решења из става 2. овог члана жалба није дозвољена.

4. Преношење месне надлежности

Спреченост надлежног суда да поступа

Члан 32.

Кад је надлежан суд из правних или стварних разлога спречен да поступа, дужан је да о томе извести непосредно виши суд, који ће решењем одредити други стварно надлежан суд на свом подручју.

Против решења из става 1. овог члана жалба није дозвољена.

Разлози целисходности

Члан 33.

На предлог судије за претходни поступак, судије појединца или председника већа, Врховни касациони суд може за вођење кривичног поступка одредити други стварно надлежан суд, ако је очигледно да ће се тако лакше спровести поступак или ако постоје други важни разлози.

5. Оцена и сукоб надлежности

Оцена надлежности

Члан 34.

Суд је дужан да пази на своју стварну и месну надлежност и да се, чим примети да није надлежан, решењем огласи ненадлежним и да по правноснажности тог решења, предмет упути надлежном суду.

Ако у току главног претреса суд установи да је за суђење надлежан нижи суд, неће упутити предмет том суду него ће сам спровести поступак и донети одлуку.

После потврђивања оптужнице, суд се не може огласити месно ненадлежним нити странке могу истицати приговор месне ненадлежности.

Суд који се огласио ненадлежним дужан је да предузме оне радње у поступку за које постоји опасност од одлагања.

Ако је решењем из става 1. овог члана одређено да предмет буде упућен непосредно вишем суду, о жалби против решења одлучује заједнички непосредно виши суд.

Сукоб надлежности

Члан 35.

Ако суд коме је као надлежном предмет уступљен сматра да је надлежан суд који му је предмет уступио или неки други суд, покренуће поступак за решавање сукоба надлежности.

Изузетно од става 1. овог члана, поступак за решавање сукоба надлежности не може се покренути ако је одлуку о основаности жалбе против решења из члана 34. став 1. овог законика донео суд који би био надлежан за решавање сукоба надлежности.

Решавање сукоба надлежности

Члан 36.

Сукоб надлежности решава:

1) непосредно виши заједнички суд за судове између којих сукоб надлежности постоји;

2) апелациони суд за сукоб надлежности између посебних одељења вишег суда са своје територије или посебног и другог одељења тог вишег суда;

3) Врховни касациони суд за сукоб надлежности између посебних одељења истог апелационог суда, или посебног одељења и другог одељења тог апелационог суда.

Пре него што донесе решење поводом сукоба надлежности, суд ће затражити мишљење јавног тужиоца по чијем захтеву се води поступак пред тим судом или посебним одељењем.

Приликом одлучивања о сукобу надлежности Врховни касациони суд може по службеној дужности донети и одлуку о преношењу месне надлежности ако су испуњени услови из члана 33. овог законика.

Док се не реши сукоб надлежности између судова, сваки од њих је дужан да предузима оне радње у поступку за које постоји опасност од одлагања.

Против решења донетог поводом сукоба надлежности жалба није дозвољена.

Глава III

ИЗУЗЕЋЕ

Разлози за изузеће

Члан 37.

Судија или судија-поротник биће изузет од судијске дужности у одређеном предмету:

1) ако је оштећен кривичним делом;

2) ако му је окривљени, његов бранилац, тужилац, оштећени, њихов законски заступник или пуномоћник, брачни друг или лице са којим живи у ванбрачној или другој трајној заједници живота или сродник по крви у правој линији до било ког степена, у побочној линији до четвртог степена, а по тазбини до другог степена;

3) ако је са окривљеним, његовим браниоцем, тужиоцем или оштећеним у односу старатеља, штићеника, усвојитеља, усвојеника, хранитеља или храњеника;

4) ако је у истом предмету поступао као судија за претходни поступак или је одлучивао о потврђивању оптужнице или је учествовао у доношењу мериторне одлуке о оптужби која се побија жалбом или ванредним правним леком или је учествовао у поступку као тужилац, бранилац, законски заступник или пуномоћник оштећеног, односно тужиоца или је саслушан као сведок или као вештак, ако овим закоником није другачије прописано.

Судија или судија-поротник може бити изузет од судијске дужности у одређеном предмету ако постоје околности које изазивају сумњу у његову непристрасност.

Поступање судије када сазна за разлог за изузеће

Члан 38.

Судија или судија-поротник чим сазна да постоји неки од разлога за његово изузеће (члан 37. став 1.), дужан је да прекине сваки рад на том предмету и да о томе обавести председника суда, који ће га решењем изузети и одредити да се предмет додели другом судији по редоследу.

Ако судија или судија-поротник сматра да постоје околности које изазивају сумњу у његову непристрасност (члан 37. став 2.), обавестиће о томе председника суда.

Захтев за изузеће

Члан 39.

Изузеће могу тражити странке и бранилац.

Захтев за изузеће судије или судије-поротника странке и бранилац могу поднети до почетка главног претреса, а ако су за разлог за изузеће сазнале касније, захтев подносе одмах по сазнању.

Странке и бранилац могу тражити изузеће само поименично одређеног судије или судије-поротника који у предмету поступа.

Захтев за изузеће судије суда који одлучује о жалби, странке и бранилац могу поднети у жалби или у одговору на жалбу.

Странке и бранилац дужни су да у захтеву за изузеће наведу доказе и околности због којих сматрају да постоји неки од разлога за изузеће судије, судије-поротника или председника суда. У поновљеном захтеву не могу се наводити разлози који су истицани у ранијем захтеву за изузеће који је одбијен, осим ако се поднесу нови докази који подносиоцу раније нису били познати.

Поступање судије када сазна за захтев за изузеће

Члан 40.

Кад судија или судија-поротник сазна да је поднет захтев за његово изузеће, дужан је да одмах обустави сваки рад на предмету, а ако се ради о изузећу због постојања околности из члана 37. став 2. овог законика, може до доношења решења о захтеву предузимати само оне радње за које постоји опасност од одлагања.

Одлучивање о захтеву за изузеће

Члан 41.

О захтеву за изузеће из члана 39. овог законика одлучује председник суда.

Ако се тражи изузеће само председника суда или председника суда и судије или судије-поротника, одлуку о изузећу доноси председник непосредно вишег суда, а ако се тражи изузеће председника Врховног касационог суда, одлуку о изузећу доноси Општа седница.

Пре доношења решења о изузећу прибавиће се изјава судије, судије-поротника, односно председника суда, а по потреби спровешће се и друге радње.

Ако је поступљено противно одредбама члана 39. ст. 3. и 5. овог законика, захтев ће се у целини или делимично одбацити решењем које доноси председник суда, а ако се захтев односи на председника суда - заменик председника суда. Од отварања заседања такво решење доноси веће у чијем саставу може бити судија чије изузеће се тражи.

Решење којим се захтев за изузеће одбија може се побијати посебном жалбом о којој одлучује апелациони суд. Ако је такво решење донесено после подигнуте оптужбе, може се побијати само жалбом на пресуду.

Против решења председника Врховног касационог суда или Опште седнице којим је захтев за изузеће одбијен жалба није дозвољена.

Против решења којим се захтев за изузеће одбацује или усваја, жалба није дозвољена.

Сходна примена одредаба о изузећу

Члан 42.

Одредбе о изузећу судија и судија-поротника сходно се примењују и на јавне тужиоце и лица која су на основу закона овлашћена да јавног тужиоца замењују у поступку, записничаре, преводиоце, тумаче и стручна лица, као и на вештаке, ако овим закоником није другачије одређено (члан 116.).

Јавни тужилац одлучује о изузећу лица која су на основу закона овлашћена да га замењују у поступку. О изузећу јавног тужиоца одлучује непосредно виши тужилац. О изузећу Републичког јавног тужиоца одлучује Државно веће тужилаца по прибављеном мишљењу Колегијума Републичког јавног тужилаштва.

О изузећу записничара, преводиоца, тумача, стручног лица и вештака одлучује јавни тужилац или суд.

Кад овлашћена службена лица полиције предузимају доказне радње на основу овог законика, о њиховом изузећу одлучује јавни тужилац. Ако приликом предузимања ових радњи учествује записничар, о његовом изузећу одлучује овлашћено службено лице полиције које предузима радњу.

Глава IV

ЈАВНИ ТУЖИЛАЦ

Права и дужности јавног тужиоца

Члан 43.

Основно право и основна дужност јавног тужиоца је гоњење учинилаца кривичних дела.

За кривична дела за која се гони по службеној дужности, јавни тужилац је надлежан да:

- 1) руководи предистражним поступком;
- 2) одлучује о непредузимању или одлагању кривичног гоњења;
- 3) спроводи истрагу;
- 4) закључи споразум о признању кривичног дела и споразум о сведочењу;
- 5) подиже и заступа оптужбу пред надлежним судом;
- 6) одустане од оптужбе;
- 7) изјављује жалбе против неправноснажних судских одлука и да подноси ванредне правне лекове против правноснажних судских одлука;
- 8) предузима друге радње када је то одређено овим закоником.

Дужност поступања по захтеву јавног тужиоца

Члан 44.

Сви органи који учествују у предистражном поступку дужни су да о свакој радњи предузетој у циљу откривања кривичног дела или проналажења осумњиченог обавесте надлежног јавног тужиоца. Полиција и други државни органи надлежни за откривање кривичних дела дужни су да поступе по сваком захтеву надлежног јавног тужиоца.

Ако полиција или други државни орган не поступи по захтеву јавног тужиоца из става 1. овог члана, јавни тужилац ће одмах обавестити старешину који руководи органом, а по потреби може обавестити надлежног министра, Владу или надлежно радно тело Народне скупштине.

Ако у року од 24 часа од када је примљено обавештење из става 2. овог члана, полиција и други државни орган не поступи по захтеву јавног тужиоца из става 1. овог члана, јавни тужилац може затражити покретање дисциплинског поступка против лица за које сматра да је одговорно за непоступање по његовом захтеву.

Стварна надлежност јавног тужиоца

Члан 45.

Стварна надлежност јавног тужиоца одређује се у складу са одредбама закона које важе за утврђивање стварне надлежности суда, осим када је законом другачије одређено.

Месна надлежност јавног тужиоца

Члан 46.

Месна надлежност јавног тужиоца одређује се у складу са одредбама овог законика које важе за утврђивање месне надлежности суда пред којим јавни тужилац поступа.

Ако је кривично дело извршено или покушано на подручјима разних судова или на граници тих подручја или је неизвесно на ком је подручју извршено или покушано, надлежан је јавни тужилац на чијем подручју је предузета прва радња ради провере основа сумње да је неко лице учинило кривично дело (члан 5. став 2. тачка 1.).

Сукоб надлежности између јавних тужилаца

Члан 47.

Сукоб надлежности између јавних тужилаца решава заједнички непосредно виши јавни тужилац.

Сукоб надлежности између јавних тужилаца посебне надлежности или јавног тужиоца посебне надлежности и другог јавног тужиоца, решава Републички јавни тужилац.

Начин предузимања радњи

Члан 48.

Јавни тужилац предузима радње у поступку непосредно или преко свог заменика, а у поступку за кривично дело за које је прописана казна затвора до пет година и преко тужилачког сарадника, односно у поступку за кривично дело за које је прописана казна затвора до осам година и преко вишег тужилачког сарадника.

Радње у поступку које не трпе одлагање предузеће и ненадлежни јавни тужилац, али о томе мора одмах обавестити надлежног јавног тужиоца.

Одустанак јавног тужиоца од оптужбе

Члан 49.

Јавни тужилац може одустати од оптужбе:

- 1) од потврђивања оптужнице па до завршетка главног претреса;
- 2) на претресу пред другостепеним судом у складу са чланом 450. став 5. овог законика.

У случају одустанка јавног тужиоца у складу са ставом 1. овог члана, оштећени има право да преузме кривично гоњење (члан 52.).

Глава V

ОШТЕЋЕНИ, ОШТЕЋЕНИ КАО ТУЖИЛАЦ И ПРИВАТНИ ТУЖИЛАЦ

1. Оштећени

Права оштећеног

Члан 50.

Оштећени има право да:

- 1) поднесе предлог и доказе за остваривање имовинскоправног захтева и да предложи привремене мере за његово обезбеђење;
- 2) укаже на чињенице и да предлаже доказе који су од важности за предмет доказивања;
- 3) ангажује пуномоћника из реда адвоката;
- 4) разматра списе и разгледа предмете који служе као доказ;
- 5) буде обавештен о одбацивању кривичне пријаве или о одустанку јавног тужиоца од кривичног гоњења;
- 6) поднесе приговор против одлуке јавног тужиоца да не предузме или да одустане од кривичног гоњења;
- 7) буде поучен о могућности да преузме кривично гоњење и заступа оптужбу;

- 8) присуствује припремном рочишту;
- 9) присуствује главном претресу и учествује у извођењу доказа;
- 10) поднесе жалбу против одлуке о трошковима кривичног поступка и досуђеном имовинскоправном захтеву;

11) буде обавештен о исходу поступка и да му се достави правноснажна пресуда;

12) предузима друге радње када је то одређено овим закоником.

Оштећеном се може ускратити право да разматра списе и разгледа предмете док не буде испитан као сведок.

Јавни тужилац и суд упознаће оштећеног са правима наведеним у ставу 1. овог члана.

Приговор оштећеног

Члан 51.

Ако јавни тужилац, за кривично дело за које се гони по службеној дужности, одбаци кривичну пријаву, обустави истрагу или одустане од кривичног гоњења до потврђивања оптужнице, дужан је да у року од осам дана о томе обавести оштећеног и да га поучи да може да поднесе приговор непосредно вишем јавном тужиоцу.

Оштећени има право да поднесе приговор у року од осам дана од дана када је примио обавештење и поуку из става 1. овог члана. Ако оштећени није обавештен, може да поднесе приговор у року од три месеца од дана када је јавни тужилац одбацио пријаву, обуставио истрагу или одустао од кривичног гоњења.

Непосредно виши јавни тужилац ће у року од 15 дана од дана пријема приговора из става 2. овог члана одбити или усвојити приговор решењем против којег није дозвољена жалба ни приговор. Решењем којим усваја приговор јавни тужилац ће издати обавезно упутство надлежном јавном тужиоцу да предузме, односно настави кривично гоњење.

Преузимање кривичног гоњења од стране оштећеног

Члан 52.

Ако након потврђивања оптужнице јавни тужилац изјави да одустаје од оптужбе, суд ће питати оштећеног да ли хоће да преузме кривично гоњење и заступа оптужбу. Ако оштећени није присутан, суд ће га у року од осам дана обавестити о одустанку јавног тужиоца од оптужбе и поучити да може да се изјасни да ли хоће да преузме гоњење и заступа оптужбу.

Оштећени је дужан да се одмах или у року од осам дана од дана када је примио обавештење и поуку из става 1. овог члана изјасни да ли хоће да преузме кривично гоњење и заступа оптужбу, а ако није обавештен - у року од три месеца од дана када је јавни тужилац изјавио да одустаје од оптужбе.

Ако оштећени изјави да преузима кривично гоњење суд ће наставити, односно одредити главни претрес. У случају да се оштећени не изјасни у року из става 2. овог члана или изјави да не жели да преузме кривично гоњење, суд доноси решење о обустави поступка односно пресуду којом се оптужба одбија.

Ако оштећени није присутан на припремном рочишту или главном претресу, а уредно је позван или му се позив није могао уручити због непријављивања суду промене адресе пребивалишта или боравишта, сматраће се да неће да настави гоњење и суд ће донети решење о обустави поступка, односно пресуду којом се оптужба одбија.

Предлог за кривично гоњење

Члан 53.

За кривична дела за која се гони по предлогу оштећеног, предлог се подноси надлежном јавном тужиоцу.

Предлог за кривично гоњење подноси се у року од три месеца од дана кад је оштећени сазнао за кривично дело и осумњиченог.

Ако је оштећени поднео кривичну пријаву или предлог за остваривање имовинскоправног захтева у кривичном поступку, сматраће се да је тиме поднео и предлог за кривично гоњење.

Благовремено поднета приватна тужба сматраће се благовремено поднетим предлогом оштећеног, ако се у току поступка утврди да се ради о кривичном делу за које се гони по предлогу за кривично гоњење.

Ако је кривичним делом оштећено више лица, гоњење ће се предузети, односно наставити по предлогу било ког оштећеног.

Одустанак од предлога за кривично гоњење

Члан 54.

Оштећени може одустати од предлога за кривично гоњење својом изјавом датом јавном тужиоцу, односно суду пред којим се води кривични поступак, најкасније до завршетка главног претреса. У том случају, он губи право да поново поднесе предлог.

Дужност оштећеног

Члан 55.

Оштећени, као и његов законски заступник и пуномоћник дужни су да о свакој промени адресе пребивалишта или боравишта обавесте јавног тужиоца или суд пред којим се води кривични поступак.

Законски заступник оштећеног

Члан 56.

Ако је оштећени малолетник или лице које је потпуно лишено пословне способности, његов законски заступник је овлашћен да даје све изјаве и да предузима све радње на које је по овом законнику овлашћен оштећени. Законски заступник може своја права да врши преко пуномоћника.

Правни следбеник оштећеног

Члан 57.

Ако оштећени умре у току рока за давање изјаве о преузимању кривичног гоњења или за подношење предлога за кривично гоњење односно у току поступка, његов брачни друг, лице са којим живи у ванбрачној или каквој другој трајној заједници живота, деца, родитељи, усвојеници, усвојитељи, браћа, сестре и законски заступник могу у року од три месеца после његове смрти дати изјаву да преузимају гоњење или поднети предлог, односно дати изјаву да остају при предлогу.

Одредбе става 1. овог члана сходно се примењују и на правног следбеника правног лица које је престало да постоји.

2. Оштећени као тужилац

Права оштећеног као тужиоца

Члан 58.

Оштећени као тужилац има право да:

1) заступа оптужбу, у складу са одредбама овог законика;

- 2) поднесе предлог и доказе за остваривање имовинскоправног захтева и да предложи привремене мере за његово обезбеђење;
- 3) ангажује пуномоћника из реда адвоката;
- 4) захтева постављање пуномоћника;
- 5) предузима друге радње, када је то одређено овим закоником.

Поред права из става 1. овог члана, оштећени као тужилац има права која припадају јавном тужиоцу, осим оних која јавни тужилац има као државни орган.

Постављени пуномоћник

Члан 59.

Оштећеном као тужиоцу, када се кривични поступак води за кривично дело за које се по закону може изрећи казна затвора у трајању преко пет година, може се, на његов захтев, поставити пуномоћник ако је то у интересу поступка и ако оштећени као тужилац, према свом имовном стању, не може сносити трошкове заступања.

О захтеву из става 1. овог члана одлучује председник претресног већа или судија појединац, а пуномоћника решењем поставља председник суда из реда адвоката по редоследу са списка адвоката који суду доставља надлежна адвокатска комора за одређивање бранилаца по службеној дужности (члан 76.).

Престанак својства оштећеног као тужиоца

Члан 60.

Својство оштећеног као тужиоца престаје:

- 1) одустанком од оптужбе;
- 2) преузимањем кривичног гоњења од стране јавног тужиоца;
- 3) смрћу, односно престанком правног лица.

Одустанак од оптужбе

Члан 61.

Оштећени као тужилац може својом изјавом суду пред којим се води кривични поступак одустати од оптужбе до завршетка главног претреса или претреса пред другостепеним судом (члан 450. став 5.). Изјава о одустанку је неопозива.

Ако оштећени као тужилац не дође на припремно рочиште или главни претрес, иако је уредно позван или му се позив није могао уручити због непријављивања суду промене адресе пребивалишта или боравишта, сматраће се да је одустао од оптужбе и суд ће донети решење о обустави поступка, односно пресуду којом се оптужба одбија.

Преузимање кривичног гоњења од стране јавног тужиоца

Члан 62.

У поступку који се води по оптужби оштећеног као тужиоца, јавни тужилац има право да до завршетка главног претреса преузме кривично гоњење и заступање оптужбе.

Сходна примена одредаба о оштећеном

Члан 63.

На оштећеног као тужиоца сходно се примењују одредбе члана 53. став 5. и чл. 55. до 57. овог законика.

3. Приватни тужилац

Права приватног тужиоца

Члан 64.

Приватни тужилац има право да:

- 1) поднесе и заступа приватну тужбу;
- 2) поднесе предлог и доказе за остваривање имовинскоправног захтева и да предложи привремене мере за његово обезбеђење;
- 3) ангажује пуномоћника из реда адвоката;
- 4) предузима друге радње када је то одређено овим закоником.

Поред права из става 1. овог члана, приватни тужилац има права која припадају јавном тужиоцу, осим оних која јавни тужилац има као државни орган.

Приватна тужба

Члан 65.

Приватна тужба подноси се надлежном суду.

Приватна тужба се подноси у року од три месеца од дана када је оштећени сазнао за кривично дело и осумњиченог.

Ако је оштећени поднео кривичну пријаву или предлог за кривично гоњење, а у току поступка се утврди да се ради о кривичном делу за које се гони по приватној тужби, пријава, односно предлог сматраће се благовременом приватном тужбом ако су поднети у року предвиђеном за приватну тужбу.

Противтужба

Члан 66.

Окривљени против кога је поднета приватна тужба за кривично дело може до завршетка главног претреса и после протеча рока из члана 65. став 2. овог законика, поднети противтужбу против приватног тужиоца који је према њему истом приликом учинио кривично дело за које се гони по приватној тужби.

О приватној тужби и противтужби суд доноси једну одлуку.

Сходна примена одредаба о оштећеном и оштећеном као тужиоцу

Члан 67.

На приватног тужиоца сходно се примењују одредбе члана 53. став 5, чл. 55. до 57. и члана 61. овог законика.

Глава VI

ОКРИВЉЕНИ И БРАНИЛАЦ

1. Окривљени

Права окривљеног

Члан 68.

Окривљени има право да:

- 1) у најкраћем року, а увек пре првог саслушања, подробно и на језику који разуме буде обавештен о делу које му се ставља на терет, о природи и разлозима оптужбе, као и да све што изјави може да буде коришћено као доказ у поступку;
- 2) ништа не изјави, ускрати одговор на поједино питање, слободно изнесе своју одбрану, призна или не призна кривицу;
- 3) се брани сам или уз стручну помоћ браниоца у складу са одредбама овог законика;

- 4) његовом саслушању присуствује бранилац;
 - 5) у најкраћем могућем року буде изведен пред суд и да му буде суђено непристрасно, правично и у разумном року;
 - 6) непосредно пре првог саслушања прочита кривичну пријаву, записник о увиђају и налаз и мишљење вештака;
 - 7) му се осигура довољно времена и могућности за припремање одбране;
 - 8) разматра списе и разгледа предмете који служе као доказ;
 - 9) прикупља доказе за своју одбрану;
 - 10) се изјасни о свим чињеницама и доказима који га терете и да износи чињенице и доказе у своју корист, да испитује сведоке оптужбе и захтева да се, под истим условима као сведоци оптужбе, у његовом присуству испитају сведоци одбране;
 - 11) користи правна средства и правне лекове;
 - 12) предузима друге радње када је то одређено овим закоником.
- Орган поступка је дужан да пре првог саслушања окривљеног поучи о правима из става 1. тач. 2) до 4) и тачка 6) овог члана.

Права ухапшеног

Члан 69.

Ухапшени, поред права из члана 68. став 1. тач. 2) до 4) и тачка 6) и став 2. овог законика, има право да:

- 1) одмах на језику који разуме буде обавештен о разлогу хапшења;
- 2) пре него што буде саслушан, има са браниоцем поверљив разговор који се надзире само гледањем, а не и слушањем;
- 3) захтева да без одлагања о хапшењу буде обавештен неко од чланова његове породице или друго њему блиско лице, као и дипломатско-конзуларни представник државе чији је држављанин, односно представник овлашћене међународне организације јавноправног карактера, ако је у питању избеглица или лице без држављанства;
- 4) захтева да га без одлагања прегледа лекар кога слободно изабере, а ако он није доступан, лекар кога одреди јавни тужилац, односно суд.

Лице ухапшено без одлуке суда, односно лице ухапшено на основу одлуке суда које није саслушано, мора бити без одлагања, а најкасније у року од 48 часова, предато надлежном судији за претходни поступак или ако се то не догоди, пуштено на слободу.

Дужности окривљеног

Члан 70.

Окривљени је дужан да:

- 1) се одазове на позив органа поступка;
- 2) обавести орган поступка о промени адресе пребивалишта или боравишта, односно о намери да промени адресу пребивалишта или боравишта.

2. Бранилац

Права браниоца

Члан 71.

Бранилац има право да:

- 1) са ухапшеним, пре његовог првог саслушања, обави поверљив разговор (члан 69. став 1. тачка 2);
- 2) непосредно пре првог саслушања осумњиченог прочита кривичну пријаву, записник о увиђају и налаз и мишљење вештака;

3) после доношења наредбе о спровођењу истраге или после непосредног подизања оптужнице (члан 331. став 5.), а и пре тога ако је окривљени саслушан, у складу са одредбама овог законика, разматра списе и разгледа предмете који служе као доказ;

4) са окривљеним који је у притвору на поверљив начин разговара (члан 69. став 1. тачка 2) и неометано води преписку, осим ако овим закоником није другачије одређено;

5) у корист окривљеног предузима све радње које може предузети окривљени;

6) предузима друге радње када је то одређено овим закоником.

Дужности браниоца

Члан 72.

Бранилац је дужан да:

1) поднесе органу поступка пуномоћје, без одлагања;

2) пружи окривљеном помоћ у одбрани стручно, савесно и благовремено;

3) не злоупотреби права у циљу одуговлачења поступка;

4) упозори окривљеног на последице одрицања или одустајања од права;

5) пружа правну помоћ окривљеном у року од 30 дана од дана када је отказао пуномоћје, ако пре истека тог рока не буде изабран бранилац у складу са чланом 75. став 1. овог законика.

Ако окривљени изјави органу поступка да одбија браниоца постављеног по службеној дужности и да жели да се брани искључиво сам, бранилац по службеној дужности је дужан да:

1) буде упознат са садржајем доказних радњи и садржајем и током главног претреса;

2) окривљеном даје објашњења и савете писаним путем, ако окривљени одбија да са њим разговара;

3) присуствује радњама у поступку и да изнесе завршну реч, ако се окривљени томе изричито не противи;

4) на захтев окривљеног или уз његову изричиту сагласност изјави редовни правни лек и предузме друге радње у поступку.

Способност да се буде бранилац

Члан 73.

Бранилац може бити само адвокат.

У поступку за кривична дела за која је прописана казна затвора до пет година, адвоката може да замени адвокатски приправник.

Бранилац не може бити:

1) саокривљени, оштећени, брачни друг или лице које са саокривљеним, оштећеним или тужиоцем живи у ванбрачној или другој трајној заједници живота, њихов сродник по крви у правој линији до било ког степена, у побочној линији до четвртог степена или по тазбини до другог степена;

2) лице које је као сведок позвано на главни претрес, осим ако по овом закоником не може бити испитано као сведок или је ослобођено дужности сведочења и изјавило да неће да сведочи;

3) лице које је у истом предмету поступало као судија, јавни тужилац, заступник оштећеног, службеник полиције или друго лице које је предузимало радње у предистражном поступку;

4) бранилац саокривљеног који се у истом предмету терети за исто кривично дело, осим ако орган поступка закључи да то не би штетило интересима одбране.

Обавезна одбрана

Члан 74.

Окривљени мора имати браниоца:

1) ако је нем, глув, слеп или неспособан да се сам успешно брани - од првог саслушања, па до правноснажног окончања кривичног поступка;

2) ако се поступак води због кривичног дела за које је прописана казна затвора од осам година или тежа казна - од првог саслушања, па до правноснажног окончања кривичног поступка;

3) ако је задржан или му је забрањено да напушта стан или је притворен - од лишења слободе, па до правноснажности решења о укидању мере;

4) ако му се суди у одсуству - од доношења решења о суђењу у одсуству, па док суђење у одсуству траје;

5) ако се главни претрес одржава у његовој одсутности због неспособности коју је сам проузроковао - од доношења решења да се главни претрес одржи у његовој одсутности, па до правноснажности решења којим суд утврђује престанак неспособности за учествовање на главном претресу;

6) ако је због нарушавања реда удаљен из суднице до завршетка доказног поступка или завршетка главног претреса - од доношења наредбе о удаљењу, па до повратка у судницу или до саопштавања пресуде;

7) ако се против њега води поступак за изрицање мере безбедности обавезног психијатријског лечења - од подношења предлога за изрицање такве мере, па до доношења одлуке из члана 526. ст. 2. и 3. овог законика или до правноснажности решења о изрицању мере безбедности обавезног психијатријског лечења;

8) од почетка преговора са јавним тужиоцем о закључењу споразума из члана 313. став 1, члана 320. став 1. и члана 327. став 1. овог законика, па до доношења одлуке суда о споразуму;

9) ако се претрес одржава у његовој одсутности (члан 449. став 3.) - од доношења решења да се претрес одржи у његовој одсутности, па до доношења одлуке суда о жалби на пресуду.

Изабрани бранилац

Члан 75.

Једног или више бранилаца може изабрати и пуномоћјем овластити окривљени сам, или његов законски заступник, брачни друг, сродник по крви у правој линији, усвојитељ, усвојеник, брат, сестра, хранитељ и лице са којим окривљени живи у ванбрачној или каквој другој трајној заједници живота, осим ако се томе окривљени изричито противи.

Окривљени може дати браниоцу и усмено пуномоћје изјавом на записник код органа поступка.

Бранилац по службеној дужности

Члан 76.

Ако у случајевима из члана 74. овог законика бранилац не буде изабран или у току кривичног поступка окривљени остане без браниоца или се у случају из члана 73. став 3. тачка 4) овог законика, ако је реч о обавезној одбрани, не споразуме са саокривљенима о браниоцу или не изабере другог браниоца, јавни тужилац или председник суда пред којим се води поступак ће му за даљи ток поступка решењем поставити браниоца по службеној дужности, по редоследу са списка адвоката који доставља надлежна адвокатска комора.

Адвокатска комора је дужна да у списку из става 1. овог члана наведе датум уписа адвоката у именик адвоката и да приликом састављања списка води рачуна о томе да

практични или стручни рад адвоката у области кривичног права даје основа за претпоставку да ће одбрана бити делотворна.

Бранилац постављен по службеној дужности може тражити да буде разрешен само из оправданих разлога.

Списак из става 1. овог члана објављује се на интернет страници и огласној табли надлежне адвокатске коморе и суда.

Одбрана сиромашног

Члан 77.

Окривљеном који према свом имовинском стању не може да плати награду и трошкове браниоца, поставиће се на његов захтев бранилац иако не постоје разлози за обавезну одбрану, ако се кривични поступак води за кривично дело за које се може изрећи казна затвора преко три године или ако то налажу разлози правичности. У том случају, трошкови одбране падају на терет буџетских средстава суда.

О захтеву из става 1. овог члана одлучује судија за претходни поступак, председник већа или судија појединац, а браниоца решењем поставља председник суда пред којим се води поступак по редоследу са списка адвоката који доставља надлежна адвокатска комора.

Постављени бранилац из става 1. овог члана има својство браниоца по службеној дужности.

Заједнички бранилац и више бранилаца

Члан 78.

Више окривљених могу у истом предмету имати заједничког браниоца само ако то не омета стручно, савесно и благовремено пружање правне помоћи у одбрани.

Ако више окривљених има заједничког браниоца супротно ставу 1. овог члана или члану 73. став 3. тачка 4) овог законика, орган поступка ће их позвати да се у року од три дана договоре кога од њих ће бранити дотадашњи заједнички бранилац или да свако од њих изабере другог браниоца. Ако у случају обавезне одбране то не учине, поставиће им се бранилац по службеној дужности.

Један окривљени може имати истовремено у поступку највише пет бранилаца, а сматра се да је одбрана обезбеђена кад у поступку учествује један од бранилаца.

Ако један окривљени има више од пет браниоца, орган поступка позваће га да се у року од три дана определи које ће браниоце задржати, уз упозорење да ће, у случају да то не учини, браниоцима сматрати првих пет адвоката по редоследу предаје или давања пуномоћја на записник.

Престанак права и дужности браниоца

Члан 79.

Браниоцу престају права и дужности у случају:

- 1) опозива или отказа пуномоћја;
- 2) разрешењем.

Разлози за разрешење браниоца

Члан 80.

Изабрани бранилац ће бити разрешен ако:

- 1) постоји неки од разлога из члана 73. став 3. овог законика;
- 2) после опомене и изречене новчане казне настави да нарушава ред;

3) против њега буде покренут кривични поступак због основане сумње да је у вези са истим предметом учинио кривично дело спречавање и ометање доказивања или бекство и омогућавање бекства лица лишеног слободе;

4) му је пуномоћје поново дато након опозива или отказа пуномоћја, а до тога је очигледно дошло у циљу злоупотребе права (члан 14. став 1.);

5) се ради о заједничком браниоцу, а окривљени не поступи у складу са чланом 78. став 2. овог законика;

6) се окривљени који има више од пет бранилаца не определи које ће браниоце задржати (члан 78. став 4.).

Поред разлога предвиђених у ставу 1. тач. 1) до 3) овог члана, бранилац постављен по службеној дужности ће бити разрешен ако:

1) окривљени или лице из члана 75. став 1. овог законика узме другог браниоца;

2) не извршава дужност из члана 72. став 1. тачка 2) овог законика;

3) су услед промене имовинског стања окривљеног престали да постоје разлози за одбрану сиромашних (члан 77. став 1.).

Одлучивање о разрешењу

Члан 81.

О разрешењу браниоца одлучује на предлог јавног тужиоца или по службеној дужности, судија за претходни поступак, председник већа, претресно веће, односно судија појединац.

Пре доношења одлуке суд је дужан да позове окривљеног и браниоца да се о разлозима за разрешење изјасне у року од 24 часа и приложи доказе за своје тврдње, и упозори их да ће у случају да изјашњење изостане или да уз њега не буду приложени докази, одлука бити донета на основу расположивих података.

Жалба против решења о разрешењу браниоца не задржава његово извршење.

Против решења о разрешењу браниоца из разлога наведених у члану 80. став 1. тачка 1) овог законика жалба није дозвољена.

О разрешењу браниоца из разлога наведених у члану 80. став 1. тач. 2) до 4) и став 2. тачка 2) овог законика јавни тужилац или председник суда ће известити надлежну адвокатску комору.

Глава VII

ДОКАЗИ

1. Основне одредбе

Доказивање чињеница у поступку

Члан 82.

У поступку се докази прикупљају и изводе у складу са одредбама овог законика, као и на други законом предвиђен начин.

Предмет доказивања

Члан 83.

Предмет доказивања су чињенице које чине обележје кривичног дела, или од којих зависи примена неке друге одредбе кривичног закона.

Предмет доказивања су и чињенице од којих зависи примена одредаба кривичног поступка.

Не доказују се чињенице за које суд оцени да су општепознате, у довољној мери расправљене, да их окривљени признаје на начин који не захтева даље доказивање

(члан 88.) или да сагласност странака о тим чињеницама није у супротности са другим доказима.

Незаконити докази

Члан 84.

Докази који су прибављени противно члану 16. став 1. овог законика (незаконити докази) не могу бити коришћени у кривичном поступку.

Незаконити докази се издвајају из списка, стављају у посебан запечаћени омот и чувају код судије за претходни поступак до правноснажног окончања кривичног поступка, а након тога се уништавају и о томе се саставља записник.

Изузетно од става 2. овог члана, незаконити докази се чувају до правноснажног окончања судског поступка који се води због прибављања таквих доказа.

2. Доказне радње

а) Саслушање окривљеног

Претпоставке за саслушање окривљеног

Члан 85.

Кад се окривљени први пут саслушава, питаће се за име и презиме, јединствени матични број грађана или број личног документа, надимак, име и презиме родитеља, девојачко породично име мајке, где је рођен, где станује, дан, месец и годину рођења, држављанство, занимање, породичне прилике, да ли је писмен, какве је школе завршио, шта он и чланови његовог породичног домаћинства поседују од имовине, да ли је, кад и зашто осуђиван, да ли је и кад изречена кривична санкција извршена и да ли се против њега води поступак за које друго кривично дело.

Окривљеном ће се саопштити и омогућити да користи права из члана 68. став 1. овог законика, а упозориће се на дужности које има (члан 70.) и на последице ако их не испуни.

Окривљени ће се након тога позвати да се изричито изјасни о томе да ли ће узети браниоца по свом избору, уз упозорење да ће му ако не изабере браниоца у случају обавезне одбране, бити постављен бранилац по службеној дужности у складу са одредбама овог законика.

Окривљени може бити саслушан у одсуству браниоца ако се изричито одрекао тог права, ако уредно позвани бранилац није присутан иако је обавештен о саслушању (члан 300. став 1.), а не постоји могућност да окривљени узме другог браниоца или ако за прво саслушање окривљени није обезбедио присуство браниоца ни у року од 24 часа од часа кад је поучен о овом праву (члан 68. став 1. тачка 4), осим у случају обавезне одбране.

Ако окривљени није поучен или му није омогућено да користи права из става 2. овог члана или изјава окривљеног из става 3. овог члана о присуству браниоца није унета у записник или ако је поступљено противно ставу 4. овог члана или ако је исказ окривљеног добијен противно члану 9. овог законика, на исказу окривљеног не може се заснивати судска одлука.

Правила о саслушању окривљеног

Члан 86.

Окривљени се саслушава усмено, са пристојношћу и уз пуно поштовање његове личности. Окривљени има право да се при саслушању користи својим белешкама.

Приликом саслушања окривљеном ће се омогућити да се у неометаном излагању изјасни о свим околностима које га терете и да изнесе све чињенице које му служе за одбрану.

Кад окривљени заврши свој исказ, а потребно је да се исказ употпуни или разјасни, поставиће му се питања која морају бити јасна, одређена и разумљива, не смеју садржати обману, нити се заснивати на претпоставци да је признао нешто што није признао и не смеју представљати навођење на одговор.

Ако се каснији искази окривљеног разликују од ранијих, а нарочито ако окривљени опозове своје признање, орган поступка га може позвати да изнесе разлоге зашто је дао различите исказе, односно зашто је опозвао признање.

Саслушање преко тумача или преводиоца

Члан 87.

Ако је окривљени глув, постављаће му се питања писмено, ако је нем, позваће се да писмено одговара, а ако је слеп, приликом саслушања ће му се усмено изложити садржај писаног доказног материјала. Ако се саслушање не може обавити на овај начин, позваће се као тумач лице које се са окривљеним може споразумети.

Ако окривљени не разуме језик поступка, постављаће му се питања преко преводиоца.

Ако тумач или преводилац није раније заклет, положиће заклетву да ће верно пренети питања која се окривљеном упућују и изјаве које он буде давао.

Одредбе овог законика које се односе на вештаке сходно се примењују и на тумаче и преводиоце.

Признање окривљеног

Члан 88.

Када окривљени призна да је учинио кривично дело, орган поступка дужан је да и даље прикупља доказе о учиниоцу и кривичном делу само ако постоји основана сумња у истинитост признања или је признање непотпуно, противречно или нејасно и ако је у супротности са другим доказима.

Суочење окривљеног

Члан 89.

Окривљени може бити суочен са сведоком или другим окривљеним, ако се њихови искази не слажу у погледу чињеница које су предмет доказивања.

Суочени ће се поставити један према другом и орган поступка ће од њих захтевати да један другом понове своје исказе о свакој спорној околности и да расправљају о истинитости онога што су исказали. Ток суочења и изјаве које су дали суочени, орган поступка ће унети у записник.

Препознавање лица или предмета

Члан 90.

Ако је потребно да се утврди да ли окривљени препознаје одређено лице или предмет, односно његове особине које је описао, показаће му се то лице или предмет заједно са другим њему непознатим лицима или предметима чије су основне особине сличне онима какве је описао.

Након тога ће се од окривљеног затражити да изјави да ли лице или предмет може да препозна са сигурношћу или са одређеним степеном вероватноће и да, у случају потврдног одговора, на препознато лице или предмет укаже.

Ако лице или предмет из става 1. овог члана није доступан, окривљеном се може показати фотографија тог лица или предмета заједно са другим фотографијама њему непознатих лица или предмета чије су основне особине сличне онима какве је описао.

У складу са одредбама ст. 1. до 3. овог члана, препознавање лица може се обавити и на основу његовог гласа.

б) Испитивање сведока

а. Основне одредбе

Сведок

Члан 91.

Сведок је лице за које је вероватно да ће дати обавештења о кривичном делу, учиниоцу или о другим чињеницама које се утврђују у поступку.

Способност и дужност сведочења

Члан 92.

Свако лице које може да пренесе своја сазнања или опажања у вези са предметом сведочења има способност сведочења.

Оштећени, оштећени као тужилац или приватни тужилац може се испитати као сведок.

Свако лице које се као сведок позива дужно је да се одазове позиву, а ако овим закоником није другачије одређено (чл. 93. и 94.), дужно је и да сведочи.

Искључење од дужности сведочења

Члан 93.

Од дужности сведочења искључено је:

1) лице које би својим исказом повредило дужност чувања тајног податка, док надлежни орган, односно лице органа јавне власти не опозове тајност податка или га не ослободи те дужности;

2) лице које би својим исказом повредило дужност чувања професионалне тајне (верски исповедник, адвокат, лекар, бабица и др.), осим ако је ослобођено те дужности посебним прописом или изјавом лица у чију је корист установљено чување тајне;

3) лице које је бранилац о ономе што му је окривљени као свом браниоцу поверио.

Изузетно од става 1. овог члана, суд може на предлог окривљеног или његовог браниоца одлучити да испита лице које је искључено од дужности сведочења.

Ослобођење од дужности сведочења

Члан 94.

Од дужности сведочења ослобођено је:

1) лице са којим окривљени живи у браку, ванбрачној или другој трајној заједници живота;

2) сродник окривљеног по крви у правој линији, у побочној линији до трећег степена закључно, као и сродник по тазбини до другог степена закључно;

3) усвојеник и усвојитељ окривљеног.

Малолетно лице које, с обзиром на узраст и душевну развијеност, није способно да схвати значај права да је ослобођено од дужности сведочења, не може се испитати као сведок, осим ако то сам окривљени захтева.

Орган поступка је дужан да лице из става 1. овог члана, пре испитивања или чим сазна за његов однос према окривљеном, упозори да не мора да сведочи. Упозорење и одговор се уносе у записник.

Лице које има основа да ускрати сведочење према једном од окривљених, ослобођено је од дужности сведочења и према осталим окривљенима, ако се његов исказ према природи ствари не може ограничити само на остале окривљене.

Претпоставке за испитивања сведока

Члан 95.

Сведок ће се опоменути да је дужан да говори истину и да не сме ништа да прећути, а затим ће се упозорити да давање лажног исказа представља кривично дело.

Сведок ће се упозорити и да није дужан да одговори на одређено питање ако је вероватно да би тиме изложио себе или лице из члана 94. став 1. овог законика тешкој срамоти, знатној материјалној штети или кривичном гоњењу. Ово упозорење ће се унети у записник.

Сведок ће се затим питати за име и презиме, јединствени матични број грађана, име оца или мајке, пребивалиште, боравиште, место и годину рођења и његов однос са окривљеним и оштећеним. Сведок ће се упозорити да је дужан да о промени адресе пребивалишта или боравишта обавести орган поступка.

Ако је као сведок испитано лице противно члану 93. став 1. овог законика или ако лице које је ослобођено од дужности сведочења (члан 94.) није на то упозорено или се није изричито одрекло тог права или ако упозорење и одрицање није убележено у записник или ако је исказ сведока добијен противно члану 9. овог законика, на исказу сведока не може се заснивати судска одлука.

Заклетва сведока

Члан 96.

Од сведока ће се захтевати да пре сведочења положи заклетву.

Пре главног претреса, сведок може положити заклетву само ако постоји бојазан да због болести или због других разлога неће моћи да дође на главни претрес. Разлог због кога је тада положена заклетва навешће се у записнику.

Текст заклетве гласи: "Заклињем се својом чашћу да ћу о свему што будем питан говорити само истину и да ништа од онога што ми је познато нећу прећутати".

Сведок заклетву полаже усмено, читањем њеног текста, или потврдним одговором након саслушаног садржаја текста заклетве коју је прочитао орган поступка. Неми сведоци који знају да читају и пишу потписују текст заклетве, а глуви, слепи или неми сведоци, који не знају ни да читају ни да пишу заклињу се уз помоћ тумача.

Одбијање и разлози одбијања сведока да положи заклетву унеће се у записник.

Сведок који не полаже заклетву

Члан 97.

Не полаже заклетву сведок:

- 1) који у време саслушања није пунолетан;
- 2) који због душевног стања не може да схвати значај заклетве.

Правила о испитивању сведока

Члан 98.

Сведок се испитује понаособ и без присуства осталих сведока. Сведок је дужан да сведочи усмено.

После општих питања, сведок се позива да изнесе све што му је о предмету познато.

Кад сведок заврши свој исказ, а потребно је да се његов исказ провери, допуни или разјасни, поставиће му се питања која морају бити јасна, одређена и разумљива, не смеју садржати обману, нити се заснивати на претпоставци да је изјавио нешто што није изјавио, и не смеју представљати навођење на одговор осим ако се ради о унакрсном испитивању на главном претресу.

Сведок ће се увек питати откуд му је познато оно о чему сведочи.

Оштећени који се испитује као сведок питаће се да ли жели да у кривичном поступку остварује имовинскоправни захтев.

Ако се испитивање сведока обавља преко тумача, односно преводиоца или ако је сведок глув, слеп или нем, испитивање се врши на начин предвиђен у члану 87. овог законика.

Суочење сведока

Члан 99.

Сведок може бити суочен са другим сведоком или окривљеним, ако се њихови искази не слажу у погледу чињеница које су предмет доказивања.

На суочење сведока примениће се одредбе члана 89. став 2. овог законика.

Препознавање лица или предмета

Члан 100.

Ако је потребно да се утврди да ли сведок препознаје одређено лице или предмет, односно њихове особине које је описао, препознавање ће се обавити у складу са чланом 90. овог законика.

Препознавање лица у предистражном поступку и у истрази ће се обавити тако да лице које је предмет препознавања не може да види сведока, нити сведок може да види то лице пре него што приступи препознавању.

У предистражном поступку и истрази, препознавање лица се обавља у присуству јавног тужиоца.

Кажњавање сведока

Члан 101.

Ако сведок који је уредно позван не дође, а изостанак не оправда или се без одобрења удаљи са места где треба да буде испитан, орган поступка може наредити да сведок буде принудно доведен, а суд га може и казнити новчано до 100.000 динара.

Ако сведок дође, па пошто је упозорен на последице одбије без законског разлога да сведочи, суд га може казнити новчано до 150.000 динара, а ако и после тога одбије да сведочи, може га још једном казнити истом казном.

О жалби против решења којим је изречена новчана казна, одлучује веће. Жалба не задржава извршење решења.

б. Заштита сведока

Основна заштита

Члан 102.

Орган поступка је дужан да оштећеног или сведока заштити од увреде, претње и сваког другог напада.

Учесника у поступку или друго лице које пред органом поступка вређа оштећеног или сведока, прети му или угрожава његову безбедност, јавни тужилац или суд ће опоменути, а суд га може и новчано казнити до 150.000 динара.

О жалби против решења којим је изречена новчана казна, одлучује веће. Жалба не задржава извршење решења.

По пријему обавештења од полиције или суда или по сопственом сазнању о постојању насиља или озбиљне претње упућене оштећеном или сведоку јавни тужилац ће предузети кривично гоњење или ће о томе обавестити надлежног јавног тужиоца.

Јавни тужилац или суд може захтевати да полиција предузме мере заштите оштећеног или сведока у складу са законом.

Посебно осетљиви сведок

Члан 103.

Сведоку који је с обзиром на узраст, животно искуство, начин живота, пол, здравствено стање, природу, начин или последице извршеног кривичног дела, односно друге околности случаја посебно осетљив, орган поступка може по службеној дужности, на захтев странака или самог сведока одредити статус посебно осетљивог сведока.

Решење о одређивању статуса посебно осетљивог сведока доноси јавни тужилац, председник већа или судија појединац.

Ако сматра да је то потребно ради заштите интереса посебно осетљивог сведока, орган поступка из става 2. овог члана ће донети решење о постављању пуномоћника сведоку, а јавни тужилац или председник суда ће поставити пуномоћника по редоследу са списка адвоката који суду доставља надлежна адвокатска комора за одређивање бранилаца по службеној дужности (члан 76.).

Против решења којим је усвојен или одбијен захтев није дозвољена посебна жалба.

Правила о испитивању посебно осетљивог сведока

Члан 104.

Посебно осетљивом сведоку питања се могу постављати само преко органа поступка који ће се према њему односити са посебном пажњом, настојећи да се избегну могуће штетне последице кривичног поступка по личност, телесно и душевно стање сведока. Испитивање се може обавити уз помоћ психолога, социјалног радника или другог стручног лица, о чему одлучује орган поступка.

Ако орган поступка одлучи да се посебно осетљиви сведок испита употребом техничких средстава за пренос слике и звука, испитивање се спроводи без присуства странака и других учесника у поступку у просторији у којој се сведок налази.

Посебно осетљиви сведок може се испитати и у свом стану или другој просторији, односно у овлашћеној институцији која је стручно оспособљена за испитивање посебно осетљивих лица. У том случају орган поступка може одредити да се примене мере из става 2. овог члана.

Посебно осетљиви сведок не може бити суочен са окривљеним, осим ако то сам окривљени захтева, а орган поступка то дозволи водећи рачуна о степену осетљивости сведока и о правима одбране.

Против решења из ст. 1. до 3. овог члана није дозвољена посебна жалба.

Заштићени сведок

Члан 105.

Ако постоје околности које указују да би сведок давањем исказа или одговором на поједина питања себе или себи блиска лица изложио опасности по живот, здравље, слободу или имовину већег обима, суд може решењем о одређивању статуса заштићеног сведока одобрити једну или више мера посебне заштите.

Мере посебне заштите обухватају испитивање заштићеног сведока под условима и на начин који обезбеђују да се његова истоветност не открије јавности, а изузетно ни окривљеном и његовом браниоцу, у складу са овим закоником.

Мере посебне заштите

Члан 106.

Мере посебне заштите којима се обезбеђује да се истоветност заштићеног сведока не открије јавности су искључење јавности са главног претреса и забрана објављивања података о истоветности сведока.

Меру посебне заштите којом се окривљеном и његовом браниоцу ускраћују подаци о истоветности заштићеног сведока суд може изузетно одредити ако након узимања изјава од сведока и јавног тужиоца утврди да је живот, здравље или слобода сведока или њему блиског лица у тој мери угрожена да то оправдава ограничење права на одбрану и да је сведок веродостојан.

Истоветност заштићеног сведока која је ускраћена у складу са ставом 2. овог члана, суд ће открити окривљеном и његовом браниоцу најкасније 15 дана пре почетка главног претреса.

Приликом одлучивања о мерама посебне заштите из ст. 1. и 2. овог члана суд ће водити рачуна да се одређује тежа мера само ако се сврха не може постићи применом блаже мере.

Покретање поступка за одређивање статуса заштићеног сведока

Члан 107.

Суд може одредити статус заштићеног сведока по службеној дужности, на захтев јавног тужиоца или самог сведока.

Захтев из става 1. овог члана садржи: личне податке о сведоку, податке о кривичном делу о коме се сведок испитује, чињенице и доказе који указују да у случају сведочења постоји опасност по живот, тело, здравље, слободу или имовину већег обима сведока или њему блиских лица и опис околности на које се сведочење односи.

Захтев се подноси у запечаћеном омоту на коме је назначено "заштита сведока - строго поверљиво" и предаје се у току истраге судији за претходни поступак, а након потврђивања оптужнице председнику већа.

Ако сведок приликом испитивања ускрати давање података из члана 95. став 3. овог законика, одговор на поједина питања или сведочење у целини, уз образложење да постоје околности из члана 105. став 1. овог законика, суд ће позвати сведока да у року од три дана поступи у складу са одредбама ст. 2. и 3. овог члана.

Ако ускраћивање података, одговора или сведочења сматра очигледно неоснованим или сведок у остављеном року не поступи у складу са одредбама ст. 2. и 3. овог члана, суд ће применити одредбе члана 101. став 2. овог законика.

Одлучивање о одређивању статуса заштићеног сведока

Члан 108.

О одређивању статуса заштићеног сведока решењем одлучује у току истраге судија за претходни поступак, а након потврђивања оптужнице веће. Приликом одлучивања

на главном претресу искључује се јавност (члан 363.), без изузетака прописаних у члану 364. став 2. овог законика.

У решењу којим се одређује статус заштићеног сведока наводи се псеудоним заштићеног сведока, трајање мере и начин на који ће бити спроведена: измена или брисање из списка података о истоветности сведока, прикривање изгледа сведока, испитивање из посебне просторије уз промену гласа сведока, испитивање путем техничких средстава за пренос и промену звука и слике.

Против решења из става 1. овог члана странке и сведок могу изјавити жалбу.

О жалби на решење судије за претходни поступак одлучује веће (члан 21. став 4.), а у осталим случајевима веће (члан 21. став 4.) непосредно вишег суда. Одлука о жалби се доноси у року од три дана од пријема списка.

Испитивање заштићеног сведока

Члан 109.

Када решење о одређивању статуса заштићеног сведока постане правноснажно, суд ће посебном наредбом, која представља тајну, на поверљив начин обавестити странке, браниоца и сведока о дану, часу и месту испитивања сведока.

Пре почетка испитивања заштићени сведок се обавештава да се његова истоветност неће никоме открити осим суду, странкама и браниоцу, или само суду и јавном тужиоцу, под условима из члана 106. ст. 2. и 3. овог законика и упознаје се са начином на који ће бити испитан.

Суд ће упозорити све присутне да су дужни да чувају као тајну податке о заштићеном сведоку и њему блиским лицима и о другим околностима које могу довести до откривања њихове истоветности и да одавање тајне представља кривично дело. Упозорење и имена присутних лица унеће се у записник.

Суд ће забранити свако питање које захтева одговор који би могао да открије истоветност заштићеног сведока.

Ако се испитивање заштићеног сведока обавља путем техничких средстава за промену звука и слике, њима рукује стручно лице.

Заштићени сведок потписује записник псеудонимом.

Чување података о заштићеном сведоку

Члан 110.

Подаци о истоветности заштићеног сведока и њему блиских лица и о другим околностима које могу довести до откривања њихове истоветности, затвориће се у посебан омот са назнаком "заштићени сведок - строго поверљиво", запечатити и предати на чување судији за претходни поступак.

Запечаћени омот може отворити само суд који одлучује о правном леку против пресуде. На омоту ће се назначити разлог, дан и час отварања и имена чланова већа који су упознати са подацима из става 1. овог члана. Након тога омот ће се поново запечатити, са назначењем на омоту датума и часа печећења, и вратити судији за претходни поступак.

Подаци из става 1. овог члана представљају тајне податке. Осим службених лица ова податке су дужна да чувају и друга лица која их у било ком својству сазнају.

Дужност обавештавања о мерама посебне заштите

Члан 111.

Полиција и јавни тужилац су приликом прикупљања обавештења од грађана дужни да их обавесте о мерама посебне заштите из члана 106. овог законика.

Сходна примена одредаба о заштићеном сведоку

Члан 112.

Одредбе чл. 105. до 111. овог законика сходно се примењују и на заштиту прикривеног иследника, вештака, стручног саветника и стручно лице.

в) Вештачење

а. Основне одредбе

Разлози за вештачење

Члан 113.

Орган поступка одредиће вештачење када је за утврђивање или оцену неке чињенице у поступку потребно стручно знање.

Вештачење се не може одредити ради утврђивања или оцене правних питања о којима се одлучује у поступку.

Одређивање вештака

Члан 114.

Вештак је лице које располаже потребним стручним знањем за утврђивање или оцену неке чињенице у поступку.

За вештачење ће се, по правилу, одредити један вештак, а ако је вештачење сложено - два или више вештака.

Ако за одређену врсту вештачења постоје вештаци са списка сталних вештака, други вештаци се могу одредити само ако постоји опасност од одлагања или ако су стални вештаци спречени или ако то захтевају друге околности.

Ако за одређену врсту вештачења постоји стручна установа или се вештачење може обавити у оквиру државног органа, таква вештачења, нарочито ако су сложенија, по правилу, ће се поверити таквој установи или органу, који ће потом одредити једног или више стручњака за давање налаза и мишљења.

Ако за одређену врсту вештачења не постоји домаћи стручњак, стручна установа или државни орган или је то оправдано због посебне сложености случаја, природе вештачења или других важних околности, за вештака се изузетно може одредити страни држављанин, односно вештачење се може изузетно поверити страниј стручној установи или органу друге државе.

Дужност вештачења

Члан 115.

Лице које се позива као вештак дужно је да се одазове позиву и да свој налаз и мишљење да у одређеном року. На захтев вештака, из оправданих разлога, орган поступка може продужити рок.

Ако вештак који је уредно позван не дође, а изостанак не оправда, или се без одобрења удаљи са места где треба да буде испитан, орган поступка може наредити да се принудно доведе, а суд га може и казнити новчано до 100.000 динара, а стручну установу до 300.000 динара.

Ако вештак, након упозорења на последице ускраћивања вештачења, без оправданог разлога неће да вештачи, или не да налаз и мишљење у року који му је одређен, суд га може казнити новчано до 150.000 динара, а стручну установу до 500.000 динара.

У случају из ст. 2. и 3. овог члана суд може казнити одговорно лице у државном органу новчаном казном прописаном за вештака, ако вештачење врши државни орган.

О жалби против решења којим је изречена новчана казна, одлучује веће. Жалба не задржава извршење решења.

Изузеће од дужности вештачења

Члан 116.

За вештака се не може одредити лице које је искључено (члан 93.) или ослобођено (члан 94.) од дужности сведочења, а ако је одређено за вештака, на његовом налазу и мишљењу не може се заснивати судска одлука.

Разлог за изузеће од дужности вештачења (члан 37. став 1.) постоји и у погледу лица које је запослено код оштећеног или окривљеног или је, заједно са њима или неким од њих, запослено код другог послодавца.

За вештака се, по правилу, неће одредити лице које је испитано као сведок.

О жалби против решења којим се одбија захтев за изузеће вештака (члан 41. став 5.) одлучује судија за претходни поступак или веће (члан 21. став 4.). Жалба одлаже извршење вештачења, уколико не постоји опасност од одлагања.

Одређивање вештачења

Члан 117.

Орган поступка по службеној дужности или на предлог странке и браниоца одређује вештачење писаном наредбом, а ако постоји опасност од одлагања вештачење се, уз обавезу састављања службене белешке, може и усмено одредити.

Ако вештачење предложи странка или бранилац, орган поступка га може позвати да предложи лице, односно стручну установу или државни орган, коме треба поверити вештачење и да постави питања на која вештак треба да одговори.

Против решења којим је у току истраге јавни тужилац одбио предлог окривљеног или његовог браниоца за одређивање вештачења, може се изјавити жалба о којој одлучује судија за претходни поступак у року од 48 часова.

Ако одређивање вештачења предложи окривљени и његов бранилац, оштећени као тужилац или приватни тужилац, орган поступка може захтевати да се унапред положи новчани износ за трошкове вештачења.

Ако вештачење одређује суд, наредба се доставља и странкама.

Наредба о вештачењу

Члан 118.

Наредба о вештачењу садржи:

- 1) назив органа који је наредио вештачење;
- 2) име и презиме лица које је одређено за вештака, односно назив стручне установе или државног органа коме је поверено вештачење;
- 3) означавање предмета вештачења;
- 4) питања на која треба одговорити;
- 5) обавеза да изузете и обезбеђене узорке, трагове и сумњиве материје преда органу поступка;
- 6) рок за подношење налаза и мишљења;
- 7) обавезу да налаз и мишљење достави у довољном броју примерака за суд и странке;
- 8) упозорење да чињенице које је сазнао приликом вештачења представљају тајну;
- 9) упозорење на последице давања лажног налаза и мишљења.

Ако странка има стручног саветника (члан 125.) у наредби се назначује његово име и адреса.

Заклетва вештака

Члан 119.

Од вештака ће се захтевати да пре вештачења положи заклетву, а стални вештак биће пре вештачења опоменут на већ положену заклетву.

Ако постоји бојазан да због болести или других разлога вештак неће моћи да дође на главни претрес, он заклетву може положити и пре главног претреса пред јавним тужиоцем или судом, уз њихову обавезу да у записнику наведу разлоге због којих се заклетва тада полаже.

Текст заклетве гласи: "Заклињем се да ћу вештачити у складу са правилима науке или вештине, савесно, непристрасно и по свом најбољем знању, и да ћу тачно и потпуно изнети свој налаз и мишљење".

Поступак вештачења

Члан 120.

Пре почетка вештачења орган поступка упозориће вештака да давање лажног налаза и мишљења представља кривично дело и позвати га да предмет вештачења брижљиво размотри, да тачно наведе све што запази и нађе, и да своје мишљење изнесе непристрасно и у складу са правилима науке или вештине.

Орган поступка руководи вештачењем, показује вештаку предмете које ће размотрити, поставља му питања и по потреби тражи објашњења у погледу датог налаза и мишљења.

Ако је за сврхе вештачења потребно да се анализира нека материја, вештаку ће се, ако је то могуће, ставити на располагање само део те материје, а остатак ће се у потребној количини обезбедити за случај накнадних анализа.

Вештак има право да од органа поступка и странака тражи и добије допунска разјашњења, да разгледа предмете и разматра списе, да предлаже да се прикупе докази или прибаве предмети и подаци који су од важности за давање налаза и мишљења и да приликом увиђаја, реконструкције или предузимања друге доказне радње предложи да се разјасне поједине околности или да се лицу које даје изјаву поставе одређена питања.

Вештачење у стручној установи или државном органу

Члан 121.

Када је вештачење поверено стручној установи или државном органу, неће се применити одредбе члана 119. и члана 120. ст. 1. и 2. овог законика, а орган поступка ће руководиоца стручне установе или органа упозорити на последице давања лажног налаза и мишљења и на то да у давању налаза и мишљења не може учествовати лице из члана 116. овог законика.

Орган поступка ће стручној установи или државном органу ставити на располагање материјал потребан за вештачење и поступити у складу са чланом 120. став 3. овог законика.

Стручна установа или државни орган доставља писани налаз и мишљење, потписан од лица која су извршила вештачење.

Руководилац стручне установе или државног органа дужан је да странку, на њен захтев, обавести о именима лица која ће извршити вештачење.

Орган поступка може тражити објашњења у погледу датог налаза и мишљења.

Смештање у здравствену установу у циљу вештачења

Члан 122.

Судија за претходни поступак, председник претресног већа или судија појединац, по службеној дужности или на предлог странке или вештака, може решењем одредити смештање окривљеног у здравствену установу ако је то неопходно за сврху медицинског вештачења.

Мера из става 1. овог члана може трајати најдуже до 15 дана, а изузетно се, на образложени предлог вештака и по прибављеном мишљењу руководиоца здравствене установе, може продужити најдуже за још 15 дана.

Против решења којим је одређено смештање окривљеног у здравствену установу или је одбијен предлог из ст. 1. и 2. овог члана странке и бранилац могу изјавити жалбу у року од 24 часа од када им је уручено решење.

О жалби, која не задржава извршење решења, одлучује веће (члан 21. став 4.) у року од 48 часова.

Ако се у здравствену установу смешта окривљени који се налази у притвору, судија за претходни поступак, председник претресног већа или судија појединац ће обавестити руководиоца установе о разлозима због којих је одређен притвор, да би се предузеле мере потребне за остварење сврхе притвора.

Време проведено у здравственој установи урачунаће се окривљеном у притвор, односно у изречену кривичну санкцију која се састоји у лишењу слободе.

Налаз и мишљење вештака

Члан 123.

Усмено дати налаз и мишљење вештака уноси се одмах у записник.

Вештаку се може одобрити да поднесе писани налаз и мишљење, у року који одреди орган поступка.

У записнику о вештачењу или у писаном налазу и мишљењу назначиће се ко је извршио вештачење, занимање, стручна спрема и специјалност вештака, као и имена и својство лица која су присуствовала вештачењу.

Након завршеног вештачења, орган поступка обавештава странке које вештачењу нису присуствовале да записник о вештачењу или писани налаз и мишљење могу разгледати и копирати и одређује рок у којем могу да изнесу своје примедбе.

Недостаци у налазу и мишљењу вештака

Члан 124.

Орган поступка ће по службеној дужности или на предлог странака наредити да се вештачење понови:

- 1) ако је налаз нејасан, непотпун, погрешан, у противречности сам са собом или са околностима о којима је вештачено или се појави сумња у његову истинитост;
- 2) ако је мишљење нејасно или противречно.

Ако се недостаци из става 1. овог члана не могу отклонити поновним испитивањем вештака или допунским вештачењем, орган поступка ће одредити другог вештака који ће обавити ново вештачење.

Стручни саветник

Члан 125.

Стручни саветник је лице које располаже стручним знањем из области у којој је одређено вештачење.

Странка може изабрати и пуномоћјем овластити стручног саветника када орган поступка одреди вештачење.

Окривљени и оштећени као тужилац имају право да органу поступка поднесу захтев за постављање стручног саветника. Приликом одлучивања о захтеву сходно се примењују одредбе члана 59, члана 77. ст. 1. и 2, члана 114. став 3. и члана 116. ст. 1. до 3. овог законика.

О жалби против решења којим је одбијен захтев из става 3. овог члана одлучује судија за претходни поступак или веће (члан 21. став 4.).

Права и дужности стручног саветника

Члан 126.

Стручни саветник има право да буде обавештен о дану, часу и месту вештачења и да присуствује вештачењу којем имају право да присуствују окривљени и његов бранилац, да у току вештачења прегледа списе и предмет вештачења и предлаже вештаку предузимање одређених радњи, да даје примедбе на налаз и мишљење вештака, да на главном претресу поставља питања вештаку и да буде испитан о предмету вештачења.

Пре испитивања од стручног саветника ће се захтевати да положи заклетву која гласи: "Заклињем се да ћу дати исказ у складу са правилима науке или вештине, савесно, непристрасно и по свом најбољем знању".

Стручни саветник је дужан да пуномоћје без одлагања поднесе органу поступка, да странци пружи помоћ стручно, савесно и благовремено, да не злоупотребљава своја права и да не одуговлачи поступак.

б. Посебни случајеви вештачења

Вештачење телесних повреда

Члан 127.

Ако постоји сумња у односу на врсту и начин настанка телесне повреде, орган поступка ће одредити вештачење телесних повреда.

Телесне повреде вештаче се, по правилу, прегледом повређеног, а ако то није могуће или по мишљењу вештака није потребно - на основу медицинске документације или других података у списима.

Приликом прегледа из става 2. овог члана сходно се примењују одредбе чл. 133. и 134. овог законика.

Налаз и мишљење вештака

Члан 128.

Вештак ће тачно описати повреде и по потреби сачинити фотодокументацију, а потом дати мишљење о врсти и тежини сваке поједине повреде и њиховом укупном дејству, с обзиром на њихову природу или посебне околности случаја, о томе какве последице те повреде обично производе, а какве су у конкретном случају произвеле, и о томе чиме су повреде нанете и на који начин.

Приликом вештачења, вештак је дужан да поступи у складу са одредбом члана 130. став 2. овог законика.

Вештачење леша

Члан 129.

Ако постоји сумња да је смрт одређеног лица непосредна или посредна последица кривичног дела или је у тренутку смрти лице било лишено слободе или је непознат идентитет леша, јавни тужилац или суд ће одредити да лекар специјалиста за судску медицину изврши преглед и обдукцију леша.

Када се вештачи ван стручне установе, преглед и обдукцију леша извршиће према потреби два или више лекара из става 1. овог члана.

Ако је леш већ закопан, суд ће одредити ексхумацију у циљу његовог прегледа и обдукције.

Налаз и мишљење вештака

Члан 130.

При обдукцији леша предузеће се потребне мере да се утврди идентитет леша и у том циљу посебно ће се описати спољне и унутрашње телесне особине леша и обезбедиће се одговарајући узорци са леша за форензичко-генетичку анализу и отисци папиларних линија.

Вештак је дужан да при прегледу и обдукцији леша обрати пажњу на нађени материјал биолошког порекла (крв, пљувачка, сперма, урин и др.), трагове и сумњиве материје, да их опише и изузме, а ако то орган поступка захтева или ако вештак посумња да је смрт проузрокована тровањем, обезбедиће узорке биолошког порекла (крв, урин, течност стакластог тела, телесни органи и др.).

О прегледу и обдукцији леша сачиниће се фотодокументација.

У мишљењу ће вештак нарочито навести порекло и непосредни узрок смрти, као и шта је тај узрок изазвало.

Ако је на лешу нађена каква повреда, утврдиће се да ли је ту повреду нанео неко други, чиме је нанета, на који начин, колико времена пре него што је смрт наступила и да ли је она проузроковала смрт, а ако је на лешу нађено више повреда, утврдиће се да ли је свака повреда нанета истим средством и која је повреда проузроковала смрт, да ли је више смртоносних повреда, какав је редослед њиховог настанка и да ли су само неке од њих проузроковале смрт или је смрт последица њиховог скупног деловања.

У случају из става 5. овог члана нарочито ће се утврдити да ли је смрт проузрокована самом врстом и општом природом повреде или због личног својства или нарочитог стања организма повређеног или због случајних околности или околности под којима је повреда нанета.

При прегледу и обдукцији зачетка или новорођенчета, поред обавеза из ст. 4. и 5. овог члана, треба посебно утврдити његову старост, способност за ванматерични живот, узрок смрти и да ли је рођено живо или мртво.

Психијатријско вештачење

Члан 131.

Ако се појави сумња да је искључена или смањена урачунљивост окривљеног, да је окривљени услед зависности од употребе алкохола или опојних дрога учинио кривично дело или да је због душевних сметњи неспособан да учествује у поступку, орган поступка ће одредити психијатријско вештачење окривљеног.

Ако се појави сумња у способност сведока да пренесе своја сазнања или опажања у вези са предметом сведочења, орган поступка може одредити психијатријско вештачење сведока.

Налаз и мишљење вештака

Члан 132.

Ако је вештачење одређено ради оцене урачунљивости окривљеног, вештак ће установити да ли је у време извршења кривичног дела код окривљеног постојала душевна болест, привремена душевна поремећеност, заостали душевни развој или друга тежа душевна поремећеност, одредиће природу, врсту, степен и трајност поремећености и дати мишљење о утицају таквог душевног стања на способност окривљеног да схвати значај свога дела или управља својим поступцима.

Ако је вештачење одређено ради оцене способности окривљеног да учествује у поступку, вештак ће установити да ли код окривљеног постоје душевне сметње и дати мишљење да ли је окривљени способан да схвати природу и сврху кривичног поступка, разуме поједине процесне радње и њихове последице и сам или уз помоћ браниоца врши своју одбрану.

Ако је вештачење одређено ради оцене способности сведока да пренесе своја сазнања или опажања у вези са предметом сведочења, вештак ће установити да ли код сведока постоје душевне сметње и дати мишљење да ли је сведок способан да сведочи.

г) Увиђај

Предузимање увиђаја

Члан 133.

Увиђај се предузима када је за утврђивање или разјашњење неке чињенице у поступку потребно непосредно опажање органа поступка.

Предмет увиђаја може бити лице, ствар или место.

Приликом предузимања увиђаја орган поступка ће по правилу затражити помоћ стручног лица форензичке, саобраћајне, медицинске или друге струке, које ће, по потреби, предузети и проналажење, обезбеђивање или описивање трагова, извршити потребна мерења и снимања, сачинити скице, узети потребне узорке ради анализе или прикупити друге податке.

На увиђај се може позвати и вештак ако би његово присуство било од користи за давање налаза и мишљења.

Увиђај лица

Члан 134.

Увиђај окривљеног предузеће се и без његовог пристанка ако је потребно да се утврде чињенице важне за поступак.

Увиђај других лица може се без њиховог пристанка предузети само ако се мора утврдити да ли се на њиховом телу налази одређени траг или последица кривичног дела.

Ако су испуњени услови из члана 141. овог законика, од лица из ст. 1. и 2. овог члана могу се узети узорци ради анализе (чл. 141. и 142.).

Увиђај ствари

Члан 135.

Увиђај се предузима над покретним и непокретним стварима окривљеног или других лица. Увиђај леша се предузима ако су испуњени услови из члана 129. став 1. овог законика.

Свако је дужан да органу поступка омогући приступ стварима и пружи потребна обавештења. Под условима из члана 147. овог законика, покретне ствари се могу привремено одузети.

Ако је ради предузимања увиђаја потребно ући у зграде, станове и друге просторије, примењују се одредбе члана 155. и члана 158. став 1. тачка 1) овог законика.

Увиђај места

Члан 136.

Увиђај места се предузима на месту кривичног дела или другом месту на којем се налазе предмети или трагови кривичног дела.

Орган поступка може задржати лице затечено на месту увиђаја под условима предвиђеним у члану 290. овог законика.

д) Реконструкција догађаја

Одређивање реконструкције догађаја

Члан 137.

Ради проверавања изведених доказа или утврђивања чињеница које су од значаја за разјашњење предмета доказивања, орган поступка може одредити реконструкцију догађаја, која се обавља тако што ће се поновити радње или ситуације у условима под којима се према изведеним доказима догађај одиграо. Ако су у исказима појединих сведока или окривљених радње или ситуације различито приказане, реконструкција догађаја ће се, по правилу, посебно извршити са сваким од њих.

Реконструкција се не сме обавити на начин којим се вређа јавни ред и морал или се доводи у опасност живот или здравље људи.

Приликом реконструкције могу се, по потреби, поново извести поједини докази.

ђ) Исправа

Доказивање исправом

Члан 138.

Доказивање исправом врши се читањем, гледањем, слушањем или увидом у садржај исправе на други начин.

Исправа коју је у прописаном облику издао државни орган у границама своје надлежности, као и исправа коју је у таквом облику издало лице у вршењу јавног овлашћења које му је поверено законом, доказује веродостојност онога што је у њој садржано.

Дозвољено је доказивати да садржај исправе из става 2. овог члана није веродостојан или да исправа није правилно састављена.

Веродостојност садржаја осталих исправа утврђује се извођењем других доказа и оцењује се у складу са чланом 16. став 3. овог законика.

Прибављање исправе

Члан 139.

Исправу по службеној дужности или на предлог странака прибавља орган поступка или подноси странке, по правилу, у оригиналу.

Ако лице или државни орган одбије да на захтев органа поступка добровољно преда исправу, поступиће се у складу са одредбама члана 147. овог законика. Ако је оригинал исправе уништен, нестало или га није могуће прибавити, може се прибавити копија исправе.

Орган поступка ће у записник унети садржај исправе и направити њену копију, а у случају потребе оригинал ће вратити подносиоцу.

е) Узимање узорака

Узимање биометријских узорака

Члан 140.

У циљу утврђивања чињеница у поступку од осумњиченог се могу и без пристанка узети отисци папиларних линија и делова тела, букални брис и лични подаци, саставити лични опис и направити фотографија (форензичка регистрација осумњиченог).

Кад је то неопходно ради утврђивања истоветности или у другим случајевима од интереса за успешно вођење поступка, суд може одобрити да се фотографија осумњиченог јавно објави.

Ради отклањања сумње о повезаности са кривичним делом, од оштећеног или другог лица затеченог на месту кривичног дела могу се и без пристанка узети отисци папиларних линија и делова тела и букални брис.

Радњу из ст. 1. и 3. овог члана по наредби јавног тужиоца или суда предузима стручно лице.

Узимање узорака биолошког порекла

Члан 141.

Узимању узорака биолошког порекла и предузимању других медицинских радњи које су по правилу медицинске науке неопходне ради анализе и утврђивања чињеница у поступку, може се приступити и без пристанка окривљеног, изузев ако би због тога наступила каква штета по његово здравље.

Ако је потребно утврдити постојање трага или последице кривичног дела на другом лицу, узимању узорака биолошког порекла и предузимању других медицинских радњи у складу са ставом 1. овог члана може се приступити и без пристанка лица, изузев ако би наступила каква штета по његово здравље.

Од окривљеног, оштећеног, сведока или другог лица може се ради утврђивања чињеница у поступку узети узорак гласа или рукописа ради упоређивања.

Радње из ст. 1. и 2. овог члана по наредби јавног тужиоца или суда предузима здравствени радник.

Лице из става 3. овог члана које без законског разлога (члан 68. став 1. тачка 2), члан 93, члан 94. став 1. и члан 95. став 2.) одбије да да узорак гласа или рукописа суд може казнити новчано до 150.000 динара.

О жалби против решења којим је изречена новчана казна, одлучује веће. Жалба не задржава извршење решења.

Узимање узорака за форензичко-генетичку анализу

Члан 142.

Ако је потребно ради откривања учиниоца кривичног дела или утврђивања других чињеница у поступку, јавни тужилац или суд може наредити узимање узорка за форензичко-генетичку анализу:

1) са места кривичног дела и другог места на коме се налазе трагови кривичног дела;

2) од окривљеног и оштећеног, а под условима предвиђеним у члану 141. став 2. овог законика;

3) од других лица ако постоји једна или више карактеристика која их доводи у везу са кривичним делом.

У одлуци о изрицању кривичне санкције која се састоји у лишењу слободе, првостепени суд може по службеној дужности одредити да се узорак за форензичко-генетичку анализу узме од:

1) окривљеног коме је за кривично дело учињено са умишљајем изречена казна затвора преко једне године;

2) окривљеног који је оглашен кривим за умишљајно кривично дело против полне слободе;

3) лица коме је изречена мера безбедности обавезног психијатријског лечења.

Вођење евиденције о узетим узорцима, њихово чување и уништавање уређује се актом из члана 279. овог законика.

ж) Провера рачуна и сумњивих трансакција

Предмет провере

Члан 143.

Ако постоје основи сумње да осумњичени за кривично дело за које је прописана казна затвора од четири године или тежа казна, односно за кривично дело приказивање, прибављање и поседовање порнографског материјала и искоришћавање малолетног лица за порнографију (члан 185. став 4. Кривичног законика), прање новца (члан 231. став 5. Кривичног законика), трговина утицајем (члан 366. став 2. Кривичног законика), примање мита (члан 367. став 4. Кривичног законика) и давање мита (члан 368. став 2. Кривичног законика) поседује рачуне или обавља трансакције, орган поступка може одредити да се изврши провера рачуна или сумњивих трансакција.

Провера из става 1. овог члана обухвата:

1) прибављање података;

2) надзор над сумњивим трансакцијама;

3) привремено обустављање сумњиве трансакције.

Прибављање података

Члан 144.

Ако су испуњени услови из члана 143. став 1. овог законика, јавни тужилац може наредити банци или другој финансијској организацији да му у одређеном року достави податке:

1) о рачунима које осумњичени има или контролише и средствима која на њима држи;

2) из евиденције података.

Банка или финансијска организација дужна је да чува као тајну податак да је поступила у складу са ставом 1. овог члана.

Ако не покрене кривични поступак у року од шест месеци од дана када се упознао са прикупљеним подацима из става 1. овог члана или ако изјави да против осумњиченог неће захтевати вођење поступка или ако сматра да прикупљени подаци нису потребни за вођење поступка, јавни тужилац ће донети решење о уништењу прикупљеног материјала.

О доношењу решења из става 3. овог члана јавни тужилац ће обавестити лице према коме је спроведена доказна радња. Материјал се уништава под надзором јавног тужиоца који о томе саставља записник.

Надзор над сумњивим трансакцијама

Члан 145.

Ако су испуњени услови из члана 143. став 1. овог законика, јавни тужилац може захтевати да суд одреди надзор над сумњивим трансакцијама.

Надзор из става 1. овог члана одређује образложеном наредбом судија за претходни поступак. У наредби се наводе подаци о осумњиченом, ознака рачуна, обавеза банке или финансијске организације да доставља периодичне извештаје јавном тужиоцу и трајање надзора. Надзор може трајати најдуже три месеца, а због важних разлога може бити продужен највише за још три месеца. Надзор се обуставља чим престану разлози за његову примену.

Ако у наредби није другачије одређено, банка или друга финансијска организација је дужна да пре сваке трансакције обавести јавног тужиоца да ће трансакција бити извршена и да наведе рок у којем ће се извршити.

Ако због природе трансакције није могуће поступити у складу са ставом 3. овог члана, банка или друга финансијска организација ће обавестити јавног тужиоца одмах после извршења трансакције и навешће разлоге кашњења.

Банка или финансијска организација дужна је да чува као тајну податак да је поступила у складу са ставом 2. овог члана.

Ако јавни тужилац не покрене кривични поступак у року од шест месеци од дана када се упознао са подацима добијеним надзором из става 1. овог члана или ако изјави да против осумњиченог неће захтевати вођење поступка или ако сматра да прикупљени подаци нису потребни за вођење поступка, судија за претходни поступак ће поступити у складу са чланом 144. ст. 3. и 4. овог законика.

Привремено обустављање сумњиве трансакције

Члан 146.

Ако су испуњени услови из члана 143. став 1. овог законика и ако постоје основи сумње да осумњичени обавља трансакцију из члана 145. став 1. овог законика, на писани и образложени захтев јавног тужиоца судија за претходни поступак може наредити банци или другој финансијској организацији да привремено обустави извршење сумњиве трансакције.

Мера привременог обустављања из става 1. овог члана може трајати најдуже 72 часа, а у случају да трајање мере обухвата и нерадне дане може се по наредби суда продужити највише за још 48 часова.

Банка или друга финансијска организација дужна је да чува као тајну податак да је поступила у складу са ставом 1. овог члана.

з) Привремено одузимање предмета

Предмети који се одузимају

Члан 147.

Предмете који се по Кривичном законнику морају одузети или који могу послужити као доказ у кривичном поступку, орган поступка ће привремено одузети и обезбедити њихово чување.

Одлуку о привременом одузимању средстава која су предмет сумњиве трансакције (члан 145.) и њиховом стављању на посебан рачун ради чувања доноси суд.

У предмете из става 1. овог члана спадају и уређаји за аутоматску обраду података и уређаји и опрема на којој се чувају или се могу чувати електронски записи.

Дужност држаоца предмета

Члан 148.

Лице које држи предмете из члана 147. ст. 1. и 2. овог законика дужно је да органу поступка омогући приступ предметима, пружи обавештења потребна за њихову употребу и да их на захтев органа преда. Пре одузимања предмета орган поступка ће по потреби у присуству стручног лица прегледати предмете.

Лице из става 1. овог члана које одбије да омогући приступ предметима, да пружи обавештења потребна за њихову употребу или да их преда, јавни тужилац или суд може казнити новчано до 150.000 динара, а ако и после тога одбије да испуни своју дужност, може га још једном казнити истом казном. На исти начин поступиће се према одговорном лицу у државном органу, војном објекту, предузећу или другом правном лицу.

О жалби против решења којим је изречена новчана казна, одлучује судија за претходни поступак или веће. Жалба не задржава извршење решења.

Ослобођење од дужности предаје предмета

Члан 149.

Од дужности предаје предмета ослобођен је:

- 1) окривљени;
- 2) лице из члана 93. тач. 1) и 2) овог законика, осим ако суд другачије не одлучи (члан 93. став 2.).

Поступак привременог одузимања предмета

Члан 150.

Лицу од кога су предмети одузети, издаје се потврда у којој ће се они описати, навести где су пронађени, подаци о лицу од кога се предмети одузимају, као и својство и потпис лица које радњу спроводи.

Списи који могу да послуже као доказ ће се пописати, а ако то није могуће, списи ће се ставити у омот и запечатити. Власник списка може на омот ставити и свој печат.

Лице од кога су списи одузети позваће се да присуствује отварању омота. Ако се оно не одазове позиву или је одсутно, орган поступка ће омот отворити и прегледати и пописати списе. При прегледању списка мора се водити рачуна да њихов садржај не сазнају неовлашћена лица.

Повраћај привремено одузетих предмета

Члан 151.

Предмети који су у току поступка привремено одузети, вратиће се држаоцу ако престану разлози због којих су предмети привремено одузети, а не постоје разлози за њихово трајно одузимање (члан 535.).

Ако је предмет из става 1. овог члана неопходно потребан држаоцу, он му се може вратити и пре престанка разлога због којег је одузет, уз обавезу да га на захтев органа поступка донесе.

Јавни тужилац и суд пазе по службеној дужности на постојање разлога за привремено одузимање предмета.

и) Претресање

а. Основне одредбе

Предмет и основ претресања

Члан 152.

Претресање стана и других просторија или лица може се предузети ако је вероватно да ће се претресањем пронаћи окривљени, трагови кривичног дела или предмети важни за поступак.

Претресање стана и других просторија или лица се предузима на основу наредбе суда или изузетно без наредбе, на основу законског овлашћења.

Претресање уређаја за аутоматску обраду података и опреме на којој се чувају или се могу чувати електронски записи предузима се на основу наредбе суда и, по потреби, уз помоћ стручног лица.

Привремено одузимање предмета и исправа

Члан 153.

Приликом претресања, одузеће се привремено предмети и исправе који су у вези са сврхом претресања.

Ако се приликом претресања нађу предмети који нису у вези са кривичним делом због кога је претресање предузето, али који указују на друго кривично дело за које се гони по службеној дужности, они ће се описати у записнику и привремено одузети, а о одузимању ће се одмах издати потврда.

Ако претресање није предузео јавни тужилац, нити је њему присуствовао, орган који је извршио претресање о томе ће одмах обавестити јавног тужиоца.

Ако јавни тужилац нађе да нема основа за покретање кривичног поступка или ако престану разлози због којих су предмети привремено одузети, а не постоје разлози за њихово трајно одузимање (члан 535.), предмети ће се одмах вратити лицу од кога су одузети.

Поступање са стварима непознатог власника

Члан 154.

Ако се приликом претресања пронађе ствар за коју се не зна чија је, орган поступка објавиће оглас на табли скупштине јединице локалне самоуправе на чијем подручју је претресање предузето и на чијем је подручју кривично дело учињено, а ако се ради о стварима веће вредности и у средствима јавног информисања, у коме ће описати ствар и позвати власника да се јави у року од једне године од дана објављивања огласа, уз упозорење да ће у противном ствар бити продата.

Ако је ствар подложна квару или је њено чување везано са знатним трошковима, она ће се продати по одредбама које важе за извршни поступак, а новац предати на чување у судски депозит, односно депозит јавног тужилаштва.

Ако се у року од једне године нико не јави за ствари или за новац добијен од продаје ствари, суд ће донети решење да ствар постаје државна својина, односно да се новац унесе у буџет Републике Србије.

Власник ствари има право да у парници тражи повраћај ствари или новца добијеног од продаје ствари. Застаревање овог права почиње да тече од дана објављивања огласа.

б. Претресање на основу наредбе

Наредба о претресању

Члан 155.

На образложени захтев јавног тужиоца претресање наређује суд.

Наредба о претресању садржи:

- 1) назив суда који је наредио претресање;
- 2) означавање предмета претресања;

- 3) разлог претресања;
- 4) назив органа који ће предузети претресање;
- 5) друге податке од значаја за претресање.

Претресање из става 1. овог члана ће започети најкасније у року од осам дана од дана издавања наредбе. Ако не започне у наведеном року, претресање се не може предузети и наредба ће се вратити суду.

Претпоставке за претресање

Члан 156.

После предаје наредбе о претресању, држалац стана и других просторија или лице на коме ће се претресање предузети позива се да добровољно преда лице, односно предмете који се траже.

Држалац или лице из става 1. овог члана поучиће се да има право да узме адвоката, односно браниоца који може присуствовати претресању. Ако држалац или лице из става 1. овог члана захтева присуство адвоката, односно браниоца, почетак претресања ће се одложити до његовог доласка, а најдуже за три часа.

Претресању се може приступити и без претходне предаје наредбе, као и без претходног позива за предају лица или предмета и поуке о праву на браниоца, односно адвоката, ако се претпоставља оружани отпор или друга врста насиља или ако се очигледно припрема или је отпочело уништавање трагова кривичног дела или предмета важних за поступак или је држалац стана и других просторија недоступан.

Држалац стана и других просторија позваће се да присуствује претресању, а ако је он одсутан, позваће се да у његово име претресању присуствује неко од пунолетних чланова његовог домаћинства или друго лице.

Када се претресају војни објекти, просторије државних органа, предузећа или других правних лица, позваће се њихов руководилац или лице које он одреди, односно одговорно лице да присуствује претресању. Ако позвано лице не дође у року од три часа од часа пријема позива, претресање се може обавити и без његовог присуства.

Када се претреса адвокатска канцеларија или стан у којем живи адвокат, позваће се адвокат кога одреди председник надлежне адвокатске коморе. Ако адвокат кога је одредио председник адвокатске коморе не дође у року од три часа, претресање се може обавити и без његовог присуства.

Претресању присуствују два пунолетна грађанина као сведоци који ће се пре почетка претресања упозорити да пазе на ток претресања, као и да имају право да пре потписивања записника о претресању ставе своје приговоре на веродостојност садржине записника. Ако су испуњени услови из става 3. овог члана, претресање се може предузети и без присуства сведока.

Када се спроводи претресање лица, сведоци и лице које спроводи претресање морају бити лица истог пола као и лице које се претреса.

Поступак претресања

Члан 157.

Претресање се врши обазриво, уз поштовање достојанства личности и права на интимност и без непотребног ремећења кућног реда. Претресање се врши по правилу дању, а изузетно и ноћу, односно између 22 и 6 часова, ако је дању започето па није довршено или је то одређено наредбом за претресање.

Закључане просторије, намештај или друге ствари отвориће се силом само ако њихов држалац није присутан или неће добровољно да их отвори или то одбије да учини присутно лице (члан 156. став 4.). Приликом отварања избегаваће се непотребно оштећење.

Ако се врши претресање уређаја и опреме из члана 152. став 3. овог законика, држалац предмета или присутно лице (члан 156. став 4.), осим окривљеног, дужно је да омогући приступ и да пружи обавештења потребна за њихову употребу, изузев ако не постоји неки од разлога из члана 93, члана 94. став 1. и члана 95. став 2. овог законика.

О сваком претресању ће се сачинити записник у коме ће се тачно описати предмети и исправе који се одузимају и место на коме су пронађени, а посебно ће се образложити због чега се претресање врши ноћу. У записник се уносе и примедбе присутних лица. Записник о претресању потписују присутна лица. У случају да лице одбије да потпише записник, то ће се посебно навести. О одузетим предметима ће се сачинити потврда која ће се одмах издати лицу од кога су предмети, односно исправе одузете.

Ток претресања може се тонски и оптички снимити, а предмети пронађени током претресања могу се посебно фотографисати, а ако се претресање врши без присуства сведока (члан 156. став 7.) или без представника адвокатске коморе (члан 156. став 6.), снимање и фотографисање је обавезно. Снимци и фотографије ће се приложити записнику о претресању.

в. Претресање без наредбе

Претресање стана и других просторија

Члан 158.

Јавни тужилац или овлашћена службена лица полиције могу изузетно без наредбе суда ући у стан и друге просторије и без присуства сведока предузети претресање стана и других просторија или лица која се ту затекну:

- 1) уз сагласност држаоца стана и друге просторије;
- 2) ако неко зове у помоћ;
- 3) ради непосредног хапшења учиниоца кривичног дела;
- 4) ради извршења одлуке суда о притварању или довођењу окривљеног;
- 5) ради отклањања непосредне и озбиљне опасности за људе или имовину.

Ако након уласка у стан и друге просторије није предузето претресање, држаоцу просторија или присутном лицу (члан 156. став 4.) одмах ће се издати потврда у којој ће се назначити разлог улажења и унети примедбе држаоца или присутног лица.

Ако је након уласка у стан и друге просторије предузето претресање, о уласку у просторије и извршеном претресању без наредбе суда и присуства сведока биће сачињен записник у коме ће се назначити разлози уласка и претресања.

Претресање лица

Члан 159.

Овлашћена службена лица полиције могу без наредбе суда за претресање и без присуства сведока предузети претресање лица приликом лишења слободе или приликом извршења наредбе за довођење, ако постоји сумња да то лице поседује оружје или оруђе за напад или ако постоји сумња да ће одбацити, сакрити или уништити предмете које треба од њега одузети као доказ у поступку.

Извештај судији за претходни поступак

Члан 160.

Кад јавни тужилац или овлашћена службена лица полиције предузму претресање стана и других просторија или лица без наредбе о претресању дужна су да о томе

одмах поднесу извештај судији за претходни поступак који цени да ли су били испуњени услови за претресање.

3. Посебне доказне радње

а) Основне одредбе

Услови за одређивање

Члан 161.

Посебне доказне радње могу се одредити према лицу за које постоје основи сумње да је учинило кривично дело из члана 162. овог законика, а на други начин се не могу прикупити докази за кривично гоњење или би њихово прикупљање било знатно отежано.

Посебне доказне радње се изузетно могу одредити и према лицу за које постоје основи сумње да припрема неко од кривичних дела из става 1. овог члана, а околности случаја указују да се на други начин кривично дело не би могло открити, спречити или доказати или би то изазвало несразмерне тешкоће или велику опасност.

Приликом одлучивања о одређивању и трајању посебних доказних радњи орган поступка ће посебно ценити да ли би се исти резултат могао постићи на начин којим се мање ограничавају права грађана.

Кривична дела у односу на која се примењују посебне доказне радње

Члан 162.

Под условима из члана 161. овог законика посебне доказне радње могу се одредити за следећа кривична дела:

1) за која је посебним законом одређено да поступа јавно тужилаштво посебне надлежности;

2) тешко убиство (члан 114. Кривичног законика), отмица (члан 134. Кривичног законика), приказивање, прибављање и поседовање порнографског материјала и искоришћавање малолетног лица за порнографију (члан 185. ст. 2. и 3. Кривичног законика), разбојништво (члан 206. ст. 2. и 3. Кривичног законика), изнуда (члан 214. став 4. Кривичног законика), фалсификовање новца (члан 223. ст. 1. до 3. Кривичног законика), прање новца (члан 231. ст. 1. до 4. Кривичног законика), злоупотреба положаја одговорног лица (члан 234. Кривичног законика), злоупотреба у вези са јавном набавком (члан 234а Кривичног законика), неовлашћена производња и стављање у промет опојних дрога (члан 246. ст. 1. до 3. Кривичног законика), угрожавање независности (члан 305. Кривичног законика), угрожавање територијалне целине (члан 307. Кривичног законика), напад на уставно уређење (члан 308. Кривичног законика), позивање на насилну промену уставног уређења (члан 309. Кривичног законика), диверзија (члан 313. Кривичног законика), саботажа (члан 314. Кривичног законика), шпијунажа (члан 315. Кривичног законика), одавање државне тајне (члан 316. Кривичног законика), изазивање националне, расне и верске мржње и нетрпеливости (члан 317. Кривичног законика), повреда територијалног суверенитета (члан 318. Кривичног законика), удруживање ради противуставне делатности (члан 319. Кривичног законика), припремање дела против уставног уређења и безбедности Србије (члан 320. Кривичног законика), тешка дела против уставног уређења и безбедности Србије (члан 321. Кривичног законика), недозвољена производња, држање, ношење и промет оружја и експлозивних материја (члан 348. став 3. Кривичног законика), недозвољени прелаз државне границе и кријумчарење људи (члан 350. ст. 2. и 3. Кривичног законика), злоупотреба службеног положаја (члан

359. Кривичног законика), трговина утицајем (члан 366. Кривичног законика), примање мита (члан 367. Кривичног законика), давање мита (члан 368. Кривичног законика), трговина људима (члан 388. Кривичног законика), угрожавање лица под међународном заштитом (члан 392. Кривичног законика) и кривично дело из члана 98. ст. 3. до 5. Закона о тајности података;

3) спречавање и ометања доказивања (члан 336. став 1. Кривичног законика) ако је учињено у вези са кривичним делом из тач. 1) и 2) овог става.

Посебна доказна радња из члана 183. овог законика може се одредити само за кривично дело из става 1. тачка 1) овог члана.

Под условима из члана 161. овог законика посебна доказна радња из члана 166. овог законика може се одредити и за следећа кривична дела: неовлашћено искоришћавање ауторског дела или предмета сродног права (члан 199. Кривичног законика), оштећење рачунарских података и програма (члан 298. став 3. Кривичног законика), рачунарска саботажа (члан 299. Кривичног законика), рачунарска превара (члан 301. став 3. Кривичног законика) и неовлашћени приступ заштићеном рачунару, рачунарској мрежи и електронској обради података (члан 302. Кривичног законика).

Поступање са прикупљеним материјалом

Члан 163.

Ако јавни тужилац не покрене кривични поступак у року од шест месеци од дана када се упознао са материјалом прикупљеним коришћењем посебних доказних радњи или ако изјави да га неће користити у поступку, односно да против осумњиченог неће захтевати вођење поступка, судија за претходни поступак ће донети решење о уништењу прикупљеног материјала.

О доношењу решења из става 1. овог члана судија за претходни поступак може обавестити лице према коме је спроведена посебна доказна радња из члана 166. овог законика ако је у току спровођења радње утврђена његова истоветност и ако то не би угрозило могућност вођења кривичног поступка. Материјал се уништава под надзором судије за претходни поступак који о томе саставља записник.

Ако је при предузимању посебних доказних радњи поступљено супротно одредбама овог законика или наредби органа поступка, на прикупљеним подацима се не може заснивати судска одлука, а са прикупљеним материјалом се поступа у складу са чланом 84. став 3. овог законика.

Случајни налаз

Члан 164.

Ако је предузимањем посебних доказних радњи прикупљен материјал о кривичном делу или учиниоцу који није био обухваћен одлуком о одређивању посебних доказних радњи, такав материјал се може користити у поступку само ако се односи на кривично дело из члана 162. овог законика.

Тајност података

Члан 165.

Предлог за одређивање посебних доказних радњи и одлука о предлогу бележе се у посебном уписнику и чувају се заједно са материјалом о спровођењу посебних доказних радњи у посебном омоту списка са назнаком "посебне доказне радње" и ознаком степена тајности, у складу са прописима који уређују тајне податке.

Подаци о предлагању, одлучивању и спровођењу посебних доказних радњи представљају тајне податке.

Податке из става 2. овог члана дужна су да чувају као тајне и друга лица која их у било ком својству сазнају.

б) Тајни надзор комуникације

Услови за одређивање

Члан 166.

Ако су испуњени услови из члана 161. ст. 1. и 2. овог законика, на образложени предлог јавног тужиоца суд може одредити надзор и снимање комуникације која се обавља путем телефона или других техничких средстава или надзор електронске или друге адресе осумњиченог и заплену писама и других пошиљки.

Наредба о тајном надзору комуникације

Члан 167.

Посебну доказну радњу из члана 166. овог законика одређује судија за претходни поступак образложеном наредбом.

Наредба из става 1. овог члана садржи расположиве податке о лицу према којем се тајни надзор комуникације одређује, законски назив кривичног дела, означање познатог телефонског броја или адресе осумњиченог, односно телефонског броја или адресе за коју постоје основи сумње да је осумњичени користи, разлоге на којима се заснива сумња, начин спровођења, обим и трајање посебне доказне радње.

Тајни надзор комуникације може трајати три месеца, а због неопходности даљег прикупљања доказа се може продужити највише за три месеца. Ако је реч о кривичним делима из члана 162. став 1. тачка 1. овог законика тајни надзор може се изузетно продужити још највише два пута у трајању од по три месеца. Спровођење надзора се прекида чим престану разлози за његову примену.

Спровођење тајног надзора комуникације

Члан 168.

Наредбу из члана 167. став 1. овог законика извршава полиција, Безбедносно-информативна агенција или Војнобезбедносна агенција. О спровођењу тајног надзора комуникације сачињавају се дневни извештаји који се заједно са прикупљеним снимцима комуникације, писмима и другим пошиљкама које су упућене осумњиченом или које он шаље достављају судији за претходни поступак и јавном тужиоцу на њихов захтев.

Поштанска, телеграфска и друга предузећа, друштва и лица регистрована за преношење информација дужна су да државном органу из става 1. овог члана који извршава наредбу, омогуће спровођење надзора и снимања комуникације и да, уз потврду пријема, предају писма и друге пошиљке.

Проширење тајног надзора комуникације

Члан 169.

Ако у току спровођења тајног надзора комуникације дође до сазнања да осумњичени користи други телефонски број или адресу, државни орган из члана 168. став 1. овог законика ће проширити тајни надзор комуникације и на тај телефонски број или адресу и о томе ће одмах обавестити јавног тужиоца.

По пријему обавештења из става 1. овог члана, јавни тужилац ће одмах поднети предлог да се накнадно одобри проширење тајног надзора комуникације. О предлогу

одлучује судија за претходни поступак у року од 48 часова од пријема предлога и о томе саставља белешку у записнику.

Ако усвоји предлог из става 2. овог члана, судија за претходни поступак ће накнадно одобрити проширење тајног надзора комуникације, а ако одбије предлог, материјал који је прикупљен у складу са ставом 1. овог члана се уништава (члан 163. ст. 1. и 2.).

Достављање извештаја и материјала

Члан 170.

По завршетку тајног надзора комуникације орган из члана 168. став 1. овог законика доставља судији за претходни поступак снимке комуникације, писма и друге пошиљке и посебан извештај који садржи: време почетка и завршетка надзора, податке о службеном лицу које је надзор спровело, опис техничких средстава која су примењена, број и расположиве податке о лицима обухваћеним надзором и оцену о сврсисходности и резултатима примене надзора.

Судија за претходни поступак ће приликом отварања писама и других пошиљки пазити да се не повреде печати и да се омоти и адресе сачувају. О отварању ће саставити записник. Сав материјал добијеним спровођењем тајног надзора комуникације доставиће се јавном тужиоцу.

Јавни тужилац ће одредити да се снимци добијени употребом техничких средстава у целини или делимично препишу и опишу.

На снимке сачињене супротно одредбама чл. 166. до 169. овог законика сходно ће се примењивати одредбе чл. 237, 358, 407. и члана 445. став 2. овог законика.

в) Тајно праћење и снимање

Услови за одређивање

Члан 171.

Ако су испуњени услови из члана 161. ст. 1. и 2. овог законика, на образложени предлог јавног тужиоца суд може одредити тајно праћење и снимање осумњиченог ради:

1) откривања контаката или комуникације осумњиченог на јавним местима и местима на којима је приступ ограничен или у просторијама, осим у стану;

2) утврђивања истоветности лица или лоцирања лица или ствари.

Места или просторије из става 1. тачке 1) овог члана, односно превозна средства других лица могу бити предмет тајног надзора и снимања само ако је вероватно да ће осумњичени ту бити присутан или да користи та превозна средства.

Наредба о тајном праћењу и снимању

Члан 172.

Посебну доказну радњу из члана 171. овог законика одређује судија за претходни поступак образложеном наредбом.

Наредба из става 1. овог члана садржи податке о осумњиченом, законски назив кривичног дела, разлоге на којима се заснива сумња, означање просторија, места или превозног средства, овлашћење за улазак и постављање техничких уређаја за снимање, начин спровођења, обим и трајање посебне доказне радње.

Тајно праћење и снимање може трајати три месеца, а због неопходности даљег прикупљања доказа може се продужити највише за три месеца. Ако је реч о кривичним делима из члана 162. став 1. тачка 1) овог законика тајно праћење и

снимање може се изузетно продужити још највише два пута у трајању од по три месеца. Спровођење праћења и снимања се прекида чим престану разлози за његову примену.

Спровођење тајног праћења и снимања

Члан 173.

Наредбу из члана 172. став 1. овог законика извршава полиција, Безбедносно-информативна агенција или Војнобезбедносна агенција. О спровођењу тајног праћења и снимања сачињавају се дневни извештаји који се заједно са прикупљеним снимцима достављају судији за претходни поступак и јавном тужиоцу, на њихов захтев.

По завршетку тајног праћења и снимања сходно се примењују одредбе члана 170. овог законика.

г) Симуловани послови

Услови за одређивање

Члан 174.

Ако су испуњени услови из члана 161. ст. 1. и 2. овог законика, на образложени предлог јавног тужиоца суд може одредити:

- 1) симуловану куповину, продају или пружање пословних услуга;
- 2) симуловано давање или примање мита.

Наредба о закључењу симулованих послова

Члан 175.

Посебну доказну радњу из члана 174. овог законика одређује судија за претходни поступак образложеном наредбом.

Наредба из става 1. овог члана садржи податке о осумњиченом, законски назив кривичног дела, разлоге на којима се заснива сумња, начин спровођења, снимање, документовање, обим и трајање посебне доказне радње.

Спровођење симулованих послова може трајати три месеца, а због неопходности даљег прикупљања доказа може се продужити највише за три месеца. Ако је реч о кривичним делима из члана 162. став 1. тачка 1) овог законика закључење симулованих послова се може изузетно продужити још највише два пута у трајању од по три месеца. Закључење симулованих послова се прекида чим престану разлози за њихову примену.

Спровођење симулованих послова

Члан 176.

Наредбу из члана 175. став 1. овог законика извршава, по правилу, овлашћено лице полиције, Безбедносно-информативне агенције или Војнобезбедносне агенције, а ако то захтевају посебне околности случаја и друго овлашћено лице. О спровођењу симулованих послова сачињавају се дневни извештаји који се заједно са прикупљеним снимцима достављају судији за претходни поступак и јавном тужиоцу, на њихов захтев.

Овлашћено лице из става 1. овог члана које закључује симуловани посао не чини кривично дело ако је радња коју предузима кривичним законом предвиђена као радња кривичног дела.

Забрањено је и кажњиво да лице из става 2. овог члана подстрекава другог на извршење кривичног дела.

Достављање извештаја и материјала

Члан 177.

По закључењу симулованих послова државни орган који извршава наредбу из члана 175. став 1. овог законика доставља судији за претходни поступак целокупну документацију о предузетој посебној доказној радњи, оптичке, тонске или електронске записе и друге доказе и посебан извештај који садржи: време закључења симулованих послова, податке о лицу које је симуловане послове закључило осим ако је то учинио прикривени иследник, опис техничких средстава која су примењена, број и расположиве податке о лицима укљученим у закључење симулованих послова.

Судија за претходни поступак ће материјал и извештај из става 1. овог члана доставити јавном тужиоцу.

д) Рачунарско претраживање података

Услови за одређивање

Члан 178.

Ако су испуњени услови из члана 161. ст. 1. и 2. овог законика, на образложени предлог јавног тужиоца суд може одредити рачунарско претраживање већ обрађених личних и других података и њихово поређење са подацима који се односе на осумњиченог и кривично дело.

Наредба о рачунарском претраживању података

Члан 179.

Посебну доказну радњу из члана 178. овог законика одређује судија за претходни поступак образложеном наредбом.

Наредба из става 1. овог члана садржи податке о осумњиченом, законски назив кривичног дела, опис података које је потребно рачунарски претражити и обрадити, означавање државног органа који је дужан да спроведе претрагу тражених података, обим и време трајања посебне доказне радње.

Рачунарско претраживање података може трајати највише три месеца, а због неопходности даљег прикупљања доказа може се изузетно продужити још највише два пута у трајању од по три месеца. Спровођење рачунарског претраживања података се прекида чим престану разлози за његову примену.

Спровођење рачунарског претраживања података

Члан 180.

Наредбу из члана 179. став 1. овог законика извршава полиција, Безбедносно-информативна агенција, Војнобезбедносна агенција, царинске, пореске или друге службе или други државни орган, односно правно лице које на основу закона врши јавна овлашћења.

По завршетку рачунарског претраживања података државни орган, односно правно лице из става 1. овог члана доставља судији за претходни поступак извештај који садржи: податке о времену почетка и завршетка рачунарског претраживања података, податке који су претражени и обрађени, податке о службеном лицу које је спровело посебну доказну радњу, опис примењених техничких средстава, податке о

обухваћеним лицима и резултатима примењеног рачунарског претраживања података.

Судија за претходни поступак ће извештај из става 2. овог члана доставити јавном тужиоцу.

ђ) Контролисана испорука

Услови за одређивање

Члан 181.

Ако су испуњени услови из члана 161. ст. 1. и 2. овог законика, Републички јавни тужилац, односно јавни тужилац посебне надлежности може ради прикупљања доказа за поступак и откривања осумњичених одредити контролисану испоруку којом се дозвољава да, уз знање и под надзором надлежних органа, незаконите или сумњиве пошиљке:

- 1) буду испоручене у оквиру територије Републике Србије;
- 2) уђу, пређу или изађу са територије Републике Србије.

Јавни тужилац из става 1. овог члана наредбом одређује начин спровођења контролисане испоруке.

Спровођење контролисане испоруке

Члан 182.

Контролисану испоруку спроводи полиција и други државни органи које одреди јавни тужилац из члана 181. став 1. овог законика.

Контролисана испорука из члана 181. став 1. тачка 2) овог законика се спроводи уз сагласност надлежних органа заинтересованих држава и на основу узајамности, у складу са потврђеним међународним уговорима којима се детаљније уређује њен садржај.

По извршењу контролисане испоруке полиција, односно други државни орган доставља јавном тужиоцу извештај који садржи: податке о времену почетка и завршетка контролисане испоруке, податке о службеном лицу које је спровело радњу, опис примењених техничких средстава, податке о обухваћеним лицима и резултатима примењене контролисане испоруке.

е) Прикривени иследник

Услови за одређивање

Члан 183.

Ако су испуњени услови из члана 161. ст. 1. и 2. овог законика, на образложени предлог јавног тужиоца суд може одредити ангажовање прикривеног иследника ако се коришћењем других посебних доказних радњи не могу прикупити докази за кривично гоњење или би њихово прикупљање било знатно отежано.

Наредба о ангажовању прикривеног иследника

Члан 184.

Посебну доказну радњу ангажовања прикривеног иследника одређује судија за претходни поступак образложеном наредбом.

Наредба из става 1. овог члана садржи податке о лицима и групи према којима се примењује, опис могућих кривичних дела, начин, обим, место и трајање посебне

доказне радње. У наредби може бити одређено да прикривени иследник може употребити техничка средства за фотографисање или тонско, оптичко или електронско снимање.

Ангажовање прикривеног иследника траје колико је потребно да се прикупе докази, а најдуже годину дана. На образложен предлог јавног тужиоца судија за претходни поступак може продужити трајање посебне доказне радње за најдуже шест месеци. Ангажовање прикривеног иследника се прекида чим престану разлози за његову примену.

Одређивање прикривеног иследника

Члан 185.

Прикривеног иследника под псеудонимом или шифром одређује министар надлежан за унутрашње послове, директор Безбедносно-информативне агенције или директор Војнобезбедносне агенције, односно лице које они овласте.

Прикривени иследник је, по правилу, овлашћено службено лице органа унутрашњих послова, Безбедносно-информативне агенције или Војнобезбедносне агенције, а ако то захтевају посебне околности случаја и друго лице, које може бити и страни држављанин.

Ради заштите идентитета прикривеног иследника, надлежни органи могу изменити податке у базама података и издати личне исправе са измењеним подацима. Ови подаци представљају тајне податке.

Забрањено је и кажњиво да прикривени иследник подстрекава на извршење кривичног дела.

Достављање извештаја и материјала

Члан 186.

Прикривени иследник у току ангажовања подноси периодичне извештаје свом непосредном старешини.

По завршетку ангажовања прикривеног иследника старешина из става 1. овог члана доставља судији за претходни поступак фотографије, оптичке, тонске или електронске снимке, прикупљену документацију и све прибављене доказе и извештај који садржи: време почетка и завршетка ангажовања прикривеног иследника; шифру или псеудоним прикривеног иследника; опис примењених поступака и техничких средстава; податке о лицима обухваћеним посебном доказном радњом и опис постигнутих резултата.

Судија за претходни поступак ће материјал и извештај из става 2. овог члана доставити јавном тужиоцу.

Испитивање прикривеног иследника као сведока

Члан 187.

Прикривени иследник се под шифром или псеудонимом може изузетно испитати у кривичном поступку као сведок. Испитивање ће се обавити тако да се странкама и браниоцу не открије истоветност прикривеног иследника.

Прикривени иследник се позива преко старешине (члан 186. став 1.) који непосредно пре испитивања својом изјавом пред судом потврђује истоветност прикривеног иследника. Подаци о истоветности прикривеног иследника који се испитује као сведок представљају тајне податке.

Судска одлука се не може заснивати искључиво или у одлучујућој мери на исказу прикривеног иследника.

Глава VIII

МЕРЕ ЗА ОБЕЗБЕЂЕЊЕ ПРИСУСТВА ОКРИВЉЕНОГ И ЗА НЕСМЕТАНО ВОЂЕЊЕ КРИВИЧНОГ ПОСТУПКА

1. Основне одредбе

Врсте мера

Члан 188.

Мере које се могу предузети према окривљеном за обезбеђење његовог присуства и за несметано вођење кривичног поступка су:

- 1) позив;
- 2) довођење;
- 3) забрана прилажења, састајања или комуницирања са одређеним лицем и посећивања одређених места;
- 4) забрана напуштања боравишта;
- 5) јемство;
- 6) забрана напуштања стана;
- 7) притвор.

Општи услови за одређивање мера

Члан 189.

Приликом одређивања мера из члана 188. овог законика, орган поступка ће водити рачуна да се не примењује тежа мера ако се иста сврха може постићи блажом мером.

У случају потребе, орган поступка може одредити две или више мера из става 1. овог члана.

Мера из става 1. овог члана укинуће се и по службеној дужности кад престану разлози због којих је одређена, односно замениће се другом блажом мером кад за то наступе услови.

Контрола поштовања забране напуштања стана

Члан 190.

Суд може наложити да се према окривљеном коме је одређена мера из члана 188. тачка б) овог законика примени електронски надзор ради контролисања поштовања ограничења која су одређена.

Уређај за лоцирање - одашилљач, на зглоб руке или ноге окривљеног, односно на други начин причвршћује стручно лице, које при том окривљеном даје детаљна упутства о начину рада уређаја. Стручно лице рукује уређајем којим се даљински прати кретање окривљеног и његов положај у простору - пријемник.

Електронски надзор обавља орган државне управе надлежан за извршење кривичних санкција или други државни орган одређен законом.

2. Одређене мере

а) Позив

Садржај позива

Члан 191.

Присуство окривљеног у кривичном поступку обезбеђује се његовим позивањем. Позив окривљеном упућује јавни тужилац или суд.

Окривљени се позива достављањем затвореног писменог позива који садржи: назив органа поступка који позива, име и презиме окривљеног, законски назив кривичног дела које му се ставља на терет, место где окривљени има да дође, дан и час кад треба да дође, назначење да се позива у својству окривљеног и упозорење да ће у случају недоласка према њему бити одређена тежа мера из члана 188. овог законика, службени печат и име и презиме јавног тужиоца, односно судије који позива.

Права и дужности окривљеног

Члан 192.

Кад се окривљени први пут позива, поучиће се у позиву о праву да узме браниоца и да бранилац може присуствовати његовом саслушању, о дужности из члана 70. тачка 2) овог законика и о правилима о достављању окривљеном (члан 246. ст. 1. и 2.).

Ако окривљени није у стању да се одазове позиву услед болести или друге неотклоњиве сметње, саслушаће се у месту где се налази или ће се обезбедити његов превоз до зграде органа поступка или другог места где се радња предузима.

Позивање учесника у поступку

Члан 193.

Пре подизања оптужнице јавни тужилац позива сведока, вештака или другог учесника у поступку, а ако јавни тужилац то не учини, на захтев окривљеног и његовог браниоца, позивање врши судија за претходни поступак.

После подизања оптужнице, учесника у поступку из става 1. овог члана позива суд, ако је одредио његово испитивање или странке и бранилац, ако преузму обавезу да то учине.

Када се малолетно лице које није навршило 16 година позива у својству сведока, позивање се врши преко његових родитеља, односно законских заступника, осим ако то није могуће због потребе да се хитно поступа или због других оправданих разлога.

Учесник у поступку који избегава да прими позив може се казнити новчано до 150.000 динара. Решење о новчаном кажњавању доноси суд.

О жалби против решења из става 4. овог члана одлучује веће. Жалба не задржава извршење решења.

Одредба става 4. овог члана не примењује се на малолетно лице.

Позивање јавним огласом

Члан 194.

Ако располаже основима сумње о кривичном делу, орган поступка може путем јавног огласа објављеним у средствима јавног информисања позвати лица која имају сазнања о учиниоцу и околностима догађаја да се јаве.

б) Довођење

Наредба за довођење

Члан 195.

Јавни тужилац или суд може издати наредбу да се окривљени доведе:

- 1) ако уредно позвани окривљени не дође, а свој изостанак не оправда;
- 2) ако се није могло извршити уредно достављање позива, а из околности очигледно произлази да окривљени избегава пријем позива;
- 3) ако је донето решење о притвору.

Наредба из става 1. овог члана издаје се писмено. Наредба садржи: име и презиме окривљеног који се има довести, место и годину рођења, законски назив кривичног дела које му се ставља на терет уз навођење одредбе кривичног закона, разлог због кога се наређује довођење, службени печат и потпис јавног тужиоца или судије који наређује довођење.

Извршење наредбе за довођење

Члан 196.

Наредбу из члана 195. став 1. овог законика извршава полиција.

Овлашћено службено лице полиције коме је поверено извршење наредбе из члана 195. став 1. овог законика предаје наредбу окривљеном и позива га да с њим пође. Ако окривљени то одбије, довешће га принудно.

Наредбу из члана 195. став 1. овог законика за довођење припадника полиције, војних лица, Безбедносно-информативне агенције, Војнобезбедносне агенције, Војнообавештајне агенције или припадника службе за обезбеђење завода у којем су смештена лица лишена слободе извршава њихова команда, односно завод.

в) Забрана прилажења, састајања или комуницирања са одређеним лицем и посећивања одређених места

Услови за одређивање

Члан 197.

Ако постоје околности које указују да би окривљени могао ометати поступак утицањем на оштећеног, сведоке, саучеснике или прикриваче или би могао поновити кривично дело, довршити покушано кривично дело или учинити кривично дело којим прети, суд може забранити окривљеном прилажење, састајање или комуницирање са одређеним лицем или забранити посећивање одређених места.

Уз меру из става 1. овог члана суд може окривљеном наложити да се повремено јавља полицији, поверенику из органа државне управе надлежног за извршење

Одлучивање о мери

Члан 198.

О одређивању мере из члана 197. овог законика одлучује суд на предлог јавног тужиоца, а после потврђивања оптужнице и по службеној дужности.

У току истраге образложено решење о одређивању, продужењу или укидању мере из става 1. овог члана доноси судија за претходни поступак, а после подигнуте оптужнице председник већа, а на главном претресу веће. Ако меру није предложио јавни тужилац, а поступак се води за кривично дело за које се гони по службеној дужности, пре доношења одлуке ће се затражити мишљење јавног тужиоца.

Окривљени ће се у решењу о изрицању мере из става 1. овог члана упозорити да се према њему може одредити тежа мера (члан 188.) ако прекрши изречену забрану. Решење се доставља и лицу у односу на које је окривљеном одређена мера.

Мера из става 1. овог члана може трајати док за то постоји потреба, а најдуже до правноснажности пресуде, односно до упућивања окривљеног на издржавање кривичне санкције која се састоји у лишењу слободе. Суд је дужан да свака три месеца испита да ли је даље трајање мере оправдано.

Против решења којим се одређује, продужава или укида мера из става 1. овог члана странке и бранилац могу изјавити жалбу. Јавни тужилац може изјавити жалбу и

против решења којим је одбијен предлог за одређивање мере. Жалба не задржава извршење решења.

Контролу примене мере из става 1. овог члана врши полиција.

г) Забрана напуштања боравишта

Услови за одређивање

Члан 199.

Ако постоје околности које указују да би окривљени могао побећи, сакрити се, отићи у непознато место или у иностранство, суд може забранити окривљеном да без одобрења напусти место боравишта или територију Републике Србије.

Уз меру из става 1. овог члана, окривљеном може бити забрањено посећивање одређених места или наложено да се повремено јавља одређеном државном органу или привремено одузета путна исправа или возачка дозвола.

Мерама из ст. 1. и 2. овог члана не може се ограничити право окривљеног да живи у свом стану, да се несметано виђа са члановима породице, блиским сродницима и својим браниоцем.

Одлучивање о мери

Члан 200.

О одређивању мера из члана 199. ст. 1. и 2. овог законика одлучује суд на предлог јавног тужиоца, а после потврђивања оптужнице и по службеној дужности. О одређивању мере суд обавештава министарство надлежно за унутрашње послове.

У току истраге образложено решење о одређивању, продужењу или укидању мере из става 1. овог члана доноси судија за претходни поступак, а после подигнуте оптужнице председник већа, а на главном претресу веће. Ако меру није предложио јавни тужилац, а поступак се води за кривично дело за које се гони по службеној дужности, пре доношења одлуке ће се затражити мишљење јавног тужиоца.

Окривљени ће се у решењу о одређивању мере из става 1. овог члана упозорити да се против њега може одредити тежа мера (члан 188.) ако прекрши изречену забрану.

Ако окривљени из става 3. овог члана има неодложну потребу да путује у иностранство суд може одредити да му се врати путна исправа, уколико постави пуномоћника за пријем поште у Републици Србији и обећа да ће се на сваки позив суда одазвати, или положи јемство.

Мера из става 1. овог члана може трајати док за то постоји потреба, а најдуже до правноснажности пресуде, односно до упућивања окривљеног на издржавање кривичне санкције која се састоји у лишењу слободе. Суд је дужан да свака три месеца испита да ли је даље трајање мере оправдано.

Против решења којим се одређује, продужава или укида мера из става 1. овог члана странке и бранилац могу изјавити жалбу. Јавни тужилац може изјавити жалбу и против решења којим је одбијен предлог за одређивање мере. Жалба не задржава извршење решења.

Привремено одузимање возачке дозволе

Члан 201.

Привремено одузимање возачке дозволе може се одредити и као самостална мера ако се поступак води због:

1) кривичног дела у вези са чијим извршењем или припремањем је коришћено моторно возило;

2) кривичног дела угрожавања јавног саобраћаја које је учињено са умишљајем.

Време за које је возачка дозвола одузета окривљеном урачунаће се у изречену казну одузимања возачке дозволе или меру безбедности забране управљања моторним возилом.

Одредбе члана 200. става 2. и ст. 4. до 6. овог законика сходно се примењују приликом одређивања мере из става 1. овог члана.

д) Јемство

Услови за одређивање

Члан 202.

Окривљени који треба да буде стављен у притвор или је већ у притвору због постојања разлога прописаних у члану 211. став 1. тач. 1) и 4) овог законика, може се оставити на слободи, односно може се пустити на слободу, ако он лично или неко други за њега пружи јемство да до краја поступка неће побећи и ако сам окривљени, пред судом пред којим се води поступак, да обећање да се неће крити и да без одобрења суда неће напустити боравиште.

Јемство увек гласи на новчани износ који суд одређује с обзиром на степен опасности од бекства, личне и породичне прилике окривљеног и имовно стање лица које даје јемство.

Садржина јемства

Члан 203.

Јемство се састоји у полагању готовог новца, хартија од вредности, драгоцености или других покретних ствари веће вредности које се лако могу уновчити и чувати или у стављању хипотеке за износ јемства на непокретна добра лица које даје јемство или у личној обавези једног или више лица да ће у случају да окривљени прекрши обећање из члана 202. став 1. овог законика, платити утврђени износ јемства.

Предлагање јемства

Члан 204.

Предлог за одређивање јемства могу поднети странке и бранилац или лице које за окривљеног даје јемство.

Ако сматра да су испуњени услови из члана 202. овог законика, суд може и без предлога, а након прибављеног мишљења странака, одредити новчани износ који у конкретном случају може бити положен као јемство. Одлука о томе доноси се у решењу о одређивању притвора или у посебном решењу ако се окривљени већ налази у притвору.

Одлучивање о јемству

Члан 205.

У току истраге образложено решење о одређивању, одузимању или укидању јемства доноси судија за претходни поступак, а после подигнуте оптужнице председник већа, а на главном претресу веће.

Ако јемство није предложио јавни тужилац, а поступак се води за кривично дело за које се гони по службеној дужности, суд ће пре доношења одлуке затражити мишљење јавног тужиоца.

Против решења којим је одбијен предлог за одређивање јемства или решења из става 1. овог члана жалбу могу изјавити лица из члана 204. став 1. овог законика. Жалба не задржава извршење решења.

Одузимање јемства

Члан 206.

Ако окривљени прекрши обећање из члана 202. став 1. овог законика, суд ће решењем одузети вредност која је дата као јемство у корист буџета Републике Србије. Према окривљеном из става 1. овог члана одредиће се притвор.

Укидање јемства

Члан 207.

Према окривљеном за кога је положено јемство, одредиће се притвор ако на уредан позив не дође, а изостанак не оправда или ако се појави други разлог за одређивање притвора.

У случају из става 1. овог члана, јемство се укида решењем, положени новчани износ, драгоцености, хартије од вредности или друге покретне ствари враћају се, а хипотека се скида. На исти начин ће се поступити и кад се кривични поступак правноснажно оконча решењем о обустави поступка или одбијању оптужбе или пресудом.

Ако је пресудом изречена кривична санкција која се састоји у лишењу слободе, јемство се укида тек кад осуђени почне да издржава кривичну санкцију.

ђ) Забрана напуштања стана

Услови за одређивање

Члан 208.

Ако постоје околности које указују да би окривљени могао побећи, или околности предвиђене у члану 211. став 1. тач. 1), 3) и 4) овог законика, суд може забранити окривљеном да без одобрења напусти стан у којем борави и одредити услове под којима ће боравити у стану, као што су забрана окривљеном да користи телефон и интернет или да прима друга лица у стан.

Изузетно од става 1. овог члана, окривљени може и без одобрења напустити свој стан ако је то неопходно ради хитне медицинске интервенције у односу на њега или лице са којим живи у стану, односно ради избегавања или спречавања озбиљне опасности по живот или здравље људи, односно имовину већег обима. Окривљени је дужан да о напуштању стана, разлогу и месту на којем се тренутно налази, без одлагања обавести повереника из органа управе надлежног за извршење кривичних санкција.

Одлучивање о мери

Члан 209.

О одређивању мере из члана 208. став 1. овог законика одлучује суд на предлог јавног тужиоца, а после потврђивања оптужнице и по службеној дужности.

У току истраге образложено решење о одређивању, продужењу или укидању мере из става 1. овог члана доноси судија за претходни поступак, а после подигнуте оптужнице веће. Ако меру није предложио јавни тужилац, а поступак се води за

кривично дело за које се гони по службеној дужности, суд ће пре доношења одлуке затражити мишљење јавног тужиоца.

Окривљени ће се у решењу о изрицању мере из става 1. овог члана упозорити да се против њега може одредити притвор ако прекрши изречену забрану.

Мера из става 1. овог члана може трајати док за то постоји потреба, а најдуже до правноснажности пресуде, односно до упућивања окривљеног на издржавање кривичне санкције која се састоји у лишењу слободе. Суд је дужан да свака три месеца испита да ли је даље трајање мере оправдано.

Против решења којим се одређује, продужава или укида мера из става 1. овог члана странке и бранилац могу изјавити жалбу. Јавни тужилац може изјавити жалбу и против решења којим је одбијен предлог за одређивање мере. Жалба не задржава извршење решења.

е) Притвор

а. Основне одредбе

Основна правила о одређивању притвора

Члан 210.

Притвор се може одредити само под условима предвиђеним у овом закону и само ако се иста сврха не може остварити другом мером.

Дужност је свих органа који учествују у кривичном поступку и органа који им пружају правну помоћ да трајање притвора сведу на најкраће неопходно време и да поступају са нарочитом хитношћу ако се окривљени налази у притвору.

У току целог поступка притвор ће се укинути чим престану разлози на основу којих је био одређен.

Разлози за одређивање притвора

Члан 211.

Притвор се може одредити против лица за које постоји основана сумња да је учинило кривично дело ако:

1) се крије или се не може утврдити његова истоветност или у својству оптуженог очигледно избегава да дође на главни претрес или ако постоје друге околности које указују на опасност од бекства;

2) постоје околности које указују да ће уништити, сакрити, изменити или фалсификовати доказе или трагове кривичног дела или ако особите околности указују да ће ометати поступак утицањем на сведоке, саучеснике или прикриваче;

3) особите околности указују да ће у кратком временском периоду поновити кривично дело или довршити покушано кривично дело или учинити кривично дело којим прети;

4) је за кривично дело које му се ставља на терет прописана казна затвора преко десет година, односно казна затвора преко пет година за кривично дело са елементима насиља или му је пресудом првостепеног суда изречена казна затвора од пет година или тежа казна, а начин извршења или тежина последице кривичног дела су довели до узнемирења јавности које може угрозити несметано и правично вођење кривичног поступка.

У случају из става 1. тачка 1) овог члана, притвор који је одређен само због тога што се не може утврдити истоветност лица траје док се ова истоветност не утврди, а притвор који је одређен само због тога што оптужени очигледно избегава да дође на главни претрес може трајати до објављивања пресуде. У случају из става 1. тачка 2)

овог члана, притвор ће се укинути чим се обезбеде докази због којих је притвор одређен.

Кад изрекне пресуду на казну затвора испод пет година, суд може оптуженом који се брани са слободе одредити притвор ако постоје разлози из става 1. тач. 1) и 3) овог члана, а оптуженом који се налази у притвору укинуће притвор, ако за притвор више не постоје разлози због којих је био одређен.

Одлучивање о притвору

Члан 212.

О одређивању притвора одлучује суд на предлог јавног тужиоца, а после потврђивања оптужнице и по службеној дужности.

Пре доношења одлуке из става 1. овог члана суд ће саслушати окривљеног о разлозима за одређивање притвора. Саслушању могу да присуствују јавни тужилац и бранилац.

Суд је дужан да на погодан начин обавести јавног тужиоца и браниоца о времену и месту саслушања окривљеног. Саслушање се може обавити и у одсуству обавештених лица.

Изузетно од става 2. овог члана, одлука о одређивању притвора може се донети без саслушања окривљеног ако постоје околности из члана 195. став 1. тач. 1) и 2) овог законика или опасност од одлагања.

Ако је притвор одређен у складу са ставом 4. овог члана, суд ће у року од 48 часова од часа хапшења саслушати окривљеног у складу са одредбама ст. 2. и 3. овог члана. Након саслушања, суд ће одлучити да ли ће одлуку о одређивању притвора оставити на снази или укинути притвор.

Решење о одређивању притвора

Члан 213.

Притвор се одређује решењем надлежног суда.

Решење о одређивању притвора садржи: име и презиме лица које се притвара, кривично дело за које се оно окривљује, законски основ за притвор, време на које је одређен притвор, време хапшења, поуку о праву на жалбу, образложење основа и разлога за одређивање притвора, службени печат и потпис судије који одређује притвор.

Решење о притвору предаје се окривљеном у часу хапшења, а најкасније у року од 12 часова од часа притварања. У списима се мора назначити дан и час хапшења окривљеног и предаје решења.

Притвор у истрази

Члан 214.

Притвор у истрази може се одредити, продужити или укинути решењем судије за претходни поступак или већа (члан 21. став 4.).

Решење о продужењу или укидању притвора доноси се по службеној дужности или на предлог странака и браниоца.

Против решења о притвору странке и бранилац могу изјавити жалбу већу (члан 21. став 4.). Жалба, решење и остали списи достављају се одмах већу. Жалба не задржава извршење решења.

Одлука о жалби доноси се у року од 48 часова.

Трајање притвора у истрази

Члан 215.

На основу решења судије за претходни поступак, окривљени се може задржати у притвору највише три месеца од дана лишења слободe. Судија за претходни поступак дужан је да и без предлога странака и браниоца, по истеку сваких 30 дана испита да ли још постоје разлози за притвор и да донесе решење о продужењу или укидању притвора.

Веће непосредно вишег суда (члан 21. став 4.) може, на образложени предлог јавног тужиоца, из важних разлога продужити притвор највише за још три месеца. Против овог решења дозвољена је жалба која не задржава извршење решења.

Ако се до истека рока из ст. 1. и 2. овог члана не подигне оптужница, окривљени ће се пустити на слободу.

Притвор након подизања оптужнице

Члан 216.

Од предаје оптужнице суду па до упућивања окривљеног на издржавање кривичне санкције која се састоји у лишењу слободe, притвор се може одредити, продужити или укинути решењем већа.

Решење о одређивању, продужењу или укидању притвора доноси се по службеној дужности или на предлог странака и браниоца.

Веће је дужно да и без предлога странака и браниоца испита да ли још постоје разлози за притвор и да донесе решење о продужењу или укидању притвора, по истеку сваких 30 дана до потврђивања оптужнице, а по истеку сваких 60 дана након потврђивања оптужнице па до доношења првостепене пресуде.

Ако након потврђивања оптужнице притвор буде укинут због тога што нема основа за сумњу о постојању кривичног дела, суд ће испитати оптужницу у складу са чланом 337. овог законика.

Против решења из става 2. овог члана странке и бранилац могу изјавити жалбу, а јавни тужилац може изјавити жалбу и против решења којим је одбијен предлог за одређивање притвора. Жалба, решење и остали списи достављају се одмах већу. Жалба не задржава извршење решења.

Притвор који је одређен или продужен по одредбама ст. 1. до 5. овог члана може трајати до упућивања окривљеног на издржавање кривичне санкције која се састоји у лишењу слободe, а најдуже док не истекне време трајања кривичне санкције изречене у првостепеној пресуди.

б. Поступање са притвореницима

Основна правила

Члан 217.

У току притвора не сме се вређати личност и достојанство притвореника.

Према притворенику се могу примењивати само она ограничења која су потребна да се спрече бекство, подстрекавање других лица да униште, сакрију, измене или фалсификују доказе или трагове кривичног дела и непосредни или посредни контакти притвореника усмерени на утицање на сведоке, саучеснике или прикриваче.

У истој просторији неће бити затворена лица различитог пола. По правилу, у исту просторију неће се смештати лица за која постоји сумња да су учествовала у извршењу истог кривичног дела, ни лица која су на издржавању кривичне санкције која се састоји у лишењу слободe са лицима у притвору. Лица за која постоји основана сумња да су извршила кривично дело у поврату неће се, ако је могуће,

смештати у исту просторију са другим лицима лишеним слободe на која би могла штетно утицати.

Права и дужности притвореника

Члан 218.

Притвореник има право на непрекидни ноћни одмор сваког дана у трајању од најмање осам часова.

Притворенику ће се обезбедити кретање на слободном ваздуху у трајању од најмање два часа дневно.

Притвореници имају право да носе своју одећу, да користе своју постељину и да о свом трошку набављају и користе храну, књиге, стручне публикације, штампу, прибор за писање и цртање и друге ствари које одговарају њиховим редовним потребама, осим предмета подобних за наношење повреда, нарушавање здравља или припрему бекства.

За време трајања истраге, судија за претходни поступак може притворенику решењем привремено ускратити или ограничити коришћење штампе, ако је вероватно да би то довело до ометања истраге. Против решења судије за претходни поступак дозвољена је жалба већу (члан 21. став 4.).

Притвореник се може обавезати да обавља радове нужне за одржавање чистоће у просторији у којој борави. Ако притвореник то захтева, судија за претходни поступак, односно председник већа, уз сагласност управника завода, може дозволити да он ради у кругу завода на пословима који одговарају његовим психичким и физичким својствима, под условом да то није штетно за вођење поступка. За тај рад притворенику припада накнада коју одређује управник завода.

Посете притворенику

Члан 219.

По одобрењу судије за претходни поступак и под његовим надзором или надзором лица које он одреди, у границама кућног реда завода, притвореника могу посећивати блиски сродници, а по његовом захтеву - лекар и друга лица. Поједине посете могу се забранити ако је вероватно да би оне могле довести до ометања истраге. Против решења судије за претходни поступак о забрани појединих посета притвореник може изјавити жалбу већу (члан 21. став 4.) која не задржава извршење решења.

Дипломатско-конзуларни представник државе чији је притвореник држављанин, односно представник овлашћене међународне организације јавноправног карактера, ако је у питању избеглица или лице без држављанства, имају право да у складу са потврђеним међународним уговором и са знањем судије за претходни поступак обилазе и без надзора разговарају са притвореником. О обиласку дипломатско-конзуларног, односно представника овлашћене међународне организације јавноправног карактера, судија за претходни поступак ће обавестити управника завода у којем је окривљени притворен.

Бранилац, Заштитник грађана и Комисија за контролу извршења кривичних санкција Народне скупштине, у складу са законом, као и представник овлашћене међународне организације јавноправног карактера, у складу са потврђеним међународним уговором, имају право да несметано посећују притворена лица и да са њима разговарају без присуства других лица.

После подигнуте оптужнице, до правноснажности пресуде, овлашћења из ст. 1. и 2. овог члана врши председник већа.

Преписка са притвореником

Члан 220.

Притвореник се може дописивати с лицима ван завода са знањем и под надзором судије за претходни поступак. Судија за претходни поступак може забранити одашиљање и примање писама и других пошиљки ако је вероватно да би то довело до ометања истраге. Против решења судије за претходни поступак притвореник може изјавити жалбу већу (члан 21. став 4.) која не задржава извршење решења.

Забрана из става 1. овог члана се не односи на писма која притвореник шаље међународним судовима, овлашћеним међународним организацијама јавноправног карактера, Заштитнику грађана и домаћим органима законодавне, судске и извршне власти или их од њих прима, као и на писма која шаље свом браниоцу или их од њега прима. Слање молбе, притужбе или жалбе не може се забранити.

После подигнуте оптужнице, до правноснажности пресуде, овлашћења из ст. 1. и 2. овог члана врши председник већа.

Дисциплински преступи

Члан 221.

За дисциплинске преступе притвореника судија за претходни поступак, односно председник већа може изрећи дисциплинску казну ограничења посета. Ово ограничење не односи се на браниоца. Притвореник не може бити кажњен пре него што буде обавештен о дисциплинском преступу који му се ставља на терет, пре него што му је пружена прилика да изнесе своју одбрану и пре него што је суд свестрано испитао случај.

Против решења о казни изреченој за дисциплински преступ дозвољена је жалба већу (члан 21. став 4.) у року од 24 часа од часа пријема решења. Жалба не задржава извршење решења. Веће ће одлучити о жалби у року од осам дана од дана пријема жалбе.

Надзор над притвореницима

Члан 222.

Надзор над притвореницима врши судија за извршење кривичних санкција или судија кога председник суда одреди.

Судија из става 1. овог члана је дужан да најмање једном у 15 дана обиђе притворенике и да се, ако нађе за потребно, и без присуства запослених у заводу обавести како се притвореници хране, како се снабдевају другим потребама и како се са њима поступа. Судија је дужан да о неправилностима уоченим приликом обиласка завода без одлагања обавести министарство надлежно за послове правосуђа, као и Заштитника грађана. Министарство је дужно да у року од 15 дана од дана пријема обавештења о неправилностима обавести судију о мерама предузетим за њихово отклањање.

Судија из става 1. овог члана може у свако доба да обилази све притворенике, да са њима разговара и да од њих прима притужбе.

Доношење подзаконског прописа

Члан 223.

Извршење мере притвора ближе се уређује актом министра надлежног за послове правосуђа.

Глава IX

РОКОВИ

1. Основне одредбе

Рачунање рокова

Члан 224.

Рокови предвиђени овим закоником не могу се продужити, осим кад то законик изричито дозвољава. Ако је у питању рок који је овим закоником одређен ради заштите права одбране и других процесних права окривљеног, тај рок се може скратити ако то захтева окривљени писмено или усмено на записник пред органом поступка.

Рокови се рачунају на часове, дане, месеце и године.

Час или дан кад је достављање или саопштење извршено, односно у који пада догађај од када треба рачунати трајање рока, не урачунава се у рок, већ се за почетак рока узима први наредни час, односно дан. У један дан рачуна се 24 часа, а месец се рачуна по календарском времену.

Рокови одређени по месецима, односно годинама завршавају се протеком оног дана последњег месеца, односно године који по свом броју одговара дану кад је рок отпочео. Ако нема тог дана у последњем месецу, рок се завршава последњег дана тог месеца.

Ако последњи дан рока пада на државни празник или у суботу или у недељу или у неки други дан кад државни орган није радио, рок истиче протеком првог наредног радног дана.

Предаја у року

Члан 225.

Кад је подношење поднеска везано за рок, сматра се да је предат у року, ако је пре него што је рок истекао предат оном ко је овлашћен да га прими.

Кад је поднесак упућен преко поште препорученом пошиљком или телеграфским путем, дан предаје пошти сматра се као дан предаје онеме коме је упућен. Предаја војној пошти у местима где не постоји редовна пошта сматра се као предаја пошти препорученом пошиљком.

Када је поднесак упућен електронским путем, дан и час када је уређај за електронски пренос података забележио да је поднесак упућен сматра се као дан предаје онеме коме је упућен.

Окривљени који се налази у притвору може поднесак који је везан за рок дати и усмено на записник код суда који води поступак или га предати преко завода, а лице које се налази на издржавању кривичне санкције која се састоји у лишењу слободе може такав поднесак предати преко завода у којем је смештено. Дан кад је састављен такав записник, односно кад је поднесак предат преко завода, сматра се као дан предаје органу који је надлежан да га прими. Завод издаје окривљеном потврду о предаји поднеска.

Ако је поднесак који је везан за рок, због незнања или очигледне омашке подносиоца, предат или упућен ненадлежном јавном тужиоцу или суду пре истека рока, па надлежном јавном тужиоцу или суду стигне после истека рока, сматраће се да је на време поднесен.

2. Повраћај у пређашње стање

Разлози за повраћај у пређашње стање

Члан 226.

Повраћај у пређашње стање може тражити:

1) окривљени који из оправданог разлога није могао да дође на рочиште на којем се одлучује о споразуму из члана 313. став 1. и члана 320. став 1. овог законика или пропусти рок за изјаву жалбе против пресуде или решења које одговара пресуди;

2) оштећени, оштећени као тужилац или приватни тужилац који из оправданог разлога није могао да благовремено обавести суд о промени адресе пребивалишта или боравишта или да дође на припремно рочиште, главни претрес или рочиште из члана 505. став 1. овог законика (члан 52. став 4, члан 61. став 2. и члан 67.);

3) приватни тужилац који из оправданог разлога пропусти рок за исправљање недостатака у приватној тужби или за прикупљање доказа (члан 333. став 3, члан 337. став 5. и члан 501. ст. 2. и 7.).

Молба за повраћај у пређашње стање

Члан 227.

Молба за повраћај у пређашње стање подноси се у року од осам дана од дана престанка сметње.

Окривљени који је пропустио рок за жалбу против пресуде или решења које одговара пресуди дужан је да уз молбу истовремено преда и жалбу.

Молба из става 2. овог члана не задржава, по правилу, извршење пресуде или решења које одговара пресуди, али суд надлежан за одлучивање о молби може одлучити да се извршење одложи до доношења одлуке о молби.

После протеча три месеца од дана пропуштања не може се тражити повраћај у пређашње стање.

Одлучивање о молби за повраћај у пређашње стање

Члан 228.

О молби за повраћај у пређашње стање одлучује председник већа или судија појединац који је донео пресуду или решење које се побија жалбом, односно решење о обустави поступка или пресуду којом се оптужба одбија, а о молби за повраћај у пређашње стање одлучује веће (члан 21. став 4.) које је донело решење о одбијању оптужбе.

Против решења којим се дозвољава повраћај у пређашње стање није дозвољена жалба.

Кад је окривљени изјавио жалбу на решење којим се не дозвољава повраћај у пређашње стање, суд је дужан да ову жалбу, заједно са жалбом против пресуде или решења које одговара пресуди, као и са одговором на жалбу и свим списима, достави непосредно вишем суду на одлучивање.

Глава X

ПОДНЕСЦИ И ЗАПИСНИЦИ

1. Поднесци

Основна правила о подношењу

Члан 229.

Оптужба, предлог, правни лек и друга изјава или саопштење подноси се писмено или се даје усмено на записник.

Поднесак из става 1. овог члана мора бити разумљив и садржати све што је потребно да би се по њему могло поступити.

Ако у овом законик у није другачије одређено, орган поступка ће подносиоца поднеска који је неразумљив или не садржи све што је потребно да би се по њему

могло поступати позвати да поднесак исправи, односно допуни, а ако он то не учини у одређеном року, поднесак ће одбацити.

У позиву за исправку, односно допуну поднеска подносилац ће се упозорити на последице пропуштања.

Поднесак који се по овом закону доставља противној странци предаје се органу поступка у довољном броју примерака за тај орган и другу странку. Ако овакав поднесак није предат у довољном броју примерака, умножиће се о трошку подносиоца.

Електронски поднесак

Члан 230.

Поднесак који се према овом закону саставља у писаном облику и потписује, може се поднети у облику електронског документа који је снабдевен електронским потписом подносиоца (електронски поднесак).

Електронски поднесак доставља се органу поступка путем електронске поште на адресу електронске поште која је од стране органа поступка одређена за пријем електронских поднесака или другим електронским путем, у складу са законом.

Орган поступка који је примио електронски поднесак без одлагања подносиоцу потврђује електронским путем пријем поднеска.

Ако подносилац не прими потврду пријема, сматра се да електронски поднесак није послат.

О електронском поднеску орган поступка саставља службену белешку. У случају неразумљивог или непотпуног поднеска поступиће се у складу са чланом 229. ст. 3. и 4. овог законика.

Начин подношења и поступање са електронским поднесцима ближе се уређује Судским пословником.

Кажњавање подносиоца

Члан 231.

Орган поступка је дужан да свој углед и углед странака и других учесника у поступку заштити од увреде, претње и сваког другог напада.

Суд ће казнити новчаном казном до 100.000 динара окривљеног, браниоца, пуномоћника, законског заступника, оштећеног, приватног тужиоца или оштећеног као тужиоца који у поднеску вређа тај орган или учесника у поступку. О кажњавању адвоката обавештава се надлежна адвокатска комора, уз обавезу обавештавања суда о предузетим мерама.

Одлуку о новчаном кажњавању из става 2. овог члана доноси суд. О жалби против решења којим је изречена новчана казна, одлучује веће. Жалба не задржава извршење решења.

Ако јавни тужилац или лице које га замењује у поднеску вређа другог учесника у поступку, суд ће о томе обавестити надлежног јавног тужиоца и Државно веће тужилаца.

2. Записници

а) Основне одредбе

Бележење радњи

Члан 232.

О свакој радњи предузетој у току поступка саставиће се записник истовремено са предузимањем радње, а ако то није могућно, онда непосредно после тога.

Записник пише записничар. Само кад се радња предузима ван службених просторија органа поступка, а записничар се не може обезбедити, записник може писати лице које предузима радњу.

Кад записник пише записничар, записник се саставља на тај начин што лице које предузима радњу казује гласно записничару шта ће унети у записник.

Лицу које се саслушава, односно испитује може се дозволити да само казује одговоре у записник. У случају злоупотребе, ова могућност му се може ускратити.

Изузетно од става 1. овог члана, о изјавама лица које су важне за предузимање кривичног гођења или другим радњама предузетим у предистражном поступку саставља се службена белешка у коју се поред битне садржине изјаве или радње уносе и подаци из члана 233. став 1. овог законика.

Садржај записника

Члан 233.

У записник се уноси назив органа поступка пред којим се предузима радња, место где се предузима радња, дан и час кад је радња започета и завршена, имена и презимена присутних лица и у ком својству присуствују, као и назначење кривичног предмета по ком се предузима радња.

Записник треба да садржи битне податке о току и садржини предузете радње. У записник се у облику приповедања бележи само битна садржина датих исказа и изјава. Питања се уносе у записник само ако је потребно да се разуме одговор. Кад орган поступка оцени да је потребно или на захтев странака или браниоца, у записник ће се дословно унети питање које је постављено и одговор који је дат. У случају злоупотребе, ово право им се може ускратити. Ако су приликом предузимања радње одузети предмети или списи, то ће се назначити у записнику, а одузете ствари ће се прикључити записнику или ће се навести где се налазе на чувању.

Приликом предузимања радње као што је увиђај, узимање узорка, претресање или препознавање, у записник ће се унети и подаци који су важни с обзиром на природу такве радње или за утврђивање истоветности појединих предмета (опис, мере и величина предмета или трагова, стављање ознаке на предметима и др.), а ако су направљене скице, цртежи, планови, фотографије, филмски или други технички снимци - то ће се навести у записнику и прикључити записнику.

Начин вођења записника

Члан 234.

Записник се мора водити уредно. У њему се не сме ништа избрисати, додати или мењати. Прецртана места морају остати читка.

Сва преиначења, исправке и додаци уносе се на крају записника и морају бити оверени од стране лица која потписују записник.

Утврђивање веродостојности записника

Члан 235.

Саслушано, односно испитано лице, лица која обавезно присуствују радњама у поступку, као и странке, бранилац и оштећени ако су присутни, имају право да прочитају записник или да захтевају да им се прочита. На то је дужно да их упозори лице које предузима радњу, а у записнику ће се назначити да ли је упозорење учињено и да ли је записник прочитан.

Записник ће се увек прочитати ако није било записничара, и то ће се назначити у записнику.

Записник потписује саслушано, односно испитано лице, а ако се записник састоји од више листова, саслушано, односно испитано лице потписује сваки лист.

Неписмено лице уместо потписа ставља отисак кажипрста десне руке, а записничар ће испод отиска уписати његово име и презиме. Ако се услед немогућности да се стави отисак десног кажипрста ставља отисак неког другог прста или отисак прста леве руке, у записнику ће се назначити од којег је прста и са које руке узет отисак.

Ако саслушано, односно испитано лице нема обе руке - прочитаће записник, а ако је неписмено - записник ће му се прочитати, и то ће се забележити у записнику.

Ако саслушано, односно испитано лице одбије да потпише записник или да стави отисак прста, забележиће се то у записнику и навешће се разлог одбијања.

На крају записника потписаће се преводилац или тумач, ако их је било, сведоци чије је присуство обавезно при предузимању доказних радњи, а при претресању и држалац стана и друге просторије или лице које се претреса. Ако записник не пише записничар (члан 232. став 2.), записник потписују лица која присуствују радњи. Ако таквих лица нема или нису у стању да схвате садржину записника, записник потписују два сведока, осим ако није могуће да се обезбеди њихово присуство.

Ако се радња није могла обавити без прекида, у записнику ће се назначити дан и час кад је настао прекид, као и дан и час кад се радња наставља.

Ако је било приговора у погледу садржине записника, ти приговори ће се навести у записнику.

Записник на крају потписује лице које је предузело радњу и записничар.

Тонско или оптичко снимање

Члан 236.

Орган поступка може одредити да се извођење доказне или друге радње сними помоћу уређаја за тонско или оптичко снимање. Саслушање окривљеног и испитивање сведока и вештака у поступку за кривична дела из члана 162. став 1. тачка 1) овог законика обавезно се тонски снима.

О снимању радње из става 1. овог члана орган поступка ће претходно обавестити лице које учествује у радњи.

Тонско или оптичко снимање се може вршити на главном претресу само ако за поједини главни претрес то одобри председник већа. Ако је снимање на главном претресу одобрено, веће може из оправданих разлога одлучити да се поједини делови главног претреса не снимају. Главни претрес на којем се расправља о делима из члана 162. став 1. тачка 1) овог законика обавезно се тонски снима.

Снимак из става 1. овог члана мора да садржи податке из члана 233. став 1. овог законика, податке потребне за идентификацију лица чија се изјава снима и податак у ком својству се саслушава, односно испитује, као и податке о трајању снимка. Кад се снимају изјаве више лица, мора се обезбедити да се из снимка може јасно разазнати ко је дао изјаву.

На захтев саслушаног, односно испитаног лица, снимак ће се одмах репродуковати, а исправке или објашњења тог лица ће се снимити.

У записник о доказној или другој радњи или главном претресу унеће се да је извршено снимање, ко је снимање извршио, да је лице које се саслушава, односно испитује претходно обавештено о снимању, да је снимак репродукован и где се снимак чува, ако није приложен списима предмета.

Јавни тужилац или суд може одредити да се снимак у целини или делимично препише. У том случају он ће препис прегледати, оверити и прикључити записнику о предузимању доказне или друге радње.

Снимак се чува у јавном тужилаштву или суду до времена до ког се чува и кривични спис.

Јавни тужилац или суд може дозволити да учесници поступка који имају оправдан интерес, помоћу уређаја за тонско или оптичко снимање, сниме извођење доказне или друге радње или главног претреса.

Осим за потребе поступка, снимци из ст. 1. до 9. овог члана у правноснажно окончаним поступцима могу се јавно приказати у стручне и научне сврхе. У том случају истоветност странака и учесника снимљене радње мора бити прикривена.

Издавајање записника и обавештења

Члан 237.

Када је у овом законнику прописано да одређени доказ не може бити коришћен у кривичном поступку или да се на њему не може засновати судска одлука, судија за претходни поступак ће по службеној дужности или на предлог странака и браниоца донети решење о издавајању записника о овим радњама из списка одмах, а најкасније до завршетка истраге. Против овог решења дозвољена је посебна жалба.

По правноснажности решења, издвојени записници се стављају у посебан запечаћени омот и чувају код судије за претходни поступак одвојено од осталих списка и не могу се разгледати нити се могу користити у поступку. Након правноснажно окончања кривичног поступка са издвојеним записницима се поступа у складу са чланом 84. ст. 2. и 3. овог законика.

После завршене истраге, судија за претходни поступак ће поступити по одредбама ст. 1. и 2. овог члана и у погледу свих обавештења која су, у смислу члана 282. став 1. тачка 2) и став 4. и члана 288. овог законика, јавном тужиоцу и полицији, дали грађани, осим записника из члана 289. став 4. овог законика. Кад јавни тужилац подигне оптужницу без спровођења истраге (члан 331. став 5.), доставиће списе у којима се налазе оваква обавештења судији за претходни поступак, који ће поступити по одредбама овог члана.

б) Посебне врсте записника

а. Записник о главном претресу

Бележење главног претреса

Члан 238.

О главном претресу води се записник у који се, у битном, уноси садржај рада и цео ток главног претреса.

Ток главног претреса се може бележити и стенографски. Стенографске белешке ће се у року од 48 часова превести, прегледати, потписати од стране стенографа и прикључити списима.

За тонско снимање тока главног претреса сходно се примењују одредбе члана 236. овог законика. Одобрење за тонско снимање даје председник већа.

Садржај записника о главном претресу

Члан 239.

У уводу записника мора се назначити суд пред којим се одржава главни претрес, место и време заседања, име и презиме председника већа, чланова већа и записничара, тужиоца, оптуженог и браниоца, оштећеног и његовог законског

заступника или пуномоћника, преводиоца, тумача, кривично дело које је предмет претресања, као и да ли је главни претрес јаван или је јавност искључена.

Записник мора нарочито да садржи податке о томе која је оптужница на главном претресу прочитана, односно усмено изложена и да ли је тужилац изменио или проширио оптужбу, какве су предлоге поднеле странке и какве је одлуке доносио председник већа или веће, који су докази изведени, да ли је извршен увид у записнике и друга писмена, да ли су репродуковани оптички или тонски снимак или други запис и какве су примедбе учиниле странке у погледу тих записника, писмена или снимака. Ако је на главном претресу искључена јавност, у записнику се мора назначити да је председник већа упозорио присутне на последице ако неовлашћено открију оно што су на том главном претресу сазнали као тајну.

Искази оптуженог, сведока, вештака или другог лица уносе се у записник ако садрже одступање или допуну њихових ранијих исказа и то тако да се прикаже њихова битна садржина.

Председник већа може, по предлогу странке или по службеној дужности, наредити да се у записник дословно упишу изјаве које сматра нарочито важним.

У записник о главном претресу уноси се потпуна изрека пресуде (члан 428. ст. 3. до 5.), уз назначење да ли је пресуда јавно објављена. Изрека пресуде садржана у записнику о главном претресу представља изворник.

Ако је на главном претресу донето решење о притвору, мора се и оно унети у записник о главном претресу.

У записник о главном претресу на којем се расправља о делима из члана 162. став 1. тачка 1) овог законика уносе се подаци о почетку и завршетку претреса, о присутним учесницима и изведеним доказима, о решењима о управљању поступком, као и препис тонског снимка који се сачињава у року од 72 часа и представља саставни део записника вођеног на главног претресу.

У случају да се главни претрес или његов део тонски снима (члан 236. став 3), записник о главном претресу се сачињава на начин прописан ставом 7. овог члана.

Утврђивање веродостојности записника о главном претресу

Члан 240.

Записник мора бити завршен са закључењем заседања. Записник потписују председник већа и записничар.

Странке имају право да прегледају завршени записник и његове прилоге, да ставе примедбе у погледу садржине и да траже исправку записника. Странке имају право да после завршеног заседања добију копију записника, ако то захтевају.

Исправке погрешно уписаних имена, бројева и других очигледних погрешака у писању може наредити председник већа по предлогу странака или лица које је дало изјаву или по службеној дужности. Друге исправке и допуне записника може наредити само веће.

Примедбе и предлози странака у погледу записника, као и исправке и допуне записника, морају се забележити у наставку завршеног записника. У наставку записника забележиће се и разлози због којих поједини предлози и примедбе нису усвојени. Председник већа и записничар потписују и наставак записника.

б. Записник о већању и гласању

Састављање записника о већању и гласању

Члан 241.

О већању и гласању саставиће се посебан записник.

Записник о већању и гласању садржи ток гласања и одлуку која је донесена.

Овај записник потписују сви чланови већа и записничар.

Издвојено мишљење члана већа који је приликом гласања остао у мањини прикључиће се записнику о већању и гласању, ако није унесено у записник. Члан већа који је издвојио мишљење дужан је да достави писано образложење најкасније у року од осам дана од дана гласања.

Записник о већању и гласању затвориће се у посебан омот. Овај записник може разгледати само суд правног лека кад решава о правном леку и у том случају дужан је да записник поново затвори у посебан омот и да на омоту назначи да је разгледао записник.

Ако писано образложење није достављено председнику већа до истека рока из става 4. овог члана, записник о већању и гласању ће се затворити у посебан омот без писаног образложења.

Глава XI

ДОСТАВЉАЊЕ ПИСМЕНА И РАЗМАТРАЊЕ СПИСА

1. Достављање писмена

а) Основне одредбе

Основна правила о достављању

Члан 242.

Писмена се достављају, по правилу, посредством службеног лица органа поступка који је одлуку донео или непосредно код тог органа, преко поште или друге организације регистроване за послове достављања писмена, органа локалне самоуправе, замолним путем преко другог државног органа, телекомуникационим или електронским путем, а изузетно и посредством полиције.

Позив за главни претрес или други позив орган поступка може и усмено саопштити лицу које се налази пред њим, уз упозорење на последице недоласка. Позив и упозорење ће се забележити у записнику који ће позвано лице потписати, осим ако је то забележено у записнику о главном претресу и тиме се сматра да је достављање извршено.

Достављање се може извршити и истицањем на огласној табли или интернет страници органа поступка, а уз сагласност лица коме се достављање има извршити и преко пуномоћника за пријем писмена, путем поштанског фаха или електронске поште. Достављање се сматра извршеним протеком рока од осам дана од дана истицања писмена на огласној табли или интернет страници органа поступка, односно од пријема потврде да је писмено предато пуномоћнику за пријем писмена, поштанском фаху, односно достављено електронским путем.

Достављање

Члан 243.

Писмено се доставља непосредном предајом лицу коме је упућено.

Ако се лице из става 1. не затекне тамо где се достављање има извршити, писмено се може предати пунолетном члану његовог домаћинства који је дужан да га прими. Ако се члан породичног домаћинства ту не затекне, писмено ће се предати портиру, суседу или председнику кућног савета ако они на то пристану и тиме се сматра да је достављање извршено.

Ако се достављање врши на радном месту лица из става 1. овог члана, а то лице се ту не затекне, писмено се може предати лицу овлашћеном за пријем поште које је

дужно да прими писмено или лицу које је тамо запослено, ако оно пристане да прими писмено и тиме се сматра да је достављање извршено.

Ако лице из ст. 2. и 3. овог члана које није дужно да прими писмено одбије да то учини, достављач ће оставити обавештење да ће се писмено истаћи на огласној табли суда и по могућству, интернет страници органа поступка. По протеклу рока од осам дана од дана истицања писмена сматра се да је достављање извршено.

Када лице из става 1. овог члана или лице из ст. 2. и 3. овог члана које је дужно да прими писмено, одбије да то учини, достављач ће забележити на доставници дан, час и разлог одбијања пријема, а писмено ће се оставити у стану лица из става 1. овог члана или у просторији где је оно запослено и тиме је достављање извршено.

Ако се на месту где се достава има извршити не затекне лице из ст. 2. и 3. овог члана које је дужно да прими писмено, достављање ће се извршити на начин предвиђен у ставу 4. овог члана.

Потврда о достављању

Члан 244.

Писмена која се достављају непосредном предајом, уручују се у затвореном омоту.

Прималац и достављач потписују потврду о извршеном достављању - доставницу или повратницу. Прималац ће на потврди назначити дан пријема.

Ако је прималац неписмен или није у стању да се потпише, достављач ће га потписати, назначити дан пријема и ставити напомену зашто је потписао примаоца.

Ако прималац одбије да потпише потврду из става 2. овог члана, достављач ће то забележити на потврди и назначити дан предаје и тиме је достављање извршено.

Потврду о пријему писмена достављеног путем поштанског фаха представља документ оверен од стране поште о дану и часу предаје писмена у поштански фах.

Потврду о пријему писмена достављеног електронским путем представља одштампани електронски запис о дану и часу када је уређај за електронски пренос података забележио да је писмено послато примаоцу, назив пошиљаоца и примаоца и назив писмена.

Посебни начини достављања

Члан 245.

Ако орган поступка сматра да ће достављање бити извршено, учеснику у поступку се до завршетка главног претреса могу достављати писмена преко другог учесника у поступку који пристане да их преда. Окривљеном се на овај начин не може извршити достављање.

Ако орган поступка сматра да ће обавештење бити примљено, учесник у поступку, а ако постоји опасност од одлагања изузетно и окривљени, може се обавестити телеграмом или телефоном о позиву за главни претрес или другом позиву или одлуци о одлагању главног претреса или других радњи.

О достављању или обавештењу извршеном у складу са одредбама овог члана орган поступка ће саставити службену белешку у спису.

Ако је достављање или обавештење благовремено извршено у складу са одредбама овог члана, последице предвиђене за пропуштање наступају само ако је лице из ст. 1. и 2. овог члана било упозорено на њих.

б) Посебна правила о достављању

Достављање окривљеном

Члан 246.

Ако се достављање писмена окривљеном не може извршити на адресу о којој је окривљени обавестио орган поступка, достављач ће оставити обавештење да ће се писмено истаћи на огласној табли и по могућству, на интернет страници органа поступка. По протеку рока од осам дана од дана истицања писмена сматра се да је достављање извршено.

Ако је окривљени пуномоћјем браниоца овластио за пријем писмена од чијег достављања тече рок за изјављивање правног лека, предајом писмена адвокатској канцеларији браниоца сматра се да је достављање извршено.

Изузетно од става 1. овог члана, ако окривљеном који нема браниоца треба доставити пресуду којом му је изречена кривична санкција која се састоји у лишењу слободе, а достављање се не може извршити на адресу о којој је окривљени обавестио суд, поставиће му се бранилац по службеној дужности док окривљени не обавести суд о новој адреси.

Постављеном браниоцу ће се одредити потребан рок за упознавање са списима који не може бити краћи од три дана, а после тога ће му се пресуда доставити и поступак наставити.

Достављање тужиоцу

Члан 247.

Јавном тужиоцу се писмена достављају предајом писарници јавног тужилаштва.

Када се достављају одлуке од чијег достављања тече рок, као дан достављања сматра се дан предаје писмена писарници јавног тужилаштва.

Суд ће јавном тужиоцу, на његов захтев, доставити кривични спис ради разматрања. Ако је у току рок за изјаву редовног правног лека, или ако то захтевају други интереси поступка, суд може одредити у ком року јавни тужилац треба да врати списе.

Ако оштећени као тужилац или приватни тужилац има пуномоћника, писмена се достављају само пуномоћнику, а ако их има више, само једном од њих.

У складу са ставом 4. овог члана писмена се достављају оштећеном који има пуномоћника.

Достављање лицима са одређеним статусом

Члан 248.

Војним лицима, припадницима полиције, Безбедносно-информативне агенције, Војнобезбедносне агенције, Војнообавештајне агенције или припадницима службе за обезбеђење завода у којој су смештена лица лишена слободе, запосленима у речном и ваздушном саобраћају, писмена се достављају преко њихове команде, непосредног старешине или руководиоца, односно седишта правног лица.

Лицима лишеним слободе писмена се достављају посредством завода у којем су смештени.

Лицима која у складу са међународним правом уживају имунитет у Републици Србији писмена се достављају посредством министарства надлежног за спољне послове, осим ако потврђеним међународним уговором није другачије предвиђено.

Лицима укљученим у програм заштите учесника у кривичном поступку, писмена се достављају преко јединице за заштиту, у складу са овим закоником и другим прописима.

Достављање писмена у иностранство

Члан 249.

Учеснику у поступку који се налази на познатој адреси у иностранству писмена се достављају у складу са одредбама посебног закона, осим ако то није уређено потврђеним међународним уговором.

Уз писмено из става 1. овог члана, орган поступка може наложити окривљеном да у одређеном року постави пуномоћника за пријем писмена у Републици Србији и да о томе обавести орган поступка, уз упозорење на последице из става 3. овог члана.

Ако окривљени не поступи у складу са ставом 2. овог члана орган поступка ће му поставити пуномоћника. Достављањем писмена постављеном пуномоћнику сматра се да је достављање извршено.

2. Разматрање списа

Услови за разматрање списа

Члан 250.

Свако ко има оправдани интерес може разматрати, копирати или снимати поједине списе, осим оних који имају ознаку степена тајности.

Дозволу за разматрање списа из става 1. овог члана у току поступка даје јавни тужилац односно суд, а након завршетка поступка председник суда или службено лице које он одреди.

Ако је са главног претреса била искључена јавност или би право на приватност могло да буде теже повређено, разматрање списа из става 1. овог члана може се ускратити или условити забраном јавне употребе имена учесника у поступку. Против решења о ускраћивању разматрања списа дозвољена је жалба која не задржава извршење решења.

Разматрање списа и разгледање предмета

Члан 251.

Окривљени, односно осумњичени који је саслушан по одредбама о саслушању окривљеног и његов бранилац, имају право да разматрају списе и разгледају прикупљене предмете који служе као доказ.

Право из става 1. овог члана има и оштећени (члан 50. став 1. тачка 4) и став 2.), оштећени као тужилац (члан 58. став 2.) и приватни тужилац (члан 64. став 2.).

Глава XII

ИМОВИНСКОПРАВНИ ЗАХТЕВ

Општи услови и предмет имовинскоправног захтева

Члан 252.

Имовинскоправни захтев који је настао услед извршења кривичног дела или противправног дела које је у закону одређено као кривично дело, расправиће се на предлог овлашћених лица у кривичном поступку, ако се тиме не би знатно одуговлачио овај поступак.

Имовинскоправни захтев може се односити на накнаду штете, повраћај ствари или поништај одређеног правног посла.

Овлашћени подносиоци

Члан 253.

Имовинскоправни захтев у поступку може поднети лице које је овлашћено да такав захтев остварује у парничном поступку.

Лице из става 1. овог члана дужно је да одређено означи свој захтев и да поднесе доказе.

Ако је услед кривичног дела или противправног дела које је у закону одређено као кривично дело оштећена јавна својина, орган који је законом или другим прописом овлашћен да се стара о заштити те својине може у поступку учествовати у складу са овлашћењима која има на основу закона, односно другог прописа.

Подношење имовинскоправног захтева

Члан 254.

Имовинскоправни захтев се подноси органу поступка.

Имовинскоправни захтев се може поднети најкасније до завршетка главног претреса пред првостепеним судом.

Ако овлашћено лице није поднело имовинскоправни захтев до подизања оптужбе, обавестиће се да га може поднети до завршетка главног претреса. Ако су услед кривичног дела или противправног дела које је у закону одређено као кривично дело оштећена јавна својина, а имовинскоправни захтев није стављен, суд ће о томе обавестити орган из члана 253. став 3. овог законика.

Располагање имовинскоправним захтевом

Члан 255.

Овлашћена лица (члан 253.) могу до завршетка главног претреса одустати од имовинскоправног захтева у кривичном поступку и остваривати га у парничном поступку. У случају одустанка, имовинскоправни захтев се не може поново поднети.

Ако је имовинскоправни захтев после подношења, а пре завршетка главног претреса, прешао на друго лице по правилима имовинског права, позваће се то лице да се изјасни да ли остаје код захтева. Ако се уредно позвани не одазове, сматра се да је одустао од поднетог имовинскоправног захтева.

Провера околности о имовинскоправном захтеву

Члан 256.

Орган поступка ће саслушати окривљеног о чињеницама у вези са имовинскоправним захтевом и провериће околности које су од важности за његово утврђивање. Орган поступка је дужан да прикупи доказе за одлучивање о захтеву и пре него што је он поднет.

Ако би се прикупљањем доказа и провером околности о имовинскоправном захтеву знатно одуговлачио поступак, орган поступка ће се ограничити на прикупљање оних података чије утврђивање касније не би било могућно или би било знатно отежано.

Привремене мере

Члан 257.

На предлог овлашћених лица (члан 253.), могу се у кривичном поступку по одредбама закона који уређује поступак извршења и обезбеђења, одредити привремене мере обезбеђења имовинскоправног захтева насталог услед извршења кривичног дела или противправног дела које је у закону одређено као кривично дело.

О предлогу из става 1. овог члана одлучује решењем у истрази судија за претходни поступак, а после подигнуте оптужнице веће.

Жалба против решења о привременим мерама не задржава извршење решења.

Ако оштећени има захтев према трећем лицу због тога што се код њега налазе ствари прибављене кривичним делом или противправним делом које је у закону одређено као кривично дело или због тога што је оно услед тог дела дошло до имовинске користи, суд може у кривичном поступку, на предлог лица из става 1. овог члана и по одредбама закона који уређује поступак извршења и обезбеђења, одредити привремене мере обезбеђења и према трећем лицу. Одредбе ст. 2. и 3. овог члана важе и у овом случају.

У пресуди којом се окривљени оглашава кривим или решењу о изрицању мере безбедности обавезног психијатријског лечења, суд ће или укинути мере из става 4. овог члана, ако већ раније нису укинуте или ће оштећеног упутити на парнични

поступак, с тим што ће се ове мере укинати ако парнични поступак не буде покренут у року који одреди суд.

Одлучивање о имовинскоправном захтеву

Члан 258.

О имовинскоправном захтеву одлучује суд.

Кад се суд огласи ненадлежним за кривични поступак, упутиће овлашћено лице да имовинскоправни захтев може поднети у кривичном поступку који ће отпочети или бити настављен пред надлежним судом.

Кад суд донесе пресуду којом се окривљени ослобађа од оптужбе или којом се оптужба одбија или кад решењем обустави кривични поступак, упутиће овлашћено лице да имовинскоправни захтев може остваривати у парничном поступку.

У пресуди којом окривљеног оглашава кривим или решењу о изрицању мере безбедности обавезног психијатријског лечења, суд ће овлашћеном лицу досудити имовинскоправни захтев у целини или делимично, а за вишак упутити на парнични поступак. Ако подаци кривичног поступка не пружају поуздан основ ни за потпуно ни за делимично пресуђење, суд ће овлашћено лице упутити да имовинскоправни захтев у целини може да остварује у парничном поступку.

Ако се имовинскоправни захтев односи на повраћај ствари, а суд установи да ствар припада оштећеном и да се налази код окривљеног или код неког од учесника у кривичном делу или код лица коме су је они дали на чување, одредиће у пресуди или решењу из става 4. овог члана да се ствар преда оштећеном.

Ако се имовинскоправни захтев односи на поништај одређеног правног посла, а суд нађе да је захтев основан, изрећи ће у пресуди или решењу из става 4. овог члана потпун или делимични поништај тог правног посла, с последицама које из тога проистичу, не дирајући у права трећих лица.

Измена правноснажне одлуке о имовинскоправном захтеву

Члан 259.

Правноснажну пресуду или решење којим је одлучено о имовинскоправном захтеву суд може у кривичном поступку изменити само поводом понављања кривичног поступка и захтева за заштиту законитости.

Изузетно од случаја из става 1. овог члана осуђени, односно његови наследници могу само у парничном поступку захтевати да се правноснажна пресуда или решење кривичног суда којом је одлучено о имовинскоправном захтеву измени и то ако постоје услови за понављање поступка по одредбама закона који уређује парнични поступак.

Повраћај ствари оштећеном

Члан 260.

Ако се ради о стварима које несумњиво припадају оштећеном, а не служе као доказ у кривичном поступку, предаће се оштећеном и пре завршетка поступка.

Ако се више оштећених споре о својини ствари, упутиће се на парнични поступак, а суд ће у кривичном поступку одредити само чување ствари као привремену меру обезбеђења.

Глава XIII

ТРОШКОВИ ПОСТУПКА

Појам и врсте трошкова

Члан 261.

Трошкови кривичног поступка су издаци учињени поводом поступка од његовог покретања до његовог завршетка.

Трошкови кривичног поступка обухватају:

- 1) трошкове за сведоке, вештаке, стручне саветнике, преводиоце, тумаче и стручна лица и трошкове увиђаја;
- 2) трошкове превоза окривљеног;
- 3) издатке за довођење окривљеног;
- 4) путне трошкове службених лица;
- 5) трошкове лечења окривљеног за време док се налази у притвору, као и трошкове порођаја, осим трошкова који се наплаћују из фонда за здравствено осигурање;
- 6) трошкове техничког прегледа возила, анализе узорака (чл. 140. до 142.) и превоза леша до места обдукције;
- 7) награду вештаку, награду стручном саветнику, награду преводиоцу, награду тумачу, награду и нужне издатке браниоца, нужне издатке приватног тужиоца и оштећеног као тужиоца и њихових законских заступника, као и награду и нужне издатке њихових пуномоћника;
- 8) нужне издатке оштећеног и његовог законског заступника, као и награду и нужне издатке његовог пуномоћника;
- 9) паушални износ, за трошкове који нису обухваћени тач. 1) до 8) овог става.

Паушални износ се одређује према трајању и сложености поступка и имовном стању лица обавезног да плати овај износ.

Трошкови из става 2. тач. 1) до 6) овог члана, као и нужни издаци постављеног браниоца (члан 76.) и постављеног пуномоћника (члан 59. и члан 103. став 3.), у поступку због кривичних дела за која се гони по службеној дужности, исплаћују се из средстава органа поступка унапред, а наплаћују се касније од лица која су дужна да их накнаде по одредбама овог законика. Орган поступка дужан је да све трошкове који су унапред исплаћени унесе у попис који ће се приложити списима.

Трошкови превођења и тумачења, као и трошкове одбране сиромашног окривљеног (члан 77. став 1.) неће се наплаћивати од лица која су по одредбама овог законика дужна да накнаде трошкове кривичног поступка.

Трошкове предистражног поступка који се односе на награду и нужне издатке браниоца кога је одредила полиција исплаћује тај орган.

Одлучивање о трошковима поступка

Члан 262.

У свакој пресуди или решењу које одговара пресуди одлучиће се ко ће сносити трошкове поступка и колико они износе. У поступку за кривична дела за која је посебним законом одређено да поступа јавно тужилаштво посебне надлежности, награда вештаку, преводиоцу и тумачу може се одредити до двоструког износа награде предвиђене за вештачење, превођење или тумачење у другим кривичним стварима.

Ако недостају подаци о висини трошкова, посебно решење о висини трошкова донеће председник већа или судија појединац када се ти подаци прибаве. Подаци о висини трошкова и захтева за њихову накнаду могу се поднети најкасније у року од једне године од дана правноснажности пресуде или решења из става 1. овог члана.

Када је о трошковима кривичног поступка одлучено посебним решењем, о жалби против тог решења одлучује веће (члан 21. став 4.).

Скривљени трошкови

Члан 263.

Окривљени, оштећени, оштећени као тужилац, приватни тужилац, бранилац, законски заступник, пуномоћник, сведок, вештак, стручни саветник, преводилац, тумач и стручно лице, без обзира на исход кривичног поступка, сnose трошкове свог довођења, одлагања доказне радње или главног претреса и друге трошкове поступка које су проузроковали својом кривицом, као и одговарајући део паушалног износа.

О трошковима из става 1. овог члана доноси се посебно решење, осим ако се о трошковима које сnose приватни тужилац и окривљени решава у одлуци о главној ствари.

О жалби против посебног решења из става 2. овог члана одлучује веће (члан 21. став 4.).

Обавеза окривљеног да накнади трошкове

Члан 264.

Кад суд окривљеног огласи кривим, изрећи ће у пресуди да је дужан да накнади трошкове кривичног поступка.

Лице које је окривљено за више кривичних дела, није дужно да накнади трошкове у погледу дела за која је ослобођено од оптужбе, уколико се ти трошкови могу издвојити из укупних трошкова.

У пресуди којом је више окривљених оглашено кривим, суд ће одредити колики ће део трошкова сносити сваки од њих, а ако то није могуће, одредиће да сви окривљени солидарно сnose трошкове. Плаћање паушалног износа одредиће се за сваког окривљеног посебно.

У одлуци којом решава о трошковима, суд може ослободити окривљеног од дужности да накнади у целини или делимично трошкове кривичног поступка из члана 261. став 2. тач. 1) до 6) и тачка 9) овог законика, као и награде за вештака и постављеног стручног саветника, ако би њиховим плаћањем било доведено у питање издржавање окривљеног или лица која је он дужан да издржава. Ако се ове околности утврде после доношења одлуке о трошковима, председник већа односно судија појединац може посебним решењем ослободити окривљеног од дужности накнаде трошкова кривичног поступка.

Накнада трошкова из буџетских средстава и на терет других лица

Члан 265.

Кад се обустави кривични поступак или се оптужба одбије или се окривљени ослободи од оптужбе, изрећи ће се у решењу, односно пресуди да трошкови кривичног поступка из члана 261. став 2. тач. 1) до 6) овог законика, нужни издаци окривљеног и нужни издаци и награда браниоца и пуномоћника (члан 103. став 3.), као и награда вештака и стручног саветника, падају на терет буџетских средстава суда.

Лице које је правноснажном пресудом осуђено за кривично дело лажног пријављивања обавезаће се посебним решењем да сноси трошкове кривичног поступка које је проузроковало. Ово решење, на предлог јавног тужиоца, доноси веће (члан 21. став 4.).

Приватни тужилац је дужан да накнади трошкове кривичног поступка из члана 261. став 2. тач. 1) до 6) и тачка 9) овог законика, нужне издатке окривљеног, нужне издатке и награду његовог браниоца и пуномоћника (члан 103. став 3.), као и награду вештака и стручног саветника, ако је поступак обустављен или је оптужба одбијена или је окривљени ослобођен од оптужбе, осим ако је поступак обустављен, односно ако је оптужба одбијена због смрти окривљеног или због тога што је наступила застарелост кривичног гоњења услед одуговлачења поступка које се не може приписати у кривицу приватног тужиоца. Ако је поступак обустављен услед одустанка од тужбе, окривљени и приватни тужилац могу се поравнати у погледу њихових међусобних трошкова. Ако има више приватних тужилаца, сви ће сносити трошкове солидарно.

Оштећени који је одустао од предлога за гоњење сносиће трошкове кривичног поступка ако окривљени није изјавио да ће их сам сносити.

Кад суд одбаци оптужницу због ненадлежности, одлуку о трошковима донеће надлежни суд.

Ако захтев за накнаду нужних издатака и награде из става 1. овог члана не буде усвојен или суд о њему не донесе одлуку у року од три месеца од дана подношења захтева, окривљени и бранилац имају право да потраживања остварују у парничном поступку против Републике Србије.

Плаћање награде и нужних издатака

Члан 266.

Награду и нужне издатке браниоца и пуномоћника оштећеног, оштећеног као тужиоца или приватног тужиоца дужно је да плати заступано лице, без обзира ко је по одлуци суда дужан да сноси трошкове кривичног поступка, осим ако по одредбама овог законика награда и нужни издаци браниоца падају на терет буџетских средстава суда. Ако је окривљеном био постављен бранилац, а плаћањем награде и нужних издатака би било доведено у питање издржавање окривљеног или издржавање лица које је он обавезан да издржава, награда и нужни издаци браниоца исплатиће се из буџетских средстава суда. Овако ће се поступати и ако је оштећеном као тужиоцу био постављен пуномоћник.

Трошкови пред судом правног лека

Члан 267.

О дужности плаћања трошкова који настану код суда правног лека одлучује тај суд сходно одредбама чл. 261. до 266. овог законика.

Доношење подзаконског прописа

Члан 268.

Накнада трошкова поступка и висина паушалног износа ближе се уређује актом министра надлежног за послове правосуђа.

Глава XIV

ДОНОШЕЊЕ, САОПШТАВАЊЕ И ИЗВРШЕЊЕ ОДЛУКА

1. Доношење и саопштавање одлука

Врсте одлука

Члан 269.

У поступку се одлуке доносе у облику пресуде, решења и наредбе. Пресуду доноси само суд, а решења и наредбе доносе и други органи поступка.

Претпоставке за одлучивање

Члан 270.

Суд већа и гласа у заседању затвореном за јавност.

У просторији у којој се већа и гласа могу да буду присутни само чланови већа и записничар.

Председник већа руководи већањем и гласањем, стара се да се сва питања свестрано и потпуно расправе и гласа последњи.

Редослед питања о којима се одлучује

Члан 271.

При одлучивању о предмету доказивања, прво се гласа да ли је суд надлежан, да ли је потребно допунити поступак, као и о другим претходним питањима. Кад се донесе одлука о претходним питањима, прелази се на решавање о главној ствари.

При одлучивању о главној ствари, прво ће се гласати да ли је оптужени учинио кривично дело, а затим ће се гласати о казни, другим кривичним санкцијама,

трошковима кривичног поступка, имовинскоправном захтеву и осталим питањима о којима треба донети одлуку.

Ако је исто лице оптужено за више кривичних дела, гласаће се и о казни за свако од тих дела, а затим о јединственој казни за сва дела.

Већање и гласање

Члан 272.

Одлуке већа доносе се после усменог већања и гласања. Одлука је донесена кад је за њу гласала већина чланова већа.

Ако се у погледу појединих питања о којима се гласа гласови поделе на више различитих мишљења, тако да ниједно од њих нема већину, питања ће се раздвојити и гласање ће се понављати док се не постигне већина. Ако се на тај начин не постигне већина, одлука ће се донети тако што ће се гласови који су најнеповољнији за окривљеног прибројити гласовима који су од ових мање неповољни, све док се не постигне потребна већина.

Чланови већа не могу одбити да гласају о питањима која постави председник већа, али члан већа који је гласао да се оптужени ослободи или да се оптужба одбије и остао у мањини није дужан да гласа о кривичној санкцији. Ако не гласа, узеће се као да је пристао на глас који је за окривљеног најповољнији.

Издвојено мишљење

Члан 273.

Судија Врховног касационог суда који на седници већа приликом гласања остане у мањини у вези са питањем о постојању повреде закона, има право да издвоји мишљење и да га писмено образложи.

Судија је дужан да писмено образлагање издвојеног мишљења усмено најави на седници већа након доношења одлуке и може захтевати да се то мишљење објави заједно са одлуком.

Судија је дужан да у року од 15 дана од дана доношења одлуке председнику већа достави писмено образложење издвојеног мишљења.

Ако писмено образложење издвојеног мишљења није достављено председнику већа до истека рока из става 3. овог члана, одлука се отпрема, а накнадно достављено издвојено мишљење прилаже се судском предмету и чини његов саставни део.

Саопштавање одлука

Члан 274.

Ако овим закоником није другачије одређено, одлуке се саопштавају усменим објављивањем лицима која за то имају правни интерес, ако су присутна, а достављањем овереног преписа, ако су одсутна.

Ако је одлука усмено саопштена, то ће се назначити у записнику или у спису, а лице које има право на жалбу потврдиће то својим потписом. Ако то лице изјави да се неће жалити, оверени препис усмено саопштене одлуке неће му се доставити, ако овим закоником није другачије одређено.

Преписи одлука против којих је дозвољена жалба достављају се са поуком о праву на жалбу. Жалба изјављена у корист окривљеног сматраће се благовременом ако је изјављена у року наведеном у поуци иако је тај рок дужи од законског рока.

2. Извршење одлука

Правноснажност и извршност пресуде

Члан 275.

Пресуда постаје правноснажна када се више не може побијати жалбом или када жалба није дозвољена.

Правноснажна пресуда постаје извршна од дана достављања, ако за извршење не постоје законске сметње. Ако није изјављена жалба или су се странке одрекле или одустале од жалбе, пресуда је извршна истеком рока за жалбу, односно од дана одрицања или одустанка од изјављене жалбе.

Ако суд који је донео пресуду у првом степену није надлежан за њено извршење, доставиће оверени препис пресуде са потврдом о извршности суду који је надлежан за извршење.

Извршење одређених одлука у пресуди

Члан 276.

Извршење пресуде у погледу трошкова кривичног поступка, одузимања имовинске користи, одузимања имовине проистекле из кривичног дела и имовинскоправних захтева врши надлежни суд или други државни орган, у складу са законом.

Трошкови кривичног поступка принудно се наплаћују у корист буџета Републике Србије, по службеној дужности. Трошкови принудне наплате претходно се исплаћују из буџетских средстава суда.

Кад је одлука којом је одлучено о имовинскоправном захтеву постала правноснажна, оштећени може захтевати од суда који је одлучио у првом степену да му изда оверени препис одлуке, са назначењем да је одлука извршна.

Ако је у пресуди изречена мера безбедности одузимања предмета, суд који је изрекао пресуду у првом степену одлучиће да ли ће се предмети продати, у складу са законом, предати одређеној јавној установи или уништити. Новац добијен продајом предмета уплаћује се у буџет Републике Србије.

Одредба става 4. овог члана сходно ће се применити и кад се донесе одлука о одузимању предмета на основу члана 535. овог законика.

Правноснажна одлука о одузимању предмета може се, осим у случају понављања кривичног поступка или одлучивања по захтеву за заштиту законитости, изменити у парничном поступку ако се појави спор о својини одузетих предмета.

Правноснажност и извршност решења или наредбе

Члан 277.

Правноснажност решења наступа када се оно не може побијати жалбом или када жалба није дозвољена.

Ако овим закоником није другачије одређено, решење је извршно када постане правноснажно. Наредба је извршна одмах по доношењу, осим ако орган који је наредбу издао не одреди другачије.

Решења и наредбе, ако није другачије одређено, извршавају органи који су те одлуке донели. Приликом извршења решења које одговара пресуди сходно се примењују одредбе члана 276. овог законика.

Посебно решење о дозвољености извршења

Члан 278.

Ако се појави сумња о дозвољености извршења судске одлуке или о рачунању казне, или ако у правноснажној пресуди или решењу које одговара пресуди није одлучено о урачунавању притвора или раније издржане казне, или урачунавање није правилно извршено, о томе ће одлучити посебним решењем суд који је судио у првом степену. Жалба не задржава извршење решења, осим ако суд није другачије одредио.

Ако се у току извршења појави сумња у погледу тумачења судске одлуке, о томе одлучује суд који је донео правноснажну одлуку.

Доношење подзаконског прописа

Члан 279.

Начин вођења казнене евиденције уређује Влада.

Део други

ТОК ПОСТУПКА

Глава XV

ПРЕДИСТРАЖНИ ПОСТУПАК

1. Кривична пријава

Подношење кривичне пријаве

Члан 280.

Државни и други органи, правна и физичка лица пријављују кривична дела за која се гони по службеној дужности, о којима су обавештена или за њих сазнају на други начин, под условима предвиђеним законом или другим прописом.

Кривичним закоником је предвиђено у којем случају непријављивање кривичног дела представља кривично дело.

Подносилац кривичне пријаве из става 1. овог члана навешће доказе који су му познати и предузеће мере да би се сачували трагови кривичног дела, предмети на којима је или помоћу којих је учињено кривично дело и други докази.

Начин подношења и уписивање кривичне пријаве

Члан 281.

Кривична пријава се подноси надлежном јавном тужиоцу, писмено, усмено или другим средством.

Ако се кривична пријава подноси усмено, о њој ће се саставити записник и подносилац ће се упозорити на последице лажног пријављивања. Ако је пријава саопштена телефоном или другим телекомуникацијским средством сачиниће се службена белешка, а ако је пријава поднесена електронском поштом сачуваће се на одговарајућем носиоцу података и одштампати.

Ако је кривична пријава поднесена полицији, ненадлежном јавном тужиоцу или суду, они ће пријаву примити и одмах доставити надлежном јавном тужиоцу.

Поступање јавног тужиоца по кривичној пријави

Члан 282.

Ако јавни тужилац из саме кривичне пријаве не може оценити да ли су вероватни наводи пријаве или ако подаци у пријави не пружају довољно основа да може одлучити да ли ће спровести истрагу или ако је на други начин сазнао да је извршено кривично дело, јавни тужилац може:

- 1) сам прикупити потребне податке;
- 2) позивати грађане, под условима из члана 288. ст. 1. до 6. овог законика;
- 3) поднети захтев државним и другим органима и правним лицима да му пруже потребна обавештења.

За непоступање по захтеву јавног тужиоца из става 1. тачка 3) овог члана одговорно лице се може новчано казнити до 150.000 динара, а ако и после тога одбије да да потребне податке, може се још једном казнити истом казном.

Одлуку о новчаном кажњавању из става 2. овог члана доноси јавни тужилац. О жалби против решења којим је изречена новчана казна, одлучује судија за претходни поступак. Жалба не задржава извршење решења.

Ако није у могућности да сам предузме радње из става 1. овог члана, јавни тужилац ће захтевати од полиције да прикупи потребна обавештења и да предузме друге мере и радње у циљу откривања кривичног дела и учиниоца (чл. 286. до 288.).

Полиција је дужна да поступи по захтеву јавног тужиоца и да га обавести о мерама и радњама које је предузела најкасније у року од 30 дана од дана када је примила захтев. У случају непоступања по захтеву јавни тужилац ће поступити у складу са чланом 44. ст. 2. и 3. овог законика.

Јавни тужилац, државни и други органи, односно правна лица дужни су приликом прикупљања обавештења, односно давања података да поступају обазриво, водећи рачуна да се не нашкоди части и угледу лица на које се ови подаци односе.

Одлагање кривичног гоњења

Члан 283.

Јавни тужилац може одложити кривично гоњење за кривична дела за која је предвиђена новчана казна или казна затвора до пет година, ако осумњичени прихвати једну или више од следећих обавеза:

1) да отклони штетну последицу насталу извршењем кривичног дела или да накнади причињену штету;

2) да на рачун прописан за уплату јавних прихода уплати одређени новчани износ, који се користи за хуманитарне или друге јавне сврхе;

3) да обави одређени друштвенкорисни или хуманитарни рад;

4) да испуни доспеле обавезе издржавања;

5) да се подвргне одвикавању од алкохола или опојних дрога;

6) да се подвргне психосоцијалном третману ради отклањања узрока насилничког понашања;

7) да изврши обавезу установљену правноснажном одлуком суда, односно поштује ограничење утврђено правноснажном судском одлуком.

У наредби о одлагању кривичног гоњења јавни тужилац ће одредити рок у којем осумњичени мора извршити преузете обавезе, с тим да рок не може бити дужи од годину дана. Надзор над извршењем обавеза обавља повереник из органа управе надлежног за послове извршење кривичних санкција, у складу са прописом који доноси министар надлежан за послове правосуђа.

Ако осумњичени у року изврши обавезу из става 1. овог члана, јавни тужилац ће решењем одбацити кривичну пријаву и о томе обавестити оштећеног, а одредба члана 51. став 2. законика неће се примењивати.

Средства из става 1. тачка 2) овог члана додељују се хуманитарним организацијама, фондовима, јавним установама или другим правним или физичким лицима, по спроведеном јавном конкурс, који расписује министарство надлежно са послове правосуђа.

Јавни конкурс из става 4. овог члана спроводи комисија коју образује министар надлежан за послове правосуђа.

Изузетно од ст. 4. и 5. овог члана комисија може, на захтев физичког лица, без спровођења јавног конкурса, предложити да се средства из става 1. тачка 2) овог члана доделе ради лечења детета у иностранству, ако средства за лечење нису обезбеђена у Републичком фонду за здравствено осигурање.

Спровођење јавног конкурса, критеријуми за расподелу средстава, састав и начин рада комисије уређују се актом министра надлежног за послове правосуђа.

Одлуку о расподели средстава из става 1. тачка 2) овог члана доноси Влада.

Одбацавање кривичне пријаве

Члан 284.

Јавни тужилац ће решењем одбацити кривичну пријаву ако из саме пријаве проистиче да:

- 1) пријављено дело није кривично дело за које се гони по службеној дужности;
- 2) је наступила застарелост или је дело обухваћено амнестијом или помиловањем или постоје друге околности које трајно искључују гоњење;
- 3) не постоје основи сумње да је учињено кривично дело за које се гони по службеној дужности.

О одбацавању пријаве, као и о разлозима за то, јавни тужилац ће обавестити оштећеног у року од осам дана и поучити га о његовим правима (члан 51. став 1.), а ако је кривичну пријаву поднео орган полиције, обавестиће и тај орган.

У случају кривичних дела за која је прописана казна затвора до три године, јавни тужилац може одбацити кривичну пријаву ако је осумњичени, услед стварног кајања, спречио наступање штете или је штету у потпуности већ надокнадио, а јавни тужилац, према околностима случаја, оцени да изрицање кривичне санкције не би било правично. У овом случају одредба члана 51. став 2. овог законика неће се примењивати.

2. Овлашћења органа предистражног поступка

Овлашћења јавног тужиоца

Члан 285.

Јавни тужилац руководи предистражним поступком.

Ради вршења овлашћења из става 1. овог члана јавни тужилац предузима потребне радње ради гоњења учинилаца кривичних дела.

Јавног тужилац може наложити полицији да предузима одређене радње ради откривања кривичних дела и проналажења осумњичених. Полиција је дужна да изврши налог јавног тужиоца, као и да га о предузетим радњама редовно обавештава.

У случају непоступања полиције по налогу, јавни тужилац ће поступити у складу са чланом 44. ст. 2. и 3. овог законика.

У току предистражног поступка јавни тужилац је овлашћен да од полиције преузме вршење радње коју је полиција на основу закона самостално предузела.

Овлашћења полиције

Члан 286.

Ако постоје основи сумње да је извршено кривично дело за које се гони по службеној дужности, полиција је дужна да предузме потребне мере да се пронађе учинилац кривичног дела, да се учинилац или саучесник не сакрије или не побегне, да се открију и обезбеде трагови кривичног дела и предмети који могу послужити као доказ, као и да прикупи сва обавештења која би могла бити од користи за успешно вођење кривичног поступка.

У циљу испуњења дужности из става 1. овог члана, полиција може: да тражи потребна обавештења од грађана; да изврши потребан преглед превозних средстава, путника и пртљага; да за неопходно потребно време, а најдуже до осам часова ограничи кретање на одређеном простору; да предузме потребне мере у вези са утврђивањем истоветности лица и предмета; да распише потрагу за лицем и

предметима за којима се трага; да у присуству одговорног лица прегледа одређене објекте и просторије државних органа, предузећа, радњи и других правних лица, оствари увид у њихову документацију и да је по потреби одузме; да предузме друге потребне мере и радње. О чињеницама и околностима које су утврђене приликом предузимања појединих радњи, а могу бити од интереса за кривични поступак, као и о предметима који су пронађени или одузети, саставиће се записник или службена белешка.

По налогу судије за претходни поступак, а на предлог јавног тужиоца, полиција може у циљу испуњења дужности из става 1. овог члана прибавити евиденцију остварене телефонске комуникације, коришћених базних станица или извршити лоцирање места са којег се обавља комуникација.

О предузимању мера и радњи из ст. 2. и 3. овог члана полиција одмах, а најкасније у року од 24 часа након предузимања, обавештава јавног тужиоца.

Лице према коме је примењена нека од мера и радњи ст. 2. и 3. овог члана има право да поднесе притужбу надлежном судији за претходни поступак.

Доказне радње полиције

Члан 287.

Ако полиција у предистражном поступку предузме доказну радњу о томе ће без одлагања обавестити јавног тужиоца.

Докази које је полиција прибавила предузимањем доказних радњи могу бити коришћени у даљем току кривичног поступка, ако су доказне радње спроведене у складу са овим закоником.

Прикупљање обавештења од грађана

Члан 288.

Полиција може позивати грађане ради прикупљања обавештења. У позиву се мора назначити разлог позивања и својство у коме се грађанин позива. Принудно се може довести лице које се није одазвало позиву само ако је у позиву било на то упозорено.

Приликом поступања по одредбама овог члана, полиција не може грађане саслушавати у својству окривљеног, односно испитивати у својству сведока или вештака, осим у случају из члана 289. овог законика.

Прикупљање обавештења од истог лица може трајати онолико колико је неопходно да се добије потребно обавештење, а најдуже четири часа, а по престанку лица које даје обавештења и дуже.

Обавештења од грађана се не смеју прикупљати принудно.

Службена белешка о датом обавештењу прочитаће се грађанину који је обавештење дао, а он може ставити примедбе које је полиција дужна да унесе у службену белешку. Копија службене белешке о датом обавештењу издаће се грађанину, ако то захтева.

Грађанин се може поново позивати ради прикупљања обавештења о околностима другог кривичног дела или учиниоца, а ради прикупљања обавештења о истом кривичном делу не може се поново принудно доводити.

По одобрењу судије за претходни поступак, председника већа или судије појединца, полиција може прикупљати обавештења и од притвореника, ако је то потребно ради откривања других кривичних дела или других учинилаца. Ова ће се обавештења прикупљати у заводу у којем је окривљени притворен, у време које одреди суд, и у присуству браниоца.

На основу прикупљених обавештења, полиција саставља кривичну пријаву у којој наводи доказе за које је сазнала приликом прикупљања обавештења. У кривичну пријаву не уноси се садржина изјава које су поједини грађани дали приликом

прикупљања обавештења, осим исказа који је осумњичени дао у складу са чланом 289. овог законика.

Уз кривичну пријаву достављају се и предмети, скице, фотографије, прибављени извештаји, списи о предузетим мерама и радњама, службене белешке, изјаве и други материјали који могу бити корисни за успешно вођење поступка.

Ако полиција после подношења кривичне пријаве сазна за нове чињенице, доказе или трагове кривичног дела, дужна је да прикупи потребна обавештења и да извештај о томе, као допуну кривичне пријаве, достави јавном тужиоцу.

Саслушање осумњиченог

Члан 289.

Кад полиција прикупља обавештења од лица за које постоје основи сумње да је учинилац кривичног дела или према том лицу предузима радње у предистражном поступку предвиђене овим закоником, може га позвати само у својству осумњиченог. У позиву ће се осумњичени упозорити да има право да узме браниоца.

Ако полиција у току прикупљања обавештења оцени да позвани грађанин може бити сматран осумњиченим, дужна је да га одмах поучи о правима из члана 68. став 1. тач. 1) и 2) овог законика и о праву да узме браниоца који ће присуствовати његовом саслушању.

О поступању у смислу одредби ст. 1. и 2. овог члана, полиција ће без одлагања обавестити надлежног јавног тужиоца. Јавни тужилац може обавити саслушање осумњиченог, присуствовати саслушању или саслушање поверити полицији.

Ако осумњичени пристане да да исказ, орган који обавља саслушање ће поступити у складу са одредбама овог законика о саслушању окривљеног под условом да су пристанак осумњиченог да буде саслушан и његов исказ током саслушања дати у присуству браниоца. Записник о овом саслушању се не издваја из списка и може се користити као доказ у кривичном поступку.

Ако јавни тужилац није присутан саслушању осумњиченог, полиција ће му без одлагања доставити записник о саслушању.

Задржавање на месту извршења кривичног дела

Члан 290.

Полиција може лица затечена на месту извршења кривичног дела упутити јавном тужиоцу или их задржати до његовог доласка, ако би та лица могла да дају податке важне за поступак и ако је вероватно да се њихово испитивање касније не би могло извршити или би било скопчано са знатним одуговлачењем или другим тешкоћама.

Задржавање лица из става 1. овог члана на месту кривичног дела не може трајати дуже од шест часова.

Полицијско хапшење

Члан 291.

Полиција може неко лице ухапсити ако постоји разлог за одређивање притвора (члан 211.), али је дужна да такво лице без одлагања спроведе надлежном јавном тужиоцу. Приликом довођења, полиција ће јавном тужиоцу предати извештај о разлозима и о времену хапшења.

Ухапшени мора бити поучен о правима из члана 69. став 1. овог законика.

Ако је због неотклоњивих сметњи спровођење ухапшеног трајало дуже од осам часова, полиција је дужна да јавном тужиоцу овакво закашњење посебно образложи, о чему ће јавни тужилац сачинити службену белешку. Јавни тужилац ће у белешку унети и изјаву ухапшеног о времену и месту хапшења.

Хапшење при извршењу кривичног дела

Члан 292.

Свако може ухапсити лице затечено при извршењу кривичног дела за које се гони по службеној дужности.

Ухапшени ће се одмах предати јавном тужиоцу или полицији, а ако то није могуће, мора се одмах обавестити један од тих органа који ће поступити у складу са одредбама овог законика (чл. 291. и 293.).

Саслушање ухапшеног

Члан 293.

Јавни тужилац дужан је да ухапшеног који му је доведен поучи о правима из члана 69. став 1. овог законика и да му омогући да у његовом присуству, уз коришћење телефона или другог електронског преносиоца порука обавести браниоца непосредно или посредством чланова породице или трећег лица чија истоветност јавном тужиоцу мора бити откривена, а ако је потребно и помогне му да нађе браниоца.

Ако ухапшени не обезбеди присуство браниоца у року од 24 часа од када му је то у смислу става 1. овог члана омогућено или изјави да не жели да узме браниоца, јавни тужилац је дужан да га без одлагања саслуша.

Ако у случају обавезне одбране (члан 74.) ухапшени не узме браниоца у року од 24 часа од часа кад је поучен о овом праву или изјави да неће узети браниоца, поставиће му се бранилац по службеној дужности.

Одмах после саслушања, јавни тужилац ће одлучити да ли ће ухапшеног пустити на слободу или ће судији за претходни поступак предложити одређивање притвора.

На захтев ухапшеног или његовог браниоца, члана породице ухапшеног или лица са којим ухапшени живи у ванбрачној или другој трајној заједници живота, или по службеној дужности, јавни тужилац може одредити лекарски преглед ухапшеног.

Одлуку о одређивању лекара који ће обавити преглед и записник о саслушању лекара јавни тужилац ће приложити списима.

Задржавање осумњиченог

Члан 294.

Лице ухапшено у складу са чланом 291. став 1. и чланом 292. став 1. овог законика, као и осумњиченог из члана 289. ст. 1. и 2. овог законика, јавни тужилац може изузетно задржати ради саслушања најдуже 48 часова од часа хапшења, односно одазивања на позив.

О задржавању, јавни тужилац или, по његовом одобрењу, полиција одмах, а најкасније у року од два часа од када је осумњиченом саопштено да је задржан, доноси и уручује решење. У решењу морају бити наведени дело за које се осумњичени терети, основи сумње, дан и час лишења слободе или одазивања позиву, као и време почетка задржавања.

Против решења о задржавању осумњичени и његов бранилац имају право жалбе у року од шест часова од достављања решења. О жалби одлучује судија за претходни поступак у року од четири часа од пријема жалбе. Жалба не задржава извршење решења.

Осумњичени има права предвиђена у члану 69. став 1. овог законика.

Осумњичени мора имати браниоца чим орган поступка из става 2. овог члана донесе решење о задржавању. Ако осумњичени сам, у року од четири часа, не обезбеди браниоца, јавни тужилац ће му га обезбедити по службеној дужности, по редоследу са списка адвоката који доставља надлежна адвокатска комора.

Глава XVI

ИСТРАГА

1. Основне одредбе

Сврха истраге

Члан 295.

Истрага се покреће:

- 1) против одређеног лица за које постоје основи сумње да је учинило кривично дело;
- 2) против непознатог учиниоца када постоје основи сумње да је учињено кривично дело.

У истрази се прикупљају докази и подаци који су потребни да би се могло одлучити да ли ће се подићи оптужница или обуставити поступак, докази који су потребни да се утврди идентитет учиниоца, докази за које постоји опасност да се неће моћи поновити на главном претресу или би њихово извођење било отежано, као и други докази који могу бити од користи за поступак, а чије се извођење, с обзиром на околности случаја, показује целисходним.

Наредба о спровођењу истраге

Члан 296.

Истрага се покреће наредбом надлежног јавног тужиоца.

Наредба о спровођењу истраге доноси се пре или непосредно после прве доказне радње коју су предузели јавни тужилац или полиција у предистражном поступку, а најкасније у року од 30 дана од дана када је јавни тужилац обавештен о првој доказној радњи коју је полиција предузела.

У наредби о спровођењу истраге се морају навести: лични подаци осумњиченог ако је познат, опис дела из кога произлазе законска обележја кривичног дела, законски назив кривичног дела и околности из којих произилазе основи сумње.

Достављање наредбе осумњиченом

Члан 297.

Наредба о спровођењу истраге доставља се осумњиченом и његовом браниоцу, ако га има, заједно са позивом односно обавештењем о првој доказној радњи којој могу присуствовати (члан 300.).

Ако се у току истраге против непознатог учиниоца утврди његова истоветност, јавни тужилац ће допунити наредбу о спровођењу истраге у смислу члана 296. став 3. овог законика и поступити у складу са ставом 1. овог члана.

Истовремено са достављањем наредбе о спровођењу истраге осумњиченом и његовом браниоцу, јавни тужилац ће обавестити оштећеног о покретању истраге и поучити га о правима из члана 50. став 1. овог законика.

Спровођење истраге

Члан 298.

Истрагу спроводи надлежни јавни тужилац.

Законом се може одредити једно јавно тужилаштво у коме ће се за подручје више јавних тужилаштава спроводити истрага (истражни центар).

Јавни тужилац предузима доказне радње, по правилу, само на подручју надлежности суда пред којим поступа. Ако интерес истраге захтева, он може поједине доказне радње предузети и ван подручја овог суда, али је дужан да о томе обавести јавног тужиоца који поступа пред судом на чијем подручју предузима доказне радње.

Ако је јавном тужиоцу потребна помоћ полиције (форензичка, аналитичка и др.) или других државних органа у вези са спровођењем истраге, они су дужни да му на његов захтев ту помоћ пруже. На захтев јавног тужиоца, правно лице је дужно да пружи помоћ за предузимање доказне радње која не трпи одлагање.

Поверавање појединих доказних радњи

Члан 299.

У току истраге јавни тужилац може поверити предузимање појединих доказних радњи јавном тужиоцу који поступа пред судом на чијем подручју треба предузети те радње, а ако је за подручја више судова одређен један суд за пружање правне помоћи - јавном тужиоцу који поступа пред тим судом.

Јавни тужилац коме је поверено предузимање појединих доказних радњи предузеће по потреби и друге доказне радње које са овим стоје у вези или из њих проистичу.

Ако јавни тужилац коме је поверено предузимање појединих доказних радњи није за то надлежан, доставиће предмет надлежном јавном тужиоцу и о томе ће обавестити јавног тужиоца који му је предмет доставио.

Јавни тужилац може поверити полицији извршење појединих доказних радњи у складу са одредбама овог законика.

Присуство доказним радњама

Члан 300.

Јавни тужилац је дужан да браниоцу осумњиченог упутити позив да присуствује саслушању осумњиченог, односно да осумњиченом и његовом браниоцу упутити позив, а оштећеног обавести о времену и месту испитивања сведока или вештака.

Изузетно од става 1. овог члана, у поступцима за кривична дела за која је посебним законом одређено да поступа јавно тужилаштво посебне надлежности, јавни тужилац може испитати сведока и без позивања осумњиченог и његовог браниоца да присуствују испитивању ако оцени да њихово присуство може утицати на сведока. У том случају судска одлука се не може заснивати искључиво или у одлучујућој мери на том исказу сведока.

Осумњичени, његов бранилац и оштећени могу да присуствују увиђају.

Ако осумњичени има браниоца, јавни тужилац ће, по правилу, позивати односно обавештавати само браниоца. Ако је осумњичени у притвору, а доказна радња се предузима ван седишта суда, јавни тужилац ће одлучити да ли је потребно присуство осумњиченог.

Јавни тужилац је дужан да стручног саветника обавести да може да присуствује вештачењу (члан 126. став 1.).

Ако позив осумњиченом и његовом браниоцу није достављен у складу са одредбама овог законика, односно ако се истрага води против непознатог учиниоца, јавни тужилац може предузети испитивање сведока или вештака само по претходном одобрењу судије за претходни поступак.

Ако лице коме је упућен позив, односно обавештење о доказној радњи није присутно, радња се може предузети и у његовом одсуству.

Лица која присуствују доказним радњама могу предложити јавном тужиоцу да ради разјашњења ствари постави одређена питања осумњиченом, сведоку или вештаку, а по дозволи јавног тужиоца могу постављати питања и непосредно. Ова лица имају право да захтевају да се у записник унесу и њихове примедбе у погледу предузимања појединих радњи, а могу и предлагати прикупљање појединих доказа.

Ради разјашњења појединих техничких или других стручних питања која се постављају у вези са прибављеним доказима или приликом саслушања осумњиченог или предузимања других доказних радњи, јавни тужилац може затражити од стручног

лица одговарајуће струке да му о тим питањима да потребна објашњења. Ако су приликом давања објашњења присутни осумњичени или бранилац, они могу тражити да то лице пружи ближа објашњења. У случају потребе, јавни тужилац може тражити објашњења и од одговарајуће стручне установе.

Прикупљање доказа и материјала у корист одбране

Члан 301.

Осумњичени и његов бранилац могу самостално прикупљати доказе и материјал у корист одбране.

У циљу остваривања овлашћења из става 1. овог члана, осумњичени и његов бранилац имају право:

1) да разговарају са лицем које им може пружити податке корисне за одбрану и да од тог лица прибављају писане изјаве и обавештења, уз његову сагласност;

2) да улазе у приватне просторије или просторе који нису отворени за јавност, у стан или просторе повезане са станом, уз пристанак њиховог држаоца;

3) да од физичког или правног лица преузму предмета и исправе и прибаве обавештења којима оно располаже, уз његову сагласност, као и уз обавезу да том лицу издају потврду са пописом преузетих предмета и исправа.

Овлашћење из става 2. тачка 1) овог члана не односи се на оштећеног и на лица која су већ испитана од стране полиције или јавног тужиоца.

Писана изјава и обавештење из става 2. тачка 1) овог члана могу се користити од стране окривљеног и његовог браниоца у току испитивања сведока или провере веродостојности његовог исказа или за доношење одлуке о испитивању одређеног лица као сведока од стране јавног тужиоца или суда.

Предузимање доказних радњи у корист одбране

Члан 302.

Ако осумњичени и његов бранилац сматра да је потребно предузети одређену доказну радњу, предложиће јавном тужиоцу да је предузме.

Ако јавни тужилац одбије предлог за предузимање одређене доказне радње или о предлогу не одлучи у року од осам дана од дана подношења предлога, осумњичени и његов бранилац може поднети предлог судији за претходни поступак који одлуку о томе доноси у року од осам дана.

Ако судија за претходни поступак усвоји предлог осумњиченог и његовог браниоца, наложиће јавном тужиоцу да предузме доказну радњу и одредити му за то рок.

Упознавање са прикупљеним доказима

Члан 303.

Јавни тужилац је дужан да осумњиченом који је саслушан и његовом браниоцу омогући да у року довољном за припремање одбране размотре списе и разгледају предмете који служе као доказ. У случају да је више лица осумњичено за кривично дело, разматрање списка и разгледање предмета који служе као доказ може се одложити док јавни тужилац не саслуша последњег осумњиченог који је доступан.

Након разматрања списка и разгледања предмета јавни тужилац ће позвати осумњиченог и његовог браниоца да у одређеном року ставе предлог за предузимање одређених доказних радњи.

Осумњичени који је саслушан и његов бранилац су дужни да по прикупљању доказа и материјала у корист одбране (члан 301.) обавесте јавног тужиоца о томе и да

му пре завршетка истраге омогуће разматрање списка и разгледање предмета који служе као доказ.

Ако предлог из става 2. овог члана буде одбијен (члан 302. став 2.) или ако осумњичени и његов бранилац не поступи у складу са ставом 3. овог члана, јавни тужилац ће одлучити о завршетку истраге (члан 310.).

Чување тајне

Члан 304.

Ако је то неопходно ради заштите интереса националне безбедности, јавног реда и морала, интереса малолетника, приватности учесника у поступку или других оправданих интереса у демократском друштву, орган поступка који предузима доказну радњу наредиће лицима која саслушава, односно испитује или која присуствују доказним радњама или разгледају списе истраге да чувају као тајну одређене чињенице или податке које су том приликом сазнала и упозориће их да одавање тајне представља кривично дело, у складу са законом.

Наредба из става 1. овог члана унеће се у записник о доказној радњи, односно забележиће се на списима који се разгледају, уз потпис лица које је упозорено.

Санкције за нарушавање реда

Члан 305.

Лице које за време предузимања доказне радње нарушава ред, јавни тужилац ће опоменути, а ако настави да нарушава ред суд га може новчано казнити до 150.000 динара.

О жалби против решења којим је изречена новчана казна из става 1. овог члана, одлучује веће (члан 21. став 4.). Жалба не задржава извршење решења.

Ако учешће лица из става 1. није неопходно, оно може бити удаљено са места где се предузима доказна радња.

Проширење истраге

Члан 306.

Истрага се спроводи само у погледу осумњиченог и кривичног дела на које се односи наредба о спровођењу истраге.

Ако се у току истраге покаже да поступак треба проширити на које друго кривично дело или против другог лица, јавни тужилац ће наредбом проширити истрагу.

У погледу проширења истраге важе одредбе чл. 296. и 297. овог законика.

Прекид истраге

Члан 307.

Истрага ће се прекинути ако:

1) код осумњиченог после учињеног кривичног дела наступи душевно обољење или душевна поремећеност или каква друга тешка болест због које не може учествовати у поступку;

2) нема предлога оштећеног или одобрења надлежног државног органа за гоњење, или се појаве друге околности које привремено спречавају гоњење.

Истрага се може прекинути ако:

1) се не зна боравиште осумњиченог;

2) је осумњичени у бекству или иначе није достижан државним органима.

Пре него што донесе наредбу о прекиду истраге, јавни тужилац ће прикупити све доказе о кривичном делу осумњиченог до којих се може доћи. Ако је истрага

прекинута из разлога предвиђеног у ставу 2. тачка 2) овог члана јавни тужилац ће предложити да се према осумњиченом одреди притвор.

Кад престану сметње које су проузроковале прекид, јавни тужилац ће наставити истрагу.

Обустава истраге

Члан 308.

Јавни тужилац може у току истраге да одустане од гоњења осумњиченог и обустави истрагу ако:

1) дело које је предмет оптужбе није кривично дело, а нема услова за примену мере безбедности;

2) је кривично гоњење застарело или је дело обухваћено амнестијом или помиловањем или постоје друге околности које трајно искључују кривично гоњење;

3) нема довољно доказа за оптужење.

У случају из става 1. овог члана, јавни тужилац ће наредбом обуставити истрагу и о томе обавестити осумњиченог и оштећеног (члан 51. став 1.).

Прибављање података о осумњиченом

Члан 309.

Јавни тужилац ће пре завршене истраге прибавити податке о осумњиченом (члан 85. став 1.) ако недостају или их треба проверити, као и податке о ранијим осудама, а ако осумњичени још издржава кривичну санкцију која се састоји у лишењу слободе - податке о његовом понашању за време издржавања кривичне санкције.

Јавни тужилац ће, по потреби, прибавити податке о ранијем животу осумњиченог, приликама у којима живи и о другим околностима које се односе на његову личност. Ако је потребно да се допуне подаци о личности осумњиченог јавни тужилац може одредити прегледе или психолошка испитивања осумњиченог.

Ако долази у обзир изрицање јединствене казне којом ће се обухватити и казне из ранијих пресуда, јавни тужилац ће затражити списе предмета у којима су донете ове пресуде или оверене преписе правноснажних пресуда.

Завршетак истраге

Члан 310.

Када нађе да је стање ствари у истрази довољно разјашњено јавни тужилац ће донети наредбу о завршетку истраге коју ће доставити осумњиченом и његовом браниоцу, ако га има, и обавестиће оштећеног о завршетку истраге.

Ако јавни тужилац не заврши истрагу против осумњиченог у року од шест месеци, а када је реч о кривичном делу за које је посебним законом одређено да поступа јавно тужилаштво посебне надлежности у року од једне године, дужан је да обавести непосредно вишег јавног тужиоца о разлозима због којих истрага није окончана.

Непосредно виши јавни тужилац дужан је да предузме мере да се истрага оконча.

Ако јавни тужилац по завршетку истраге одустане од кривичног гоњења обавестиће о томе осумњиченог и оштећеног (члан 51. став 1.).

Допуна истраге

Члан 311.

Јавни тужилац донеће наредбу о допуни истраге када након завршетка истраге утврди да је потребно предузети нове доказне радње.

Допуну истраге јавном тужиоцу могу предложити осумњичени и његов бранилац. У том случају сходно се примењују одредбе члана 302. овог законика.

Приговор због неправилности у току истраге

Члан 312.

Осумњичени и његов бранилац могу одмах по сазнању, а најкасније до завршетка истраге, поднети приговор непосредно вишем јавном тужиоцу због одуговлачења поступка и других неправилности у току истраге.

Непосредно виши јавни тужилац ће у року од осам дана од дана пријема приговора донети решење о одбијању или усвајању приговора. Против овог решења јавног тужиоца није дозвољена жалба ни приговор. Решењем којим усваја приговор јавни тужилац ће издати обавезно упутство надлежном јавном тужиоцу да отклони утврђене неправилности у току истраге.

У случају да приговор буде одбијен, осумњичени и његов бранилац могу у року од осам дана по пријему решења из става 2. овог члана поднети притужбу судији за претходни поступак. Ако судија за претходни поступак оцени да је притужба основана, наложиће да се предузму мере за отклањање неправилности.

2. Споразуми јавног тужиоца и окривљеног

а) Споразум о признању кривичног дела

Закључење споразума

Члан 313.

Споразум о признању кривичног дела јавни тужилац и окривљени могу закључити од доношења наредбе о спровођењу истраге па до завршетка главног претреса.

Приликом закључења споразума из става 1. овог члана окривљени мора имати браниоца (члан 74. тачка 8).

Споразум о признању кривичног дела сачињен у писаном облику јавни тужилац подноси до потврђивања оптужнице - судији за претходни поступак, а након потврђивања оптужнице - председнику већа.

Ако је споразум о признању кривичног дела закључен пре подизања оптужнице, јавни тужилац ће заједно са споразумом доставити суду и оптужницу која чини саставни део овог споразума.

На оптужницу из става 4. овог члана не примењују се одредбе о испитивању оптужнице (чл. 337. до 341.).

Ако овлашћено лице (члан 253. став 1.) није поставило имовинскоправни захтев јавни тужилац ће га пре закључења споразума позвати да поднесе захтев.

Садржај споразума

Члан 314.

Споразум о признању кривичног дела садржи:

- 1) опис кривичног дела које је предмет оптужбе;
- 2) признање окривљеног да је учинио кривично дело из тачке 1. овог става;
- 3) споразум о врсти, мери или распону казне или друге кривичне санкције;
- 4) споразум о трошковима кривичног поступка, о одузимању имовинске користи прибављене кривичним делом и о имовинскоправном захтеву, уколико је поднет;
- 5) изјаву о одрицању странака и браниоца од права на жалбу против одлуке којом је суд у потпуности прихватио споразум, осим у случају из члана 319. став 3. овог законика;

б) потпис странака и браниоца.

Поред података из става 1. овог члана, споразум о признању кривичног дела може садржати:

1) изјаву јавног тужиоца о одустајању од кривичног гоњења за кривична дела која нису обухваћена споразумом о признању кривичног дела;

2) изјаву окривљеног о прихватању обавезе из члана 283. став 1. овог законика, под условом да природа обавезе омогућава да се започне са њеним извршењем пре подношења споразума суду;

3) споразум у погледу имовине проистекле из кривичног дела која ће бити одузета од окривљеног.

Одлучивање о споразуму

Члан 315.

О споразуму о признању кривичног дела одлучује судија за претходни поступак, а ако је споразум поднет суду након потврђивања оптужнице - председник већа.

Одлука о споразуму о признању кривичног дела доноси се на рочишту на које се позивају јавни тужилац, окривљени и његов бранилац.

Рочиште из става 2. овог члана држи се без присуства јавности.

Одбацивање споразума

Члан 316.

Суд ће решењем одбацивати споразум о признању кривичног дела ако:

1) споразум не садржи податке предвиђене чланом 314. став 1. овог законика;

2) на рочиште није дошао окривљени који је уредно позван, а који није оправдао изостанак.

Прихватање споразума

Члан 317.

Суд ће пресудом прихватити споразум о признању кривичног дела и огласити окривљеног кривим ако утврди:

1) да је окривљени свесно и добровољно признао кривично дело, односно кривична дела која су предмет оптужбе;

2) да је окривљени свестан свих последица закљученог споразума, а посебно да се одриче права на суђење и да прихвата ограничење права на улагање жалбе (члан 319. став 3.) против одлуке суда донесене на основу споразума;

3) да постоје и други докази који нису у супротности са признањем окривљеног да је учинио кривично дело;

4) да је казна или друга кривична санкција, односно друга мера у погледу које су јавни тужилац и окривљени закључили споразум предложена у складу са кривичним или другим законом.

Поред елемената из члана 428. ст. 2, 3. и 5. овог законика, пресуда из става 1. овог члана садржи и разлоге којима се суд руководио приликом прихватања споразума.

Одбијање споразума

Члан 318.

Суд ће решењем одбити споразум о признању кривичног дела ако утврди:

1) да постоје разлози из члана 338. став 1. овог законика;

2) да није испуњен један или више услова из члана 317. став 1. овог законика.

Када решење из става 1. овог члана постане правноснажно, споразум о признању кривичног дела и сви списи у вези са њим уништавају се у присуству судије који је донео решење и о томе се саставља записник, а поступак се враћа у фазу која је претходила закључењу споразума.

Судија из става 2. овог члана не може учествовати у даљем току поступка.

Жалба против одлуке о споразуму

Члан 319.

Одлука суда о споразуму о признању кривичног дела доставља се јавном тужиоцу, окривљеном и његовом браниоцу.

Против решења којим се споразум о признању кривичног дела одбацује (члан 316.) или одбија (члан 318.), жалба није дозвољена.

Против пресуде којом је прихваћен споразум о признању кривичног дела (члан 317.) лица из става 1. овог члана могу у року од осам дана од дана достављања пресуде изјавити жалбу због постојања разлога из члана 338. став 1. овог законика или ако се пресуда не односи на предмет споразума (члан 314.).

б) Споразум о сведочењу окривљеног

Закључење споразума

Члан 320.

Споразум о сведочењу за кривично дело из члана 162. став 1. тачка 1) овог законика јавни тужилац и окривљени могу закључити од доношења наредбе о спровођењу истраге па до завршетка главног претреса.

Споразум из става 1. овог члана може се закључити са окривљеним који је у потпуности признао да је учинио кривично дело, под условом да је значај његовог исказа за откривање, доказивање или спречавање кривичног дела из члана 162. став 1. тачка 1) овог законика претежнији од последица кривичног дела које је учинио (окривљени сарадник).

Окривљени за кога постоји основана сумња да је организатор организоване криминалне групе не може бити предложен за окривљеног сарадника.

Приликом закључења споразума из става 1. овог члана окривљени мора имати браниоца (члан 74. тачка 8.).

Јавни тужилац ће пре закључења споразума о сведочењу позвати окривљеног да у року који не може бити дужи од 30 дана, самостално и својеручно, што детаљније и потпуније, истинито опише све што зна о кривичном делу поводом којег се води поступак и о другим делима из члана 162. став 1. тачка 1) овог законика. Неписмени окривљени диктираће прелиминарни исказ у апарат за снимање гласа.

Споразум о сведочењу се сачињава у писаном облику и подноси се суду до завршетка главног претреса. Уз споразум се прилаже и записник о исказу који је окривљени дао у складу са ставом 5. овог члана.

Садржај споразума

Члан 321.

Споразум о сведочењу окривљеног садржи:

- 1) опис кривичног дела које је предмет оптужбе;
- 2) изјаву окривљеног да у потпуности признаје кривично дело, да ће дати исказ о свему што му је познато о кривичном делу из члана 162. став 1. тачка 1) овог законика и да ништа неће прећутати, да је упозорен на дужности из члана 95. став 1. и

члана 96. овог законика и погодности из тачке 3) овог става, да се не може позивати на погодност ослобођења од дужности сведочења (члан 94. став 1.) и ослобођења од дужности одговарања на поједина питања (члан 95. став 2.);

3) споразум о врсти и мери или распону казне или друге санкције која ће бити изречена, о ослобођењу од казне или о обавези јавног тужиоца да одустане од кривичног гоњења окривљеног у случају давања исказа на главном претресу у складу са обавезама из тачке 2) овог става;

4) споразум о трошковима кривичног поступка, о одузимању имовинске користи прибављене кривичним делом и о имовинскоправном захтеву, уколико је поднет;

5) изјаву о одрицању странака и браниоца од права на жалбу против одлуке којом је суд у потпуности прихватио споразум;

6) потпис странака и браниоца.

Поред података наведених у ставу 1. овог члана, споразум о сведочењу може садржати и споразум у погледу имовине проистекле из кривичног дела која ће бити одузета од окривљеног.

Одлучивање о споразуму

Члан 322.

О споразуму о сведочењу окривљеног одлучује судија за претходни поступак, а ако је споразум поднет суду након потврђивања оптужнице одлуку доноси председник већа.

Решење о одбацивању, прихватању или одбијању споразума о сведочењу окривљеног доноси се на рочишту на које се позивају јавни тужилац, окривљени и бранилац.

Приликом доношења решења о одбацивању споразума о сведочењу окривљеног сходно се примењују одредбе члана 316. овог законика.

Прихватање споразума

Члан 323.

Суд ће решењем прихватити споразум о сведочењу окривљеног, ако утврди:

1) да је окривљени свесно и добровољно пристао да сведочи под условима предвиђеним чланом 321. став 1. тачка 2) овог законика;

2) да је окривљени у потпуности свестан свих последица закљученог споразума, а посебно да се одриче права на улагање жалбе против одлуке суда донесене на основу споразума;

3) да је казна или друга санкција или мера, ослобођење од казне или одустанак јавног тужиоца од кривичног гоњења предложен у складу са одредбама овог законика или кривичног закона.

Одбијање споразума

Члан 324.

Суд ће решењем одбити споразум о сведочењу окривљеног ако утврди:

1) да постоје разлози из члана 338. став 1. овог законика;

2) да није испуњен један или више услова из члана 323. овог законика.

Када решење из става 1. овог члана постане правноснажно, споразум о сведочењу и сви списи у вези са њим уништавају се у присуству судије (члан 322. став 1.) који је донео решење и о томе се саставља записник.

Судија из става 2. овог члана не може учествовати у даљем току поступка.

Испитивање окривљеног сарадника

Члан 325.

Окривљени сарадник је дужан да говори истину и да не прећути ништа што му је о предмету суђења познато.

Окривљени сарадник се испитује након саслушања оптужених и након испитивања се удаљава из суднице.

Везаност суда за одлуку о прихватању споразума

Члан 326.

Решење о прихватању споразума о сведочењу окривљеног обавезује првостепени и суд правног лека приликом доношења одлуке о кривичној санкцији, о трошковима кривичног поступка, о одузимању имовинске користи прибављене кривичним делом, о имовинскоправном захтеву и о одузимању имовине проистекле из кривичног дела, под условом да је окривљени сарадник у потпуности испунио обавезе из споразума.

Суд ће ставити ван снаге решење о прихватању споразума и поступити у складу са чланом 324. ст. 2. и 3. овог законика:

- 1) ако окривљени сарадник није испунио обавезе из споразума;
- 2) ако јавни тужилац покрене истрагу против окривљеног сарадника или сазна за ранију осуђиваност и поднесе предлог суду за стављање ван снаге споразума.

в) Споразум о сведочењу осуђеног

Закључење споразума

Члан 327.

Јавни тужилац и осуђени могу закључити споразум о сведочењу, ако је значај исказа осуђеног за откривање, доказивање или спречавање кривичних дела из члана 162. став 1. тачка 1. овог законика претежнији од последица кривичног дела за које је осуђен (осуђени сарадник).

За осуђеног сарадника не може бити предложено лице које је осуђено као организатор организоване криминалне групе нити лице које је правноснажно осуђено на казну затвора од четрдесет година.

Приликом закључења споразума из става 1. овог члана осуђени мора имати браниоца (члан 74. тачка 8).

Споразум о сведочењу се сачињава у писаном облику и подноси се суду до завршетка главног претреса.

Садржај споразума

Члан 328.

Споразум о сведочењу осуђеног садржи:

- 1) опис кривичног дела које је предмет оптужбе;
- 2) изјаву осуђеног да ће дати исказ о свему што му је познато о кривичном делу из члана 162. став 1. тачка 1) овог законика и да ништа неће прећутати, да је упозорен на дужности из члана 95. став 1. и члана 96. овог законика, да се не може позивати на погодност ослобођења од дужности сведочења (члан 94. став 1.) и ослобођења од дужности одговарања на поједина питања (члан 95. став 2.);
- 3) споразум о врсти и мери или распону умањења казне или друге санкције или о ослобођењу од казне осуђеног у случају давања исказа на главном претресу у складу са обавезама из тачке 2) овог члана;

4) изјаву јавног тужиоца да ће у року од 30 дана од дана правноснажног окончања поступка осуђујућом пресудом у којем је осуђени дао исказ у складу са обавезама из тачке 2) овог члана поднети захтев у складу са чланом 557. овог законика;

5) изјаву о одрицању странака и браниоца од права на жалбу против одлуке суда донесене на основу споразума о сведочењу, када је суд у потпуности прихватио споразум;

6) потпис странака и браниоца.

Одлучивање о споразуму

Члан 329.

О споразуму о сведочењу осуђеног одлучује судија за претходни поступак, а ако је споразум поднет суду након потврђивања оптужнице одлуку доноси председник већа.

Решење о одбацивању, прихватању или одбијању споразума о сведочењу осуђеног доноси се на рочишту на које се позивају јавни тужилац, осуђени и бранилац.

Приликом доношења решења из става 2. овог члана сходно се примењују одредбе чл. 316, 323. и 324. овог законика.

Везаност суда за одлуку о прихватању споразума

Члан 330.

Решење о прихватању споразума о сведочењу осуђеног обавезује суд приликом доношења одлуке о кривичној санкцији у поновљеном поступку, под условом да је осуђени сарадник у потпуности испунио обавезе из споразума.

Глава XVII

ОПТУЖЕЊЕ

Подизање оптужнице

Члан 331.

Јавни тужилац подиже оптужницу када постоји оправдана сумња да је одређено лице учинило кривично дело.

Оптужница се подиже у року од 15 дана од када је завршена истрага. У нарочито сложеним предметима овај рок се може на основу одобрења непосредно вишег јавног тужиоца продужити за још 30 дана.

Ако јавни тужилац не подигне оптужницу у року из става 2. овог члана и не изјави да одустаје од кривичног гоњења, окривљени, његов бранилац и оштећени могу у року од осам дана од дана истека рока за подношење оптужнице да поднесу приговор непосредно вишем јавном тужиоцу. Ако оштећени није обавештен о завршетку истраге (члан 310. став 1.) може да поднесе приговор у року од три месеца од дана када је јавни тужилац донео наредбу о завршетку истраге.

Непосредно виши јавни тужилац ће у року од 15 дана од дана пријема приговора из става 3. овог члана донети решење о одбијању или усвајању приговора. Против решења јавног тужиоца није дозвољена жалба ни приговор. Решењем којим усваја приговор јавни тужилац ће издати обавезно упутство надлежном јавном тужиоцу да у одређеном року који не може бити дужи од 30 дана подигне оптужницу.

Ако прикупљени подаци о кривичном делу и учиниоцу пружају довољно основа за оптужење, оптужница се може подићи и без спровођења истраге.

Одредбе о оптужници и испитивању оптужнице примењиваће се сходно и на приватну тужбу, осим ако се она подноси за кривично дело за које се спроводи скраћени поступак.

Садржај оптужнице

Члан 332.

Оптужница садржи:

1) име и презиме окривљеног са личним подацима (члан 85. став 1.) и подацима о томе да ли се и од кад налази у притвору или се налази на слободи, а ако је пре подизања оптужнице пуштен на слободу, онда колико је провео у притвору;

2) опис дела из ког произилазе законска обележја кривичног дела, време и место извршења кривичног дела, предмет на коме је и средство којим је извршено кривично дело, као и остале околности потребне да се кривично дело што тачније одреди;

3) законски назив кривичног дела, са навођењем одредаба закона које се по предлогу тужиоца имају применити;

4) означавање суда пред којим ће се одржати главни претрес;

5) предлог о доказима које треба извести на главном претресу, уз назначење имена сведока и вештака, списа и предмета који служе за доказ;

6) образложење у коме ће се према резултату истраге описати стање ствари, навести докази којима се утврђују чињенице које су предмет доказивања, изнети одбрана окривљеног и становиште тужиоца о наводима одбране.

Ако се окривљени налази на слободи, у оптужници се може предложити да се одреди притвор, а ако се налази у притвору, може се предложити да се пусти на слободу.

Једном оптужницом може се обухватити више кривичних дела или више окривљених само ако се по одредбама члана 30. овог законика може спровести јединствени поступак и донети једна пресуда.

Подношење оптужнице суду

Члан 333.

Оптужница се подноси већу (члан 21. став 4.) надлежног суда у онолико примерака колико има окривљених и њихових бранилаца (члан 78. став 3.) и један примерак за суд. Уз оптужницу, већу се достављају и списи сачињени током истраге од стране јавног тужиоца.

Одмах по пријему оптужнице веће ће испитати да ли је оптужница прописно састављена (члан 332.), па ако установи да није, вратиће је тужиоцу да у року од три дана исправи недостатке. Из оправданих разлога, на захтев тужиоца, веће може продужити овај рок.

Ако јавни тужилац пропусти рок из става 2. овог члана, веће ће решењем одбацити оптужницу, а у случају да приватни тужилац пропусти поменути рок, сматраће се да је одустао од гоњења и оптужба ће решењем бити одбијена.

Предлог за одређивање притвора или пуштање на слободу

Члан 334.

Ако је у оптужници стављен предлог да се против окривљеног одреди притвор или да се пусти на слободу о томе веће (члан 21. став 4.) решава одмах, а најкасније у року од 48 часова.

Ако се окривљени налази у притвору, а у оптужници није стављен предлог да се пусти на слободу, веће ће по службеној дужности, у року од три дана од дана пријема оптужнице, испитати да ли још постоје разлози за притвор и донети решење о продужењу или укидању притвора. Жалба против овог решења не задржава извршење решења.

Достављање оптужнице окривљеном

Члан 335.

Оптужницу која је прописно састављена председник већа (члан 21. став 4.) доставља окривљеном који је на слободи без одлагања, а ако се налази у притвору - у року од 24 часа од пријема оптужнице, а у нарочито сложеним предметима у року од највише три дана од дана пријема оптужнице.

Ако је против окривљеног одређен притвор решењем већа (члан 334. став 1.), оптужница се предаје окривљеном приликом његовог хапшења, заједно са решењем о одређивању притвора.

Ако се окривљени након хапшења не налази у заводу на подручју суда код кога ће се одржати главни претрес, веће (члан 21. став 4.) ће наредити да се окривљени одмах спроведе у тај завод, где ће му се предати оптужница.

Одговор окривљеног на оптужницу

Члан 336.

Окривљени има право да поднесе писани одговор на оптужницу у року од осам дана од дана достављања оптужнице. Уз оптужницу, окривљеном ће бити достављена и поука о праву на подношење одговора.

Одговор на оптужницу може поднети и бранилац, без посебног овлашћења окривљеног, али не и против његове воље.

Испитивање оптужнице

Члан 337.

Веће (члан 21. став 4.) ће испитати оптужницу у року од 15 дана од истека рока за подношење одговора на оптужницу (члан 336. став 1.).

Ако веће утврди да је за кривично дело које је предмет оптужбе надлежан други суд, донеће решење о ненадлежности суда и по правноснажности тог решења упутиће предмет надлежном суду.

Кад веће утврди да је потребно боље разјашњење стања ствари да би се испитала основаност оптужнице, наредиће да се истрага допуни, односно спроведе или да се прикупе одређени докази.

Јавни тужилац ће, у року од три дана од дана кад му је саопштена одлука већа из става 3. овог члана, донети наредбу о допуни, односно спровођењу истраге, а приватни тужилац ће, у року од 30 дана од дана саопштења одлуке, прикупити доказе. Веће може на захтев тужиоца из оправданих разлога продужити овај рок.

Ако јавни тужилац пропусти рок из става 4. овог члана, дужан је да о разлозима пропуштања обавести непосредно вишег јавног тужиоца, а у случају да приватни тужилац пропусти поменути рок, сматраће се да је одустао од гоњења и оптужба ће решењем бити одбијена.

Ако веће утврди да се у списима налазе записници или обавештења из члана 237. ст. 1. и 3. овог законика, донеће решење о њиховом издвајању из списка. Против овог решења дозвољена је посебна жалба.

По правноснажности решења из става 6. овог члана, веће ће поступити у складу са чланом 237. ст. 2. и 3. овог законика.

Обустава поступка

Члан 338.

Испитујући оптужницу, веће (члан 21. став 4.) ће одлучити решењем да нема места оптужби и да се кривични поступак обуставља ако установи да:

1) дело које је предмет оптужбе није кривично дело, а нема услова за примену мере безбедности;

2) је кривично гоњење застарело, или да је дело обухваћено амнестијом или помиловањем, или да постоје друге околности које трајно искључују кривично гоњење;

3) нема довољно доказа за оправдану сумњу да је окривљени учинио дело које је предмет оптужбе.

Ако је након испитивања оптужнице поднесене без спровођења истраге спроведена истрага (члан 337. ст. 3. и 4.), а веће, по спроведеној истрази, нађе да постоје разлози из става 1. тачка 3) овог члана, одлучиће решењем да нема места оптужби и да се кривични поступак обуставља.

Одбијање оптужбе

Члан 339.

Кад испитује оптужницу јавног тужиоца поднесену без спровођења истраге или приватну тужбу, веће (члан 21. став 4.) ће решењем одбити оптужбу, ако утврди да постоје разлози из члана 338. став 1. тач. 1) и 2) овог законика, а ако су предузете доказне радње - и из разлога предвиђеног у члану 338. став 1. тачка 3) овог законика.

Ако веће установи да нема захтева овлашћеног тужиоца, потребног предлога или одобрења за кривично гоњење, или да постоје друге околности које привремено спречавају гоњење, решењем ће оптужницу или приватну тужбу одбацити.

Невезаност за правну квалификацију дела

Члан 340.

Приликом доношења решења из члана 337. став 2. и чл. 338. и 339. овог законика, веће (члан 21. став 4.) није везано за правну квалификацију дела коју је тужилац навео у оптужници или приватној тужби.

Потврђивање оптужнице

Члан 341.

Ако не донесе ниједно решење из члана 340. овог законика, веће (члан 21. став 4.) ће решењем потврдити оптужницу.

У истом решењу веће ће одлучити и о предлозима за спајање или раздвајање поступка.

Образложење решења

Члан 342.

Сва решења донесена у поступку испитивања оптужнице морају бити образложена, али тако да се унапред не утиче на решавање оних питања која ће бити предмет расправљања на главном претресу.

Жалба на решење

Члан 343.

Против решења из члана 337. став 2. и чл. 338. и 339. овог законика жалбу може изјавити тужилац, а против решења из члана 341. овог законика жалбу може изјавити окривљени.

Глава XVIII

ГЛАВНИ ПРЕТРЕС И ПРЕСУДА

1. Главни претрес

а) Припреме за главни претрес

Овлашћења председника већа

Члан 344.

Председник већа одмах после пријема потврђене оптужнице и списка предмета започиње припреме за главни претрес.

Припреме за главни претрес обухватају одржавање припремног рочишта, одређивање главног претреса и доношење других одлука које се односе на управљање поступком.

Против одлука које доноси председник већа у току припрема за главни претрес жалба није допуштена, осим ако овим закоником није другачије одређено.

а. Припремно рочиште

Основна правила

Члан 345.

На припремном рочишту се странке изјашњавају о предмету оптужбе, образлажу се докази који ће бити изведени на главном претресу и предлажу нови докази, утврђују се чињенична и правна питања која ће бити предмет расправљања на главном претресу, одлучује се о споразуму о признању кривичног дела, о притвору и о обустави кривичног поступка, као и о другим питањима за која суд оцени да су од значаја за одржавање главног претреса.

Припремно рочиште се одржава пред председником већа, без присуства јавности.

У позиву за припремно рочиште председник већа ће упозорити странке и оштећеног да се на припремном рочишту може одржати главни претрес (члан 350. став 6.).

На припремно рочиште сходно се примењују одредбе о главном претресу, осим ако овим закоником није другачије одређено.

Одређивање припремног рочишта

Члан 346.

Председник већа ће одредити припремно рочиште најкасније у року од 30 дана ако је оптужени у притвору, односно у року од 60 дана ако је оптужени на слободи, рачунајући од дана пријема потврђене оптужнице у суд.

Ако председник већа не одреди припремно рочиште у року из става 1. овог члана, обавестиће о томе председника суда који ће предузети мере да се припремно рочиште одмах одреди.

Изузетно од става 1. овог члана, ако је оптужница подигнута за кривично дело за које је прописана казна затвора до дванаест година и ако председник већа сматра да с обзиром на прикупљене доказе, спорна чињенична и правна питања или сложеност предмета одржавање припремног рочишта није потребно, наредбом ће одредити главни претрес.

Ако су јавни тужилац, оптужени и његов бранилац постигли споразум о признању кривичног дела (члан 313. став 1.) у односу на одређене тачке оптужнице, председник већа ће одредити припремно рочиште за део оптужнице који није обухваћен споразумом.

Ако председник већа утврди да се у списима налазе записници или обавештења из члана 237. ст. 1. и 3. овог законика, донеће решење о њиховом издвајању из списка. Против овог решења дозвољена је посебна жалба.

По правноснажности решења из става 5. овог члана, председник већа ће поступити у складу са чланом 237. ст. 2. и 3. овог законика.

Позив за припремно рочиште

Члан 347.

На припремно рочиште позваће се странке и бранилац, оштећени, законски заступник и пуномоћник тужиоца и оштећеног, а по потреби и преводилац и тумач.

У позиву за припремно рочиште странке ће бити упозорене да на припремном рочишту могу предложити нове доказе ако су за њих сазнале након потврђивања оптужнице.

Ако је потребно да се за припремно рочиште прибаве списи, исправе или предмети који се налазе код суда или код другог државног органа, председник већа ће на предлог странака наложити да се ти предмети или исправе благовремено прибаве.

Почетак припремног рочишта

Члан 348.

Председник већа проверава да ли су присутна сва позвана лица, а у случају недоласка неког од њих да ли су испуњени услови прописани овим закоником да се припремно рочиште може одржати у њиховом одсуству (чл. 379. до 382. и члан 383. став 1.).

Изузетно од става 1. овог члана, ако је оптужени уредно позван, а не дође на припремно рочиште нити свој изостанак оправда, председник већа може одлучити да се припремно рочиште одржи ако је присутан бранилац.

Ако су испуњени услови из става 1. овог члана за одржавање припремног рочишта, председник већа проверава податке из члана 332. став 1. тачка 1) овог законика.

Оштећеног који није поднео имовинскоправни захтев председник већа ће поучити у смислу члана 50. став 1. тачка 1) овог законика.

Ако су јавни тужилац и оптужени закључили споразум о признању кривичног дела (члан 313. став 1.) обавестиће о томе председника већа који ће поступити у складу са одредбама чл. 315. до 318. овог законика.

Ако се споразум о признању кривичног дела односи само на неке тачке оптужнице, поступак за та дела ће се раздвојити у складу са чланом 31. овог законика, а за остале тачке оптужнице ће се поступити у складу са одредбама овог законика о одржавању припремног рочишта или у случају из члана 346. став 3. овог законика о одређивању главног претреса.

Изјашњавање странака

Члан 349.

Јавни тужилац излаже из оптужнице опис дела из ког произлазе законска обележја кривичног дела, законски назив кривичног дела и наводи доказе који поткрепљују оптужницу, а може предложити изрицање одређене врсте и мере кривичне санкције. Ако је реч о оптужби оштећеног као тужиоца или приватној тужби, председник већа може укратко изложити њен садржај.

Ако је оштећени присутан, може поднети имовинскоправни захтев, а ако није присутан, председник већа ће прочитати тај захтев, ако је поднет.

Након што је оптуженог поучио о његовим правима и дужностима (чл. 68. и 70.), председник већа ће га позвати да се изјасни о оптужби (члан 392.).

Ако оптужени оспорава наводе оптужбе, председник већа ће га позвати да се изјасни који део оптужнице оспорава и из којих разлога и упозориће га да ће се на главном претресу изводити само докази у вези са оспореним делом оптужнице.

Ако је саоптужени признао одређене тачке оптужбе које се односе и на другог саоптуженог који их је оспорио, главни претрес ће се одржати за оба саоптужена и донеће се, по правилу, једна пресуда.

Предлагање доказа

Члан 350.

Председник већа ће позвати странке, браниоца и оштећеног да образложе предложене доказе које намеравају да изведу на главном претресу, при чему ће их упозорити да се неће извести они докази који су им били познати, али их без оправданог разлога на припремном рочишту нису предложили.

Председник већа може и без предлога странака, браниоца и оштећеног наредити прибављање нових доказа за главни претрес (члан 15. став 4.).

Ако је оптужени признао да је учинио кривично дело, предлагање доказа за главни претрес ће се ограничити на доказе од којих зависи оцена да ли признање испуњава претпоставке из члана 88. овог законика, као и доказе од којих зависи одлука о врсти и мери кривичне санкције.

Свака странка ће се изјаснити о предлозима супротне странке и оштећеног.

Приликом одлучивања о предлогу за извођење доказа сходно се примењују одредбе члана 395. овог законика.

Ако с обзиром на предложене доказе, чињенице које ће бити предмет доказивања (члан 83. ст. 1. и 2.) и правна питања о којима ће се расправљати председник већа сматра да се у складу са одредбама овог законика може одржати главни претрес, након узимања изјава од странака донеће решење о одржавању главног претреса (члан 385. став 1.).

Одлучивање о притвору

Члан 351.

На припремном рочишту председник већа може, уз сагласност странака, укинути притвор или га заменити блажом мером. Против тог решења жалба није дозвољена.

Обустава поступка

Члан 352.

Председник већа ће решењем обуставити кривични поступак ако установи:

1) да је тужилац одустао од оптужбе или је оштећени одустао од предлога за гоњење;

2) да је оптужени за исто кривично дело већ правноснажно осуђен, ослобођен од оптужбе или је оптужба против њега правноснажно одбијена или је поступак против њега правноснажно обустављен;

3) да је оптужени актом амнестије или помиловања ослобођен од гоњења или се кривично гоњење не може предузети због застарелости или неке друге околности која га трајно искључује.

Против решења из става 1. овог члана тужилац може изјавити жалбу о којој одлучује веће (члан 21. став 4.).

б. Одређивање главног претреса

Време одржавања главног претреса

Члан 353.

Председник већа пре завршетка припремног рочишта наредбом одређује дан, час и место одржавања главног претреса.

Ако припремно рочиште није одржано (члан 346. став 3.), председник већа одредиће главни претрес најкасније у року од 30 дана ако је оптужени у притвору, односно у року од 60 дана ако је оптужени на слободи, рачунајући од дана пријема потврђене оптужнице у суд.

Ако у року из става 2. овог члана не одреди главни претрес, председник већа ће о разлозима због којих главни претрес није одређен обавестити председника суда, који ће предузети потребне мере да се главни претрес одреди. У случају трајније спречености председника већа да из оправданих разлога одреди главни претрес, председник суда ће доделити предмет другом председнику већа.

Место одржавања главног претреса

Члан 354.

Главни претрес се одржава у седишту суда и у судској згради.

Ако су у појединим случајевима просторије у судској згради неподесне за одржавање главног претреса или из других оправданих разлога, председник суда

може одредити да се претрес одржи у судској згради изван седишта суда или у другој згради на подручју тог суда.

Председник Врховног касационог суда може, на образложени предлог председника надлежног суда, одредити да се главни претрес одржи и изван подручја надлежног суда.

Позивање странака и других лица на главни претрес

Члан 355.

На главни претрес позваће се оптужени и његов бранилац, тужилац и оштећени и њихови законски заступници и пуномоћници, а по потреби и преводилац и тумач.

На главни претрес позваће се предложени сведоци и вештаци, осим оних за које председник већа сматра да њихово испитивање на главном претресу није потребно или је на припремном рочишту утврђено да се не позивају.

У погледу садржине позива за оптуженог и сведоке примениће се одредбе чл. 191. и 193. овог законика. Када није реч о обавезној одбрани (члан 74.), оптужени ће се у позиву поучити да има право да узме браниоца, али да се главни претрес неће одложити због недоласка браниоца на главни претрес или због тога што је оптужени узео браниоца тек на главном претресу.

Позив оптуженом мора се доставити тако да између достављања позива и дана главног претреса остане довољно времена за припремање одбране, а најмање осам дана. За кривична дела за која се може изрећи казна затвора од десет година или тежа казна, време за припремање одбране износи најмање петнаест дана. На захтев оптуженог или на захтев тужиоца, а по пристанку оптуженог, ови рокови се могу скратити.

Оштећеног који се не позива као сведок, суд ће у позиву обавестити да ће се главни претрес одржати и у његовом одсуству, а да ће се његова изјава о имовинскоправном захтеву прочитати. Оштећени ће се упозорити и на то да ће се, ако не дође, сматрати да неће да продужи кривично гоњење, ако јавни тужилац одустане од оптужбе.

Оштећени као тужилац и приватни тужилац упозориће се у позиву да ће се, ако на главни претрес не дођу, нити пошаљу пуномоћника, сматрати да су одустали од оптужбе.

Оптужени, сведок и вештак упозориће се у позиву на последице недоласка на главни претрес (члан 193. став 4. и члан 383.).

Предлагање доказа

Члан 356.

Ако није одржано припремно рочиште (члан 346. став 3.), странке, бранилац и оштећени могу после одређивања главног претреса предложити да се на главни претрес позову нови сведоци или вештаци или изведу други докази, при чему морају означити које би се чињенице имале доказати и којим од предложених доказа.

Приликом одлучивања о предлогу за извођење доказа сходно се примењују одредбе члана 395. овог законика.

Председник већа може и без предлога странака и оштећеног наредити прибављање нових доказа за главни претрес (члан 15. став 4.), о чему ће пре почетка главног претреса обавестити странке.

Испитивање сведока или вештака ван главног претреса

Члан 357.

Председник већа одлучује о испитивању сведока или вештака чије испитивање су предложили странке, а који не могу доћи на главни претрес због болести или других оправданих разлога.

Председник већа, судија члан већа или судија за претходни поступак на чијем подручју се сведок или вештак налази обавиће испитивање непосредно или путем техничких средстава за пренос слике и звука, а о времену, месту и начину испитивања обавестиће странке, браниоца и оштећеног.

Ако је оптужени у притвору, о потреби његовог присуства испитивању сведока или вештака, одлучује председник већа.

Када странке, бранилац и оштећени присуствују испитивању сведока или вештака имају права у складу са чланом 300. став 8. овог законика.

Издвајање незаконитих доказа

Члан 358.

Ако председник већа утврди да се у списима налазе записници или обавештења из члана 237. ст. 1. и 3. овог законика, донече решење о њиховом издвајању из списка. Против овог решења дозвољена је посебна жалба.

По правноснажности решења из става 1. овог члана, председник већа ће поступити у складу са чланом 237. ст. 2. и 3. овог законика.

До завршетка доказног поступка веће може поступити у складу са чланом 407. став 4. овог законика.

Одређивање допунских судија

Члан 359.

Ако је у изгледу да ће главни претрес дуже трајати, председник већа може затражити од председника суда да одреди једног или двојицу судија, односно судија-поротника да присуствују главном претресу, како би заменили чланове већа у случају њихове трајније спречености.

Одлагање почетка главног претреса

Члан 360.

Када је то због важних разлога оправдано, председник већа може, на предлог странака и браниоца или по службеној дужности, одложити наредбом почетак главног претреса најдуже до 30 дана.

О одлагању ће се одмах обавестити сва лица која су позвана на главни претрес, као и председник суда.

Одустанак тужиоца од оптужбе

Члан 361.

Ако тужилац одустане од оптужбе пре почетка главног претреса, председник већа ће о томе обавестити сва лица која су била позвана на главни претрес и решењем ће обуставити кривични поступак и доставити га странкама, браниоцу и оштећеном.

б) Одржавање главног претреса

а. Јавност главног претреса

Опште правило о јавности

Члан 362.

Главни претрес је јаван.

Главном претресу могу присуствовати само лица старија од 16 година.

Искључење јавности

Члан 363.

Од отварања заседања, па до завршетка главног претреса, веће може, по службеној дужности или на предлог странке или браниоца, али увек након њиховог изјашњења, искључити јавност за цео главни претрес или за један његов део, ако је то потребно ради заштите:

- 1) интереса националне безбедности;
- 2) јавног реда и морала;
- 3) интереса малолетника;
- 4) приватности учесника у поступку;
- 5) других оправданих интереса у демократском друштву.

Изузеци од искључења јавности

Члан 364.

Искључење јавности не односи се на странке, браниоца, оштећеног и његовог заступника и пуномоћника тужиоца.

Веће може дозволити да главном претресу на коме је јавност искључена присуствују поједина службена лица, научни, стручни и јавни радници, а на захтев оптуженог може то дозволити и његовом брачном другу, блиским сродницима и лицу са којим живи у ванбрачној или другој трајној заједници живота.

Председник већа ће упозорити лица која присуствују главном претресу на коме је јавност искључена, да су дужна да као тајну чувају све оно што су на претресу сазнала и указаће им да одавање тајне представља кривично дело.

Одлука о искључењу јавности

Члан 365.

Решење већа о искључењу јавности мора бити образложено и јавно објављено.

У решењу из става 1. овог члана веће одлучује и о томе којим лицима је дозвољено да главном претресу присуствују (члан 364. став 2.).

Решење из става 1. овог члана може се побијати само у жалби на пресуду или решењу које одговара пресуди.

Посебан случај искључења јавности

Члан 366.

Јавни тужилац може предложити суду да се јавност искључи са главног претреса приликом испитивања окривљеног сарадника или осуђеног сарадника.

Пре доношења одлуке о предлогу јавног тужиоца, председник већа ће затражити од оптуженог и његовог браниоца да се изјасне о предлогу за искључење јавности.

б. Руковођење главним претресом

Овлашћења председника већа

Члан 367.

Главним претресом руководи председник већа.

Председник већа у заседању и на главном претресу:

- 1) утврђује да ли је веће састављено у складу са одредбама овог законика и да ли постоје разлози због којих се чланови већа и записничар морају изузети (члан 37. став 1.);
- 2) утврђује да ли су испуњене претпоставке за одржавање главног претреса;
- 3) стара се о одржавању реда и о примени мера за спречавање ремећења реда у судници;
- 4) стара се о томе да поступак тече без одуговлачења и разматрања питања која не доприносе свестраном расправљању предмета доказивања;
- 5) одлучује о одступању од редовног тока поступка утврђеног овим закоником, услед посебних околности, а нарочито због броја оптужених, кривичних дела и обима доказног материјала;
- 6) даје реч члановима већа, странкама, браниоцу, оштећеном, законском заступнику и пуномоћнику, сведоку, вештаку и стручном саветнику;
- 7) одлучује о предлозима странака ако о њима не одлучује веће;
- 8) даје налог странци да предложи допунске доказе;
- 9) преноси у записник садржај рада и цео ток главног претреса;
- 10) предузима потребне мере за заштиту сведока (чл. 102. и 103);
- 11) решава о другим питањима у складу са овим закоником.

Овлашћења већа

Члан 368.

Веће у току главног претреса одлучује о:

- 1) предлогу о коме не постоји сагласност странака и о сагласним предлозима странака које не прихвати председник већа;
 - 2) приговору против мере председника већа која се односи на руковођење главним претресом;
 - 3) томе да се, без обзира на дозволу за оптичка снимања, из оправданих разлога поједини делови главног претреса не снимају;
 - 4) удаљењу из суднице, о искључењу браниоца или пуномоћника, и о настављању, прекиду или одлагању главног претреса због одржавања реда и управљања главним претресом;
 - 5) извођењу допунских доказа, уколико оцени да је то неопходно да би се отклониле противречности или нејасноће у изведеним доказима и да је то неопходно да би се предмет доказивања свестрано расправио;
 - 6) другим питањима у складу са овим закоником.
- Решења већа се увек објављују и са кратким образложењем уносе у записник.

Заштита угледа суда и учесника у поступку

Члан 369.

Суд је дужан да свој углед и безбедност, углед и сигурност странака и других учесника у поступку, заштити од увреде, претње и сваког другог напада.

Приликом уласка судије или чланова већа у судницу и приликом њиховог изласка из суднице, сви присутни дужни су да устану.

Председник већа ће одмах после отварања заседања, уколико за то постоје разлози, упозорити присутна лица да се пристојно понашају и не ометају рад суда.

Странке и други учесници у поступку дужни су да устану кад се обраћају суду, осим ако то није могуће због оправданих разлога или се саслушање или испитивање врши на други начин.

Лица која присуствују главном претресу, осим лица која обезбеђују суд и окривљеног, не смеју носити оружје или опасно оруђе, а у циљу провере да ли се придржавају забране, председник већа може наредити њихово претресање.

Мере за одржавање реда

Члан 370.

Ако оптужени, бранилац, оштећени, законски заступник, пуномоћник, сведок, вештак, стручни саветник, преводилац, тумач или друго лице које присуствује главном претресу нарушава ред тако што не поштује наређења председника већа за одржавање реда или вређа достојанство суда, председник већа ће га опоменути, а ако лице настави да нарушава ред, казниће га новчаном казном до 150.000 динара.

О нарушавању реда од стране јавног тужиоца или лица које га замењује, председник већа ће известити надлежног јавног тужиоца и Државно веће тужилаца, или ће прекинути главни претрес и од надлежног јавног тужиоца затражити да одреди друго лице да у наставку главног претреса заступа оптужницу, уз обавезу обавештавања суда о предузетим мерама.

Председник већа обавестиће надлежну адвокатску комору о казни изреченој адвокату због нарушавања реда, уз обавезу обавештавања суда о предузетим мерама.

Удаљење оптуженог из суднице

Члан 371.

Ако мере из члана 370. става 1. овог законика буду безуспешне, веће може наредити да се оптужени удаљи из суднице за време предузимања одређене доказне радње, а ако по повратку у судницу оптужени настави да нарушава ред, веће га може удаљити до краја доказног поступка и одредити, ако постоји таква могућност, да оптужени из посебне просторије путем техничких средстава за пренос звука и слике прати ток поступка.

Пре завршетка доказног поступка председник већа ће, ако није било техничких средстава за праћење тока поступка из става 1. овог члана, обавестити оптуженог о току доказног поступка за време док је био удаљен из суднице, упознати га са исказима претходно саслушаних саоптужених, односно омогућити му да прочита записнике о тим исказима, ако то оптужени жели и позвати га да се изјасни о оптужби, ако то није раније већ учинио.

Ако оптужени у случају из става 2. овог члана настави да нарушава ред, веће га може поново удаљити из суднице без права да присуствује главном претресу до његовог завршетка, а у том случају председник већа или судија члан већа, саопштиће оптуженом пресуду у присуству записничара.

У случају да оптужени који нема браниоца буде удаљен из суднице у складу са ст. 1. и 3. овог члана, председник суда ће му поставити браниоца по службеној дужности (члан 74. тачка 6. и члан 76.).

Искључење браниоца или пуномоћника

Члан 372.

Браниоца или пуномоћника који после изрицања казне продужи да нарушава ред, веће ће искључити из даљег поступка и позвати странку или заступано лице да узме другог браниоца, односно пуномоћника и о томе обавестити надлежну адвокатску комору.

Ако оптужени или оштећени, у случају из става 1. овог члана, не могу одмах без штете за своје интересе да узму другог браниоца или пуномоћника или ако у случају

обавезне одбране (члан 74.) суд није у могућности да постави новог браниоца без штете за одбрану, главни претрес ће бити прекинут или одложен.

Ако оштећени као тужилац или приватни тужилац не узме другог пуномоћника, веће може одлучити да се главни претрес настави без пуномоћника ако нађе да његово одсуство не би било штетно за интересе заступаног.

Удаљење других лица из суднице

Члан 373.

Оштећеног као тужиоца или приватног тужиоца или њиховог законског заступника који након изрицања казне настави да нарушава ред, веће може удаљити из суднице до краја доказног поступка и за даљи ток поступка ће му поставити пуномоћника. Ако веће није у могућности да одмах постави пуномоћника без штете по интересе заступаног, главни претрес ће бити прекинут или одложен.

Веће може наредити да се осим оптуженог, из суднице удаљи и друго лице из члана 370. став 1. овог законика, ако настави да нарушава ред и после опомене или новчане казне, а може га удаљити уз истовремено изрицање новчане казне.

Веће може одредити да се из суднице удаље сва лица која у складу са чланом 362. овог законика присуствују главном претресу, ако се мерама за одржавање реда предвиђеним овим закоником не би могло обезбедити несметано одржавање главног претреса.

Мере за спречавање одуговлачења поступка

Члан 374.

Браниоцу, оштећеном, законском заступнику, пуномоћнику, оштећеном као тужиоцу или приватном тужиоцу који предузима радње очигледно усмерене на одуговлачење поступка, веће ће изрећи опомену.

О неблаговременом или неодговарајућем поступању јавног тужиоца или лица које га замењује, а којим се проузрокује одуговлачење поступка, председник већа ће известити надлежног јавног тужиоца и Државно веће тужилаца, уз обавезу обавештавања суда о предузетим мерама.

Председник већа обавестиће надлежну адвокатску комору о опомени изреченој адвокату због одуговлачења поступка, уз обавезу обавештавања суда о предузетим мерама.

Жалба против одлука о одржавању реда на главном претресу

Члан 375.

Решење о опомени, о новчаној казни, о удаљавању из суднице, о искључењу браниоца или пуномоћника, и о настављању, прекиду или одлагању главног претреса због одржавања реда и управљања главним претресом, уноси се у записник са образложењем.

Против решења о новчаној казни дозвољена је жалба. Пре него што достави жалбу другостепеном суду веће може опозвати решење о кажњавању.

Против решења о удаљавању окривљеног из суднице до краја доказног поступка или до завршетка главног претреса и о искључењу браниоца дозвољена је жалба која не задржава извршење решења. Против решења о удаљавању из суднице, односно искључењу пуномоћника посебна жалба није допуштена.

Против других одлука о мерама за одржавање реда и управљање главним претресом жалба није допуштена.

Кривично дело учињено на главном претресу

Члан 376.

Ако оптужени или друго лице на главном претресу учини кривично дело за које се гони по службеној дужности, председник већа обавестиће о томе надлежног јавног тужиоца.

Ако постоје основи сумње да је сведок, вештак или стручни саветник на главном претресу дао лажан исказ, председник већа ће наредити да се о исказу сведока, вештака или стручног саветника састави посебан записник који ће, након што га потпишу испитани сведок, вештак или стручни саветник или што председник већа констатује да су одбили потписивање и наведе разлоге тог одбијања, доставити надлежном јавном тужиоцу.

в. Претпоставке за одржавање главног претреса

Присуство на главном претресу

Члан 377.

Претпоставке за одржавање главног претреса су:

- 1) присуство председника, чланова већа и записничара;
- 2) присуство позваних лица без којих главни претрес не може да се одржи, осим ако постоје услови прописани овим закоником под којима се изузетно главни претрес може одржати и у одсуству неког од њих.

Председник већа, чланови већа, записничар и допунске судије морају непрекидно бити присутни на главном претресу.

Отварање заседања

Члан 378.

Ако веће није у пуном саставу, председник већа, а у његовом одсуству судија члан већа или судија кога председник суда одреди, саопштава да се главни претрес неће одржати.

Ако је веће у пуном саставу, председник већа отвара заседање и објављује састав већа и предмет главног претреса, утврђује да ли су дошла сва позвана лица, и да ли су лица која нису дошла уредно позвана и да ли су свој изостанак оправдала.

Изостанак тужиоца

Члан 379.

Ако на главни претрес, који је заказан на основу оптужнице јавног тужиоца, не дође јавни тужилац или лице које га замењује, председник већа ће о томе обавестити надлежног јавног тужиоца и затражити да одмах одреди замену. Ако то није могуће, председник већа ће одредити да се главни претрес не одржи и о томе ће обавестити надлежног јавног тужиоца и Државно веће тужилаца, који имају обавезу да обавесте суд о предузетим мерама.

Ако на главни претрес не дође оштећени као тужилац или приватни тужилац, нити њихов пуномоћник, који су уредно позвани, а изостанак нису оправдали, веће ће решењем обуставити поступак.

Изостанак оптуженог

Члан 380.

Ако је оптужени уредно позван, а не дође на главни претрес нити свој изостанак оправда, веће ће наредити да се доведе. Ако се довођење не би могло одмах

извршити, веће ће одлучити да се главни претрес не одржи и наредити да се оптужени доведе на идући главни претрес.

Ако оптужени оправда изостанак пре него што довођење буде извршено, веће може опозвати наредбу за довођење и ослободити оптуженог обавезе да сноси трошкове који су настали услед неодржавања главног претреса.

Суђење у одсуству

Члан 381.

Оптуженом се може судити у одсуству само када постоје нарочито оправдани разлози да му се суди иако је одсутан, под условом да је у бекству или није доступан државним органима.

Решење о суђењу у одсуству доноси веће, на предлог тужиоца.

Жалба не задржава извршење решења из става 2. овог члана.

Изостанак браниоца

Члан 382.

Ако на главни претрес не дође бранилац који је уредно позван и не обавести суд о разлогу спречености чим је за тај разлог сазнао, или ако бранилац без одобрења напусти главни претрес, председник већа позваће оптуженог да одмах узме другог браниоца, а ако оптужени то не учини, веће може одлучити да се главни претрес одржи и без присуства браниоца.

Ако је у случају из става 1. овог члана реч о обавезној одбрани, а нема могућности да оптужени одмах узме другог браниоца или да суд без штете за одбрану одмах постави браниоца по службеној дужности, веће ће одлучити да се главни претрес не одржи или, ако је започео, да се прекине или одложи.

Уредно позваног браниоца чији је неоправдани изостанак довео до неодржавања или одлагања главног претреса веће ће решењем, које ће са кратким образложењем унети у записник, казнити новчаном казном до 150.000 динара и одредити да трошкови који су тиме проузроковани падају на његов терет и о томе обавестити надлежну адвокатску комору, која има обавезу да обавести суд о предузетим мерама.

Одржавање главног претреса без присуства оптуженог или браниоца

Члан 383.

Када по одредбама овог законика постоје услови за одлагање главног претреса због изостанка оптуженог или браниоца (члан 380. став 1. и члан 382. став 2.), веће може одлучити да се главни претрес одржи ако би се, према доказима који се налазе у списима, очигледно морало донети решење којим се оптужба одбацује (члан 416. став 1.) или пресуда којом се оптужба одбија (члан 422.).

Ако је оптужени проузроковао сопствену неспособност за учествовање на главном претресу, веће може, након испитивања вештака, решењем одлучити да се главни претрес одржи, али не и заврши, у одсутности оптуженог. У случају одржавања главног претреса у одсутности оптуженог, председник суда ће му поставити браниоца по службеној дужности (члан 74. тачка 5. и члан 76.).

Жалба не одлаже извршење решења из става 2. овог члана.

Чим престану разлози због којих је оптужени одсутан, главни претрес ће се наставити у присуству оптуженог, након што га председник већа упозна са дотадашњим током и садржајем главног претреса.

Изостанак сведока, вештака или стручног саветника

Члан 384.

Ако на главни претрес не дође сведок, вештак или стручни саветник који је уредно позван, а изостанак није оправдао, веће може наредити да се одмах доведе.

Главни претрес може почети и без присуства позваног сведока, вештака или стручног саветника, уз обавезу већа да у каснијем току главног претреса одлучи да ли због изостанка некога од њих главни претрес треба прекинути или одложити.

Уредно позваног сведока, вештака или стручног саветника који изостанак није оправдао, веће може казнити новчаном казном до 150.000 динара, наредити да се на идући главни претрес доведе и одредити да трошкови које је проузроковао падају на његов терет, али у оправданом случају може ове одлуке опозвати.

г. Ток главног претреса

Почетак и трајање главног претреса

Члан 385.

Главни претрес почиње доношењем решења да се главни претрес одржи.

Главни претрес се одржава непрекидно током радног времена једног или више узастопних радних дана.

Прекид главног претреса

Члан 386.

Осим случајева посебно предвиђених у овом закону, председник већа може прекинути главни претрес због:

- 1) одмора;
- 2) истека радног времена;
- 3) прибављања одређених доказа у кратком року;
- 4) припремања оптужбе или одбране;
- 5) других оправданих разлога.

Прекид главног претреса може трајати због одмора најдуже два часа у току једног радног дана, због истека радног времена до наредног радног дана, а из разлога наведених у ставу 1. тач. 3) до 5) овог члана најдуже 15 дана.

У решењу о прекиду главног претреса одређују се место и време његовог настављања.

Против решења из става 3. овог члана жалба није дозвољена.

Прекинути главни претрес наставља се увек пред истим већем.

Ако се главни претрес не може наставити пред истим већем или ако је прекид главног претреса трајао дуже од 15 дана поступиће се по одредбама члана 388. овог законика.

Одлагање главног претреса

Члан 387.

Осим у случајевима посебно предвиђеним у овом закону, веће ће решењем одложити главни претрес ако:

- 1) треба извести нове доказе који се не могу прибавити у кратком року;
- 2) се у току главног претреса утврди да је код оптуженог после учињеног кривичног дела наступило душевно обољење или душевна поремећеност или друга тешка болест због које не може учествовати у поступку;
- 3) постоје друге сметње да се главни претрес успешно спроведе.

У решењу којим се главни претрес одлаже одредиће се, по правилу, време и место када ће се главни претрес наставити.

Против решења из става 2. овог члана жалба није дозвољена.

Нови почетак или настављање одложеног главног претреса

Члан 388.

Главни претрес који је одложен мора почети изнова ако се изменио састав већа, али веће може, након изјашњења странака, решењем одлучити да се сведоци и вештаци не испитују поново, него да се изврши увид у записнике о њиховим исказима датим на ранијем главном претресу или да, ако је то потребно, председник већа укратко изнесе садржину тих изјава или их прочита. Против овог решења жалба није дозвољена.

Главни претрес који је одложен, а одржава се пред истим већем, наставиће се кратким извештајем председника већа о току ранијег главног претреса.

Ако се главни претрес држи пред другим председником већа, главни претрес мора почети изнова и сви докази морају бити поново изведени.

Изузетно од става 3. овог члана, због протека времена, заштите сведока или других важних разлога веће може, након изјашњења странака, решењем одлучити да се сведоци и вештаци не испитују поново, него да се поступи у складу са ставом 1. овог члана.

Против решења из става 4. овог члана дозвољена је жалба о којој одлучује веће (члан 21. став 4.).

О сваком одлагању које траје дуже од 60 дана, председник већа је дужан да обавести председника суда.

Претходне провере и поука о правима

Члан 389.

Када председник већа утврди да су на главни претрес дошла сва позвана лица, или кад веће одлучи да се главни претрес одржи у одсутности неког од позваних лица, или одлучи да о тим питањима реши касније, председник већа ће:

1) позвати оптуженог да изнесе личне податке да би се уверио у његову истоветност, као и да се изјасни о својој ранијој осуђиваности ако то није учинио на припремном рочишту;

2) упозорити оптуженог да пажљиво прати ток главног претреса и да је дужан да предлоге за извођење појединих доказа (члан 395. став 1.) изнесе одмах или у најкраћем року по сазнању да је њихово извођење потребно;

3) поучити оптуженог о његовим правима и дужностима (чл. 68. и 70.), а посебно о праву да износи чињенице и предлаже доказе у прилог своје одбране, поставља питања саоптуженом, сведоку, вештаку и стручном саветнику, и ставља примедбе и даје објашњења у вези са изведеним доказима, и питати га да ли је поуку разумео.

Ако оптужени одбије да изнесе личне податке, његова истоветност утврдиће се на други начин. Ако оптужени изјави да поуку о правима није разумео, председник ће му је на погодан начин објаснити, а у случају да оптужени одбије да се изјасни да ли је поуку о правима разумео, сматраће се, уз претходно упозорење, да је поуку разумео.

Ако је оштећени присутан, председник већа ће га поучити о правима из члана 50. овог законика, а ако још није поставио имовинскоправни захтев, упутиће га да такав захтев може поставити у кривичном поступку.

Поступање са позваним лицима

Члан 390.

Када истоветност оптуженог буде утврђена, председник већа упутиће сведоке изван суднице на место на коме ће сачекати да буду позвани ради испитивања. На исти начин председник већа ће поступити и са вештацима и стручним саветницима, осим ако оцени да је потребно да одређени вештак или стручни саветник прати ток главног претреса.

Сви оптужени остају у судници током читавог главног претреса.

Ако оштећени као тужилац или приватни тужилац треба да буду испитани као сведоци, неће се удаљити из суднице.

Председник већа може предузети потребне мере за спречавање међусобног договарања сведока, вештака или стручног саветника, и договарања сведока, вештака или стручног саветника са странкама, браниоцем, законским заступником или пуномоћником.

Веће, изузетно, може одлучити да се оптужени удаљи из суднице ако саоптужени или сведок одбије да даје исказ у његовом присуству или околности указују да његово присуство утиче на наведена лица. По повратку оптуженог прочитаће му се исказ дат у његовом одсуству и он може саоптуженом или сведоку постављати питања и дати примедбе на исказ.

Излагање оптужбе

Члан 391.

Оптужба се излаже, по правилу, тако што тужилац чита оптужницу (члан 332. став 1. тач. 1) до 3) или приватну тужбу, али председник већа може уместо тога дозволити тужиоцу да усмено изложи садржај оптужбе.

Оштећени може поставити имовинскоправни захтев, а у његовој одсутности, ако је такав захтев поставио, захтев ће прочитати председник већа.

Изјашњавање оптуженог

Члан 392.

Након излагања оптужбе, председник већа ће упитати оптуженог:

1) да ли је оптужбу разумео, а ако се увери да је није разумео, поново ће му изложити њену садржину на начин који је за оптуженог најразумљивији;

2) да ли жели да се изјасни о оптужби, и о имовинскоправном захтеву ако је поднесен;

3) да ли признаје да је учинио кривично дело за које је оптужен, а ако се увери да оптужени није разумео шта значи признање, објасниће му значење и последице признања кривичног дела на начин који је за оптуженог најразумљивији.

Оптужени није дужан да се изјасни о оптужби и да одговара на постављена питања.

Ако је оптужницом обухваћено више лица, са њима ће се поступити на начин предвиђен у ст. 1. и 2. овог члана, по редоследу из оптужнице.

Уводна излагања

Члан 393.

После излагања оптужбе и изјашњавања оптуженог, председник већа позваће тужиоца, а потом браниоца или оптуженог који се брани сам, да изнесу уводна излагања, осим ако је на припремном рочишту дошло до изјашњења странака и предлагања доказа (чл. 349. и 350.).

Уводна излагања морају бити сажета и односити се само на чињенице које ће бити предмет доказивања, на излагање доказа које ће странака извести и на правна питања о којима ће расправљати.

Председник већа може уводна излагања ограничити на одређено време и прекинути странку и браниоца ако прекорачи дато време или излаже изван допушеног садржаја.

После уводних излагања, оштећени може укратко образложити имовинскоправни захтев.

Почетак и предмет доказног поступка

Члан 394.

Председник већа објављује почетак доказног поступка.

У доказном поступку се изводе докази о чињеницама које су предмет доказивања (члан 83. ст. 1. и 2.).

Ако оптужени на главном претресу призна да је учинио кривично дело, изводе се само докази од којих зависи оцена да ли признање испуњава претпоставке из члана 88. овог законика, као и докази од којих зависи одлука о врсти и мери кривичне санкције.

Предлагање доказа

Члан 395.

Странке, бранилац и оштећени могу до завршетка главног претреса предложити да се изведу нови докази, а могу поновити предлоге који су раније одбијени.

О извођењу доказа из става 1. овог члана одлучује председник већа.

Ако је предложено извођење доказа који је незаконит (члан 84. став 1.) председник већа ће одбити предлог образложеним решењем.

Председник већа може образложеним решењем одбити доказни предлог ако оцени да је реч о доказу:

1) за који су странке, бранилац и оштећени знали у току припремног рочишта (члан 350. став 1.) или након одређивања главног претреса (члан 356. став 1.), али га без оправданог разлога нису предложили;

2) који је усмерен на доказивање чињеница које нису предмет доказивања (члан 83. ст. 1. и 2.) или се односи на чињенице које се не доказују (члан 83. став 3.);

3) чије извођење је очигледно усмерено на одуговлачење поступка.

Председник већа може у току поступка опозвати решење из става 4. овог члана, а веће поводом приговора може преиначити то решење и одлучити да се предложени доказ изведе.

Редослед извођења доказа

Члан 396.

После саслушања оптуженог, председник већа одређује време у којем се најпре изводе докази које предложи тужилац, потом докази које предложи одбрана, након тога докази чије извођење је одредило веће по службеној дужности и по предлогу оштећеног, а на крају докази о чињеницама од којих зависи одлука о врсти и мери кривичне санкције. Ако постоје оправдани разлози председник већа може одредити другачији редослед и продужити време за извођење доказа.

Подаци из казнене евиденције и други подаци о осуђиваности оптуженог за кажњиве радње од којих зависи одлука о врсти и мери кривичне санкције биће изведени у складу са ставом 1. овог члана, осим ако веће одлучује о мерама за обезбеђење присуства окривљеног и за несметано вођење кривичног поступка.

Ако оштећени који је присутан треба да се испита као сведок, његово испитивање ће се обавити пре осталих сведока.

После извођења сваког доказа, председник већа упитаће странке, браниоца и оштећеног да ли поводом изведеног доказа имају примедбе.

Изношење одбране

Члан 397.

Председник већа поучиће оптуженог да се може изјаснити о свим околностима које га терете и да може да изнесе све чињенице које му иду у корист и позвати оптуженог да изнесе одбрану.

Оптужени своју одбрану износи према правилима која по овом закону важе за његово саслушање.

Када оптужени заврши изношење одбране, председник већа упитаће га да ли има у своју одбрану још нешто да наведе.

Ако оптужени одступи од свог раније датог исказа, председник већа упозориће га на то, упитати за разлоге одступања и, по потреби, одредиће по службеној дужности, или на захтев оптуженог да се раније дати исказ или део тог исказа прочита и репродукује његов оптички или тонски снимак.

Ако је потребно, а нарочито ако се исказ оптуженог дословно уноси у записник, председник већа може наредити да се тај део записника одмах прочита, а прочитаће се увек ако то захтева странка или бранилац.

Ако оптужени одбије да изнесе одбрану или да одговара на поједина питања, прочитаће се његов ранији исказ или део тог исказа или ће се репродуковати оптички или тонски снимак тог исказа.

Саслушање оптуженог

Члан 398.

Када оптужени заврши изношење одбране, питања му могу постављати најпре његов бранилац, потом тужилац, после њега председник већа и чланови већа, а затим оштећени или његов законски заступник и пуномоћник, саоптужени и његов бранилац, и вештак и стручни саветник.

Оштећени, законски заступник и пуномоћник оштећеног, вештак и стручни саветник могу непосредно оптуженом постављати питања уз одобрење председника већа.

Председник већа ће забранити питање или одговор на већ постављено питање ако је оно недозвољено (члан 86. став 3.), или се не односи на предмет осим када се ради о питању којим се проверава веродостојност исказа.

Странке могу захтевати да о забрани питања или одговора на већ постављено питање одлучи веће. Ако веће потврди одлуку председника већа о забрани питања или одговора као недозвољеног, на захтев странке у записник ће се унети питање.

Председник већа може увек оптуженом поставити питање које доприноси потпунијем или јаснијем одговору на питање постављено од стране других учесника у поступку.

Оптужени има право да се у току главног претреса саветује са својим браниоцем, али се не може са својим браниоцем, или са било којим другим лицем, договарати о томе како ће одговорити на већ постављено питање.

Поступање са саоптуженима

Члан 399.

Ако је оптужницом обухваћено више лица, са њима ће се поступити на начин предвиђен у чл. 397. и 398. овог законика, по редоследу из оптужнице.

Оптуженог који је изнео одбрану, председник већа упитаће да ли има нешто да изјави поводом исказа саоптуженог који је касније изнео одбрану.

Сваки оптужени има право да поставља питања саоптуженима.

Председник већа може суочити саоптужене чији се искази о истој околности разликују.

Присуство сведока, вештака или стручног саветника извођењу доказа

Члан 400.

Сведок који није испитан, по правилу, неће присуствовати извођењу доказа.

Испитани сведоци, вештаци или стручни саветници остају у судници ако их председник већа, након изјашњења странака, сасвим не отпусти, или ако, по предлогу странака или по службеној дужности, не нареди да се привремено удаље из суднице да би касније могли бити поново позвани и још једном испитани у присуству или одсуству других сведока, вештака или стручних саветника.

Ако се као сведок испитује лице млађе од 14 година, веће може одлучити да се за време његовог испитивања искључи јавност.

Ако лице млађе од 16 година присуствује главном претресу као сведок или оштећени, удаљиће се из суднице чим његово присуство није више потребно.

Упозорење сведока, вештака или стручног саветника

Члан 401.

Пре почетка испитивања сведока, вештака или стручног саветника, председник већа ће га упозорити:

1) да лажно сведочење, односно давање лажног налаза и мишљења или исказа, представља кривично дело;

2) да је положио заклетву пре главног претреса;

3) на дужност сведока да током испитивања говори истину и да не сме ништа да прећути, односно дужност вештака да тачно и потпуно изнесе свој налаз и мишљење.

Председник већа ће пре почетка испитивања позвати сведока или вештака, који није положио заклетву пре главног претреса, или стручног саветника да то учини.

Испитивање сведока, вештака или стручног саветника

Члан 402.

На главном претресу се сведок или стручни саветник испитује уз сходну примену члана 98. овог законика, а вештак излаже усмено свој налаз и мишљење, али му веће може дозволити да прочита писани налаз и мишљење који ће потом приложити записнику.

Сведоку, вештаку или стручном саветнику непосредно постављају питања странке и бранилац, председник већа и чланови већа, а оштећени или његов законски заступник и пуномоћник, и вештак или стручни саветник могу непосредно постављати питања уз одобрење председника већа.

Ако обе странке предложе испитивање истог сведока или исто вештачење, сматраће се да је доказ предложила странка чији је предлог први заведен у суду.

Ако је суд одредио испитивање сведока или вештачење без предлога странака, питања први постављају председник и чланови већа, потом тужилац, оптужени и његов бранилац и вештак или стручни саветник.

Оштећени или његов законски заступник и пуномоћник имају право да поставе питања сведоку, вештаку или стручном саветнику након тужиоца, увек када тужилац има право на испитивање.

Најпре се обавља основно испитивање, после тога унакрсно испитивање, а по одобрењу председника већа могу се постављати додатна питања.

Приликом испитивања сведока, вештака или стручног саветника сходно се примењују одредбе члана 397. ст. 4. и 5. и члана 398. ст. 3. до 5. овог законика.

Упознавање са садржином налаза и мишљења вештака

Члан 403.

Ако се због природе вештачења не могу очекивати, или нису потребна, потпунија објашњења веће може одлучити да се, уместо позивања и испитивања вештака, изврши увид у приложени налаз и мишљење, или да, ако оцени да је то потребно, председник већа укратко изнесе њихову садржину или их прочита.

Након извођења других доказа и примедби странака, веће може накнадно одредити непосредно испитивање вештака.

Извођење доказа ван главног претреса

Члан 404.

Ако се на главном претресу сазна да сведок или вештак не може да дође пред суд или да му је долазак знатно отежан, веће може, ако сматра да је његов исказ важан, наредити да га ван главног претреса испита председник већа или судија члан већа непосредно или путем техничких средстава за пренос слике и звука.

Ако је потребно да се изврши увиђај или реконструкција ван главног претреса, веће ће овластити председника већа или судију члана већа да то учини.

Странке, бранилац, оштећени и стручни саветник биће обавештени о месту и времену предузимања доказних радњи из ст. 1. и 2. овог члана и упозорени да током њиховог извођења имају права из члана 402. овог законика.

Упознавање са садржином писмена и снимака

Члан 405.

У записнике о увиђају ван главног претреса, о претресању стана и других просторија или лица и потврде о привремено одузетим предметима, као и исправе које служе као доказ, извршиће се увид, или ће, ако веће оцени да је то потребно, председник већа укратко изнети њихову садржину или их прочитати.

Оптички или тонски снимак или електронски запис који се користе као доказ, биће на главном претресу репродукован тако да се присутна лица могу упознати са његовим садржајем.

Ако је овим закоником прописано да се исказ или друга процесна радња снима и да се уз снимак води записник у који се уносе само одређени подаци, извођење ових доказа се врши у складу са ст. 1. и 2. овог члана. Предмети који могу служити разјашњењу ствари, на главном претресу биће показани оптуженом, сведоцима или вештацима, а ако показивање има значај препознавања, поступиће се у складу са чланом 90. и чланом 100. ст. 1. и 2. овог законика.

Исправе које се користе као доказ, уколико је то могуће, подносе се у оригиналу.

Упознавање са садржином записника о исказима

Члан 406.

Осим у случајевима посебно прописаним у овом закоником, упознавање са садржином записника о исказима сведока, саоптужених или већ осуђених саучесника у кривичном делу, као и записника о налазу и мишљењу вештака, може се по одлуци већа обавити сходном применом члана 405. овог законика ако:

1) су испитана лица умрла, душевно оболела или се не могу пронаћи, или је њихов долазак пред суд немогућ или знатно отежан због старости, болести или других важних разлога;

2) су странке сагласне да се тако поступи уместо непосредног испитивања сведока или вештака који није присутан, без обзира да ли је био позван или не;

3) је сведок или вештак испитан непосредно пред истим председником већа или у складу са одредбом члана 404. овог законика;

4) сведок или вештак без законског разлога неће да да исказ на главном претресу;

5) је реч о исказу саопштеног према којем је кривични поступак раздвојен или је већ окончан правноснажном осуђујућом пресудом.

Записници о ранијем испитивању лица која су ослобођена дужности сведочења (члан 94. став 1.) не смеју се извести у складу са одредбама овог члана ако та лица нису уопште позвана на главни претрес или су на главном претресу изјавила да неће да сведоче.

У записнику о главном претресу биће наведени разлози због којих се доказ изводи у складу са одредбама ст. 1. и 2. овог члана, а председник већа саопштиће да ли је сведок или вештак који је дао исказ положио заклетву.

Издвајање незаконитих доказа

Члан 407.

Веће ће решењем одлучити да се из списка издвоје и одвојено чувају:

1) записници о ранијем испитивању лица који се не могу прочитати из разлога наведених у члану 406. став 2. овог законика;

2) записници или обавештења из члана 237. ст. 1. и 3. овог законика.

Против решења из става 1. овог члана дозвољена је посебна жалба.

По правноснажности решења из става 2. овог члана, веће ће поступити у складу са чланом 237. ст. 2. и 3. овог законика.

Ако на основу изведених доказа сматра да није било места издвајању доказа, веће може до завршетка доказног поступка опозвати решење из става 1. овог члана против којег није изјављена жалба и одлучити да се издвојени доказ изведе.

Допуна и завршетак доказног поступка

Члан 408.

После извођења последњег доказа председник већа упитаће странке, браниоца и оштећеног да ли имају предлоге за допуну доказног поступка.

Ако нико не предложи допуну доказног поступка или предлог буде одбијен, а веће не одреди извођење доказа, председник већа ће објавити да је доказни поступак завршен.

Измена или подношење нове оптужнице

Члан 409.

Тужилац може у току главног претреса, ако оцени да изведени докази указују да је чињенично стање другачије од оног изнетог у оптужници, изменити оптужницу или предложити да се главни претрес прекине ради припремања нове оптужнице.

Ако веће прекине главни претрес ради припремања нове оптужнице одредиће рок у коме тужилац мора поднети нову оптужницу.

Суд је дужан да нову оптужницу достави оптуженом и његовом браниоцу и да им обезбеди довољно времена за припремање одбране.

Против оптужнице из става 2. овог члана не може се поднети одговор (члан 336.) нити она може бити испитивана у смислу члана 337. овог законика.

Суд ће оптуженом и његовом браниоцу, на њихов захтев, ако оцени да је потребно, обезбедити довољно времена за припремање одбране и у случају измене оптужнице на главном претресу.

Проширење оптужнице

Члан 410.

Ако се у току главног претреса открије раније учињено кривично дело оптуженог, веће ће по оптужници овлашћеног тужиоца, која може бити и усмено изнесена, проширити главни претрес и на то дело, или одлучити да се за то кривично дело посебно суди.

Ако веће прихвати проширење оптужнице прекинуће главни претрес и обезбедити довољно времена за припремање одбране.

Против проширене оптужнице може се поднети одговор (члан 336.).

Ако је за пресуђење дела из става 1. овог члана надлежан виши суд, веће ће одлучити да ли ће му уступити и предмет по коме води главни претрес.

Накнадна допуна доказног поступка

Члан 411.

После измене, подношења нове или проширења оптужнице, странке и бранилац могу предложити допуну доказног поступка у односу на чињенице које таква оптужба садржи и које у ранијем току поступка нису биле предмет доказивања.

Ако нико не предложи допуну доказног поступка или предлог буде одбијен, а веће не одреди извођење доказа, председник већа ће објавити да је доказни поступак завршен.

Редослед завршних речи

Члан 412.

После објављивања да је доказни поступак завршен, председник већа даје завршну реч тужиоцу, потом оштећеном или његовом законском заступнику или пуномоћнику, после њега браниоцу, а на крају оптуженом.

Тужилац и оштећени или његов законски заступник или пуномоћник имају право да одговоре на завршне речи браниоца и оптуженог, а бранилац и оптужени имају право да се осврну на те одговоре.

Последња реч увек припада оптуженом.

Председник већа може, након изјашњења странака, одредити трајање завршних речи.

Садржај завршних речи

Члан 413.

Тужилац у завршној речи износи оцену доказа изведених на главном претресу, изводи закључке о чињеницама важним за одлуку, указује на одредбе кривичног и другог закона које би се имале применити, наводи олакшавајуће и отежавајуће околности које би требало узети у обзир приликом одлуке о кривичној санкцији и предлаже врсту и меру кривичне санкције.

Оштећени или његов законски заступник или пуномоћник у завршној речи може образложити имовинскоправни захтев и указати на доказе о томе да је оптужени учинио кривично дело.

Бранилац или сам оптужени у завршној речи може одговорити на наводе завршне речи тужиоца и оштећеног и изнети своје оцене о питањима из става 1. овог члана.

Оптужени који има браниоца има право да се на крају изјасни да ли прихвата завршну реч браниоца и да је исправи и допуни.

Кад оптужбу заступа више лица или има више бранилаца, садржај завршних речи се не сме понављати, а заступници оптужбе и браниоци дужни су да се, у циљу придржавања ове забране, договоре о подели задатака и о темама о којима ће говорити.

Председник већа може, после претходне опомене, прекинути лице које у својој завршној речи прекорачи одобрено време, или вређа јавни ред и морал, или вређа другог, или се упушта у понављање или излагање које очигледно није у вези са предметом, уз обавезу да у записнику о главном претресу наведе да је и због чега је завршна реч била прекинута.

После свих завршних речи, председник већа је дужан да упита да ли још неко од лица која имају право на завршну реч жели нешто да изјави.

Наставак доказног поступка

Члан 414.

После завршних речи, веће може одлучити да се доказни поступак настави ради извођења још неких доказа.

После завршетка доказног поступка, председник већа ће поступити по одредби члана 412. овог законика.

Лица која имају право на завршну реч могу своје завршне речи само допунити у вези са доказима изведеним у наставку доказног поступка.

Завршетак главног претреса

Члан 415.

Ако веће после завршних речи не одлучи да настави доказни поступак, председник већа објавиће да је главни претрес завршен.

После објављивања да је главни претрес завршен, веће ће се повући на већање и гласање ради доношења одлуке.

Ако у току већања и гласања веће одлучи да се главни претрес поново отвори и доказни поступак настави ради извођења још неких доказа, поступиће у складу са чланом 414. овог законика.

д. Одбацивање оптужнице

Разлози за одбацивање оптужнице

Члан 416.

У току или по завршетку главног претреса веће ће решењем одбацивати оптужницу ако утврди:

- 1) да суд није стварно надлежан;
- 2) да се поступак води без захтева овлашћеног тужиоца, без предлога оштећеног или одобрења надлежног државног органа, или се појаве друге околности које привремено спречавају вођење кривичног поступка;
- 3) да је код окривљеног наступило душевно обољење или душевна поремећеност или друга тешка болест због које трајно не може учествовати у поступку.

У образложењу решења из става 1. овог члана суд се неће упуштати у оцену главне ствари, него ће се ограничити на разлоге за одбацивање оптужнице.

Настављање кривичног поступка

Члан 417.

Кривични поступак у којем је решењем оптужница одбачена наставиће се на захтев овлашћеног тужиоца:

- 1) пред стварно надлежним судом ако је оптужница одбачена због постојања разлога из члана 416. став 1. тачка 1) овог законика;

2) кад престану разлози из члана 416. став 1. тач. 2) и 3) овог законика, изузев ако је надлежни државни орган повукао одобрење за кривично гоњење.

2. Пресуда

Изрицање пресуде

Члан 418.

Ако не отвори поново главни претрес, суд ће изрећи пресуду.
Пресуда се изриче и објављује у име народа.
Изрека пресуде ће се увек прочитати на јавном заседању.

Чињенични основ пресуде

Члан 419.

Суд заснива пресуду само на доказима који су изведени на главном претресу.
Суд је дужан да на основу савесне оцене сваког доказа појединачно и у вези са осталим доказима изведе закључак о извесности постојања одређене чињенице.

Однос пресуде и оптужбе

Члан 420.

Пресуда се може односити само на лице које је оптужено и само на дело које је предмет оптужбе садржане у поднесеној или на главном претресу измењеној или проширеној оптужници.

Суд није везан за предлоге тужиоца у погледу правне квалификације кривичног дела.

Врсте пресуда

Члан 421.

Пресудом се:

- 1) оптужба одбија (одбијајућа пресуда);
- 2) оптужени ослобађа од оптужбе (ослобађајућа пресуда);
- 3) оптужени оглашава кривим (осуђујућа пресуда).

Ако оптужба обухвата више кривичних дела, у пресуди ће се изрећи да ли се и за које кривично дело оптужба одбија, или се оптужени ослобађа од оптужбе, или се оглашава кривим.

Одбијајућа пресуда

Члан 422.

Пресуду којом се оптужба одбија суд ће изрећи ако је:

- 1) тужилац од започињања до завршетка главног претреса одустао од оптужбе или је оштећени одустао од предлога за гоњење;
- 2) оптужени за исто кривично дело већ правноснажно осуђен, ослобођен од оптужбе или је оптужба против њега правноснажно одбијена или је против њега поступак обустављен правноснажном одлуком суда;
- 3) оптужени актом амнестије или помиловања ослобођен од кривичног гоњења, или се гоњење не може предузети због застарелости или неке друге околности које трајно искључују кривично гоњење.

Ослобађајућа пресуда

Члан 423.

Пресуду којом се оптужени ослобађа од оптужбе суд ће изрећи ако:

- 1) дело за које је оптужен по закону није кривично дело, а нема услова за примену мере безбедности;
- 2) није доказано да је оптужени учинио дело за које је оптужен.

Осуђујућа пресуда

Члан 424.

У пресуди у којој се оптужени оглашава кривим, суд ће изрећи:

- 1) за које се дело оглашава кривим, уз назначење чињеница и околности које чине обележја кривичног дела, као и оних од којих зависи примена одређене одредбе кривичног закона;
- 2) законски назив кривичног дела и које су одредбе закона примењене;
- 3) на какву се казну осуђује оптужени или се по одредбама кривичног закона ослобађа од казне;
- 4) одлуку о условној осуди, односно о опозивању условне осуде или условног отпуста;
- 5) одлуку о мери безбедности, о одузимању имовинске користи или о одузимању имовине проистекле из кривичног дела;
- 6) одлуку о имовинскоправном захтеву;
- 7) одлуку о урачунавању притвора или већ издржане казне;
- 8) одлуку о трошковима кривичног поступка.

Ако је оптужени осуђен на казну затвора до једне године, у пресуди се може навести да ће се казна затвора извршити у просторијама у којима осуђени станује, са или без примене електронског надзора.

Ако је оптужени осуђен на новчану казну, у пресуди ће се навести да ли је новчана казна одмерена и изречена у дневним износима или у одређеном износу и рок у коме се новчана казна има платити, као и начин замене ове казне казном затвора или казном рада у јавном интересу у случају да оптужени не плати новчану казну у одређеном року.

Ако је оптужени осуђен на казну рада у јавном интересу, у пресуди ће се навести врста и трајање рада и начин замене ове казне казном затвора у случају да оптужени не обави рад у целости или у једном делу.

Ако је оптужени осуђен на казну одузимања возачке дозволе, у пресуди ће се навести трајање ове казне и начин замене ове казне казном затвора у случају да оптужени управља моторним возилом за време трајања казне одузимања возачке дозволе.

Ако је оптуженом изречена условна осуда са заштитним надзором, у пресуди ће се навести садржина, трајање и последице неиспуњења обавезе заштитног надзора.

Објављивање пресуде

Члан 425.

Пошто је суд изрекао пресуду, председник већа ће је одмах објавити.

Ако суд није у могућности да истог дана по завршетку главног претреса изрекне пресуду, одложиће објављивање пресуде највише за три дана, а у нарочито сложеним предметима највише за осам дана и одредиће време и место објављивања пресуде.

Председник већа ће у присуству странака, њихових законских заступника, пуномоћника и браниоца јавно прочитати изреку и саопштити укратко разлоге пресуде.

Пресуда ће бити објављена и када странка, законски заступник, пуномоћник или бранилац није присутан. Веће може одредити да оптуженом, који је одсутан, пресуду усмено саопшти председник већа или да му се пресуда само достави.

Ако је јавност на главном претресу била искључена, изрека пресуде ће се увек прочитати у присуству јавности. Веће ће одлучити да ли ће искључити јавност приликом објављивања разлога пресуде.

Сви присутни саслушаће читање изреке пресуде стојећи.

Притвор након изрицања првостепене пресуде

Члан 425а

Кад изрекне пресуду на казну затвора испод пет година, веће ће оптуженом који се брани са слободе одредити притвор ако постоје разлози из члана 211. став 1. тач. 1) и 3) овог законика, а оптуженом који се налази у притвору укинуће притвор ако за притвор више не постоје разлози због којих је био одређен.

Притвор ће веће увек укинути и наредити да се оптужени пусти на слободу ако је ослобођен од оптужбе или је оптужба одбијена или ако је оглашен кривим, а ослобођен од казне или је осуђен само на новчану казну, на казну рада у јавном интересу или на казну одузимања возачке дозволе или му је изречена судска опомена или је условно осуђен или је због урачунавања притвора казну већ издржао или је оптужба одбачена (члан 416.), осим због стварне ненадлежности.

За одређивање или укидање притвора после објављивања пресуде, до њене правноснажности примењиваће се одредба става 1. овог члана. Одлуку доноси веће првостепеног суда (члан 21. став 4.).

Пре доношења решења којим се одређује или укида притвор у случајевима из ст. 1. и 3. овог члана, прибавиће се мишљење јавног тужиоца када се поступак води по његовом захтеву.

Ако се оптужени већ налази у притвору, а веће нађе да још постоје разлози због којих је притвор био одређен или да постоји разлог из члана 211. став 1. тачка 4) овог законика, донеће посебно решење о продужењу притвора. Посебно решење веће доноси и кад треба одредити или укинути притвор. Жалба против решења не задржава извршење решења.

Притвор који је одређен или продужен по одредбама ст. 1. до 5. овог члана, може трајати до упућивања оптуженог, односно осуђеног у завод за извршење кривичних санкција, али најдуже док не истекне време трајања казне изречене у првостепеној пресуди.

Поука и упозорење странкама

Члан 426.

По објављивању пресуде, председник већа ће поучити странке о праву на жалбу, као и о праву на одговор на жалбу.

Ако је оптуженом изречена условна осуда, председник већа ће га упозорити на сврху условне осуде и на услове којих се мора придржавати.

Председник већа ће упозорити странке да до правноснажног окончања поступка о свакој промени адресе обавесте суд.

Писмена израда и достављање пресуде

Члан 427.

Пресуда која је објављена ће се писмено израдити и доставити у року од 15 дана од дана објављивања, а у предметима за које је посебним законом одређено да поступа јавно тужилаштво посебне надлежности - у року од 30 дана од дана објављивања.

Изузетно од става 1. овог члана, у нарочито сложеним предметима председник већа може затражити од председника суда да одреди рок у којем ће се пресуда писмено израдити и доставити.

Ако пресуда није израђена и достављена у року из ст. 1. и 2. овог члана, председник већа је дужан да о разлозима због којих то није учињено писмено обавести председника суда који ће предузети мере да се пресуда што пре изради и достави.

Изворник пресуде потписују председник већа и записничар.

Оверени препис пресуде доставиће се тужиоцу, оптуженом и његовом браниоцу.

Оверени препис пресуде суд ће доставити оштећеном који има право на жалбу, лицу чији је предмет одузет или лицу од кога је одузета имовинска корист прибављена кривичним делом или имовина проистекла из кривичног дела.

Ако је суд, применом одредаба о одмеравању јединствене казне за кривична дела у стицају, изрекао казну узимајући у обзир и пресуде које су донели и други судови, доставиће оверени препис пресуде тим судовима.

Садржај писмено израђене пресуде

Члан 428.

Писмено израђена пресуда мора потпуно да одговара пресуди која је објављена. Пресуда мора имати увод, изреку и образложење.

Увод пресуде садржи: назначење да се пресуда изриче у име народа, назив суда, име и презиме председника и чланова већа и записничара, име и презиме оптуженог, кривично дело за које је оптужен и да ли је био присутан на главном претресу, дан главног претреса и да ли је главни претрес био јаван, име и презиме тужиоца, браниоца, законског заступника и пуномоћника који су били присутни на главном претресу и дан објављивања изречене пресуде, као и да ли је пресуда донета једногласно или већином гласова.

Изрека пресуде садржи личне податке о оптуженом (члан 85. став 1.) и одлуку којом се оптужба одбија или се оптужени ослобађа од оптужбе или се оглашава кривим.

Ако је оптужба одбијена или је оптужени ослобођен од оптужбе, изрека пресуде садржи опис дела за које је оптужен и одлуку о трошковима кривичног поступка и о имовинскоправном захтеву ако је био постављен.

Ако је оптужени оглашен кривим, изрека пресуде садржи потребне податке наведене у члану 424. овог законика, а у случају стицаја кривичних дела, изрека пресуде садржи казне утврђене за свако поједино кривично дело и јединствену казну која је изречена за сва дела у стицају.

У образложењу пресуде суд ће изнети разлоге за сваку тачку пресуде.

Ако је оптужба одбијена, у образложењу пресуде ће се суд ограничити само на разлоге за одбијање оптужбе (члан 422.).

У образложењу пресуде којом је оптужени ослобођен од оптужбе или је оглашен кривим, суд ће изнети чињенице које је утврдио у кривичном поступку (члан 83.) и из којих разлога их узима као доказане или недоказане, из којих разлога није уважио поједине предлоге странака, дајући при томе нарочито оцену веродостојности противречних доказа, којим разлозима се руководио при решавању правних питања, а нарочито при утврђивању да ли је оптужени учинио кривично дело и при примењивању одређених одредаба закона на оптуженог и кривично дело.

Ако је оптужени ослобођен од оптужбе, у образложењу пресуде ће се навести и из којих разлога (члан 423.) се то чини.

Ако је оптужени оглашен кривим, у образложењу ће се навести и које чињенице је суд узео у обзир при одмеравању казне, којим разлозима се руководио када је нашао да треба изрећи строжу казну од прописане, или да казну треба ублажити или

оптуженог ослободити од казне, или да треба изрећи казну рада у јавном интересу или одузимање возачке дозволе, или да треба изрећи условну осуду или судску опомену или меру безбедности, или одузимање имовинске користи или одузимање имовине проистекле из кривичног дела или опозвати условни отпуст.

Изостанак образложења или делимично образложење пресуде

Члан 429.

Писмено израђена пресуда не мора да садржи образложење:

1) ако су странке, бранилац и лице из члана 433. ст. 4. и 5. овог законика одмах по објављивању пресуде изјавиле да се одричу права на жалбу, или

2) ако је оптуженом изречена казна затвора у трајању до три године, новчана казна, казна рада у јавном интересу, казна одузимања возачке дозволе, условна осуда или судска опомена, а осуда је заснована на признању оптуженог које испуњава претпоставке из члана 88. овог законика.

Странке, бранилац и лице из члана 433. ст. 4. и 5. овог законика могу одмах по објављивању пресуде из тачке 2. става 1. овог члана захтевати достављање писмено израђене пресуде која садржи образложење. У том случају, рок за жалбу против пресуде тече од дана достављања преписа образложене пресуде.

Писмено израђена пресуда ће бити делимично образложена:

1) ако је оптужени признао да је учинио кривично дело - образложење ће се ограничити на чињенице и разлоге из чл. 88. и 428. став 10. овог законика, или

2) ако је прихваћен споразум о признању кривичног дела - образложење ће се ограничити на разлоге којима се суд руководио приликом прихватања споразума (члан 317. став 2.), или

3) ако су одмах по објављивању пресуде странке и бранилац изјавиле да се одричу права на жалбу, а лице из члана 433. ст. 4. и 5. овог законика није се одрекло тог права - у образложењу пресуде ће се навести разлози за одлуку о досуђеном имовинскоправном захтеву и о трошковима кривичног поступка, односно разлози за одлуку о одузимању предмета или имовинске користи прибављене кривичним делом или имовине проистекле из кривичног дела.

Упућивање оптуженог на издржавање казне затвора

Члан 430.

Ако је првостепеном пресудом изречена казна затвора, оптужени који се налази у притвору може захтевати да буде упућен на издржавање казне и пре правноснажности пресуде.

Захтев из става 1. овог члана оптужени може након објављивања пресуде поднети усмено на записник пред судом или пред заводом у којем је притворен и том приликом ће бити упозорен да ће на издржавању казне затвора бити изједначен у правима и обавезама са осталим осуђеним лицима. Завод ће без одлагања записник доставити суду.

Ако председник већа решењем усвоји захтев из става 1. овог члана, решење ће доставити оптуженом заједно са овереним преписом изречене пресуде.

Исправљање грешака у пресуди

Члан 431.

Грешке у именима и бројевима, као и друге очигледне грешке у писању и рачунању, недостатке у облику и несагласности овереног преписа пресуде са изворником пресуде исправиће посебним решењем председник већа, на захтев странака или по службеној дужности.

Ако постоји несагласност између овереног преписа пресуде и њеног изворника у погледу података из члана 424. овог законика, решење о исправци доставиће се лицима наведеним у члану 427. ст. 5. и 6. овог законика. У том случају, рок за жалбу против пресуде тече од дана достављања тог решења, против којег није дозвољена посебна жалба.

Глава XIX

ПОСТУПАК ПО ПРАВНИМ ЛЕКОВИМА

1. Редовни правни лекови

а) Жалба против првостепене пресуде

а. Право на изјављивање жалбе

Рок за изјављивање и суспензивно дејство жалбе

Члан 432.

Против пресуде донесене у првом степену овлашћена лица могу изјавити жалбу у року од 15 дана од дана достављања преписа пресуде.

У нарочито сложеним предметима, странке и бранилац могу одмах по објављивању пресуде захтевати продужење рока за изјављивање жалбе.

О захтеву из става 2. овог члана одлучује одмах председник већа решењем против којег жалба није дозвољена. Ако усвоји захтев председник већа може продужити рок за жалбу највише за још 15 дана.

Благовремено изјављена и дозвољена жалба против пресуде одлаже извршење пресуде.

Лица овлашћена за изјављивање жалбе

Члан 433.

Жалбу могу изјавити странке, бранилац и оштећени.

У корист оптуженог жалбу могу изјавити и његов брачни друг, лице са којим живи у ванбрачној или другој трајној заједници живота, сродници по крви у правој линији, законски заступник, усвојитељ, усвојеник, брат, сестра и хранитељ, а рок за жалбу тече од дана када је оптуженом, односно његовом браниоцу достављен препис пресуде.

Јавни тужилац може изјавити жалбу како на штету, тако и у корист оптуженог.

Оштећени може изјавити жалбу само због одлуке суда о трошковима кривичног поступка и о досуђеном имовинскоправном захтеву, а ако је јавни тужилац преузео кривично гоњење од оштећеног као тужиоца (члан 62.) оштећени може изјавити жалбу због свих основа због којих се пресуда може побијати.

Жалбу може изјавити и лице чији је предмет одузет или од кога је одузета имовинска корист прибављена кривичним делом или имовина проистекла из кривичног дела.

Бранилац и лица из става 2. овог члана могу изјавити жалбу и без посебног овлашћења оптуженог, али не и против његове воље, осим када је оптуженом изречена казна затвора у трајању од тридесет до четрдесет година.

Ако признање оптуженог у односу на све тачке оптужбе испуњава претпоставке из члана 88. овог закона, оптужени, његов бранилац и лица из става 2. овог члана могу изјавити жалбу због погрешно или непотпуно утврђеног чињеничног стања само у односу на чињенице од којих зависи одлука о врсти и мери кривичне санкције.

Одрицање и одустанак од жалбе

Члан 434.

Оптужени се може одрећи права на жалбу само пошто му је пресуда достављена, а пре тога само ако су се тужилац и оштећени који може изјавити жалбу због свих основа (члан 433. став 4.) одрекли права на жалбу против осуђујуће пресуде којом оптуженом није изречена казна затвора.

До доношења одлуке другостепеног суда, оптужени може одустати од изјављене жалбе, као и од жалбе коју су изјавили његов бранилац или лица из члана 433. став 2. овог законика.

Оптужени се не може одрећи права на жалбу нити одустати од изјављене жалбе, ако му је изречена казна затвора у трајању од тридесет до четрдесет година.

Тужилац и оштећени могу се одрећи права на жалбу одмах по објављивању пресуде па до истека рока за изјављивање жалбе, а могу до доношења одлуке другостепеног суда одустати од изјављене жалбе.

Одрицање или одустанак од жалбе не може се опозвати.

б. Садржај жалбе

Обавезни елементи жалбе

Члан 435.

Жалба треба да садржи:

- 1) означавање пресуде против које се изјављује жалба;
- 2) основ за изјављивање жалбе (члан 437.);
- 3) образложење жалбе;
- 4) предлог да се побијана пресуда потпуно или делимично укине или преиначи;
- 5) потпис лица које изјављује жалбу.

Поступање са неуредном жалбом

Члан 436.

Ако је жалбу изјавио оптужени или друго лице из члана 433. став 2. овог законика, а оптужени нема браниоца или ако је жалбу изјавио оштећени који нема пуномоћника, а жалба је нечитка или није састављена у складу са чланом 435. овог законика, првостепени суд ће наложити жалиоцу да у року од три дана уреди жалбу или да је допуни писменим поднеском.

Ако жалилац не поступи по налогу из става 1. овог члана, суд ће одбацити као неуредну жалбу која је нечитка или која не садржи елементе из члана 435. тач. 3) до 5) овог законика, а жалбу која не садржи елементе из члана 435. тачка 1) овог законика одбациће само ако се не може утврдити на коју пресуду се односи. Жалбу изјављену у корист оптуженог суд ће доставити другостепеном суду ако се може утврдити на коју се пресуду односи, а одбациће је ако се то не може утврдити.

Ако је жалбу изјавио овлашћени тужилац или оштећени који има пуномоћника, а жалба је нечитка или не садржи елементе из члана 435. овог законика, суд ће одбацити жалбу као неуредну. Жалбу са овим недостацима изјављену у корист оптуженог који има браниоца суд ће доставити другостепеном суду ако се може утврдити на коју се пресуду односи, а одбациће је ако се то не може утврдити.

У жалби се могу износити чињенице и предлагати нови докази, као и докази чије извођење је првостепени суд одбио (члан 395. став 4.), али је жалилац дужан да наведе разлоге зашто их раније није изнео, при чему је жалилац дужан да наведе доказе којима би се изнете чињенице имале доказати, а позивајући се на предложене доказе, дужан је да наведе чињенице које помоћу тих доказа жели да докаже.

в. Жалбени основи

Основи за изјављивање жалбе

Члан 437.

Жалба се може изјавити због:

- 1) битне повреде одредаба кривичног поступка;
- 2) повреде кривичног закона;
- 3) погрешно или непотпуно утврђеног чињеничног стања;
- 4) одлуке о кривичним санкцијама и о другим одлукама.

Битна повреда одредаба кривичног поступка

Члан 438.

Битна повреда одредаба кривичног поступка постоји ако:

- 1) је наступила застарелост кривичног гоњења или је гоњење искључено услед амнестије или помиловања или је ствар већ правноснажно пресуђена, или постоје друге околности које трајно искључују кривично гоњење;
- 2) је пресуду донео стварно ненадлежни суд, осим ако је пресуду за кривично дело из надлежности нижег суда донео непосредно виши суд;
- 3) је суд био непрописно састављен или ако је у изрицању пресуде учествовао судија или судија-поротник који није учествовао на главном претресу или који је правноснажном одлуком изузет од суђења;
- 4) је на главном претресу учествовао судија или судија-поротник који се морао изузети;
- 5) је главни претрес одржан без лица чије је присуство на главном претресу обавезно или ако је оптуженом, браниоцу, оштећеном или приватном тужиоцу, противно његовом захтеву, ускраћено да на главном претресу употребљава свој језик и да на свом језику прати ток главног претреса;
- 6) је противно овом законнику била искључена јавност на главном претресу;
- 7) је суд повредио одредбе кривичног поступка у погледу постојања оптужбе овлашћеног тужиоца, односно одобрења надлежног органа;
- 8) пресудом није потпуно решен предмет оптужбе;
- 9) је пресудом оптужба прекорачена;
- 10) је пресудом повређена одредба члана 453. овог законика;
- 11) је изрека пресуде неразумљива.

Битна повреда одредаба кривичног поступка постоји и, ако:

- 1) се пресуда заснива на доказу на коме се по одредбама овог законика не може заснивати, осим ако је, с обзиром на друге доказе, очигледно да би и без тог доказа била донесена иста пресуда;
- 2) је изрека пресуде противречна сама себи или су разлози пресуде противречни изреци, или ако пресуда нема уопште разлога или у њој нису наведени разлози о чињеницама које су предмет доказивања или су ти разлози потпуно нејасни или у знатној мери противречни, или ако о чињеницама које су предмет доказивања постоји знатна противречност између онога што се наводи у разлозима пресуде о садржини исправа или записника о исказима датим у поступку и самих тих исправа или записника, па због тога није могуће испитати законитост и правилност пресуде;
- 3) суд у току главног претреса није применио или је неправилно применио неку одредбу овог законика, а то је било од одлучног утицаја на доношење законите и правилне пресуде.

Повреда кривичног закона

Члан 439.

Повреда кривичног закона постоји ако је кривични закон повређен у питању да ли:

- 1) је дело за које се оптужени гони кривично дело;
- 2) је у погледу кривичног дела које је предмет оптужбе примењен закон који се не може применити;
- 3) је одлуком о кривичној санкцији или о одузимању имовинске користи или о опозивању условног отпуста повређен закон;
- 4) су повређене одредбе о урачунавању забране напуштања стана, притвора или издржане казне, као и сваког другог облика лишења слободе у вези са кривичним делом.

Погрешно или непотпуно утврђено чињенично стање

Члан 440.

Пресуда се може побијати због погрешно или непотпуно утврђеног чињеничног стања.

Чињенично стање је погрешно утврђено када је суд неку одлучну чињеницу која је предмет доказивања погрешно утврдио, а непотпуно је утврђено када неку одлучну чињеницу која је предмет доказивања није утврдио.

Неправилна одлука о кривичној санкцији и о другим одлукама

Члан 441.

Пресуда се може побијати због одлуке о казни, условној осуди или судској опомени када том одлуком није учињена повреда закона (члан 439. тачка 3), али суд није правилно одмерио казну с обзиром на чињенице које утичу да казна буде већа или мања, као и због тога што је суд погрешно изрекао или није изрекао одлуку о ублажавању или о поштравању казне, о ослобођењу од казне, о условној осуди, о судској опомени или о опозивању условног отпуста.

Одлука о мери безбедности или о одузимању имовинске користи може се побијати када том одлуком није учињена повреда закона (члан 439. тачка 3), али је суд погрешно изрекао или није изрекао одлуку о мери безбедности или одлуку о одузимању имовинске користи од лица на које је пренесена без накнаде или уз накнаду која не одговара стварној вредности.

Одлука о досуђеном имовинскоправном захтеву или одлука о одузимању имовине проистекле из кривичног дела може се побијати ако је суд овом одлуком повредио законске одредбе.

Одлука о трошковима кривичног поступка може се побијати ако је суд овом одлуком повредио законске одредбе, као и због тога што је суд погрешно изрекао или није изрекао одлуку о ослобађању оптуженог од дужности да у целини или делимично накнади трошкове кривичног поступка.

г. Поступак по жалби

Подношење жалбе

Члан 442.

Жалба се подноси суду који је изрекао првостепену пресуду у довољном броју примерака за суд, противну странку, браниоца и оштећеног.

Одлучивање првостепеног суда о жалби

Члан 443.

Неблаговремену (члан 432. ст. 1. и 2.), недозвољену (члан 433.) или неуредну жалбу (члан 436. ст. 2. до 4.) одбациће решењем председник већа првостепеног суда.

Ако су у жалби изнете чињенице и предложени нови докази који према оцени председника већа првостепеног суда могу допринети свестраном расправљању предмета доказивања, веће ће поново отворити главни претрес и наставити доказни поступак.

После завршетка доказног поступка, председник већа ће поступити по одредби члана 412. овог законика. Против нове пресуде првостепеног суда којом је потврђена или преиначена ранија пресуда може се изјавити жалба у складу са одредбама овог законика.

Ако председник већа првостепеног суда оцени да изнете чињенице и нови докази који су предложени у жалби не могу допринети свестраном расправљању предмета доказивања, поступиће у складу са чланом 444. овог законика.

Одговор на жалбу

Члан 444.

Примерак жалбе доставиће првостепени суд противној странци (чл. 246. и 247.) која може у року од осам дана од дана пријема жалбе поднети суду одговор на жалбу.

Жалбу и одговор на жалбу, са свим списима, првостепени суд ће доставити у довољном броју примерака другостепеном суду.

Поступање другостепеног суда са списима

Члан 445.

Када списи поводом жалбе стигну другостепеном суду, достављају се судији известиоцу, а у нарочито сложеним предметима, више чланова већа могу бити судије известиоци, о чему одлуку доноси председник суда.

Ако судија известилац утврди да се у списима налазе записници или обавештења из члана 237. ст. 1. и 3. овог законика, донеће решење о њиховом издвајању из списка против којег није дозвољена посебна жалба. По правноснажности решења, судија известилац ће поступити у складу са чланом 237. ст. 2. и 3. овог законика.

Ако се ради о кривичном делу за које се гони по захтеву јавног тужиоца, судија известилац доставља списе надлежном јавном тужиоцу који је дужан да без одлагања, а најкасније у року од 15 дана, а у случају из члана 432. ст. 2. и 3. овог законика у року од 30 дана, од дана достављања, размотри списе, стави свој предлог и да их врати суду.

Ако судија известилац утврди да писмено израђена пресуда садржи очигледне грешке, недостатке или несагласности (члан 431.), вратиће списе пре одржавања седнице другостепеног већа председнику првостепеног већа да донесе решење о исправци грешака.

По правноснажности решења о исправци грешака из члана 431. став 1. овог законика списи ће се доставити другостепеном суду, а у случају исправке несагласности између писмено израђене пресуде и њеног изворника поступиће се у складу са чланом 431. став 2. овог законика.

Одлучивање на седници већа или на претресу

Члан 446.

Другостепени суд доноси одлуку о жалби у седници већа или на основу одржаног претреса.

Да ли ће одржати претрес одлучује веће другостепеног суда.

Веће може одлучити да се претрес одржи само у односу на поједине делове првостепене пресуде, ако се они могу издвојити без штете за правилно пресуђење. У односу на делове пресуде за које није одређен претрес, одлука о жалби доноси се у седници већа.

Ако веће одлучи да одржи претрес, судија известилац је председник већа, а ако има више известилаца, веће ће одредити једног судију известиоца који ће бити председник већа.

Заказивање седнице већа и обавештавање странака

Члан 447.

Седницу већа, на предлог судије известиоца, заказује председник већа и о њој обавештава јавног тужиоца.

О седници већа обавестиће се онај оптужени или његов бранилац, оштећени као тужилац, приватни тужилац или њихов пуномоћник који је у року предвиђеном за жалбу или одговору на жалбу, захтевао да буде обавештен о седници или је предложио одржавање претреса пред другостепеним судом.

Веће може одлучити да се о седници већа обавесте странке и када то нису захтевале или да се о седници обавести и странка која то није захтевала, ако би њихово присуство било корисно за разјашњење ствари.

Ако се о седници већа обавештава оптужени који се налази у притвору или на издржавању кривичне санкције која се састоји у лишењу слободе, а има браниоца, председник већа ће наредити да се обезбеди његово присуство само ако веће оцени да је то неопходно за разјашњење ствари. Када веће нађе да је обезбеђење присуства оптуженог отежано због безбедносних или других разлога и када је то с обзиром на техничке услове могуће, оптужени може учествовати на седници већа путем техничких средстава за пренос звука и слике.

Недолазак странака које су уредно обавештене не спречава одржавање седнице већа.

На седници већа којој присуствују странке и бранилац, јавност се може искључити само под условима предвиђеним овим закоником (чл. 362. до 365.).

Ток седнице већа

Члан 448.

Седница већа почиње извештајем судије известиоца о стању ствари у списима предмета, а ако седници већа присуствују странке и бранилац, судија известилац излаже садржај пресуде, а странке и бранилац у времену које одреди председник већа другостепеног суда износе наводе жалбе и одговора на жалбу.

Веће може од странака и браниоца који су присутни на седници затражити потребна објашњења у вези са жалбом и одговором на жалбу, а странке могу предложити да се ради допуне извештаја прочитају поједини делови списа, а могу по дозволи председника већа дати и потребна објашњења за своје ставове из жалбе, односно одговора на жалбу, не понављајући оно што је садржано у извештају.

О седници већа води се записник који се прикључује списима другостепеног суда.

Решење из члана 456. овог законика може се донети и без обавештавања странака и браниоца о седници већа.

Претрес пред другостепеним судом

Члан 449.

Претрес пред другостепеним судом одржаће се ако је потребно да се због погрешно или непотпуно утврђеног чињеничног стања изведу или понове докази који су

изведени или одбијени од стране првостепеног суда, а постоје оправдани разлози да се предмет не врати првостепеном суду на поновни главни претрес.

На претрес пред другостепеним судом позивају се оптужени и њихови браниоци, овлашћени тужилац, оштећени, његов законски заступник и пуномоћник, као и они сведоци, вештаци и стручни саветници за које суд одлучи да се непосредно испитају, док се упознавање са садржином осталих изведених доказа врши у складу са одредбама чл. 403, 405. и 406. овог законика.

У позиву ће се оптужени упозорити да ће претрес бити одржан у његовом одсуству, ако је уредно позван, а свој изостанак не оправда. У том случају суд ће оптуженом који нема браниоца поставити браниоца по службеној дужности (члан 74. тачка 9).

Ако је оптужени у притвору или на издржавању кривичне санкције која се састоји у лишењу слободе, председник већа другостепеног суда предузеће потребне радње да се оптужени доведе на претрес. Када веће нађе да је обезбеђење присуства оптуженог отежано због безбедносних или других разлога и када је то с обзиром на техничке услове могуће, оптужени може учествовати на претресу путем техничких средстава за пренос звука и слике.

Ток претреса пред другостепеним судом

Члан 450.

Претрес пред другостепеним судом почиње извештајем председника већа (члан 446. став 4.) који излаже стање ствари не дајући своје мишљење о основаности жалбе.

По предлогу странака и браниоца или по одлуци већа прочитаће се пресуда или део пресуде на који се односи жалба, а по потреби и записник о главном претресу или део записника и писмених доказа, а може се извршити и увид у друге доказе на које се жалба односи. Након узимања изјава од странака, веће може одлучити да се уместо непосредног испитивања сведока или вештака који није присутан, изврши увид у записнике о њиховом испитивању, или, ако веће оцени да је то потребно, да председник већа укратко изнесе њихову садржину или их прочита.

После тога позваће се жалилац да образложи жалбу, а онда и противна странка да му одговори, не понављајући оно што је садржано у извештају.

Странке и бранилац могу на претресу износити чињенице и предлагати доказе који су наведени у жалби или су у вези са тим доказима.

Овлашћени тужилац може, с обзиром на резултат претреса, изменити оптужницу у корист оптуженог или, ако се оптужени сагласи, у целини или делимично одустати од оптужбе. Ако је јавни тужилац одустао од оптужнице, оштећени има права предвиђена у члану 52. овог законика.

Одредбе о главном претресу пред првостепеним судом сходно ће се примењивати и у претресу пред другостепеним судом, ако овим закоником није другачије одређено.

д. Границе испитивања првостепене пресуде

Обим испитивања

Члан 451.

Другостепени суд испитује пресуду у оквиру основа, дела и правца побијања који су истакнути у жалби.

Другостепени суд поводом жалбе изјављене у корист оптуженог, испитаће по службеној дужности одлуку о кривичној санкцији:

- 1) ако је жалба изјављена због погрешно или непотпуно утврђеног чињеничног стања или због повреде кривичног закона;
- 2) ако жалба не садржи елементе из члана 435. тач. 2) и 3) овог законика.

Другостепени суд може поводом жалбе тужиоца на штету окривљеног преиначити првостепену пресуду и у корист оптуженог у погледу одлуке о кривичној санкцији.

Ограничење позивања на повреду закона

Члан 452.

На повреду закона из члана 438. став 1. тачка 4) овог законика жалилац се може позивати у жалби само ако ту повреду није могао изнети у току главног претреса, или је изнео, али је првостепени суд није узео у обзир.

Забрана преиначења на штету оптуженог

Члан 453.

Ако је изјављена жалба само у корист оптуженог, пресуда се не сме изменити на његову штету у погледу правне квалификације кривичног дела и кривичне санкције.

Привилегија здруживања

Члан 454.

Ако другостепени суд поводом било чије жалбе утврди да су разлози због којих је донео одлуку у корист оптуженог од користи и за саоптуженог који није изјавио жалбу или је није изјавио у том правцу, поступиће по службеној дужности као да таква жалба постоји.

ђ. Одлуке другостепеног суда

Одлучивање о жалби

Члан 455.

Другостепени суд може у седници већа или на основу одржаног претреса:

- 1) одбацити жалбу као неблагоприятну, недозвољену или неуредну;
- 2) одбити жалбу као неосновану и потврдити првостепену пресуду;
- 3) усвојити жалбу и укинути првостепену пресуду и упутити предмет првостепеном суду на поновно суђење, или усвојити жалбу и преиначити првостепену пресуду.

Другостепени суд ће сам пресудити ако је у истом предмету првостепена пресуда већ једанпут укидана.

О свим жалбама против исте пресуде другостепени суд одлучује, по правилу, једном одлуком.

Решење о одбацивању жалбе

Члан 456.

Жалба ће се одбацити решењем као неблагоприятна ако се утврди да је поднета после законског рока.

Жалба ће се одбацити решењем као недозвољена ако се утврди да је жалбу изјавило лице које није овлашћено за изјављивање жалбе или лице које се одрекло од жалбе или ако се утврди одустанак од жалбе или да је после одустанка поново изјављена жалба или ако жалба по закону није дозвољена.

Жалба ће се одбацити решењем као неуредна ако је нечитка или непотпуна (члан 436. ст. 2. до 4.).

Пресуда о одбијању жалбе

Члан 457.

Другостепени суд ће пресудом одбити жалбу као неосновану и потврдиће првостепену пресуду ако утврди да не постоје разлози због којих је жалба изјављена, као ни разлози чије постојање испитује на основу члана 451. ст. 2. и 3. овог законика.

Решење о усвајању жалбе

Члан 458.

Другостепени суд ће решењем усвојити жалбу и укинути првостепену пресуду и вратити предмет на поновно суђење ако утврди да постоји битна повреда одредаба кривичног поступка, осим случајева из члана 459. став 1. овог законика или ако сматра да због погрешно или непотпуно утврђеног чињеничног стања на које се у жалби указује треба наредити нови главни претрес пред првостепеним судом.

Другостепени суд може наредити да се нови главни претрес пред првостепеним судом одржи пред потпуно измењеним већем.

Другостепени суд може и само делимично укинути првостепену пресуду ако се поједини делови пресуде могу издвојити без штете за правилно пресуђење.

Ако се оптужени налази у притвору, другостепени суд ће испитати да ли још постоје разлози за притвор и донеће решење о продужењу или укидању притвора. Против овог решења није дозвољена жалба.

Пресуда о усвајању жалбе

Члан 459.

Другостепени суд ће пресудом усвојити жалбу и преиначити првостепену пресуду ако сматра да с обзиром на утврђено чињенично стање у првостепеној пресуди постоји повреда из чл. 439. и 441. овог законика, а према стању ствари и у случају повреде из члана 438. став 1. тач. 1), 7), 9) и 10) овог законика. Пресуду којом преиначује првостепену пресуду другостепени суд ће донети и у случају када поступа на основу члана 451. ст. 2. и 3. овог законика.

Ако су се због преиначења првостепене пресуде стекли услови да се одреди, односно укине притвор, другостепени суд ће о томе донети посебно решење против кога није дозвољена жалба.

Образложење одлуке другостепеног суда

Члан 460.

У образложењу пресуде, односно решења, другостепени суд треба да оцени жалбене наводе и да изнесе разлоге које је испитивао у складу са чланом 451. ст. 2. и 3. овог законика.

Када се првостепена пресуда укида због битне повреде одредаба кривичног поступка, у образложењу треба навести које су одредбе повређене и у чему се повреде састоје.

Када се првостепена пресуда укида због погрешно или непотпуно утврђеног чињеничног стања, у образложењу треба навести у чему се састоје недостаци у утврђивању чињеничног стања, односно зашто су нови докази и чињенице важни и од утицаја на доношење правилне одлуке, а може се указати и на пропусте странака који су утицали на одлуку првостепеног суда.

Када се првостепена пресуда преиначава због повреде кривичног закона у образложењу ће се навести које су одредбе повређене и у чему се повреде састоје, а ако се пресуда преиначава због неправилне одлуке о кривичној санкцији или о другим одлукама у образложењу ће се навести чињенице којима се другостепени суд руководио приликом изрицања одлуке, односно одредбе које су повређене.

Враћање списка првостепеном суду

Члан 461.

Другостепени суд вратиће све списе првостепеном суду са довољним бројем оверених преписа своје одлуке, ради достављања странкама и другим лицима која имају правни интерес.

Другостепени суд је дужан да своју одлуку са списима достави првостепеном суду најкасније у року од четири месеца, а ако је оптужени у притвору, најкасније у року од три месеца, од дана када је судија известилац примио списе тог суда са предлогом јавног тужиоца.

У нарочито сложеним предметима, рок из става 2. овог члана може се решењем председника другостепеног суда продужити највише за још 60 дана, а ако је оптужени у притвору, највише за још 30 дана.

Нови главни претрес пред првостепеним судом

Члан 462.

Првостепени суд коме је предмет упућен на суђење узео је за основу ранију оптужницу, а ако је пресуда првостепеног суда делимично укинута, као основ за суђење ће узети само онај део оптужбе који се односи на укинута део пресуде.

На новом главном претресу, странке могу истицати нове чињенице и износити нове доказе.

Првостепени суд је дужан да изведе све процесне радње и расправи сва спорна питања на која је указао другостепени суд у својој одлуци.

При изрицању нове пресуде, првостепени суд је везан забраном прописаном у члану 453. овог законика.

Ако је оптужени у притвору, веће првостепеног суда дужно је да поступи по члану 216. став 3. овог законика.

б) Жалба против другостепене пресуде

О дозвољености изјављивања жалбе

Члан 463.

Жалба се може изјавити само против пресуде којом је другостепени суд преиначио првостепену пресуду којом је оптужени ослобођен од оптужбе и изрекао пресуду којом се оптужени оглашава кривим.

Сходна примена одредаба о поступку пред другостепеним судом

Члан 464.

О жалби против другостепене пресуде решава апелациони суд, сходно одредбама овог законика које важе за поступак у другом степену.

Одредбе члана 454. овог законика примениће се и на саоптуженог који није имао право да изјави жалбу против другостепене пресуде.

в) Жалба против решења

О дозвољености изјављивања жалбе

Члан 465.

Против решења органа поступка донесених у првом степену, странке, бранилац и лица чија су права повређена могу изјавити жалбу увек када у овом закону није изричито одређено да жалба није дозвољена.

Против решења већа донесеног у истрази и у поступку оптужења, жалба није дозвољена, осим ако овим законом није другачије одређено.

Решења која се доносе ради припремања и одржавања главног претреса могу се побијати само у жалби на пресуду.

Против решења другостепеног суда жалба није дозвољена, осим ако овим законом није другачије одређено.

Против решења Врховног касационог суда жалба није дозвољена.

Рок за изјављивање и суспензивно дејство жалбе

Члан 466.

Жалба се изјављује органу поступка који је донео решење.

Жалба се изјављује у року од три дана од дана достављања решења и одлаже његово извршење, осим ако овим законом није другачије одређено.

Одлучивање о жалби

Члан 467.

Суд испитује решење у оквиру основа, дела и правца побијања истакнутим у жалби.

О жалби против решења првостепеног суда одлучује другостепени суд у седници већа, осим ако овим законом није другачије одређено. О седници већа се могу обавестити странке ако суд сматра да би њихово присуство било корисно за разјашњење ствари.

О жалби против решења судије за претходни поступак одлучује веће истог суда (члан 21. став 4.), ако овим законом није другачије одређено. О седници већа суд може обавестити странке ако сматра да би њихово присуство било корисно за разјашњење ствари.

Решавајући о жалби, суд може решењем одбацити жалбу као неблагоприятну, недозвољену или неуредну, одбити жалбу као неосновану, или уважити жалбу и решење преиначити или укинути и, по потреби, предмет упутити на поновно одлучивање.

Суд је дужан да одлуку о жалби са списима достави органу поступка који је донео решење у року од 30 дана од дана када је примио списе са предлогом јавног тужиоца, осим ако овим законом није другачије одређено.

Сходна примена одредаба о жалби против првостепене пресуде

Члан 468.

Ако овим законом није другачије одређено, на поступак по жалби против решење сходно ће се примењивати одредбе члана 434. став 5, чл. 435. до 442, члана 445. ст. 1. и 2, члана 454. и члана 458. став 2. овог законика.

Сходна примена одредаба о жалби против решења у посебним поступцима

Члан 469.

Ако овим закоником није другачије одређено, одредбе чл. 465. до 468. овог законика сходно се примењују и на решења која се доносе у посебним поступцима уређеним овим закоником.

2. Ванредни правни лекови

а) Захтев за понављање кривичног поступка

а. Основне одредбе

О дозвољености понављања кривичног поступка

Члан 470.

Кривични поступак који је завршен правноснажном пресудом може се поновити на захтев овлашћеног лица, под условима прописаним у овом законуку.

Лица овлашћена за подношење захтева

Члан 471.

Захтев за понављање кривичног поступка могу поднети странке и бранилац, а после смрти окривљеног захтев могу поднети јавни тужилац и лица наведена у члану 433. став 2. овог законика.

Захтев за понављање кривичног поступка може се поднети и пошто је осуђени издржао казну, или је дошло до застарелости, амнестије или помиловања.

До доношења одлуке суда о захтеву за понављање кривичног поступка, лица из става 1. овог члана могу одустати од захтева.

Садржај захтева

Члан 472.

У захтеву за понављање кривичног поступка мора се навести разлог на основу кога се тражи понављање и којим доказима се поткрепљују чињенице на којима се захтев заснива. Ако захтев не садржи ове податке, суд ће позвати подносиоца да у одређеном року захтев допуни писменим поднеском.

Чињенице из члана 473. став 1. тач. 1) и 2) овог законика поткрепљују се правноснажном пресудом да су наведена лица осуђена за поменута кривична дела, а ако се поступак против њих не може спровести због тога што су умрла или постоје друге околности које искључују њихово гоњење, чињенице из члана 473. став 1. тач. 1) и 2) овог законика могу се поткрити и другим доказима.

Разлози за понављање кривичног поступка

Члан 473.

Кривични поступак завршен правноснажном пресудом може се поновити само у корист окривљеног:

1) ако је пресуда заснована на лажној исправи или на лажном исказу сведока, вештака, стручног саветника, преводиоца, тумача или саокривљеног (члан 406. став 1. тачка 5);

2) ако је до пресуде дошло услед кривичног дела јавног тужиоца, судије, судије-поротника или лица које је предузимало доказне радње;

3) ако се изнесу нове чињенице или се поднесу нови докази који сами за себе или у вези са ранијим чињеницама или доказима могу довести до одбијања оптужбе или ослобођења од оптужбе или до осуде по блажем кривичном закону;

4) ако је за исто дело више пута суђен или ако је са више лица осуђен за исто дело које је могло учинити само једно лице или нека од њих;

5) ако се у случају осуде за продужено кривично дело или за друго кривично дело које по закону обухвата више истоврсних или више разноврсних радњи изнесу нове чињенице или поднесу нови докази који указују да није учинио радњу која је обухваћена делом из осуде, а постојање ових чињеница би довело до примене блажег закона или би битно утицало на одмеравање казне;

6) ако се изнесу нове чињенице или поднесу нови докази којих није било када је изрицана казна затвора или суд за њих није знао иако су постојали, а они би очигледно довели до блаже кривичне санкције;

7) ако се изнесу нове чињенице или поднесу нови докази да окривљеном није уредно достављен позив за претрес који је одржан у његовом одсуству (члан 449. став 3.).

Захтев за понављање поступка из разлога наведеног у ставу 1. тачки 6) овог члана може се поднети док казна затвора не буде извршена, а захтев за понављање из разлога наведеног у ставу 1. тачка 7) овог члана у року од шест месеци од доношења пресуде жалбеног суда.

Надлежност за одлучивање о захтеву

Члан 474.

О захтеву за понављање кривичног поступка одлучује веће (члан 21. став 4.) суда који је у ранијем поступку судио у првом степену, а о захтеву поднетом на основу члана 473. став 1. тачка 7) овог законика веће суда који је после претреса одржаног у одсуству окривљеног донело одлуку.

Приликом одлучивања о захтеву, члан већа неће бити судија који је учествовао у доношењу пресуде у ранијем поступку.

Ако суд из става 1. овог члана сазна да постоји разлог за понављање кривичног поступка (члан 473.), обавестиће о томе окривљеног, односно лице које је овлашћено да у корист окривљеног поднесе захтев.

б. Поступак по захтеву

Одбацивање захтева

Члан 475.

Суд ће решењем одбацивати захтев за понављање кривичног поступка ако:

- 1) је захтев поднело неовлашћено лице;
- 2) подносилац захтева није поступио у складу са чланом 472. став 1. овог законика;
- 3) је подносилац одустао од захтева;
- 4) нема законских услова за понављање поступка;
- 5) су чињенице и докази на којима се захтев заснива већ били изнесени у ранијем захтеву за понављање кривичног поступка који је правноснажно одбијен;

6) чињенице и докази очигледно нису подобни да се на основу њих дозволи понављање кривичног поступка.

Поступање по захтеву

Члан 476.

Ако суд не одбаци захтев за понављање кривичног поступка, доставиће препис захтева противној страни, која има право да у року од осам дана одговори на захтев.

Кад суду стигне одговор на захтев, или кад протекне рок за давање одговора, председник већа може одредити да се провере чињенице и прибаве докази на које се позива у захтеву и у одговору на захтев.

После спроведене провере, кад су у питању кривична дела за која се гони по службеној дужности, председник већа одредиће да се списи доставе јавном тужиоцу, који је дужан да их без одлагања, а најкасније у року од 30 дана, врати са својим мишљењем.

Одлучивање о захтеву

Члан 477.

Кад спроведе радње из члана 476. овог законика и ако не одреди да се провера допуни или не одбаци захтев (члан 475. тачка 3), суд ће на основу резултата провере решењем уважити или одбити захтев за понављање кривичног поступка.

У решењу којим уважава захтев и дозвољава понављање кривичног поступка суд ће одредити да се одржи нови главни претрес, а ако је понављање кривичног поступка дозвољено на основу разлога из члана 473. став 1. тачка 6) овог законика, на новом главном претресу ће се извести само докази од којих зависи одлука о врсти и мери кривичне санкције.

Ако суд нађе да разлози због којих је дозволио понављање кривичног поступка постоје и за неког од саоптужених који такав захтев није поднео, поступиће по службеној дужности као да је такав захтев поднет.

Ако суд нађе, имајући у виду поднесене доказе, да осуђени може у поновљеном поступку бити осуђен на такву казну да би се урачунавањем већ издржане казне имао пустити на слободу, или да може бити ослобођен од оптужбе, или да оптужба може бити одбијена, одредиће да се извршење пресуде одложи, односно прекине.

Кад решење којим се дозвољава понављање кривичног поступка постане правноснажно, обуставиће се извршење казне, али суд може, на предлог јавног тужиоца, ако постоје услови из члана 211. овог законика, одредити притвор.

Поступање у поновљеном кривичном поступку

Члан 478.

У новом поступку, спроведеном на основу решења којим је дозвољено понављање кривичног поступка, суд није везан за решења донета у раније спроведеном поступку.

Ако се нови поступак обустави до почетка главног претреса, суд ће решењем о обустављању поступка ставити ван снаге ранију пресуду.

Кад суд у новом поступку донесе пресуду:

1) изрећи ће да се ранија пресуда делимично или у целини ставља ван снаге или да се оставља на снази;

2) у казну коју одреди новом пресудом урачунаће оптуженом издржану казну, а ако је понављање поступка одређено само за неко од кривичних дела за која је оптужени био осуђен, изрећи ће нову јединствену казну по одредбама кривичног закона.

При изрицању нове пресуде, суд је везан забраном прописаном у члану 453. овог законика.

в. Понављање кривичног поступка осуђеном у одсуству

О дозвољености понављања кривичног поступка

Члан 479.

Кривични поступак у коме је окривљени осуђен у одсуству (члан 381.) поновиће се и ван услова прописаних у члану 473. овог законика ако наступи могућност да се суђење спроведе у његовом присуству.

Лица овлашћена за подношење захтева

Члан 480.

Захтев за понављање кривичног поступка из разлога прописаног у члану 479. овог законика могу поднети окривљени и његов бранилац у року од шест месеци од дана наступања могућности да се окривљеном суди у његовом присуству.

По истеку рока из става 1. овог члана, понављање поступка је дозвољено само из разлога прописаних у члану 473. овог законика.

Поступање у поновљеном кривичном поступку

Члан 481.

У решењу којим се дозвољава понављање кривичног поступка по члану 479. овог законика, суд ће одредити да се окривљеном достави оптужница и решење о потврђивању оптужнице, ако му раније нису достављени.

У поновљеном поступку се саучесник окривљеног који је већ осуђен не може саслушавати, нити се може суочити са окривљеним, већ се упознавање са садржином исказа осуђеног саучесника обавља у складу са чланом 406. став 1. тачка 5. овог законика, с тим да се пресуда не може искључиво или у одлучујућој мери заснивати на таквом доказу.

При изрицању нове пресуде, суд је везан забраном прописаном у члану 453. овог законика.

б) Захтев за заштиту законитости

а. Основне одредбе

О дозвољености подношења захтева

Члан 482.

Против правноснажне одлуке јавног тужиоца или суда или због повреде одредаба поступка који је претходио њеном доношењу, овлашћено лице може поднети захтев за заштиту законитости под условима прописаним у овом закону.

Против одлуке о захтеву за заштиту законитости или због повреде одредаба поступка који је пред Врховним касационим судом претходио њеном доношењу, захтев за заштиту законитости није дозвољен.

Лица овлашћена за подношење захтева

Члан 483.

Захтев за заштиту законитости могу поднети Републички јавни тужилац, окривљени и његов бранилац.

Републички јавни тужилац може поднети захтев за заштиту законитости како на штету, тако и у корист окривљеног. Захтев се може поднети и након што је окривљени обухваћен актом амнестије или помиловања или је наступила застарелост, или је окривљени умро, или је казна у потпуности издржана.

Захтев за заштиту законитости окривљени може поднети искључиво преко браниоца.

До доношења одлуке суда о захтеву за заштиту законитости лица из става 1. овог члана могу одустати од захтева.

Садржај захтева

Члан 484.

У захтеву за заштиту законитости мора се навести разлог за подношење (члан 485. став 1.), а у случају из члана 485. став 1. тач. 2) и 3) овог законика мора се доставити и одлука Уставног суда или Европског суда за људска права.

Разлози за подношење захтева

Члан 485.

Захтев за заштиту законитости може се поднети ако је правноснажном одлуком или одлуком у поступку који је претходио њеном доношењу:

- 1) повређен закон;
- 2) примењен закон за који је одлуком Уставног суда утврђено да није у сагласности са Уставом, општеприхваћеним правилима међународног права и потврђеним међународним уговорима;
- 3) повређено или ускраћено људско право и слобода окривљеног или другог учесника у поступку које је зајемчено Уставом или Европском конвенцијом о заштити људских права и основних слобода и додатним протоколима, а то је утврђено одлуком Уставног суда или Европског суда за људска права.

Повреда закона у смислу става 1. тачка 1) овог члана постоји ако је правноснажном одлуком или у поступку који је претходио њеном доношењу повређена одредба кривичног поступка или ако је на чињенично стање утврђено у правноснажној одлуци погрешно примењен закон.

Захтев за заштиту законитости из разлога прописаних у ставу 1. тач. 2) и 3) овог члана може се поднети у року од три месеца од дана када је лицу (члан 483. став 1.) достављена одлука Уставног суда или Европског суда за људска права.

Због повреда овог законика (члан 74, члан 438. став 1. тач. 1) и 4) и тач. 7) до 10) и став 2. тачка 1), члан 439. тач. 1) до 3) и члан 441. ст. 3. и 4.) учињених у првостепеном и поступку пред апелационим судом окривљени може поднети захтев за заштиту законитости у року од 30 дана од дана када му је достављена правноснажна одлука, под условом да је против те одлуке користио редовни правни лек.

Надлежност за одлучивање о захтеву

Члан 486.

О захтеву за заштиту законитости одлучује Врховни касациони суд.

О захтеву за заштиту законитости који је поднет због повреде закона (члан 485. став 1. тачка 1), Врховни касациони суд одлучује само ако сматра да је реч о питању од значаја за правилну или уједначену примену права.

б. Поступак по захтеву

Решење о одбацивању захтева

Члан 487.

Врховни касациони суд ће у седници већа решењем одбацити захтев за заштиту законитости:

- 1) ако није поднет у року из члана 485. ст. 3. и 4. овог законика;

- 2) ако је недозвољен (члан 482. став 2, члан 483. и члан 485. став 4.);
- 3) ако нема прописан садржај (члан 484.);
- 4) ако је поднет због повреде закона која није од значаја за правилну или уједначену примену права (члан 486. став 2.).

Решење из става 1. овог члана не мора да садржи образложење.

Поступање по захтеву

Члан 488.

Ако Врховни касациони суд не одбаци захтев, судија известилац ће доставити примерак захтева јавном тужиоцу или браниоцу, а може по потреби да прибави обавештења о истакнутим разлозима из члана 485. став 1. тач. 1) до 3) овог законика.

Ако сматра да би присуство јавног тужиоца и браниоца било од значаја за доношење одлуке, Врховни касациони суд ће их обавестити о седници.

Врховни касациони суд може, с обзиром на садржај захтева, одредити да се извршење правноснажне пресуде одложи, односно прекине.

Врховни касациони суд ће своју одлуку са списима доставити јавном тужиоцу, првостепеном или апелационом суду најкасније у року од шест месеци од дана подношења захтева.

Границе испитивања захтева

Члан 489.

Врховни касациони суд испитује правноснажну одлуку или поступак који је претходио њеном доношењу у оквиру разлога (члан 485. став 1.), дела и правца побијања који су истакнути у захтеву за заштиту законитости.

Ако Врховни касациони суд нађе да разлози због којих је донео одлуку у корист окривљеног постоје и за којег од саоптужених у погледу којег није подигнут захтев за заштиту законитости, поступиће по службеној дужности као да такав захтев постоји.

Врховни касациони суд може поводом захтева за заштиту законитости јавног тужиоца укинути или преиначити одлуку само у корист окривљеног.

Одлучивање о захтеву

Члан 490.

Ако Врховни касациони суд не одбаци захтев за заштиту законитости (члан 487.), у седници већа ће захтев одбити или усвојити.

Пресуда о одбијању захтева

Члан 491.

Врховни касациони суд ће пресудом одбити захтев за заштиту законитости као неоснован, ако утврди да не постоји разлог на који се подносилац позива у захтеву.

Ако је захтев поднет због повреде закона (члан 485. став 1. тачка 1) која је неосновано истицана у поступку по редовном правном леку, а Врховни касациони суд прихвати разлоге које је дао жалбени суд, образложење пресуде ће се ограничити на упућивање на те разлоге.

Пресуда о усвајању захтева

Члан 492.

Врховни касациони суд ће по усвајању захтева за заштиту законитости донети пресуду којом ће према природи повреде:

1) укинути у целини или делимично првостепену одлуку и одлуку донету у поступку по редовном правном леку или само одлуку донету у поступку по редовном правном леку и предмет вратити на поновну одлуку органу поступка или на суђење првостепеном или апелационом суду, с тим да може наредити да се нови поступак одржи пред потпуно измењеним већем.

2) преиначити у целини или делимично првостепену одлуку и одлуку донету у поступку по редовном правном леку или само одлуку донету у поступку по редовном правном леку;

3) ограничити се само на то да утврди повреду закона.

Ако орган поступка који је одлучивао о редовном правном леку није био овлашћен по одредбама овог законика да отклони повреду која је учињена у побијаној одлуци или у поступку који је претходио њеном доношењу, а Врховни касациони суд по усвајању захтева за заштиту законитости подигнутог у корист окривљеног нађе да је захтев основан и да ради отклањања учињене повреде закона треба укинути или преиначити побијану одлуку, укинуће или преиначити и одлуку донету у поступку по редовном правном леку иако њоме није повређен закон.

Утврђујућа пресуда

Члан 493.

Врховни касациони суд ће пресудом утврдити да постоји повреда закона не дирајући у правноснажност одлуке ако усвоји захтев за заштиту законитости који је поднет на штету окривљеног.

Поступање на новом главном претресу

Члан 494.

Ако је правноснажна пресуда укинута и предмет враћен на поновно суђење, за основу ће се узети ранија оптужница или онај њен део који се односи на укинути део пресуде.

Суд је дужан да изведе све процесне радње и да расправи питања на која му је указао Врховни касациони суд.

Пред првостепеним, односно апелационим судом, странке могу истицати нове чињенице и подносити нове доказе.

При изрицању нове пресуде, суд је везан забраном прописаном у члану 453. овог законика.

Део трећи

ПОСЕБНИ ПОСТУПЦИ

Глава XX

СКРАЋЕНИ ПОСТУПАК

1. Опште одредбе

Одредбе законика које се примењују

Члан 495.

У поступку за кривична дела за која је као главна казна прописана новчана казна или казна затвора до осам година, примењиваће се одредбе чл. 496. до 520. овог законика, а уколико у овим одредбама није нешто посебно прописано, сходно ће се примењивати остале одредбе овог законика.

Оцена месне надлежности

Члан 496.

После заказивања главног претреса или рочишта за изрицање кривичне санкције, суд се не може огласити месно ненадлежним нити странке могу истицати приговор месне ненадлежности.

Одустанак јавног тужиоца од кривичног гоњења или оптужбе

Члан 497.

Јавни тужилац може одустати од кривичног гоњења до одређивања главног претреса или рочишта за изрицање кривичне санкције, а од оптужбе - од одређивања па до завршетка главног претреса или рочишта за изрицање кривичне санкције.

У случају одустанка јавног тужиоца у складу са ставом 1. овог члана оштећени има права предвиђена одредбама овог законика (чл. 51. и 52).

Притвор

Члан 498.

Притвор се може одредити против лица за које постоји основана сумња да је учинило кривично дело ако постоји неки од разлога из члана 211. став 1. тач. 1) до 3) овог законика или ако је окривљеном изречена казна затвора од пет година или тежа казна и ако је то оправдано због посебно тешких околности кривичног дела.

Пре подношења оптужног предлога, притвор може трајати само онолико колико је потребно да се спроведу доказне радње, али не дуже од 30 дана. Ако се поступак води за кривично дело за које се може изрећи казна затвора од пет година или тежа казна, притвор се може, на образложени предлог јавног тужиоца, ради прикупљања доказа који из оправданих разлога нису прикупљени, продужити највише за још 30 дана.

Против решења судије појединца из става 2. овог члана дозвољена је жалба већу (члан 21. став 4.), која не задржава извршење решења.

У погледу притвора од подношења оптужбе до изрицања првостепене пресуде, примењују се сходно одредбе члана 216. овог законика, с тим што је веће (члан 21. став 4.) дужно да сваких 30 дана испита да ли постоје разлози за притвор.

Одредбе члана 211. став 3. овог законика сходно ће се примењивати и у погледу одлучивања о притвору после изрицања пресуде.

а) Оптужење

Оптужни акти

Члан 499.

Скраћени поступак покреће се на основу оптужног предлога јавног тужиоца или на основу приватне тужбе када постоји оправдана сумња да је одређено лице учинило кривично дело.

Пре него што одлучи да ли ће поднети оптужни предлог или одбацили кривичну пријаву, јавни тужилац може у најкраћем могућем року предузети одређене доказне радње.

Ако је кривичну пријаву поднео оштећени, а јавни тужилац у року од шест месеци од дана по пријему пријаве не поднесе оптужни предлог, нити обавести оштећеног да је одбацио пријаву, оштећени има права из члана 51. овог законика.

Оптужни предлог и приватна тужба подносе се у потребном броју примерака за суд и окривљеног.

Садржај оптужног акта

Члан 500.

Оптужни предлог, односно приватна тужба садржи:

- 1) име и презиме окривљеног са личним подацима уколико су познати;
- 2) кратак опис дела;
- 3) законски назив кривичног дела;
- 4) означање суда пред којим се има одржати главни претрес;
- 5) предлог које доказе треба извести на главном претресу, са назначењем чињеница које би се имале доказати и којим од предложених доказа;
- 6) предлог врсте и мере кривичне санкције и мере чије се изрицање тражи.

У оптужном предлогу, односно приватној тужби може се предложити да се окривљени стави у притвор, а ако се за време спровођења доказних радњи налазио у притвору, у оптужном предлогу ће се назначити колико је времена био притворен.

Ако јавни тужилац на основу прикупљених доказа сматра да није потребно одржавање главног претреса, у оптужном предлогу може ставити захтев да се закаже рочиште за изрицање кривичне санкције (члан 512.).

Испитивање оптужног акта

Члан 501.

Одмах по пријему оптужног акта судија појединац ће испитати да ли је прописно састављен, па ако установи да није, вратиће га тужиоцу да у року од три дана исправи недостатке. Из оправданих разлога, на захтев тужиоца, судија може продужити овај рок.

Ако јавни тужилац пропусти рок из става 1. овог члана, судија ће решењем одбацити оптужни предлог, а у случају да приватни тужилац пропусти поменути рок, сматраће се да је одустао од гоњења и приватна тужба ће решењем бити одбијена.

Ако је оптужни акт прописно састављен, судија ће испитати да ли је суд надлежан, да ли је потребно боље разјашњење стања ствари да би се испитала основаност оптужног акта и да ли постоје разлози за одбацивање или одбијање оптужног предлога, односно приватне тужбе.

Ако судија утврди да је за суђење надлежан други суд, огласиће се ненадлежним и по правноснажности решења уступити предмет том суду.

Ако судија утврди да је потребно боље разјашњење стања ствари да би се испитала основаност оптужног акта, наредиће да се предузму одређене доказне радње или да се прикупе одређени докази.

Овлашћени тужилац ће у року од 30 дана од дана када му је саопштена одлука предузети одређене радње или прикупити одређене доказе. Судија може на захтев тужиоца из оправданих разлога продужити овај рок.

Ако јавни тужилац пропусти рок из става 6. овог члана, дужан је да о разлозима пропуштања обавести непосредно вишег јавног тужиоца, а у случају да приватни тужилац пропусти поменути рок, сматраће се да је одустао од гоњења и оптужба ће решењем бити одбијена.

Одбацивање оптужног акта

Члан 502.

Ако судија установи да нема захтева овлашћеног тужиоца, потребног предлога или одобрења за кривично гоњење, или да постоје друге околности које привремено спречавају гоњење, решењем ће одбацити оптужни предлог, односно приватну тужбу.

Одбијање оптужног акта

Члан 503.

Судија ће решењем одбити оптужни предлог, односно приватну тужбу ако утврди да нема места оптужби због постојања разлога из члана 338. став 1. овог законика.

Решење са кратким образложењем доставља се јавном тужиоцу или приватном тужиоцу, као и окривљеном.

б) Главни претрес

Одређивање главног претреса

Члан 504.

Ако судија не донесе ниједно од решења из члана 501. ст. 2, 4. и 7. и чл. 502. и 503. овог законика, наредбом ће одредити дан, час и место одржавања главног претреса најкасније у року од 30 дана, а ако је одређен притвор, у року од 15 дана, рачунајући од дана достављања оптужног предлога, односно приватне тужбе окривљеном.

Након одређивања главног претреса суд се не може по службеној дужности огласити месно ненадлежним.

Приговор месне ненадлежности може се ставити најкасније до почетка главног претреса.

Поступање по приватној тужби

Члан 505.

Пре одређивања главног претреса за кривична дела за која се гони по приватној тужби, судија ће позвати приватног тужиоца и окривљеног да одређеног дана дођу у суд ради упознавања са могућношћу упућивања на поступак медијације. Окривљеном се уз позив доставља и препис приватне тужбе.

Ако у поступку медијације дође до измирења приватног тужиоца и окривљеног и намирења имовинскоправног захтева, приватна тужба се сматра повученом и судија доноси решење о одбијању приватне тужбе, а у случају неуспешног окончања поступка медијације, судија ће по пријему обавештења о томе одредити главни претрес (члан 504. став 1.).

Ако приватни тужилац и окривљени не прихвате поступак медијације, судија ће узети изјаве од њих и позвати их да ставе своје предлоге у погледу прибављања доказа, при чему морају означити које би се чињенице имале доказати и којим од предложених доказа.

Ако судија сматра да није потребно прибављање доказа, а не постоје неки други разлози за посебно заказивање главног претреса, може одмах донети решење да се главни претрес одржи и по завршетку главног претреса донети одлуку о приватној тужби. На ово ће се посебно упозорити приватни тужилац и окривљени приликом достављања позива.

Ако се приватни тужилац не одазове на уредно достављен позив из става 1. овог члана, а изостанак не оправда, судија ће решењем одбити приватну тужбу.

Ако се окривљени не одазове на уредан позив из става 1. овог члана или му се позив није могао уручити због непријављивања суду промене адресе пребивалишта или боравишта, судија појединачно ће одредити главни претрес (члан 504. став 1.).

Позивање и присуство на главном претресу

Члан 506.

Судија позива на главни претрес оптуженог и његовог браниоца, тужиоца, оштећеног и њихове законске заступнике и пуномоћнике, сведоке, вештаке, стручног саветника, преводиоца и тумача.

Оптуженом ће се у позиву назначити да на главни претрес може доћи са доказима за своју одбрану или да благовремено предложи доказе које би требало прибавити ради извођења на главном претресу, при чему мора означити које би се чињенице имале доказати и којим од предложених доказа.

Оптужени ће се у позиву поучити да има право да узме браниоца, али да се, у случају кад одбрана није обавезна, због недоласка браниоца на главни претрес или узимања браниоца тек на главном претресу, не мора одложити главни претрес.

У позиву ће се оптужени упозорити да ће се главни претрес одржати и у његовом одсуству ако за то постоје законски услови (члан 507. став 2.).

Позив оптуженом мора се доставити тако да између достављања позива и дана главног претреса остане довољно времена за припремање одбране, а најмање осам дана. По пристанку оптуженог овај рок се може скратити.

Главни претрес се може изузетно одржати у одсутности позваних странака ако судија оцени да би се, према доказима који се налазе у списима, очигледно морало донети решење којим се оптужба одбацује (члан 416. став 1.) или одбијајућа пресуда.

Ток главног претреса

Члан 507.

Главни претрес почиње објављивањем главне садржине оптужног предлога или приватне тужбе и довршава се по могућности без прекидања.

Ако оптужени коме се суди за кривично дело за које је као главна казна прописана новчана казна или казна затвора до три године не дође на главни претрес, иако је уредно позван, судија може одлучити, након узимања изјаве од тужиоца, да се главни претрес одржи у одсуству оптуженог под условом да његово присуство није нужно и да је пре тога био саслушан.

Ако у току главног претреса судија нађе да је за суђење надлежно веће, образоваће се веће и главни претрес ће почети изнова, а уколико утврди да постоји који од разлога из члана 416. став 1. овог законика, судија ће решењем одбацити оптужбу.

По завршетку главног претреса, судија ће одмах изрећи пресуду и објавити је, уз навођење битних разлога због којих је одлука донета. Пресуда ће се писмено израдити и послати у року од 15 дана од дана објављивања.

Признање оптуженог на главном претресу

Члан 508.

У случају признања оптуженог на главном претресу које испуњава претпоставке из члана 88. овог законика, судија може, након узимања изјава од странака, прећи на извођење доказа од којих зависи одлука о врсти и мери кривичне санкције.

Под условима из става 1. овог члана, судија може за кривична дела за која је као главна казна прописана новчана казна или казна затвора до пет година изрећи казну затвора до три године, а за кривична дела за која је прописана казна затвора до осам година може изрећи казну затвора до пет година.

в) Поступак по жалби

Рок за изјављивање жалбе

Члан 509.

Против пресуде жалба се може изјавити у року од осам дана од дана достављања овереног преписа пресуде.

У сложеним предметима, странке и бранилац могу одмах по објављивању пресуде захтевати продужење рока за изјављивање жалбе.

О захтеву из става 2. овог члана одлучује одмах судија појединац решењем против којег жалба није дозвољена. Ако усвоји захтев судија може продужити рок за изјављивање жалбе до 15 дана.

Одрицање од права на жалбу

Члан 510.

Одмах по објављивању пресуде странке и оштећени се могу одрећи права на жалбу.

Обавештавање о седници већа или претресу

Члан 511.

Кад другостепени суд одлучује о жалби против пресуде којом је изречена казна затвора, о седници већа обавестиће се странке и бранилац у смислу члана 447. став 2. овог законика, а у осталим случајевима, само ако председник већа или веће нађе да би присуство странака било корисно за разјашњење ствари.

Претрес се може одржати и у одсуству уредно позваног окривљеног под условима из члана 507. став 2. овог законика.

2. Рочиште за изрицање кривичне санкције

Услови за одржавање рочишта

Члан 512.

За кривична дела за која се може изрећи као главна казна новчана казна или казна затвора до пет година јавни тужилац може у оптужном предлогу ставити захтев за одржавање рочишта за изрицање кривичне санкције.

Захтев из става 1. овог члана јавни тужилац може ставити ако сматра да на основу сложености предмета и прикупљених доказа, а нарочито услед хапшења окривљеног при извршењу кривичног дела или признања да је учинио кривично дело, одржавање главног претреса није потребно.

Ако јавни тужилац поступи у складу са ставом 2. овог члана може предложити суду да окривљеном изрекне:

1) казну затвора у трајању до две године, новчану казну до двеста четрдесет дневних износа односно до петсто хиљада динара или условну осуду са утврђивањем казне затвора до једне године или новчане казне до стоосамдесет дневних износа, односно до триста хиљада динара и временом проверавања до пет година - ако је окривљени признао да је учинио кривично дело за које је прописана казна затвора до пет година;

2) казну затвора у трајању до једне године, новчану казну до стоосамдесет дневних износа, односно до триста хиљада динара, казну рада у јавном интересу до двеста четрдесет часова, казну одузимања возачке дозволе у трајању до једне године, условну осуду са утврђивањем казне затвора до годину дана или новчане казне до стоосамдесет дневних износа, односно до триста хиљада динара и временом проверавања до три године, уз могућност стављања окривљеног под заштитни надзор или судску опомену - ако је окривљени учинио кривично дело за које је као главна казна прописана новчана казна или казна затвора до три године.

Испитивање захтева за одржавање рочишта

Члан 513.

Ако не донесе ниједно од решења из члана 504. став 1. овог законика, судија ће одмах по пријему оптужног предлога испитати да ли је захтев за одржавање рочишта за изрицање кривичне санкције поднет у складу са условима из члана 512. овог законика.

После испитивања захтева судија ће одредити главни претрес или рочиште за изрицање кривичне санкције.

Одређивање главног претреса

Члан 514.

Судија наредбом одређује дан, час и место одржавања главног претреса:

- 1) ако се захтев не односи на кривично дело из члана 512. став 1. овог законика;
- 2) ако је у захтеву предложено изрицање казне или кривичне санкције која по члану 512. став 3. овог законика или по кривичном закону није допуштена;
- 3) ако сложеност предмета и прикупљени докази указују на потребу одржавања главног претреса.

Уз позив на главни претрес судија ће окривљеном и његовом браниоцу доставити препис оптужног предлога, без захтева за одржавање рочишта за изрицање кривичне санкције.

Одређивање рочишта

Члан 515.

Ако се сложи за захтевом за одржавање рочишта за изрицање кривичне санкције, судија наредбом одређује дан, час и место одржавања рочишта. Рочиште се одржава у року од 15 дана од дана доношења наредбе.

На рочиште се позивају странке и бранилац, а уз позив се оптуженом и његовом браниоцу доставља и оптужни предлог. У позиву ће се оптужени упозорити да се у случају његовог недоласка ако је уредно обавештен или, када одбрана није обавезна, недоласка браниоца на рочиште, рочиште има одржати.

Позив оптуженом мора се доставити тако да између дана достављања позива и дана одржавања рочишта остане најмање пет дана.

Ток рочишта

Члан 516.

Рочиште за изрицање кривичне санкције почиње сажетим излагањем јавног тужиоца о доказима којима располаже и о врсти и мери кривичне санкције чије изрицање предлаже.

Након тога судија позива оптуженог да се изјасни и упозорава га на последице саглашавања са наводима јавног тужиоца, а нарочито да не може поднети приговор и изјавити жалбу против првостепене пресуде.

Одлуке којима се окончава рочиште

Члан 517.

Судија ће одмах по окончању рочишта за изрицање кривичне санкције донети осуђујућу пресуду или наредбом одредити главни претрес.

Осуђујућа пресуда се доноси ако се оптужени:

- 1) сагласио са предлогом јавног тужиоца изнетим на рочишту;
- 2) није одазвао на позив за рочиште.

Ако се оптужени на рочишту није сагласио са предлогом јавног тужиоца или ако судија није прихватио предлог јавног тужиоца, судија ће наредбом одредити дан, час и место одржавања главног претреса.

Приговор против пресуде

Члан 518.

Осуђујућа пресуда се доставља странкама и браниоцу.

Оптужени и његов бранилац могу у року од осам дана од дана достављања поднети приговор против осуђујуће пресуде која је донета на основу члана 517. став 2. тачка 2) овог законика.

Ако судија решењем не одбаци приговор као неблаговремен или недозвољен, наредбом ће одредити дан, час и место одржавања главног претреса по оптужном предлогу јавног тужиоца. На главном претресу судија није везан за предлог јавног тужиоца у погледу врсте и мере кривичне санкције (члан 500. став 1. тачка 6), нити забраном из члана 453. овог законика.

О жалби против решења из става 3. овог члана одлучује веће (члан 21. став 4.).

Ако против пресуде из става 2. овог члана не буде поднет приговор, пресуда постаје правноснажна.

3. Посебне одредбе о изрицању судске опомене

Објављивање пресуде

Члан 519.

Пресуда којом се изриче судска опомена објављује се одмах по завршетку главног претреса или рочишта за изрицање кривичне санкције, са битним разлозима за њено изрицање.

Судија ће приликом објављивања пресуде упозорити оптуженог да му се за кривично дело које је учинио не изриче казна, јер се очекује да ће и судска опомена на њега довољно утицати да више не врши кривична дела.

Садржај писмено израђене пресуде

Члан 520.

У образложењу пресуде којом је изречена судска опомена судија ће изнети разлоге којима се руководио при изрицању судске опомене.

Ако је пресуда објављена у одсуству оптуженог, у образложење ће се унети и упозорење из члана 519. став 2. овог законика.

Глава XXI

ПОСТУПЦИ ЗА ИЗРИЦАЊЕ МЕРА БЕЗБЕДНОСТИ

Одредбе законика које се примењују

Члан 521.

У поступцима за изрицање мера безбедности примењиваће се одредбе чл. 522. до 536. овог законика, а уколико у овим одредбама није нешто посебно прописано, сходно ће се примењивати остале одредбе овог законика.

1. Поступак за изрицање мера безбедности обавезног психијатријског лечења

Предлог за изрицање мере безбедности

Члан 522.

Ако је окривљени учинио противправно дело које је у закону одређено као кривично дело у стању неурачунљивости, јавни тужилац ће поднети суду предлог да

окривљеном изрекне меру безбедности обавезног психијатријског лечења и чувања у здравственој установи, односно предлог за обавезно психијатријско лечење окривљеног на слободи, ако за изрицање такве мере постоје услови предвиђени Кривичним закоником.

Мере безбедности из става 1. овог законика могу се изрећи и кад јавни тужилац на главном претресу измени подигнуту оптужницу односно оптужни предлог, подношењем предлога за изрицање тих мера.

После подношења предлога из става 1. овог члана окривљени мора имати браниоца (члан 74. тачка 7.).

Надлежност за одлучивање о предлогу

Члан 523.

О предлогу за изрицање мере безбедности обавезног психијатријског лечења и чувања у здравственој установи, односно обавезног психијатријског лечења на слободи одлучује, после одржаног главног претреса, суд који је надлежан за суђење у првом степену.

Притвор

Члан 524.

У предлогу за изрицање мере безбедности обавезног психијатријског лечења јавни тужилац може предложити да се према окривљеном који се налази на слободи одреди притвор, поред основа из члана 211. овог законика, и ако постоји оправдана опасност да би услед душевних сметњи могао да изврши кривично дело.

Пре одлучивања о одређивању притвора суд ће прибавити мишљење вештака.

Након доношења решења о одређивању притвора окривљени се до завршетка поступка пред судом првог степена смешта у одговарајућу здравствену установу или просторију која одговара његовом здравственом стању.

Ако се окривљени у време подношења предлога за изрицање мере безбедности обавезног психијатријског лечења налази у притвору, суд ће поступити у складу са ст. 2. и 3. овог члана.

Присуство на главном претресу

Члан 525.

Поред лица која се морају позвати на главни претрес, позваће се и вештак из здравствене установе којој је било поверено вештачење о урачунљивости оптуженог.

Оптужени ће се позвати ако је његово стање такво да може присуствовати главном претресу. Пре доношења одлуке председник већа ће, по потреби, испитати вештака који је обавио психијатријски преглед оптуженог, а оптужени ће се саслушати ако то његово стање дозвољава.

Ако оптужени није у стању да присуствује главном претресу, сматраће се да оспорава наводе оптужбе.

О главном претресу ће се обавестити законски заступник оптуженог, а ако га нема, брачни друг оптуженог или друго лице из члана 433. став 2. овог законика.

Одлучивање о предлогу

Члан 526.

По завршетку главног претреса, суд ће одмах изрећи одлуку и објавити је с битним разлозима.

Ако суд утврди да постоје разлози из чл. 422. и 423. овог законика, донеће одбијајућу или ослобађајућу пресуду.

Ако суд утврди да оптужени у време извршења кривичног дела није био неурачунљив, решењем ће обуставити поступак за примену мере безбедности.

Ако суд, на основу изведених доказа, утврди да је оптужени учинио одређено противправно дело које је у закону одређено као кривично дело и да је у време извршења дела био неурачунљив, решењем ће оптуженом изрећи меру безбедности обавезног психијатријског лечења и чувања у здравственој установи, односно обавезног психијатријског лечења на слободи.

При одлучивању коју ће меру безбедности изрећи, суд није везан за предлог јавног тужиоца.

У решењу којим је изрекао меру безбедности, суд ће под условима предвиђеним овим закоником одлучити и о имовинскоправном захтеву.

Ново оптужење

Члан 527.

Одмах по објављивању решења о обустављању поступка за примену мере безбедности, јавни тужилац може дати усмену изјаву да се одриче права на жалбу и поднети оптужницу или оптужни предлог за исто кривично дело.

Главни претрес ће се одржати пред истим већем или судијом појединцем, а раније изведени докази се неће поново изводити, осим ако суд не одлучи другачије.

Лица овлашћена за изјављивање жалбе

Члан 528.

Против решења о изрицању мере безбедности обавезног психијатријског лечења жалбу могу, у року од осам дана од дана пријема решења, изјавити лица из члана 433. ст. 1. и 2. овог законика.

Изрицање мере безбедности уз казну

Члан 529.

Кад суд изрекне казну оптуженом који је учинио кривично дело у стању битно смањене урачунљивости, изрећи ће истом пресудом и меру безбедности обавезног психијатријског лечења и чувања у здравственој установи, ако утврди да за то постоје законски услови.

Одлучивање о лишењу пословне способности

Члан 530.

Правноснажна одлука којом је изречена мера безбедности обавезног психијатријског лечења и чувања у здравственој установи, односно обавезног психијатријског лечења на слободи (члан 526. став 4. и члан 529.) доставиће се суду који је надлежан да одлучи о лишењу пословне способности.

О одлуци ће се обавестити и орган старатељства.

Обустава примене мере безбедности

Члан 531.

Суд који је судио у првом степену у којем је изречена мера безбедности, испитаће по предлогу здравствене установе, органа старатељства или окривљеног коме је

изречена мера безбедности, односно по службеној дужности на сваких девет месеци да ли је престала потреба за лечењем и чувањем у здравственој установи.

По узимању изјаве од јавног тужиоца, суд ће решењем ову меру обуставити и одредити отпуштање окривљеног из здравствене установе, ако на основу мишљења лекара утврди да је престала потреба за лечењем и чувањем у здравственој установи, а може одредити и његово обавезно психијатријско лечење на слободи.

Ако предлог за обуставу мере из става 1. овог члана буде одбијен, може се поново поднети по протеклу шест месеци од дана доношења тог решења.

Кад се из здравствене установе пушта осуђени чија је урачунљивост била битно смањена, а у тој установи је провео мање времена него што износи казна затвора на коју је осуђен, суд ће решењем о отпуштању одлучити да ли ће осуђени издржати остатак казне или ће бити пуштен на условни отпуст. Осуђеном који се пушта на условни отпуст може се изрећи и мера безбедности обавезног психијатријског лечења на слободи, ако за то постоје законски услови.

Замена изречене мере безбедности

Члан 532.

Суд (члан 531. став 1.) може по службеној дужности или на предлог здравствене установе у којој се окривљени лечи или је требало да се лечи, изрећи меру безбедности обавезног психијатријског лечења и чувања у здравственој установи окривљеном према коме је примењена мера безбедности обавезног психијатријског лечења на слободи.

Одлуку из става 1. овог члана суд доноси по узимању изјаве од јавног тужиоца ако установи да се учинилац није подвргао лечењу или га је самовољно напустио или да је и поред лечења остао тако опасан за своју околину да је потребно његово чување и лечење у здравственој установи.

Пре доношења одлуке суд ће испитати вештака који је обавио психијатријски преглед окривљеног, а окривљени ће се саслушати ако то његово стање дозвољава. О рочишту за испитивање вештака суд ће обавестити јавног тужиоца и браниоца.

2. Поступак за изрицање мере безбедности обавезног лечења алкохоличара или мере безбедности обавезног лечења наркомана

Налаз и мишљење вештака

Члан 533.

О изрицању мере безбедности обавезног лечења алкохоличара или мере безбедности обавезног лечења наркомана суд одлучује пошто прибави налаз и мишљење вештака.

Вештак треба да се изјасни и о могућностима за лечење окривљеног.

Принудно извршење изречене мере безбедности

Члан 534.

Ако је условном осудом наложено лечење на слободи, а осуђени се није подвргао лечењу или га је самовољно напустио, суд може опозвати условну осуду или наредити принудно извршење изречене мере обавезног лечења алкохоличара или мере безбедности обавезног лечења наркомана у здравственој установи или другој специјализованој установи.

Одлуку из става 1. овог члана суд доноси по службеној дужности или на предлог установе у којој се осуђени лечио или је требало да се лечи.

Пре доношења одлуке суд ће узети изјаве од јавног тужиоца и осуђеног, а по потреби ће испитати лекара установе у којој се осуђени лечио или је требало да се лечи.

3. Поступак за изрицање мере безбедности одузимања предмета

Решење о одузимању предмета

Члан 535.

Предмети чије одузимање је по кривичном закону неопходно ради заштите интереса опште безбедности или разлога морала, одузеће се и кад се кривични поступак не заврши пресудом којом се оптужени оглашава кривим или решењем о изрицању мере безбедности обавезног психијатријског лечења.

Решење о одузимању предмета из става 1. овог члана доноси суд који је надлежан за суђење у првом степену.

Решење о одузимању предмета доноси суд и када је у пресуди којом је оптужени оглашен кривим или решењу о изрицању мере безбедности обавезног психијатријског лечења пропуштено да се донесе таква одлука.

Достављање решења и право на жалбу

Члан 536.

Оверени препис решења о одузимању предмета доставиће се власнику предмета, ако је власник познат.

Против решења из члана 535. ст. 2. и 3. овог законика власник предмета има право на жалбу.

Глава XXII

ПОСТУПАК ЗА ОДУЗИМАЊЕ ИМОВИНСКЕ КОРИСТИ

Одредбе законика које се примењују

Члан 537.

У поступку за одузимање имовинске користи прибављене извршењем кривичног дела примењиваће се одредбе чл. 538. до 543. овог законика, а уколико у овим одредбама није нешто посебно прописано, сходно ће се примењивати остале одредбе овог законика.

Дужност утврђивања имовинске користи

Члан 538.

Имовинска корист прибављена извршењем кривичног дела утврђује се у кривичном поступку по службеној дужности.

Орган поступка је дужан да у току поступка прикупља доказе и провери околности које су од важности за утврђивање имовинске користи.

Ако је оштећени поднео имовинскоправни захтев чији предмет искључује одузимање имовинске користи прибављене кривичним делом, имовинска корист ће се утврђивати само у оном делу који није обухваћен имовинскоправним захтевом.

Одузимање имовинске користи од других лица

Члан 539.

Кад долази у обзир одузимање имовинске користи прибављене кривичним делом од других лица, лице на које је имовинска корист пренесена без накнаде или уз накнаду која очигледно не одговара стварној вредности, односно представник правног лица, позваће се ради испитивања у претходном поступку и на главном претресу. У позиву ће се то лице упозорити да ће се поступак спровести без његовог присуства.

Представник правног лица испитаће се на главном претресу после оптуженог. На исти начин поступиће се у односу на друго лице из става 1. овог члана, осим ако није позвано као сведок.

Лице из става 1. овог члана, односно представник правног лица, овлашћен је да у вези са утврђивањем имовинске користи предлаже доказе и да, по овлашћењу председника већа, поставља питања оптуженом, сведоку, вештаку и стручном саветнику.

Искључење јавности на главном претресу не односи се на лице из става 1. овог члана, односно на представника правног лица.

Ако суд тек у току главног претреса утврди да долази у обзир одузимање имовинске користи, прекинуће главни претрес и позваће лице из става 1. овог члана, односно представника правног лица.

Привремене мере обезбеђења

Члан 540.

Кад долази у обзир одузимање имовинске користи, суд ће по службеној дужности, по одредбама закона који уређује поступак извршења и обезбеђења, одредити привремене мере обезбеђења. У том случају, сходно ће се примењивати одредбе члана 257. ст. 2. до 4. овог законика.

Одлука о одузимању имовинске користи

Члан 541.

Одузимање имовинске користи суд може изрећи у осуђујућој пресуди или у решењу о изрицању мере безбедности обавезног психијатријског лечења.

Суд ће висину износа имовинске користи одмерити по слободној оцени, ако би њено утврђивање изазвало несразмерне тешкоће или знатно одуговлачење поступка.

У изреци пресуде или решења, суд ће навести која се ствар, односно новчани износ одузима.

Оверени препис пресуде, односно решења доставља се и лицу из члана 539. став 1. овог законика, као и представнику правног лица, ако је суд изрекао одузимање имовинске користи од тог лица, односно правног лица.

Сходна примена одредаба о жалби против првостепене пресуде

Члан 542.

Одредбе члана 434. ст. 4. и 5, члана 444. и члана 449. овог законика сходно ће се примењивати у погледу жалбе против одлуке о одузимању имовинске користи.

Захтев за понављање кривичног поступка

Члан 543.

Лице односно представник правног лица (члан 539. став 1.) може поднети захтев за понављање кривичног поступка у погледу одлуке о одузимању имовинске користи.

Глава XXIII

ПОСТУПЦИ ЗА ПРЕИНАЧЕЊЕ ПРАВНОСНАЖНЕ ПРЕСУДЕ

Одредбе законика које се примењују

Члан 544.

У поступцима за преиначење правноснажне пресуде примењиваће се одредбе чл. 545. до 561. овог законика, а уколико у овим одредбама није нешто посебно прописано, сходно ће се примењивати остале одредбе овог законика.

1. Поступак за опозивање условне осуде

Покретање поступка

Члан 545.

Поступак за опозивање условне осуде се на захтев овлашћеног тужиоца покреће пред судом који је судио у првом степену:

1) ако је у условној осуди одређено да ће се казна извршити ако осуђени не врати имовинску корист прибављену кривичним делом, не накнади штету коју је проузроковао кривичним делом или не испуни друге обавезе предвиђене кривичним законом у одређеном року;

2) ако осуђени коме је одређен заштитни надзор не испуњава обавезе које му је суд одредио.

Претходна испитивања

Члан 546.

Судија појединац одмах по пријему захтева за опозивање условне осуде може спровести потребне провере ради утврђивања чињеница и прикупљања доказа важних за одлуку.

Одређивање рочишта

Члан 547.

Судија наредбом одређује дан, час и место одржавања рочишта за опозивање условне осуде.

На рочиште из става 1. овог члана позивају се странке и бранилац. У случају из члана 545. став 1. тачка 1) овог законика на рочиште се позива и оштећени, а у случају из члана 545. став 1. тачка 2) овог законика и повереник задужен за извршење условне осуде са заштитним надзором.

У позиву ће се осуђени упозорити да ће се у случају његовог недоласка или када одбрана није обавезна, недоласка браниоца на рочиште, рочиште одржати.

Позив осуђеном мора се доставити тако да између дана достављања позива и дана одржавања рочишта остане најмање осам дана.

Ток рочишта

Члан 548.

Рочиште за опозивање условне осуде почиње изношењем разлога за опозив условне осуде од стране овлашћеног тужиоца.

Ако је поступак за опозивање условне осуде покренут на основу члана 545. став 1. тачка 1) овог законика, судија ће позвати оштећеног да се изјасни о разлозима из става 1. овог члана.

После тога судија позива оптуженог да се изјасни о захтеву овлашћеног тужиоца.

Ако је поступак за опозивање условне осуде покренут на основу члана 545. става 1. тачка 2) овог законика, судија ће испитати повереника који је био надлежан за извршење условне осуде са заштитним надзором.

Одлуке којима се окончава рочиште

Члан 549.

Судија ће одмах по окончању рочишта за опозивање условне осуде донети пресуду којом се одбија или усваја захтев за опозивање условне осуде.

Одбијање захтева

Члан 550.

Судија ће пресудом одбити захтев за опозивање условне осуде ако утврди да нема основа за опозивање условне осуде.

У пресуди судија по службеној дужности може одлучити да:

1) у оквиру времена проверавања продужи рок за испуњење обавезе или, ако осуђени из оправданих разлога не може да испуни постављену обавезу, да га ослободи испуњења те обавезе или је замени другом одговарајућом обавезом (члан 545. став 1. тачка 1);

2) опомене осуђеног који не извршава обавезе заштитног надзора или продужи трајање заштитног надзора у оквиру времена проверавања или раније обавезе замени другим (члан 545. став 1. тачка 2).

Опозивање условне осуде

Члан 551.

Судија ће пресудом усвојити захтев за опозивање условне осуде и изрећи казну која је утврђена у условној осуди:

1) због неиспуњења обавезе из члана 545. става 1. тачка 1) овог законика;

2) због неиспуњења обавезе заштитног надзора из члана 545. став 1. тачка 2) овог законика.

2. Поступци за преиначење одлуке о казни

а) Поступак за изрицање јединствене казне

Покретање поступка

Члан 552.

Поступак за изрицање јединствене казне се покреће на захтев јавног тужиоца или осуђеног и његовог браниоца:

1) ако је против истог осуђеног у две или више пресуда изречено више казни, а нису примењене одредбе о одмеравању јединствене казне за дела у стицају;

2) ако је приликом изрицања јединствене казне, применом одредаба о стицају, узета као утврђена и казна која је већ обухваћена у казни изреченој по одредбама о стицају у некој ранијој пресуди;

3) ако се правноснажна пресуда којом је за више кривичних дела изречена јединствена казна не би могла у једном делу извршити због амнестије или помиловања.

Надлежност за одлучивање о захтеву

Члан 553.

О захтеву за изрицање јединствене казне одлучује суд:

1) који је у првом степену судио у ствари у којој је изречена најстрожа врста казне, а код истоврсних казни - који је изрекао највећу казну, а ако су казне једнаке - који је последњи изрекао казну (члан 552. тачка 1);

2) који је у првом степену судио и приликом изрицања јединствене казне погрешно узео у обзир казну која је већ обухваћена у некој ранијој пресуди (члан 552. тачка 2);

3) који је судио у првом степену (члан 552. тачка 3).

Одлучивање о захтеву

Члан 554.

О захтеву за изрицање јединствене казне суд одлучује у седници већа.

Пре доношења одлуке суд ће узети изјаву од супротне странке.
Суд ће пресудом одбити или усвојити захтев за изрицање јединствене казне.

Одбијање захтева

Члан 555.

Суд ће пресудом одбити захтев за изрицање јединствене казне, ако утврди да нема разлога из члана 552. овог законика.

Усвајање захтева

Члан 556.

Суд ће пресудом којом усваја захтев за изрицање јединствене казне:

1) преиначити раније пресуде у погледу одлука о казни и изрећи јединствену казну (члан 552. тачка 1);

2) преиначити пресуду у погледу изречене јединствене казне у којој је погрешно узета у обзир казна која је већ обухваћена у некој ранијој пресуди (члан 552. тачка 2);

3) преиначити пресуду у погледу казне и изрећи нову казну или ће утврдити колико се од казне изречене ранијом пресудом има извршити (члан 552. тачка 3).

Ако су у случају из става 1. тач. 1) и 2) овог члана приликом изрицања казне узете у обзир и пресуде других судова, оверени препис нове правноснажне пресуде доставиће се и тим судовима.

б) Поступак за ублажавање казне

Покретање поступка

Члан 557.

Поступак за ублажавање казне покреће се на захтев јавног тужиоца посебне надлежности, ако је осуђени сарадник, у складу са споразумом из члана 327. став 1. овог законика, дао исказ у поступку који је правноснажно окончан осуђујућом пресудом.

Захтев за ублажавање казне подноси се у року од 30 дана од дана правноснажности пресуде из става 1. овог члана.

Надлежност за одлучивање о захтеву

Члан 558.

О захтеву за ублажавање казне одлучује суд који је судио у првом степену осуђеном сараднику.

Одлучивање о захтеву

Члан 559.

О захтеву за ублажавање казне суд одлучује у седници већа.

Пре доношења одлуке суд ће узети изјаву од осуђеног сарадника, а извршиће увид у решење о прихватању споразума о сведочењу осуђеног.

Суд ће пресудом одбити или усвојити захтев за ублажавање казне.

Одбијање захтева

Члан 560.

Суд ће пресудом одбити захтев за ублажавање казне ако утврди да осуђени сарадник није у потпуности испунио обавезе из споразума о сведочењу.

Усвајање захтева

Члан 561.

Суд ће пресудом усвојити захтев за ублажавање казне и преиначити правноснажну осуђујућу пресуду у погледу одлуке о казни и осуђеном сараднику изрећи казну у складу са чланом 330. овог законика.

Глава XXIV

ПОСТУПЦИ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ПРАВА ОСУЂЕНОГ

Одредбе законика које се примењују

Члан 562.

У поступцима за остваривање права осуђеног примењиваће се одредбе чл. 563. до 582. овог законика, а уколико у овим одредбама није нешто посебно прописано, сходно ће се примењивати остале одредбе овог законика.

1. Поступак за пуштање на условни отпуст

Покретање поступка

Члан 563.

Осуђени који је издржао две трећине изречене казне затвора или његов бранилац може поднети молбу за пуштање на условни отпуст.

О молби одлучује веће (члан 21. став 4.) суда који је судио у правом степену.

Претходна испитивања

Члан 564.

Одмах по пријему молбе за пуштање на условни отпуст веће ће испитати да ли су испуњени законски услови за подношење молбе и решењем ће одбацити молбу ако утврди:

- 1) да је поднета од стране неовлашћеног лица;
- 2) да осуђени није издржао две трећине изречене казне затвора;
- 3) да је у току издржавања казне затвора осуђени покушао бекство или је побегао из завода.

Ако не донесе решење из става 1. овог члана, веће ће затражити извештај од завода у којем осуђени издржава казну затвора о његовом владању и другим околностима које показују да ли је постигнута сврха кажњавања, као и извештај повереника из органа управе надлежног за извршење кривичних санкција.

Одређивање рочишта за одлучивање о молби

Члан 565.

Председник већа наредбом одређује дан, час и место одржавања рочишта за одлучивање о молби за пуштање на условни отпуст.

На рочиште председник већа позива осуђеног ако оцени да је његово присуство потребно, браниоца, ако га има, јавног тужиоца који поступа пред судом који одлучује о молби и, ако је извештај позитиван, представника завода у којем осуђени издржава казну затвора.

У позиву ће се бранилац упозорити да ће се у случају његовог недоласка на рочиште, рочиште одржати.

Позив се лицима из става 2. овог члана мора доставити тако да између дана достављања позива и дана одржавања рочишта остане најмање осам дана.

Ток рочишта

Члан 566.

Рочиште за одлучивање о молби за пуштање на условни отпуст почиње изношењем разлога за условни отпуст од стране браниоца, а у случају да је бранилац одсутан, председник већа ће укратко изложити разлоге за подношење молбе.

Ако осуђени присуствује рочишту председник већа ће узети изјаву од њега, а после тога ће позвати јавног тужиоца да се изјасни о молби осуђеног.

Ако је на рочиште позван и представник завода у којем осуђени издржава казну затвора, председник већа ће испитати представника о владању осуђеног за време издржавања казне, о извршавању радних обавеза, с обзиром на радну способност осуђеног, као и о другим околностима које би указивале да је постигнута сврха кажњавања.

Одлуке којима се окончава рочиште

Члан 567.

Веће ће одмах по окончању рочишта донети решење којим одбија или усваја молбу за пуштање на условни отпуст, при чему ће посебно имати у виду процену ризика осуђеног, успешност у извршавању програма поступања, ранију осуђиваност, животне околности и очекивано деловање условног отпуста на осуђеног.

У решењу о условном отпусту веће може одредити да је осуђени дужан да испуни одређене обавезе предвиђене кривичним законом, а може одлучити и да осуђени за време условног отпуста буде под електронским надзором.

Решење о условном отпусту се доставља осуђеном и његовом браниоцу, јавном тужиоцу, заводу у којем осуђени издржава казну, суду који је осуђеног упутио на издржавање казне, судији за извршење кривичних санкција надлежном према пребивалишту осуђеног, органу полиције, поверенику из органа управе надлежног за извршење кривичних санкција и центру за социјални рад према пребивалишту осуђеног.

Против решења из става 1. овог члана жалбу могу изјавити јавни тужилац, осуђени и његов бранилац.

Поступак за опозивања условног отпуста

Члан 568.

У поступку за опозивање условног отпуста сходно се примењују одредбе чл. 545. до 551. овог законика.

2. Поступци за рехабилитацију и за престанак мера безбедности или правне последице осуде

а) Поступак за рехабилитацију

а. Поступак за законску рехабилитацију

Покретање поступка

Члан 569.

Поступак за законску рехабилитацију лица које пре осуде на коју се односи рехабилитација није било осуђивано или које се по закону сматра неосуђиваним покреће по службеној дужности орган надлежан за вођење казнене евиденције.

Претходна испитивања

Члан 570.

Пре одлучивања о испуњености законских услова за настанак законске рехабилитације, орган из члана 569. овог законика ће обавити потребна проверавања, а нарочито испитати:

- 1) да ли је извршена споредна казна или још трају мере безбедности;
- 2) да ли је против осуђеног у току кривични поступак за ново кривично дело учињено пре истека рока предвиђеног за законску рехабилитацију.

Одлучивање о рехабилитацији

Члан 571.

Након спроведених испитивања у смислу члана 570. овог законика, орган надлежан за вођење казнене евиденције ће донети:

- 1) решење о непостојању услова за законску рехабилитацију;
- 2) решење о законској рехабилитацији.

Против решења из става 1. тачка 1) овог члана осуђени може изјавити жалбу о којој одлучује судија за извршење кривичних санкција.

Захтев осуђеног за рехабилитацију

Члан 572.

Ако орган надлежан за вођење казнене евиденције не донесе решење о наступању законске рехабилитације, осуђено лице може захтевати да се утврди да је рехабилитација наступила по закону.

Ако надлежни орган не поступи по захтеву осуђеног у року од 30 дана од дана пријема захтева, осуђени може тражити да суд који је у првом степену изрекао пресуду донесе решење о рехабилитацији.

Одлуку о захтеву осуђеног доноси веће (члан 21. став 4.), по узимању изјаве од јавног тужиоца.

б. Поступак за судску рехабилитацију

Покретање поступка

Члан 573.

Поступак за судску рехабилитацију покреће се по молби осуђеног или његовог браниоца.

О молби из става 1. овог члана одлучује веће (члан 21. став 4.) суда који је судио у првом степену.

Претходна испитивања

Члан 574.

Одмах по пријему молбе за судску рехабилитацију веће ће испитати да ли су испуњени законски услови за подношење молбе и решењем ће одбацити молбу ако утврди:

- 1) да је поднета од стране неовлашћеног лица;

2) да је осуђеном изречена казна затвора преко пет година;

3) да је осуђени у року од десет година од дана издржане, застареле или опроштене казне затвора преко три до пет година учинио ново кривично дело.

Ако не донесе решење из става 1. овог члана, веће може спровести потребне провере, утврдити чињенице на које се позива осуђени и прибавити доказе о свим околностима које су важне за одлуку, а нарочито о владању осуђеног и о томе да ли је, према својим могућностима, накнадио штету проузроковану кривичним делом.

Веће може о владању осуђеног затражити извештај од полиције на чијем је подручју осуђени боравио после издржане казне, а може такав извештај тражити и од завода у којем је осуђени казну издржао.

Одређивање рочишта за одлучивање о молби

Члан 575.

Председник већа наредбом одређује дан, час и место одржавања рочишта за одлучивање о молби за судску рехабилитацију.

На рочиште се позивају осуђени и његов бранилац, ако га има, јавни тужилац који поступа пред судом који одлучује о молби, а ако је извештај позитиван, може се позвати и представник завода у којем је осуђени издржао казну затвора.

У позиву ће се осуђени упозорити да ће се у случају његовог недоласка или недоласка браниоца на рочиште, рочиште одржати.

Лицима из става 2. овог члана позив се мора доставити тако да између дана достављања позива и дана одржавања рочишта остане најмање осам дана.

Ток рочишта

Члан 576.

Рочиште за одлучивање о молби за судску рехабилитацију почиње изношењем разлога од стране осуђеног или његовог браниоца, а у случају њиховог одсуства, председник већа ће укратко изложити разлоге за подношење молбе.

Након тога председник већа позива јавног тужиоца да се изјасни о молби осуђеног.

Ако је на рочиште позван и представник завода у којем је осуђени издржао казну затвора, председник већа ће испитати представника о владању осуђеног за време издржавања казне, о извршавању радних обавеза, с обзиром на радну способност осуђеног, као и о другим околностима које су од значаја за давање рехабилитације.

Одлуке којима се окончава рочиште

Члан 577.

Веће ће одмах по окончању рочишта решењем одбити или усвојити молбу за рехабилитацију.

Против решења из става 1. овог члана жалбу могу изјавити осуђени и његов бранилац, и јавни тужилац.

Ако веће одбије молбу зато што осуђени својим понашањем није заслужио рехабилитацију, осуђени може молбу поновити по истеку једне године од дана правноснажности решења.

б) Поступак за престанак мере безбедности или правне последице осуде

Покретање поступка

Члан 578.

Поступак за престанак мере безбедности забране вршења позива, делатности или дужности или мере забране управљања моторним возилом, односно поступак за престанак правне последице осуде која се односи на забрану стицања одређеног права, покреће се по молби осуђеног или његовог браниоца.

О молби из става 1. овог члана одлучује веће (члан 21. став 4.) суда који је судио у првом степену.

Претходна испитивања

Члан 579.

Одмах по пријему молбе за престанак мере безбедности или правне последице осуде веће ће испитати да ли су испуњени законски услови за подношење молбе и решењем ће одбацити молбу ако утврди:

1) да је поднета од стране неовлашћеног лица;

2) да од дана примењивања мере безбедности или од дана издржане, застареле или опроштене казне нису протекле три године.

Ако не донесе решење из става 1. овог члана, веће може извршити потребне провере, утврдити чињенице на које се позива подносилац молбе и прикупити доказе о свим околностима које су важне за одлуку, а нарочито да ли је осуђени накнадио штету проузроковану кривичним делом и да ли је вратио имовинску корист стечену извршењем кривичног дела.

О понашању осуђеног веће може затражити извештај од полиције на чијем је подручју осуђени боравио после издржане, опроштене или застареле казне, а може такав извештај тражити и од завода у којем је осуђени казну издржао.

Одређивање рочишта за одлучивање о молби

Члан 580.

Председник већа наредбом одређује дан, час и место одржавања рочишта за одлучивање о молби за престанак мере безбедности или правне последице осуде.

На рочиште се позивају осуђени и његов бранилац, ако га има, јавни тужилац који поступа пред судом који одлучује о молби, а по потреби и представник завода у којем је осуђени издржао казну затвора.

У позиву ће се осуђени упозорити да се у случају његовог недоласка или недоласка браниоца на рочиште, рочиште има одржати.

Лицима из става 2. овог члана позив се мора доставити тако да између дана достављања позива и дана одржавања рочишта остане најмање осам дана.

Ток рочишта

Члан 581.

Рочиште за одлучивање о молби за престанак мере безбедности или правне последице осуде почиње изношењем разлога од стране осуђеног или његовог браниоца, а у случају њиховог одсуства, председник већа ће укратко изложити разлоге за подношење молбе.

После тога председник већа позива јавног тужиоца да се изјасни о молби осуђеног.

Ако је на рочиште позван и представник завода у којем је осуђени издржао казну затвора, председник већа ће испитати представника о владању осуђеног за време издржавања казне, о извршавању радних обавеза, с обзиром на радну способност осуђеног, као и о другим околностима које указују на оправданост престанка мере безбедности, односно правне последице осуде.

Одлуке којима се окончава рочиште

Члан 582.

Веће ће одмах по окончању рочишта решењем одбити или усвојити молбу за престанак мере безбедности или правне последице осуде.

Против решења из става 1. овог члана жалбу могу изјавити осуђени и његов бранилац, као и јавни тужилац.

Ако веће одбије молбу за престанак мере безбедности или правне последице осуде, нова молба се може поднети по истеку једне године од дана правноснажности решења.

Глава XXV

ПОСТУПАК ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ПРАВА ЛИЦА НЕОСНОВАНО ЛИШЕНОГ СЛОБОДЕ ИЛИ НЕОСНОВАНО ОСУЂЕНОГ

1. Опште одредбе

Одредбе законика које се примењују

Члан 583.

У поступцима за остваривање права на накнаду штете и других права лица неосновано лишеног слободе или неосновано осуђеног примењиваће се одредбе чл. 584. до 595. овог законика, а уколико у овим одредбама није нешто посебно прописано, сходно ће се примењивати остале одредбе овог законика.

Лице неосновано лишено слободе

Члан 584.

Неосновано лишеним слободе сматра се лице:

1) које је било лишено слободе, а није дошло до покретања поступка, или је правноснажним решењем поступак обустављен или је оптужба одбијена, или је поступак правноснажно окончан одбијајућом или ослобађајућом пресудом;

2) које је издржавало казну затвора, а поводом захтева за понављање кривичног поступка или захтева за заштиту законитости, изречена му је казна затвора у краћем трајању од издржане казне, или је изречена кривична санкција која се не састоји у лишењу слободе, или је оглашено кривим, а ослобођено од казне;

3) које је било лишено слободе дуже времена него што траје кривична санкција која се састоји у лишењу слободе која му је изречена;

4) које је услед грешке или незаконитог рада органа поступка лишено слободе или је лишење слободе трајало дуже или је дуже задржано у заводу ради извршења кривичне санкције која се састоји у лишењу слободе.

Накнада штете не припада лицу које је својим недозвољеним поступцима проузроковало лишење слободе. У случајевима из става 1. тачка 1) овог члана, искључено је право на накнаду штете и ако су постојале околности из члана 585. став 2. тачка 2) овог законика или ако је поступак обустављен услед смрти окривљеног (члан 20.).

У поступку за накнаду штете у случајевима из става 1. овог члана сходно ће се примењивати одредбе чл. 588. до 591. овог законика.

Неосновано осуђени

Члан 585.

Неосновано осуђеним се сматра лице према коме је била правноснажно изречена кривична санкција или које је оглашено кривим а ослобођено од казне, а поводом

ванредног правног лека је нови поступак правноснажно обустављен или је оптужба правноснажно одбијена или је окончан правноснажном ослобађајућом пресудом.

Осуђени из става 1. овог члана нема права на накнаду штете:

1) ако је својим лажним признањем или на други начин намерно проузроковао своју осуду, осим ако је на то био принуђен;

2) ако је до обуставе поступка или одбијања оптужбе дошло због тога што је у новом поступку оштећени као тужилац, односно приватни тужилац, одустао од гоњења, или што је оштећени одустао од предлога, а до одустанка је дошло на основу споразума са окривљеним.

У случају осуде за кривична дела у стицају, право на накнаду штете може се односити и на поједина кривична дела у погледу којих су испуњени услови за признање накнаде.

Решење о поништавању уписа неосноване осуде

Члан 586.

Суд који је у кривичном поступку судио у првом степену донеће по службеној дужности решење којим се поништава упис неосноване осуде у казненој евиденцији.

Решење се доставља органу надлежном за вођење казнене евиденције.

О поништеном упису не смеју се ником давати подаци из казнене евиденције.

Забрана коришћења података из списка

Члан 587.

Лице коме је у складу са одредбама овог законика дозвољено разматрање и преписивање списка који се односе на неосновано лишење слободе или на неосновану осуду, не може употребити податке из тих списка на начин који би био од штете за остваривање права неосновано ухапшеног или неосновано осуђеног.

Председник суда је дужан да на ово упозори лице коме је дозвољено разматрање, и то ће се забележити на спису уз потпис тог лица.

2. Поступак за остваривање права на накнаду штете

Захтев за накнаду штете

Члан 588.

Пре подношења суду тужбе за накнаду штете, оштећени је дужан да поднесе захтев министарству надлежном за послове правосуђа ради постизања споразума о постојању штете и врсти и висини накнаде.

О захтеву за накнаду штете одлучује комисија за накнаду штете чији се састав и начин рада уређује актом министра надлежног за послове правосуђа.

Тужба за накнаду штете

Члан 589.

Ако захтев за накнаду штете не буде усвојен или Комисија не одлучи о захтеву у року од три месеца од дана када је поднет, оштећени може надлежном суду поднети тужбу за накнаду штете.

Ако је постигнут споразум само у погледу дела захтева, тужба за накнаду штете се може поднети у односу на преостали део захтева.

Док траје поступак из става 1. овог члана, не тече застарелост предвиђена у члану 591. овог законика.

Тужба за накнаду штете подноси се против Републике Србије.

Права наследника оштећеног

Члан 590.

Наследници наслеђују само право оштећеног на накнаду имовинске штете, а ако је оштећени већ истакао захтев, наследници могу наставити поступак само у границама већ постављеног захтева за накнаду имовинске штете.

Наследници оштећеног могу после његове смрти наставити поступак за накнаду штете, односно покренути поступак ако је оштећени умро пре истека рока застарелости и од захтева се није одрекао, у складу са правилима о накнади штете прописаним Законом о облигационим односима.

Застаревање права на накнаду штете

Члан 591.

Право на накнаду штете застарева за три године од дана правноснажности првостепене одбијајуће или ослобађајуће пресуде, односно правноснажности првостепеног решења којим је поступак обустављен или је оптужба одбијена, а ако је поводом жалбе решавао апелациони суд - од дана пријема одлуке апелационог суда.

3. Поступак за остваривање права на морално задовољење

Претпоставке за остваривање права

Члан 592.

Ако је случај на који се односи неосновано лишење слободе или неоснована осуда неког лица приказиван преко средстава јавног информисања и тиме био повређен углед тог лица, суд ће на његов захтев, објавити у средству јавног информисања саопштење о одлуци из које произилази неоснованост лишења слободе, односно неоснованост осуде.

Ако случај није приказиван преко средстава јавног информисања, овакво саопштење ће се, на захтев тог лица, доставити државном и другом органу, предузећу и другом правном или физичком лицу код кога је лице неосновано лишено слободе или неосновано осуђено у радном односу.

После смрти осуђеног лица, право на подношење захтева из ст. 1. и 2. овог члана припада његовом брачном другу, лицу са којим је живело у ванбрачној или другој трајној заједници живота, деци, родитељима, браћи и сестрама.

Захтев из ст. 1. и 2. овог члана може се поднети и ако није поднесен захтев за накнаду штете (члан 588. став 1.).

Независно од услова предвиђених у члану 585. овог законика, захтев из ст. 1. и 2. овог члана може се поднети и кад је поводом ванредног правног лека измењена правна квалификација кривичног дела, ако је услед правне квалификације у ранијој пресуди био теже повређен углед осуђеног.

Поступак за остваривање права

Члан 593.

Захтев за остваривање права на морално задовољење подноси се у року од шест месеци (члан 591.) суду који је у кривичном поступку судио у првом степену.

О захтеву одлучује веће (члан 21. став 4.).

Приликом решавања о захтеву сходно се примењују одредбе члана 584. став 2. и члана 585. став 2. тачка 1) и став 3. овог законика.

4. Поступак за остваривање права на признавање радног стажа или стажа осигурања

Претпоставке за остваривање права

Члан 594.

Лицу коме је због неоснованог лишења слободе или неосноване осуде престао радни однос или својство осигураника социјалног осигурања, признаје се радни стаж, односно стаж осигурања као да је било на раду за време за које је због неоснованог лишења слободе или неосноване осуде стаж изгубило.

У стаж се урачунава и време незапослености до које је дошло због неоснованог лишења слободе или неосноване осуде, а која није настала кривицом тог лица.

Поступак за остваривање права

Члан 595.

Приликом сваког решавања о праву на које утиче дужина радног стажа, односно стажа осигурања, надлежни орган или организација узеће у обзир стаж признат чланом 594. овог законика.

Ако орган или организација из става 1. овог члана не узме у обзир признат стаж, оштећени може захтевати да надлежни суд (члан 589. став 1.) утврди да је признавање овог времена наступило по закону.

Тужба се подноси против органа или организације која оспорава признати стаж и против Републике Србије.

На захтев органа, односно организације код које се право на радни стаж, односно стаж осигурања остварује, исплатиће се из буџетских средстава прописани допринос за време за које је стаж признат (члан 594.).

Стаж осигурања признат у складу са чланом 594. овог законика у целини се урачунава у пензијски стаж.

Глава XXVI

ПОСТУПЦИ ЗА ИЗДАВАЊЕ ПОТЕРНИЦЕ ИЛИ ОБЈАВЕ

Одредбе законика које се примењују

Члан 596.

У поступцима за издавање потернице или објаве примењиваће се одредбе чл. 597. до 601. овог законика, а уколико у овим одредбама није нешто посебно прописано, сходно ће се примењивати остале одредбе овог законика.

Утврђивање адресе окривљеног

Члан 597.

Ако се не зна пребивалиште или боравиште окривљеног, кад је то по одредбама овог законика неопходно, јавни тужилац или суд ће затражити од полиције да окривљеног потражи и да их обавести о његовој адреси.

Издавање потернице

Члан 598.

Издавање потернице може се наредити ако се окривљени против кога је покренут кривични поступак због кривичног дела за које се гони по службеној дужности налази у бекству, а постоји наредба за његово довођење или решење о одређивању притвора.

Издавање потернице наређује суд пред којим се води кривични поступак.

Издавање потернице наредиће се и у случају бекства окривљеног из завода у којем издржава кривичну санкцију која се састоји у лишењу слободе, а наредбу доноси управник завода.

Наредба суда или управника завода за издавање потернице доставља се органима полиције ради извршења.

Издавање објаве

Члан 599.

Ако су потребни подаци о појединим предметима или лицима која су у вези са кривичним делом, или ове предмете или лица треба пронаћи, а нарочито ако је то потребно ради установљења идентитета пронађеног непознатог леша, орган поступка ће наредити издавање објаве.

Орган полиције може објављивати и фотографије лешева и несталих лица ако постоје основи сумње да је до смрти, односно нестанка тих лица, дошло услед кривичног дела.

Расписивање потернице или објаве

Члан 600.

Потерницу и објаву расписује полиција надлежна по месту суда пред којим се води кривични поступак, односно завода из кога је побегло лице на издржавању кривичне санкције која се састоји у лишењу слободе.

Ради обавештавања јавности о потерници или објави могу се користити и средства јавног информисања.

Ако је вероватно да се лице за којим је издата потерница налази у иностранству, министарство надлежно за унутрашње послове може расписати и међународну потерницу, уз прибављену сагласност министарства надлежног за послове правосуђа.

На молбу иностраног органа, министарство надлежно за унутрашње послове може:

1) расписати потерницу за лицем за које се сумња да се налази у Републици Србији, ако је у молби дата изјава да ће се у случају проналажења тог лица затражити његово издавање;

2) расписати објаву ради прикупљања потребних података о појединим предметима или лицима која су у вези са кривичним делом, или ради њиховог проналажења, а нарочито ако је то потребно ради установљења идентитета пронађеног непознатог леша, ако постоји сумња да се налазе на територији Републике Србије.

Повлачење потернице или објаве

Члан 601.

Орган који је наредио издавање потернице или објаве дужан је да је одмах повуче кад се пронађе тражено лице или предмет, или кад наступи застарелост кривичног гоњења или застарелост извршења кривичних санкција или други разлози због којих потерница или објава није више потребна.

Глава XXVII

ПРЕЛАЗНЕ И ЗАВРШНЕ ОДРЕДБЕ

Рачунање започетих рокова

Члан 602.

Ако је на дан почетка примене овог законика био у току неки рок, тај рок ће се рачунати по одредбама овог законика, осим ако је према одредбама Законика о кривичном поступку ("Службени лист СРЈ", бр. 70/01 и 68/02 и "Службени гласник РС", бр. 58/04, 85/05, 85/05 - др. закон, 115/05, 49/07, 122/08, 20/09 - др. закон, 72/09 и 76/10) тај рок био дужи.

Примена законика у започетим поступцима

Члан 603.

Истрага која је на дан почетка примене овог законика у току, довршиће се по одредбама Законика о кривичном поступку ("Службени лист СРЈ", бр. 70/01 и 68/02 и "Службени гласник РС", бр. 58/04, 85/05, 85/05 - др. закон, 115/05, 49/07, 122/08, 20/09 - др. закон, 72/09 и 76/10), а даљи ток поступка ће се спровести по одредбама овог законика.

Законитост предузетих радњи

Члан 604.

Законитост радњи предузетих пре почетка примене овог законика оцењиваће се по одредбама Законика о кривичном поступку ("Службени лист СРЈ", бр. 70/01 и 68/02 и "Службени гласник РС", бр. 58/04, 85/05, 85/05 - др. закон, 115/05, 49/07, 122/08, 20/09 - др. закон, 72/09 и 76/10).

Ако је у поступку за кривична дела за која је посебним законом одређено да поступа јавно тужилаштво посебне надлежности, који је започет по одредбама овог законика, а пре 1. октобра 2013. године решењем утврђена ненадлежност посебног одељења надлежног вишег суда, законитост предузетих радњи оцењиваће се по одредбама овог законика.

Примена законика на лица која су стекла статус сведока сарадника

Члан 605.

На лица која су до дана ступања на снагу овог закона стекла статус сведока сарадника примењују се законске одредбе о сведоку сараднику које су важиле у време добијања тог статуса.

Доношење подзаконских прописа

Члан 606.

Подзаконски прописи предвиђени овим закоником донеће се у року од шест месеци од дана ступања на снагу овог законика.

Престанак важења претходног законика и одредбе другог закона

Члан 607.

Даном почетка примене овог законика престаје да важи Законик о кривичном поступку ("Службени лист СРЈ", бр. 70/01 и 68/02 и "Службени гласник РС", бр. 58/04, 85/05, 85/05 - др. закон, 115/05, 49/07, 20/09 - др. закон, 72/09 и 76/10).

Одредбе члана 15а и чл. 15ж до 15м Закона о организацији и надлежности државних органа у сузбијању организованог криминала, корупције и других посебно тешких кривичних дела ("Службени гласник РС", бр. 42/02, 27/03, 39/03, 67/03, 29/04, 58/04 - др. закон, 45/05, 61/05, 72/09 и 72/11 - др. закон) и чл. 13, 13а, 13б, 14, 15. и 16. Закона о организацији и надлежности државних органа у поступку за ратне злочине ("Службени гласник РС", бр. 67/03, 135/04, 61/05, 101/07 и 104/09), престају да важе 15. јануара 2012. године.

Ступање на снагу и почетак примене законика

Члан 608.

Овај законик ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у "Службеном гласнику Републике Србије", а примењује се од 1. октобра 2013. године, изузев у поступцима за кривична дела за која је посебним законом одређено да поступа јавно тужилаштво посебне надлежности, у ком случају се примењује од 15. јануара 2012. године.